

KAZIMIERZ PAPÉE
AMBASADOR RZECZYPOSPOLITEJ PRZY STOLICY APOSTOLSKIEJ

SERIA WYDAWNICZA: POLSKA SŁUŻBA ZAGRANICZNA 1918–1945
– materiały źródłowe

PLACÓWKI DYPLOMATYCZNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ 1918–1945

Informator archiwalny

Opracowanie
Paweł Ceranka
Krzysztof Szczepanik
Jan Zdanowski

**PLACÓWKI DYPLOMATYCZNE
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
1918–1945**

Informator archiwalny

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych

PLACÓWKI DYPLOMATYCZNE
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
1918–1945
Informator archiwalny

Opracowanie

Paweł Ceranka
Krzysztof Szczepanik
Jan Zdanowski

Warszawa 2022

CIP – Biblioteka Narodowa

Placówki dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej
1918-1945 : informator archiwalny / opracowanie
Paweł Ceranka, Krzysztof Szczepanik,
Jan Zdanowski ; Ministerstwo Spraw Zagranicznych,
Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. -
Warszawa : Naczelna Dyrekcja Archiwów
Państwowych : Ministerstwo Spraw Zagranicznych,
2022. - (Polska Służba Zagraniczna 1918-1945 :
materiały źródłowe)

Seria wydawnicza:
Polska służba zagraniczna 1918–1945
– materiały źródłowe

Recenzent: prof. Edward Kołodziej

Redaktor prowadząca: Katarzyna Górską

Redakcja i korekta: Aleksandra Belerska

Opracowanie graficzne serii: Edyta Wojciechowska-Jadczak, E-BIT

Skład, łamanie i opracowanie graficzne: Maria Kaliszczyk-Donaj, AMALKER sp. z o.o.

Ilustracje pochodzą ze zbiorów: Archiwum Akt Nowych, Archiwum Ministerstwa Spraw
Zagranicznych, Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie

© Copyright by Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa 2022

© Copyright by Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2022

ISBN (wersja papierowa): 978-83-66739-57-4

ISBN (wersja PDF): 978-83-66739-60-4

ISBN (wersja EPUB): 978-83-66739-58-1

ISBN (wersja MOBI): 978-83-66739-59-8

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
02-517 Warszawa, ul. Rakowiecka 2D
Tel. (+48 22) 565 46 00
www.archiwa.gov.pl

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Wstęp

W zapoczątkowanej w 2020 r. serii wydawniczej „Polska służba zagraniczna 1918–1945 – materiały źródłowe” ukazał się tom poświęcony urzędom konsularnym Rzeczypospolitej Polskiej¹. Oddawany teraz do rąk Czytelników kolejny tom obejmuje przedstawicielstwa dyplomatyczne i jest dopełnieniem obrazu sieci polskiej służby zagranicznej na świecie. Wiele uwarunkowań, spostrzeżeń czy założeń metodologicznych jest podobnych w obu tomach i dlatego zdecydowaliśmy się na ich przypomnienie czy wręcz powtórzenie w niniejszym wstępie.

W literaturze omawiającej tematykę organizacji polskiej służby zagranicznej ukazują się, szczególnie w ostatnich latach, publikacje monograficzne dotyczące działalności Ministerstwa Spraw Zagranicznych jako całości lub pojedynczych przedstawicielstw dyplomatycznych². Brakuje natomiast wciąż informacji zbiorczych, tematycznie zorientowanych przewodników odsyłających do różnego typu źródeł archiwalnych. Ukazały się, co prawda, przygotowane przez MSZ informatory, które starały się porządkować wiedzę z zakresu nie tylko historii relacji dwustronnych, ale również chronologii pełnienia funkcji przez kierowników polskich przedstawicielstw dyplomatycznych. Objęły one również interesujący nas okres II Rzeczypospolitej Polskiej³. Ważnym opracowaniem w ramach omawianej problematyki pozostają z pewnością – tak jak w przypadku placówek konsularnych – tomy 4. i 5. *Historii dyplomacji polskiej*⁴, a także informator o służbie dyplomatyczno-konsularnej rządu na wychodźstwie⁵. Sporo odniesień do kwestii organizacyjnych polskiej służby zagranicznej omawianego okresu można znaleźć we wstępach do wybranych tomów serii „Polskie dokumenty dyplomatyczne”, wydawanej przez Polski Instytut Spraw Międzynarodowych⁶. Wiele informacji biograficznych na temat polskich posłów

¹ *Urzędy konsularne Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1945. Informator archiwalny*, oprac. P. Ceranka, K. Szczepanik, Warszawa 2020.

² Zob. np.: B. Szubtarska, *Ambasada polska w ZSRR w latach 1941–1943*, Warszawa 2005; M. Krużyński, *Ambasada w Moskwie 1921–1939*, Warszawa 2010; K. Szczepanik, *Organizacja polskiej służby zagranicznej 1918–2010*, Warszawa 2012, zwłaszcza s. 415–436; *Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej w latach 1919–1976. Materiały do studiów nad historią*, red. D. Wronikowska, Rzym 2016.

³ *Stosunki dyplomatyczne Polski. Informator. Europa 1918–2006*, t. I, red. K. Szczepanik, A. Herman-Łukasik, B. Janicka, Warszawa 2007; *Stosunki dyplomatyczne Polski. Informator. Ameryka Północna i Południowa 1918–2007*, t. II, red. K. Szczepanik, A. Herman-Łukasik, B. Janicka, Warszawa 2008; *Stosunki dyplomatyczne Polski. Informator. Azja, Zaskaukazie, Australia i Oceania 1918–2009*, t. III, red. K. Szczepanik, A. Herman-Łukasik, B. Janicka, Warszawa 2010; *Stosunki dyplomatyczne Polski. Informator. Afryka i Bliski Wschód 1918–2009*, t. IV, red. K. Szczepanik, A. Herman-Łukasik, B. Janicka, Warszawa 2010. Zob. też: B. Grzełowski, *Posłowie i ambasadorzy II Rzeczypospolitej w latach 1919–1945*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny”, lipiec–sierpień, 2005, t. 5, nr 4 (26), s. 117–151.

⁴ *Historia dyplomacji polskiej*, t. 4, 1918–1939, red. P. Łossowski, Warszawa 1995; t. 5, 1939–1945, red. W. Michowicz, Warszawa 1999.

⁵ *Polska służba zagraniczna po 1 września 1939 r.*, Londyn 1954.

⁶ Dotychczas ukazały się w tej serii tomy z następujących lat, wchodzących w zakres kwerendy na potrzeby prezentowanego tomu: 1918 (listopad–grudzień), 1919, 1931–1941.

i ambasadorów można znaleźć w przewodniku biograficznym w opracowaniu Krzysztofa Smolany⁷.

Punktem wyjścia dla wykonywanej kwerendy na potrzeby niniejszej pozycji były dane zawarte w wymienionych informatorach MSZ oraz publikatorach: *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych* (1920–1939) oraz *Rocznik Służby Zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej* (1932–1940). Podczas weryfikowania danych skorzystano z różnego typu inwentarzy drukowanych, opracowań i monografii. Istotną pomoc stanowił *Informator o zasobie archiwalnym*, wydany przez Archiwum Akt Nowych, w opracowaniu Edwarda Kołodzieja⁸, *Informator o zasobie archiwalnym Instytutu Piłsudskiego w Ameryce*, w opracowaniu Pawła Pietrzyka⁹, oraz *Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce i jego zbiory*, opracowany przez Janusza Ciska¹⁰. Wiele wskazówek znaleziono w cyklu opracowań PISM dotyczącym chronologii stosunków międzynarodowych¹¹.

Dodatkowe możliwości stwarzało wykorzystanie zawartości strony internetowej www.szu-kajwarchiwach.gov.pl. Przy tej sposobności przejrano i odnotowano zbiory archiwalne znajdujące się nie tylko w zasobach Archiwum Akt Nowych, ale także Instytutu Hoovera¹² i Na-

⁷ *Urzędnicy służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1945. Przewodnik biograficzny*, oprac. K. Smolana, t. I, Warszawa 2020, t. II, Warszawa 2022 – obie publikacje w serii wydawniczej „Polska służba zagraniczna 1918–1945 – materiały źródłowe”.

⁸ *Informator o zasobie archiwalnym* [Archiwum Akt Nowych], t. 1 i 2, oprac. E. Kołodziej, Warszawa 2009.

⁹ *Informator o zasobie archiwalnym Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce*, oprac. P. Pietrzyk, Warszawa 2011.

¹⁰ *Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce i jego zbiory*, oprac. J. Cisek, Warszawa 1997. Wśród innych opracowań tego typu warto wymienić: *Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Centrala i placówki w 1921 r.*, Warszawa 1921; M. Motaś, *Kancelarie, registratury i archiwa Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz placówek zagranicznych RP w latach 1918–1939*, „Archeion” 1970, t. 53, s. 132–152; *Inwentarz akt Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie z lat [1915–1917] 1918–1939*, oprac. E. Kołodziej, Warszawa 2000; *Archiwalia Ambasady RP w Moskwie–Kujbyszewie (1941–1943) i Ministerstwa Informacji i Dokumentacji (1939–1945) w zbiorach Instytutu Hoovera w Stanfordzie*. *Informator*, oprac. M. Filipiak, Warszawa 2002.

¹¹ Maszynopisy PISM: Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1918–1921, zestawiał J. Jurkiewicz, Warszawa 1955; Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1922–1923, b.m., b.d.; Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1924–1926, zestawiał W. Balcerak, Warszawa 1958; Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1927–1929, zestawiała M. Safianowska, Warszawa 1959; Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1930–1932, zestawiała D. Eitner, Warszawa 1962; Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1933–1935, zestawiał W. Balcerak, Warszawa 1960; Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1936–1937, zestawiała M. Safianowska, Warszawa 1961; Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1938, zestawiała M. Safianowska, Warszawa 1962; Chronologia stosunków międzynarodowych Polski styczeń–sierpień 1939, zestawiał J. Chudek, Warszawa 1963.

¹² Kwerendą objęto 13 zespółów, wśród których znajdują się zasoby archiwalne Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz placówek w Wielkiej Brytanii, ZSRR, Stanach Zjednoczonych Ameryki, Belgii, Czechosłowacji, Danii, na Węgrzech, we Włoszech, Holandii, Rumunii, Szwajcarii oraz polskiej delegacji przy Lidze Narodów. Kwerenda ta nie jest wyczerpująca w odniesieniu do szerokiego kontekstu funkcjonowania polskiej służby zagranicznej w określonych ramach czasowych Informatora; sygnatury mogą służyć jako wskazówka w kontynuacji pogłębionych badań nad historią polskiej służby zagranicznej. Warto odnotować, że nierzadko sygnatury odnoszące się do spraw

rodowego Archiwum Cyfrowego¹³. Dokumentacja administracji państwa polskiego z okresu II wojny światowej jest przechowywana w Instytucie Polskim i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie. Mimo trudności w korzystaniu z zasobu starano się jak najszerzej włączyć informacje o jego zbiorach do niniejszego opracowania.

Tak jak w przypadku konsulatów badacze problematyki funkcjonowania placówek dyplomatycznych muszą mieć świadomość, że sporo danych znajduje się w prywatnych spuściznach i kolekcjach byłych pracowników służby dyplomatycznej. Są one rozproszone po świecie, zdeponowane w bardzo różnych archiwach czy w zbiorach prywatnych. Tam znajdują się oficjalne dokumenty szefów placówek, na podstawie których możliwe byłoby dokładniejsze zweryfikowanie dat nominacji, przyjazdu do kraju urzędowania czy złożenia listów uwierzytelniających. To ważne w sytuacji, gdy nie wszystkie akta przedwojennego MSZ zachowały się w kraju lub za granicą. Tak jak w przypadku publikacji o urzędach konsularnych, sporządzenie w miarę wyczerpującej listy takich spuścizn przekraczało możliwości i zakres działania autorów. W prezentowanym Informatorze zależało nam na sporządzeniu pełnego wykazu placówek dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1918–1945 wraz z najważniejszymi danymi ich dotyczącymi.

Powstawanie pierwszych reprezentacji dyplomatycznych lub quasi dyplomatycznych jeszcze przed formalnym odzyskaniem niepodległości stanowiło istotny element budowania i szerzenia wiedzy o aspiracjach Polaków i historycznych podstawach powrotu państwa polskiego na mapę Europy¹⁴. Ustanawianie reprezentacji dyplomatycznych podnosiło nie tylko prestiż Polski na arenie międzynarodowej, ale stanowiło ważne narzędzie budowania relacji dwustronnych w ich aspekcie politycznym, gospodarczym i kulturalnym. Wzmacniało podmiotowość odrodzonego państwa. Formalne istnienie poselstw i ambasad w wymiarze personalnym i organizacyjnym poprzedzone było oczywiście nawiązaniem stosunków dyplomatycznych¹⁵. Następowало to w początkach 1919 r., kiedy Polska uzyskiwała uznanie międzynarodowe w efekcie postanowień konferencji wersalskiej. Dla autorów niniejszego Informatora zasadniczym punktem odniesienia do opracowywanych haseł było proklamowanie niepodległości Polski w listopadzie 1918 r. Wszelkie informacje o tym, co działo się przed tą datą lub po niej do formalnego uznania na arenie międzynarodowej znalazły się we wstępie lub sygnalizowane są w przypisach.

administracyjnych placówek okazały się cenne przy weryfikacji personaliów, dat objęcia i odwołania z pełnionych funkcji kierowników urzędów. Zawierają też ciekawe dokumenty odnoszące się do różnych aspektów funkcjonowania naszych misji dyplomatycznych. Na uwagę zasługuje zespół Ambasady Polski w Związku Radzieckim (800/35/0), gdzie w aktach administracyjnych naszej ambasady w Moskwie–Kujbyszewie pojawiają się nieznane dokumenty, jak np. instrukcje dot. sprawowania opieki nad obywatelami polskimi czy takie, które odnoszą się do realiów otaczających polskich dyplomatów, w tym bardzo trudnych warunków sprawowania urzędu.

¹³ Kwerendą objęto zdjęcia szefów placówek dyplomatycznych oraz budynków poselstw i ambasad, w tym uroczystości i spotkań odbywanych na ich terenie.

¹⁴ Szerzej zob.: J. Sibora, *Narodziny polskiej dyplomacji u progu niepodległości*, Warszawa 1996.

¹⁵ Szerzej zob.: W. Biliński, *Ustanowienie stosunków dyplomatycznych przez Polskę w latach 1918–1939*, „Sprawy Międzynarodowe” 2017, nr 2, s. 112–130; idem, *Uznanie międzynarodowe Polski a ustanowienie przez nią stosunków dyplomatycznych w 1919 r.*, „Studia Ekonomiczne” 2018, t. CVIII, s. 11–40.

Odzyskiwanie przez Polskę niepodległości nie było aktem jednorazowym, lecz skomplikowanym procesem, w którym uczestniczyły różnorodne ogniwa polityczne działające w kraju i za granicą. Tworzyły one różnego typu sieć swoich mniej lub bardziej oficjalnych przedstawicieli działających w wielu krajach ówczesnej Europy i w Ameryce Północnej. Działacze tych organizacji oraz stworzone struktury stanowiły załóżek polskich kadr i organizacji służby zagranicznej niepodległego państwa polskiego¹⁶. Ten początkowy okres lat 1916–1921 był bardzo żywiołowy i skomplikowany¹⁷. W Europie i Ameryce Północnej działały biura prasowe Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie, przedstawicielstwa Komitetu Narodowego Polskiego¹⁸ w Paryżu, powstające od 1916 r., a przejęte następnie przez powołane do życia uchwałą Rady Regencyjnej z dnia 26.10.1918 r. Ministerstwo Spraw Zewnętrznych¹⁹.

Centralna Agencja Polska w Lozannie powstała w 1915 r. w Vevey z połączenia polskich biur prasowych w Paryżu i Rzymie. Jej zadaniem była promocja polskich spraw w zachodniej Europie. Agencja wydawała biuletyny, broszury, gazety i publikacje mające na celu pozyskanie opinii publicznej i rządów państw zachodnich dla idei przywrócenia Polsce niepodległości. Agencja, później już jako organ KNP w Paryżu, miała swe biura w Londynie, Fryburgu, Paryżu, Rzymie. Jej akta archiwalne znajdują się w zbiorach AAN, m.in.: zesp. 38, Centralna Agencja Polska w Lozannie (614 j.a.).

Komitet Narodowy Polski powstał 15.08.1917 r. Pretendował do roli reprezentacji narodu polskiego na emigracji i jesienią 1917 r. został uznany przez główne mocarstwa ententy. Dysponował rozbudowaną siecią placówek o charakterze dyplomatycznym, ulokowanych w państwach sprzymierzonych i neutralnych (centrala w Paryżu, biura w Wielkiej Brytanii, Belgii, Holandii, Danii, Serbii, Rumunii, Włoszech, Hiszpanii, Szwajcarii i Stanach Zjednoczonych Ameryki). Efektem jego działań było utworzenie Armii Polskiej we Francji. Po utworzeniu w Warszawie rządu Ignacego Jana Paderewskiego, KNP współpracował z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i nadal reprezentował interesy Polski na zewnątrz. Był też inspiratorem i pomysłodawcą rozwiązań organizacyjnych w zakresie budowy i funkcjonowania służby dyplomatycznej i konsularnej. W połowie 1919 r. nastąpiło samorozwiązanie KNP. Jego placówki zostały przekształcone w poselstwa MSZ i wspólnie z dawnymi delegacjami Rady Regencyjnej stworzyły sieć przedstawicielstw zagranicznych

¹⁶ Szerzej zob.: J. Sibera, *Dyplomacja polska w I wojnie światowej*, Warszawa 2013.

¹⁷ Zob.: A. Wysocki, *Polskie placówki dyplomatyczne i konsularne za granicą*, [w:] *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej*, Kraków–Warszawa 1928, s. 246; W. Michowicz, *Organizacja polskiego aparatu dyplomatycznego w latach 1918–1939*, [w:] *Historia dyplomacji polskiej*, Warszawa 1995, t. 4..., s. 5–33.

¹⁸ Szerzej o jego działalności zob.: M. Leczyk, *Komitet Narodowy Polski a Ententa i Stany Zjednoczone 1917–1919*, Warszawa 1966, oraz *O Niepodległą i granice. Komitet Narodowy Polski. Protokoły posiedzeń 1917–1919*, oprac. M. Jabłonowski, D. Cisowska-Hydzik, Warszawa–Pułtusk 2007.

¹⁹ AAN, Gabinet Cywilny Rady Regencyjnej, sygn. 242, s. 1–2. Należy zaznaczyć, że Przedstawicielstwo Rady Regencyjnej w Berlinie, powstałe na początku 1917 r., usiłowało koordynować działalność przeróżnych inicjatyw społecznych, realizowanych po podpisaniu aktu 5 listopada 1916 r., a których celem była opieka nad znajdującymi się na terenie Rzeszy Niemieckiej robotnikami pochodzącymi z Królestwa Polskiego, jeńcami wojennymi i uchodźcami. Zob.: E. Kołodziej, *Inwentarze akt konsulatów polskich w Niemczech 1918–1939*, Opole 1983.

Rzeczypospolitej Polskiej. Część personelu likwidowanego KNP zasilila kadry nowego MSZ. Akta archiwalne Komitetu znajduja się w zbiorach AAN, m.in.: zesp. 39, Komitet Narodowy Polski w Paryżu (2227 j.a.).

Rada Regencyjna Królestwa Polskiego została powołana 12.09.1917 r. w Warszawie przez władze okupacyjne Niemiec i Austro-Węgier na podstawie aktu 5 listopada 1916 r., przewidującego powstanie Królestwa Polskiego. Jej władza ograniczała się do administrowania głównie szkolnictwem i sądownictwem. Rada Regencyjna, stanowiąca załączek władzy ustawodawczej, mimo braku możliwości samodzielnego działania, odegrała istotną rolę w procesie kształtowania struktur administracyjnych tworzącej się państwowości oraz przygotowania jej kadr urzędniczych. Poprzez tworzenie zagranicznych przedstawicielstw²⁰, a także poprzez powołanie dekretem z dnia 26.10.1918 r. Ministerstwa Spraw Zewnętrznych (przemianowanego wkrótce na Ministerstwo Spraw Zagranicznych) przyczyniła się do odrodzenia polskiej służby dyplomatycznej i konsularnej. Dnia 7.10.1918 r. Rada Regencyjna oficjalnie proklamowała utworzenie niepodległego państwa polskiego. Akta archiwalne Rady znajduja się w zbiorach AAN, m.in.: zesp. 1, Tymczasowa Rada Stanu w Warszawie (150 j.a.) oraz zesp. 2, Gabinet Cywilny Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego w Warszawie (323 j.a.).

Swoje placówki zagraniczne – przedstawicielstwa, agencje prasowe czy delegatury – tworzył także Naczelny Komitet Narodowy²¹, a potem również Rada Regencyjna²², która przejęła placówki NKN i otwierała za granicą własne.

Naczelny Komitet Narodowy powstał w Krakowie 16.08.1914 r. Dążył do zjednoczenia ziem polskich zaborów austriackiego i rosyjskiego w ramach projektowanej monarchii Austro-Węgiersko-Polskiej pod berłem Habsburgów. Jego zagranicznymi ekspozyturami były prasowe agendy, będące substytutami placówek dyplomatycznych, działające pod kuratelą Austro-Węgier i Niemiec, w państwach centralnych i neutralnych, bez prawa zajmowania się sprawami politycznymi. Rada Regencyjna Królestwa Polskiego w Warszawie przejęła agendy NKN. W latach 1914–1917 agendy te działały w kilkunastu miastach europejskich (Berlin, Berno, Budapeszt, Haga, Konstantynopol, Kopenhaga, Mediolan, Monachium, Paryż, Rapperswil, Sofia, Sztokholm, Wiedeń) oraz w Stanach Zjednoczonych Ameryki (Chicago). Akta archiwalne znajduja się w zbiorach Archiwum Narodowego w Krakowie: zesp. 530 (948 j.a.).

Przekształcenie przedstawicielstw KNP w misje konsularno-dyplomatyczne nastąpiło w pierwszej połowie 1919 r. wraz z pełnym uznaniem podmiotowości prawno-międzynarodowej.

²⁰ Berlin, Sztokholm, Petersburg, Kijów, Moskwa, Budapeszt, Sofia, Konstantynopol, Berno, Praga, Wiedeń, Haga.

²¹ Szerzej zob.: M. Drozdowski, *Naczelny Komitet Narodowy 1914–1918. Polityczne i organizacyjne zaplecze Legionów Polskich*, Kraków 2017; A. Garlicka, *Organizacja akcji prasowej Naczelnego Komitetu Narodowego*, „Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego” 1964, nr 3/2, s. 86–144; M. Gmurczyk-Wrońska, *Pozyskać Królestwo Polskie. Z dokumentacji Sekretariatu Generalnego Naczelnego Komitetu Narodowego z 1914 r. i pierwszej połowy 1915 r.*, „Dzieje Najnowsze” 2020, t. 52, nr 3, s. 75–88.

²² Rada Regencyjna tworzyła w Rosji placówki działające przy konsulatach niemieckich. Szerzej zob.: Z.J. Winnicki, *Rada Regencyjna Królestwa Polskiego i jej organy (1917–1918)*, Wrocław 2017, s. 239–246.

rodowej Polski w efekcie traktatu wersalskiego i zaowocowało powołaniem pełnoprawnych placówek dyplomatycznych w Europie, Ameryce Północnej i Południowej, a także na Dalekim Wschodzie, najpierw w postaci poselstw, a potem również ambasad.

Tworzenie pierwszych reprezentacji dyplomatycznych w poszczególnych państwach było więc – tak jak odradzanie się polskiej państwowości – procesem, a nie jednorazowym aktem²³. Podstawę stanowiły wymienione wcześniej ogniwa zagraniczne różnych instytucji niepodległościowych mających przed 1918 r. swoje reprezentacje w tych miejscach. W związku z tym zdarzało się, że ustanowienie stałej misji dyplomatycznej poprzedzone było wysłaniem lub ustanowieniem komitetów, misji specjalnych, misji wojskowych lub delegacji, często jednoosobowych. Wykaz i omówienie działalności tychże podmiotów wraz z odesłaniem do archiwaliów przedstawia tabela:

Komitet Polski w Tyflisie Wacław Ostrowski, przedstawiciel dyplomatyczny
Misja na Kaukaz Południowy Tytus Filipowicz, Szef Misji Specjalnej na Kaukazie Południowym (Republiki: Gruzjińska, Armenijska i Azerbejdżańska): 18.10.1919–1.01.1921 r. Celem misji było nawiązanie stosunków polityczno-handlowych oraz organizacja opieki konsularnej nad obywatelami polskimi. Misję tworzyli: szef misji w randze min. pełnomocnego III klasy (Tytus Filipowicz), radca II klasy (Zygmunt Smogorzewski), konsul II klasy (Wiktor Białobrzewski), sekretarz II klasy (Władysław de Bondy). Archiwalia: AAN, zesp. 3, Gabinet Cywilny Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Tytusa Filipowicza szefem Misji Specjalnej RP na Kaukazie Południowym, 31.10.1919 r., skan 40–41; AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część IV, Rektyfikaty, sygn. 4, t. 17, Krótkie życiorysy oraz kwalifikacje członków misji zagranicznych, urzędników MSZ, Misja na Kaukaz Południowy, 1920 r., k. 113–114.
Misja do południowej Rosji Franciszek Skąpski, delegat MSZ na terytorium podległym władzy głównodowodzącego Siłami Zbrojnymi Południa Rosji gen. Antona Denikina, nominacja: 27.08.1919 r. Placówkę tworzyli: szef misji (Franciszek Skąpski), sekretarz konsularny II klasy (sekretarz Misji Paweł Raue), kierownik Biura Remigracyjnego (Wacław Gawroński), konsul II klasy (Stanisław Pawłowski), radca handlowy (Roman Rejewski) – 5 osób. Archiwalia: AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Franciszka Skąpskiego, 27.08.1919 r., skan 156; AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część IV, Rektyfikaty, sygn. 4, t. 17, Krótkie życiorysy oraz kwalifikacje członków misji zagranicznych, urzędników MSZ, Misja na Południe Rosji, 1920 r., k. 112–113;

²³ O tworzeniu infrastruktury placówek zob.: P. Łossowski, *Dyplomacja II Rzeczypospolitej*, Warszawa 1992, s. 181–184.

AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., k. 5.

Komisarz pełnomocny dla spraw polskich na Syberii (Misja na Syberię, Misja Syberyjska)

Józef Targowski, 27.08.1919–7.04.1920-

Placówkę tworzyli: szef misji w randze pośła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego III klasy (Józef Targowski), radca I klasy (Aleksander bar. Lago), sekretarz II klasy (Krystyn hr. Ostrowski), konsul I klasy (Michał Morgulec), konsul II klasy (Karol Karczewski), sekretarz konsularny II klasy (Stanisław Łukaszewicz), *attaché* honorowy (Karol Frycz), *attaché* handlowy w randze sekretarza I klasy (Konrad Ilski) – razem 8 osób.

Archiwalia:

AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Aleksandra Lago radcą legacyjnym I klasy z przydzieleniem do Misji Komisarza Pełnomocnego dla spraw polskich na Syberii, 22.09.1919 r., skan 54; ibidem, Wniosek o mianowanie Józefa Targowskiego, komisarza pełnomocnego dla spraw polskich na Syberii (pełnomocnictwa do nawiązania stosunków z rządem admirała Aleksandra Kołczaka i delegatami sprzymierzonych Misji przy nim), *chargé d'affaires* RP w Japonii, 7.04.1920 r., skan 198;

AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część IV, Rektyfikaty, sygn. 4, t. 17, Krótkie życiorysy oraz kwalifikacje członków misji zagranicznych, urzędników MSZ, Misja Syberyjska, 1920 r., k. 111–112;

AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., k. 5.

Misja specjalna do Azji Mniejszej

Witold Jodko-Narkiewicz, min. pełnomocny i poseł w misji specjalnej do Azji Mniejszej, 24.05.1919-

Archiwalia:

AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, seria 8.3, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Witolda Jodko-Narkiewicza na pośła w misji specjalnej do Azji Mniejszej, 24.05.1919 r., skan 50.

Misja do Estonii i Łotwy

Bronisław Bouffał, delegat misji, nominacja: 2.09.1919 r.²⁴, wystawienie listów: 26.09.1919 r., wręczenie listów: 26.10.1919 r., odwołanie: 24.04.1920 r.²⁵

Zadaniem Misji było nawiązanie stosunków polityczno-handlowych z państwami bałtyckimi oraz zorganizowanie opieki konsularnej nad obywatelami polskimi.

Misję specjalną do Estonii i Łotwy tworzyli Bronisław Bouffał (radca I klasy), Józef Baliński (sekretarz II klasy) oraz Zygmunt Danilewicz-Czczott (sekretarz konsularny II klasy).

Archiwalia:

AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o nominację Bronisława Bouffała na delegata MSZ RP w Republikach Łotewskiej i Estońskiej w randze radcy poselstwa I klasy, 2.09.1919 r., skan 158–159;

²⁴ Gmach misji w Rydze otwarto 17.11.1919 r.

²⁵ Data podpisania przez min. spraw zagranicznych listów odwołujących. Akt odwołania z 12.02.1920 r.

AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część IV, Rektyfikaty, sygn. 4, t. 17, Krótkie życiorysy oraz kwalifikacje członków misji zagranicznych, urzędników MSZ, Misja do Estonii i Łotwy, 1920 r., k. 111;

AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 466, [2/322/0/2/466], Estonia, *Lettres de rappel*, audyencje głównie posłów polskich w Estonii, Korespondencja, noty, notatki, 1920–1935; ibidem, Kopia pełnomocnictwa Bronisława Bouffała jako delegata MSZ do nawiązania stosunków dyplomatycznych, 26.09.1919 r., k. 5.

W okresie międzywojennym Polska uczestniczyła również w rozwiązywaniu wielu kwestii dwustronnych lub na poziomie konferencji międzynarodowych. I tak, osobną kategorię reprezentacji dyplomatycznej (ad hoc lub stałej) stanowiły m.in.: Delegacja RP w Mieszanej Komisji Repatriacyjnej w Moskwie (jej działalność związana była z realizacją postanowień traktatu ryskiego z 1921 r.), Urząd Agenta Rządu Polskiego przy Trybunale Rozjemczym w Gdańsku²⁶, Przedstawiciel Państwa Polskiego przy Mieszanej Komisji i Trybunale Rozjemczym dla Górnego Śląska w Bytomiu z siedzibą w Katowicach²⁷, Delegacja Rządu RP przy Komisji Międzysojusznicej w Kłajpedzie (działała od 1920 r. i miała status dyplomatyczny, na jej czele stał od początku Czesław Andrycz, a od grudnia 1921 r. do lutego 1923 r. dr Marceli Szarota²⁸ z tytułem posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego)²⁹.

W ramach funkcjonowania polskiej dyplomacji w latach 1918–1945 mieliśmy do czynienia również z innymi formami reprezentacji dyplomatycznej. Chodzi o reprezentację przy różnego rodzaju organizacjach międzynarodowych oraz podmiotach utworzonych w efekcie uzgodnień traktatowych. Tego rodzaju przykładem jest z pewnością polskie przedstawicielstwo przy Lidze Narodów w Genewie czy funkcjonowanie Komisariatu Generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku. Obie te reprezentacje dyplomatyczne zostały uwzględnione w Informatorze.

Istotne zmiany w funkcjonowaniu placówek dyplomatycznych przyniósł wybuch II wojny światowej w 1939 r.³⁰ Nowe wyzwania organizacyjne w tym zakresie były związane z funkcjonowaniem rządu po ewakuacji z Polski, najpierw na terenie Rumunii,

²⁶ Dz. Urz. 1923, nr 1, s. 1–2.

²⁷ Przedstawicielem państwa polskiego przy Mieszanej Komisji i Trybunale Rozjemczym Górnego Śląska w Katowicach był Bronisław Bouffał, radca legacyjny I kl. Odwołany do centrali MSZ, z dniem 1.01.1923 r. (Dz. Urz. MSZ, 1923, nr 4, s. 59). Szerzej zob.: AAN, Przedstawiciel Państwa Polskiego przy Komisji Mieszanej i Trybunale Rozjemczym dla Górnego Śląska w Bytomiu, sygn. 42, [1903, 1920] 1922–1938, (38 j.a.).

²⁸ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Marceliego Szaroty Delegatem Rządu RP w Kłajpedzie z nadaniem mu tytułu posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego z jednoczesnym odwołaniem z rzeczonego stanowiska Czesława Andrycza, 6.12.1921 r., skan 187–188; zob.: *Szarota Marceli (1876–1951)*, (Red.), [w:] PSB, t. 47, 2010, s. 110–112.

²⁹ Dz. Urz. MSZ, 1922, nr 2, s. 25, 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 103, nr 7, s. 132. Na żądanie władz litewskich przedstawiciel RP Marceli Szarota opuścił 21.02.1923 r. Kłajpedę i przyjechał do Warszawy. Siedziba delegacji mieściła się początkowo przy ul. Wienerstrasse 16 (1921), a następnie w hotelu „Victoria” przy ul. Polangenstrasse (1923).

³⁰ Zob.: H. Batowski, *Z dziejów dyplomacji polskiej na obczyźnie (wrzesień 1939–lipiec 1941)*, Kraków–Wrocław 1984.

a potem we Francji i w Wielkiej Brytanii. Dotyczyły one m.in. ciągłości działania MSZ na terenie Rumunii i roli tamtejszej placówki dyplomatycznej w Bukareszcie, utrzymania kontaktów z ewakuowanym korpusem dyplomatycznym, akredytacji przedstawicieli dyplomatycznych przez nowy rząd już na terenie Francji i w Wielkiej Brytanii, poszukiwania miejsc urzędowania dla centrali oraz nowych i „starych” placówek w trakcie wojny³¹. W miarę rozwoju działań militarnych następowały bowiem istotne zmiany w samej organizacji placówek dyplomatycznych (likwidacja, walka o ich zachowanie, tworzenie nowych w związku z nawiązaniem stosunków dyplomatycznych), jak również ich pracy merytorycznej (utrzymanie ciągłości polskiej państwowości). Wiele placówek było likwidowanych w związku z przesuwaniem się frontu w początkowej fazie wojny lub w efekcie wypowiedzenia czy zerwania stosunków dyplomatycznych przez państwa sprzymierzone z Niemcami. Na potrzeby bieżące – m.in. udzielanie pomocy konsularnej – tworzone były stanowiska i funkcje, które również były związane ze statusem dyplomatycznym. Przykładem może być funkcja Wysokiego Komisarza do Spraw Polskich na Wschodzie, którą w lipcu 1943 r. pełnił ambasador Tadeusz Romer³².

Wyzwalanie Europy przez armie alianckie w 1944 r. spowodowało kolejne zmiany organizacyjne. W niektórych stolicach udało się rządowi polskiemu w Londynie reaktywować placówki dyplomatyczne jeszcze przed formalnym zakończeniem wojny (np. na terenie Francji z dniem 16.09.1944 r.). Najtrudniejsze decyzje musiały jednak zapadnąć w momencie, gdy rząd londyński utracił możliwość działania w związku z uznaniem przez aliantów Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej w Warszawie jako jednolitej reprezentacji Polski. Już 27.02.1945 r. polski rząd w Londynie zaprotestował przeciwko uchwałom konferencji w Jałcie w sprawie powołania do życia nowego rządu w Warszawie. W rozesłanym w połowie marca 1945 r. okólniku do polskich urzędów postanowiono jednak przygotować się do ewentualnego zlikwidowania placówek zagranicznych, zabezpieczenia ich majątku oraz akt³³.

³¹ Szerzej zob.: M. Hułas, *Goście czy intruzy? Rząd polski na uchodźstwie wrzesień 1939–lipiec 1943*, Warszawa 1996, s. 158–163. „Okresu rumuńskiego” dotyczą m.in. zachowane akta Ambasady RP w Bukareszcie, zob.: E. Kołodziej, *Inwentarz akt Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Bukareszcie z lat 1919–1940 (1941) – do roku 1938 poselstwo*, Warszawa 2002.

³² Dnia 21.07.1943 r. stanowisko min. stanu ds. Bliskiego Wschodu objął Henryk Leon Strasburger, które piastował do 24.11.1944 r., a od 1.07.1944 r. do 31.07.1945 r. funkcję tę pełnił Feliks Górski. W l. 1944–1945 adresem urzędowania delegata był Kair, 27, Ahmed Hishmat Pasha Zamalek. Zob.: IPMS, Kolekcja 5, Tadeusz Romer, sygn. 1–4, lata 1943–1944, 1963–1978; ibidem, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 984, Delegat Rządu RP na Bliskim Wschodzie, 1944–1945; ibidem, sygn. 1080, Depesze – Kair – Minister Stanu, 1945; ibidem, zesp. A.49, Konsulat Generalny RP w Tel-Awivie, sygn. 181, Delegat Rządu na Bliski Wschód, 1943–1944; ibidem, zesp. A.6, Delegat Rządu RP dla spraw polskich na Bliskim Wschodzie, 4 j.a., 1943–1946; www.heritage.canadiana.ca [dostęp 11.01.2022], Tadeusz Romer fonds: diplomatic activities, sygn. C-10452, High Commissioner – Cairo, 1943–1944, skan 665–718.

³³ Zob.: E. Kołodziej, *Rola polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych w latach 1939–1945*, [w:] *Władze RP na obczyźnie podczas II wojny światowej 1939–1945*, praca zbior., red. Z. Błazyński, Londyn 1994, s. 801; P. Ceranka, *Urząd Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej 1939–1945*, Warszawa 2021.

Wycofanie poparcia dla Rządu RP na Uchodźstwie w lipcu 1945 r. doprowadziło do formalnej likwidacji polskich placówek dyplomatycznych, nadzorowanych do tej pory przez ośrodek władzy w Londynie. Już w końcu czerwca 1945 r. poszczególne rządy zwycięskich mocarstw zaczęły uznawać rząd Edwarda Osóbki-Morawskiego funkcjonujący na terenach wyzwolonych. Dotychczasowy personel musiał być odwołany, a siedziba placówki przekazana krajowemu ośrodkowi władzy. W tych okolicznościach londyński min. spraw zagranicznych Adam Tarnowski 17.05.1945 r. rozesłał do placówek wzór noty, którą należało złożyć w miejscowym MSZ na wypadek uznania przez dane państwo nowych władz w Warszawie³⁴. W piśmie przewodnim wskazał, że tylko w sytuacji wyraźnego żądania władz miejscowych można dokonać przekazania placówki, ale nie bezpośrednio przedstawicielom nowej władzy, lecz za pośrednictwem miejscowego MSZ.

Nie wszystkie jednak placówki dyplomatyczne zostały zlikwidowane po wojnie. Dalsze utrzymywanie niektórych placówek, po wycofaniu przez mocarstwa zwycięskie w II wojnie światowej uznania dla polskiego rządu w Londynie, było powiązane z nadziejami na ewentualną jeszcze zmianę sytuacji międzynarodowej. Rząd RP na Uchodźstwie był po lipcu 1945 r. uznawany jeszcze przez wiele państw Ameryki Łacińskiej³⁵. Najdłużej uznawały go: Kuba do lat 50. XX w. (zawieszenie działalności placówki nastąpiło w 1949 r. z powodów finansowych), Liban (do 1956 r.), Irlandia (do 1957 r.), Hiszpania (do 1968 r.), Stolica Apostolska (do 1972 r.).

Pośród placówek dyplomatycznych władz II RP, które formalnie i to pomimo trudności finansowych przetrwały po II wojnie światowej, najdłużej działającą była ta przy Watykanie. Dopiero bowiem 19.10.1972 r. Stolica Apostolska zdecydowała o wycofaniu uznania ambasadora Kazimierza Papée jako przedstawiciela dyplomatycznego, którym był tam od lipca 1939 r. Tym samym doszło do likwidacji ambasady. Prezydent RP zwolnił Kazimierza Papée z funkcji ambasadora RP przy Stolicy Apostolskiej 24.05.1976 r.

Przed omówieniem zagadnień związanych z archiwizacjami polskich placówek dyplomatycznych z okresu II Rzeczypospolitej warto poruszyć jeszcze kwestie związane z ich nazewnictwem, statusem prawnym-międzynarodowym i funkcjonowaniem. W Informatorze, który oddajemy do rąk Czytelnika, koncentrujemy się na dokładnym przedstawieniu dwóch kategorii przedstawicielstw dyplomatycznych: poselstw i ambasad. One bowiem są podmiotowo powiązane ze stosunkami dyplomatycznymi, które Polska nawiązała i utrzymywała w formie bilateralnej z konkretnymi państwami. W rubrykach dotyczących obsady personalnej placówek nie wpisywaliśmy pełnej tytulatury stanowiska szefa urzędu, jak np. „poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny”, lecz skracaliśmy tę informację do określenia „poseł”. Nie podawaliśmy też danych dotyczących klasy posłów, co związane było z miejscem i wielkością placówki, którą kierował, doświadczeniem, stażem oraz uposażeniem samego posła. Szerzej natomiast potraktowaliśmy daty związane z objęciem urzędu przez szefa misji dyplomatycznej, co wynika z faktu, że był to i jest proces kilkietapowy.

³⁴ K. Tarka, *Emigracyjna dyplomacja. Polityka zagraniczna Rządu RP na uchodźstwie 1945–1990*, Warszawa 2003, s. 15 i kolejne.

³⁵ Do 1946 r. Rząd RP na Uchodźstwie uznawany był przez Salwador, Panamę, Honduras, Kostarykę, Argentynę, Haiti, Dominikanę, a także Związek Południowej Afryki, Egipt oraz Indie Brytyjskie. Szerzej o polityce zagranicznej Rządu RP na uchodźstwie zob.: K. Tarka, op.cit., s. 22.

W przebadanych źródłach nie znajdziemy aktu powołania placówki dyplomatycznej. Są natomiast dekrety zmieniające klasę poselstwa lub podnoszące jego rangę do ambasady. W trakcie przygotowań do otwarcia danej placówki dyplomatycznej określano jej rangę i ustalano etaty urzędnicze. Momentem powołania do życia placówki była nominacja pierwszego jej kierownika. Wraz z dekretem prezydenckim dotyczącym takiej nominacji³⁶ podpisywano umowy z pracownikami wyznaczonymi na stanowiska w danej placówce. Widać to wyraźnie w momencie przechodzenia placówek KNP lub Rady Regencyjnej pod kierownictwo nowych władz niepodległej Polski³⁷. W dokumentach archiwalnych nazwano ten proces upaństwowieniem placówki. Za przykład może służyć jeden z pierwszych urzędów dyplomatycznych odrodzonej Rzeczypospolitej – Poselstwo RP w Bukareszcie. Zarówno przebywający jeszcze w Warszawie poseł Aleksander Skrzyński, jak i urzędnicy z KNP działający już w stolicy Rumunii (np. Stanisław Hempel, Kazimierz Morawski) odebrali nominacje na stanowiska z dniem 24.05.1919 r.

Nominacja prezydencka na szefa placówki dyplomatycznej uruchamiała procedurę administracyjną. Informacja o nowym kierowniku placówki trafiała w kilkanaście miejsc w MSZ³⁸.

Państwo przyjmujące w tym procesie zwracało uwagę na inne aspekty. Pierwszy sygnał o zmianie kierownika placówki pojawiał się wraz z notą o *agrément* dla kandydata na nowego posła. Uzyskanie zgody uruchamiało proces wystawienia listów uwierzytelniających i podpisanie ich przez głowę państwa wysyłającego. Nie było ścisłej korelacji między datą sygnowania *lettres de créance* i nominacją na stanowisko posła lub ambasadora. Oficjalna nominacja była wystawiana najczęściej po wystawieniu listów uwierzytelniających i była ściślej związana z wyjazdem dyplomaty na placówkę (diety płatne w obcej walucie). Tuż przed opuszczeniem Polski najczęściej proszony był on na spotkanie z Naczelnikiem Państwa lub następnie prezydentem RP. Ta kurtuazyjna rozmowa była okazją do wymiany myśli co do najważniejszych punktów relacji dwustronnych. Konkretną listę zadań poseł lub ambasador otrzymywał od ministra spraw zagranicznych.

³⁶ W l. 1918–1922 nominacji takich dokonywał Naczelnik Państwa Józef Piłsudski (zob.: AAN, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa 1918–1922).

³⁷ W protokole posiedzenia Komisji Likwidacyjnej Komitetu Narodowego Polskiego z 22.04.1919 r. napisano: „Zarówno Delegacja KNP przy rządzie francuskim, jak i wszystkie placówki zagraniczne KNP przechodzą do odnośnych placówek zewnętrznych Ministerium spraw zagranicznych” – AAN, zesp. 495, Poselstwo RP w Bernie, sygn. 349, k. 17. Proces ten, pierwotnie zaplanowany do 15.05.1919 r., trwał dłużej. Wynikało to także z pobytu min. spraw zagranicznych Ignacego Jana Paderewskiego w Paryżu na konferencji pokojowej, co nie pozwoliło koordynować organizacji nowej sieci służby zagranicznej z centrali w Warszawie.

³⁸ Przede wszystkim odpisy dekretu prezydenckiego otrzymywały: poselstwo, do którego poseł został skierowany (oraz ew. poselstwo, z którego został odwołany), Protokół Dyplomatyczny w celu dalszego procedowania i ewidencji, dyrektor Departamentu Politycznego oraz naczelnicy wydziałów terytorialnych do wiadomości, Wydział Budżetowo-Gospodarczy (A.II.) w celu wypłacenia zasiłku instalacyjnego, Referat Rachunkowości Centrali (A.II.R.C) w celu wypłaty zaliczki na podróż dla posła i jego rodziny, Referat Organizacyjny w Wydziale Osobowym (G.M.O.II) oraz komórka odpowiedzialna za tzw. ruch osobowy – w celu umieszczenia informacji w oficjalnych publikatorach MSZ.

Tuż po przyjeździe do stolicy państwa przyjmującego poseł udawał się do miejscowego MSZ, w którym ministrowi spraw zagranicznych składał kopię listów uwierzytelniających oraz tekst swojego przemówienia. Oczekiwanie na wyznaczone spotkania z głową państwa przyjmującego (królem lub prezydentem) trwało od kilku dni do kilku tygodni lub nawet miesięcy i zależało od kilku czynników. Ścisłe kontakty i przyjaźń między państwami potrafiły skrócić ten czas do dwóch dni. Ewentualna choroba głowy państwa lub jego podróż zagraniczna z kolei wydłużały moment wręczenia listów. W tym czasie poseł kierował placówką, ale ograniczał kontakty z korpusem dyplomatycznym do minimum. Dzień i godzina wręczenia listów określała pozycję na liście precedencji miejscowego protokołu dyplomatycznego i w większości państw aktem wręczenia listów poseł rozpoczynał oficjalne urzędowanie. Szef placówki dyplomatycznej składał ponownie listy uwierzytelniające jedynie w dwóch przypadkach: zmiany na stanowisku głowy państwa w kraju przyjmującym (np. Edward Raczyński w Wielkiej Brytanii złożył listy trzem kolejnym królom: Jerzemu V, Edwardowi VIII oraz Jerzemu VI) oraz w związku z podniesieniem rangi placówki z poselstwa do ambasady (zob. hasło Niemcy i daty przy osobie Józefa Lipskiego). Bardziej szczegółowe informacje o procedurze akredytacji szefów misji dyplomatycznych w okresie II RP oraz współcześnie są zawarte w wybranych pozycjach bibliograficznych przygotowanych przez historyków i praktyków polskiej dyplomacji³⁹.

Warto wspomnieć, że posłowie lub ambasadorzy otrzymywali także listy uwierzytelniające związane z wykonaniem specjalnych zadań, np. reprezentowania Rzeczypospolitej Polskiej na obchodach rocznic państwowych lub ślubach królewskich. Do takiej sytuacji doszło w Albanii. Poseł RP w Grecji Władysław Schwarzburg-Günther, jako wysłannik prezydenta RP na ślub króla Albanii Zogu I, złożył w Tiranie na jego ręce listy uwierzytelniające w dniu 22.04.1938 r. Nie doprowadziło to jednak do nawiązania pełnych (bilateralnych) stosunków dyplomatycznych. Nie zostały ustanowione przedstawicielstwa dyplomatyczne w stolicach obu krajów i nie nastąpiła wymiana przedstawicieli dyplomatycznych. Powodem takiej sytuacji było zajęcie Albanii przez Włochy w kwietniu 1939 r.⁴⁰

Podczas wyjazdów służbowych oraz urlopów (czasami 2–3-miesięcznych) posła lub ambasadora zastępował *chargé d'affaires a.i.* Zostawał nim zazwyczaj najwyższy stopniem dyplomatycznym urzędnik. Na dużych placówkach był to radca lub sekretarz, na mniejszych – *attaché*. Tych *chargé d'affaires* nie wpisano do niniejszego Informatora. Trafili do niego urzędnicy posiadający listy wprowadzające (przedstawiające – *lettres de presentation*), podpisane przez polskiego ministra spraw zagranicznych⁴¹, a wręczane jego odpo-

³⁹ Szerzej nt. tej procedury zob.: *Protokół dyplomatyczny i ceremoniał państwowy II Rzeczypospolitej*, oprac. J. Sibora, Warszawa 2010, s. 216–226, 256–285; T. Orłowski, *Protokół dyplomatyczny. Między tradycją a nowoczesnością*, Warszawa 2015, s. 103–111; J. Sutor, *Etykieta dyplomatyczna z elementami protokołu i ceremoniałów*, Polska 2016, s. 175–180; M. Łakota-Micker, *Instrumentarium przyszłego dyplomaty*, Londyn 2016, s. 134–167.

⁴⁰ AAN, zesp. 322, MSZ, sygn. 5391, [2/322/0/4.4/5391], Albania, Stosunki polityczne z Polską, Udział w uroczystościach ślubnych króla Zogu I, Raporty, 1938; ibidem, sygn. 5398, [2/322/0/4.4/5398], Projekt utworzenia przedstawicielstwa RP w Tiranie, Notatka, raport, 1937, 1938; ibidem, zesp. 469, Poselstwo RP w Belgradzie, sygn. 147, [2/469/0/8/147], Projekty utworzenia placówki polskiej w Albanii, Korespondencja, 1929.

⁴¹ T. Orłowski, *Protokół dyplomatyczny. Ceremoniał i etykieta*, Warszawa 2015, s. 103–115.

wiednikowi w kraju przyjmującym, przy którym był następnie akredytowany. Taki stały kierownik placówki (*chargé d'affaires e.p.*) był wyznaczany najczęściej w sytuacji znacznego pogorszenia bilateralnych stosunków dyplomatycznych. Wyjątek od tej zasady stanowią *chargé d'affaires* bez listów wprowadzających, którzy jednak – jak się zdarzało – przez wiele miesięcy kierowali placówką.

Posel o swoim odwołaniu z placówki dowiadywał się na kilka tygodni przed ujawnieniem tej informacji w prasie. Czas ten musiał spożytkować na uzyskanie *agrément* dla swojego następcy oraz zamknięcie swoich spraw (edukacja dzieci, wynajęcie mieszkania). Od chwili podania do publicznej wiadomości decyzji o zmianie kierownika placówki poseł lub ambasador odbywał wiele wizyt pożegnalnych w korpusie dyplomatycznym oraz najważniejszą – z głową państwa. W latach 20. XX w. w niektórych państwach ustępujący poseł lub ambasador wręczał swoje listy odwołujące. Od lat 30. przyjęło się, że *lettre de rappel* (czyli listy odwołujące) składał następny poseł lub ambasador wraz ze swoimi listami uwierzytelniającymi⁴².

Same listy uwierzytelniające zazwyczaj pisano w języku francuskim, dołączając tłumaczenie w języku państwa przyjmującego. W dwóch przypadkach było inaczej. Polscy dyplomaci udający się do Japonii otrzymywali oryginał listów uwierzytelniających redagowany w języku polskim i kopie tłumaczone na język francuski. Wynikało to z nikłej znajomości języka japońskiego w Polsce, i co ważne, nie było źle odbierane w Japonii. Drugim wyjątkiem były listy posłów i ambasadorów RP w Niemczech. Początkowo polskie listy kierowane były w języku francuskim, na co berliński protokół dyplomatyczny odpowiadał w języku niemieckim. Po kilku nieskutecznych interwencjach Protokół Dyplomatyczny w Warszawie, na wyraźne polecenie prezydenta RP, wystawiał listy po polsku, załączając francuskie tłumaczenie.

Treść listów uwierzytelniających i odwołujących była stała. Projekt powstawał w Protokole Dyplomatycznym i był zatwierdzany przez ministra. Następnie tekst trafiał do kaligrafa, który przygotowywał zazwyczaj oryginał (wręczany głowie państwa) i dwie kopie listów (jeden egzemplarz wręczany ministrowi spraw zagranicznych państwa przyjmującego, drugi pozostawał w PD). Komplet trzech listów przekazywany był do kancelarii prezydenta, który składał swój podpis tylko na oryginale. Po odesłaniu ich do MSZ kontrasygnatę składał minister spraw zagranicznych. Odbiór listów uwierzytelniających kwitował sam poseł lub ambasador albo dyrektor Protokołu Dyplomatycznego dając placet na wysyłkę listów kurierem dyplomatycznym lub pocztą.

W dotychczasowych publikacjach różnie określano początek misji posła lub ambasadora. Czasami wpisywano datę nominacji prezydenckiej, czasami przyjazd na placówkę lub moment wręczenia listów uwierzytelniających. Wielu autorów podawało datę nie określając przy tym, który moment procedury akredytacji mieli na myśli. W ten sposób w literaturze przedmiotu wystąpił konglomerat faktów trudny do oceny i weryfikacji. Autorzy niniejszego opracowania postanowili odrzucić wszystkie dotychczasowe ustalenia i podjąć się zestawienia faktów na podstawie nowych badań źródłowych. W trakcie pracy przejrano setki teczek, co i tak stanowi tylko niewielką część dostępnych archiwa-

⁴² Szerzej o tej procedurze w praktyce polskiego protokołu dyplomatycznego w okresie II RP zob.: *Protokół dyplomatyczny i ceremonial...*, s. 278–281.

liów. Kwerenda skupiła się na materiałach Protokołu Dyplomatycznego z okresu II RP, który prowadził sprawę akredytacji i odwołania posła lub ambasadora. Zdecydowaliśmy się podać wszystkie odnalezione informacje dotyczące dat nominacji, wystawienia listów uwierzytelniających, wręczenia listów uwierzytelniających oraz odwołania (data dekretu odwołującego, wystawienia *lettre de rappel* i ich wręczenia, jak również dnia opuszczenia stolicy państwa przyjmującego). By uciąć wszelkie spekulacje, pozwoliliśmy sobie na szerokie cytowanie archiwaliów dotyczących tych wydarzeń. Pozostałe informacje o działalności placówki pozostawiliśmy na poziomie wskazówki o położeniu całych zespołów. W tym opracowaniu nie ma zestawionych danych dotyczących polityki zagranicznej czy kontaktów dwustronnych, nie ma informacji o aktywności danej placówki (brak wskazówek dot. raportów politycznych, ekonomicznych, prasowych, kulturalnych). Zakres tematycznych badań ograniczyliśmy do ustalenia kto, kiedy i gdzie był szefem urzędu, gdzie się mieściła dana placówka i czy zostawiła zespół swoich dokumentów.

Przy niektórych hasłach podawaliśmy dane bibliograficzne odnoszące się do powstałych monografii lub opracowań archiwalnych tematycznie odnoszących się do danej placówki. Umieściliśmy tam także pamiętniki szefów placówek lub opracowania monograficzne ich dotyczące.

Bardzo rzadko udało się odszukać wiarygodne materiały i informacje dotyczące dat wyznaczania i odwoływania z funkcji *chargé d'affaires e.p.* Dokumentacja w tej sprawie praktycznie się nie zachowała i zapewne nie podlegała takiej archiwizacji, jak w przypadku akt mianowanych posłów czy ambasadorów. Z tego powodu Informator nie wyczerpuje zagadnienia i zawiera spore luki w tej materii. Ich wypełnienie jest możliwe poprzez przeprowadzenie dokładnych kwerend w archiwach ministerstw spraw zagranicznych państw przyjmujących, co przekraczało możliwości zespołu autorów⁴³.

W ogromnej większości akta likwidowanych placówek dyplomatycznych po 1945 r., podobnie jak i konsularnych, zostały przekazane instytucjom lub osobom zaufanym poza Wielką Brytanią bądź przekazane do rządu w Londynie, a następnie do takich instytucji, jak np.: Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Biblioteka Polska w Paryżu czy Instytut Hoovera⁴⁴. Część akt została zatrzymana przez przedstawicieli nieuznawanego już Rządu RP na Uchodźstwie, którzy nadal reprezentowali (najczęściej jednoosobowo), choć już nieoficjalnie, sprawy polskie. Akta tego typu były potem, nierzadko już po śmierci owych przedstawicieli, przekazywane przez rodziny do kraju lub do zagranicznych instytucji, jak np. Instytutu Hoovera. W innych przypadkach, na skutek różnorodnych problemów spadkowych i zawłości prawa miejscowego, stawały się przedmiotem żmudnych negocjacji instytucji państwowych celem ich przekazania i zdeponowania we właściwych archiwach. Przykładem są wieloletnie starania o sprowadzenie z Turcji spuścizny po ambasadorze Michale Sokolnickim, które dopiero niedawno zostały pozytywnie zakończone.

⁴³ Badania takie mogą być bardzo owocne, co sprawdziliśmy, pracując z archiwaliami w Paryżu i Berlinie (zob.: hasła Francja i Niemcy).

⁴⁴ Warto przy tej okazji wspomnieć, że w tak obszernej zbiorach, jak np. Instytutu Hoovera w Stanfordzie w 13. badanych zespołach występuje aż 877 992 skanów dokumentów pochodzących z okresu tematyki badawczej prezentowanego Informatora – wszystko dostępne online.

W trakcie badań nad historią działalności danej placówki trzeba odszukać w pierwszej kolejności jej archiwum (w niniejszym opracowaniu starano się pozyskać wszystkie dane i umieścić je w odpowiednich hasłach), następnie materiały przez nią wytworzone. Najważniejsze z nich, wraz z raportami, placówka przysyłała do centrali w Warszawie. To Ministerstwo Spraw Zagranicznych miało obowiązek przechować akta spraw, poselstwo lub ambasada bowiem nie mogły posiadać swojego rozbudowanego archiwum⁴⁵. Było to związane z zasadami bezpieczeństwa – w przypadku ewakuacji placówki zazwyczaj nie było możliwości uratowania całego archiwum, a dokumenty nie mogły wpaść w obce ręce. W zespole Ministerstwa Spraw Zagranicznych przechowywanym w AAN (zesp. 322) znajdują się dziesiątki teczek z raportami każdej placówki, dotyczącymi spraw politycznych, ekonomicznych, kulturalnych czy wojskowych. Są one ułożone według nazw państw i najlepiej przeglądać je z wykorzystaniem wyszukiwarki⁴⁶. W niniejszym opracowaniu z zespołu Ministerstwa Spraw Zagranicznych wypisaliśmy tylko sygnatury materiałów związanych z organizacją danej placówki i obsadą personalną.

Warto pamiętać, że obieg informacji w służbie zagranicznej przewidywał szeroką dystrybucję opracowań⁴⁷. Raporty w odpisach trafiały nie tylko do centrali, ale także do innych zainteresowanych posłów i ambasadorów. Największe i najważniejsze placówki w służbie zagranicznej (m.in. Waszyngton, Londyn, Berlin, Paryż) otrzymywały prawie wszystkie materiały. Wobec ogromnych zniszczeń akt centrali MSZ podczas II wojny światowej i uratowania jednak dużych zespołów tych kluczowych placówek, ocalały przynajmniej w części opracowania poselstw, których archiwa zaginęły (m.in. kraje nadbałtyckie⁴⁸). By

⁴⁵ W okresie międzywojennym placówki gromadziły oczywiście swe akta we własnych archiwach zakładowych. Do centrali MSZ przysyłano najważniejsze dokumenty, ale ich kopie pozostawały w archiwum placówki, kolejne kopie zaś niekiedy przysyłano do wiadomości innym polskim placówkom dyplomatycznym. Dopiero po zajęciu Austrii przez Hitlera w marcu 1938 r. centrala MSZ zajęła się kwestią zabezpieczenia akt placówek działających w państwach zagrożonych agresją hitlerowską; tak np. akta merytoryczne placówek polskich w Szwajcarii polecono zdeponować w południowej Francji, akta administracyjne zaś dać na przechowanie władzom lokalnym. We wrześniu 1938 r. MSZ poleciło niektórym placówkom przesłanie ważniejszych akt z l. 1918–1933 do Warszawy. Okólnik z 18.08.1939 r., skierowany do placówek polskich w Niemczech polecał im przesłać do Warszawy także wszystkie akta rzeczowe z l. 1933–1939. Faktycznie prawie wszystkie te akta wpadły w ręce niemieckie bądź radzieckie. Na początku lutego 1940 r. MSZ w Angers wydało instrukcje ewakuacyjne dot. akt placówek zagrożonych agresją Niemiec i ZSRR, ale ich skutek był podobny do tych wydanych w roku 1939. Zob.: E. Kołodziej, *Rola polskich placówek dyplomatycznych...*, s. 807–808.

⁴⁶ Wszystkie akta MSZ zarówno centrali, jak i placówek zostały uporządkowane wg hasel rzeczowych, zgodnie z wykazem akt MSZ z 1933 r. (nawet gdy powstały wcześniej w l. 1918–1932).

⁴⁷ Placówka nadzorowała konsulaty z obszaru swojej kompetencji terytorialnej oraz zbierała informacje z całego regionu. Na przykład: AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 4, [2/2210/0/1/4], Raporty polityczne, Ameryka Łacińska, Raporty Ambasady RP w Waszyngtonie, poselstw RP w Buenos Aires, Rio de Janeiro, Santiago de Chile, Meksyku i Limie, konsulatów RP w Asunción i La Paz oraz Konsulatu Honorowego RP w Quito, informacje, korespondencja, wycinki prasowe, mapa peruwiańskich terenów spornych, 1933–1939.

⁴⁸ Na przykład: AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 57, [2/503/0/1.1.2/57], Raporty Poselstwa RP w Tallinnie: Sprawa Związku Państw Bałtyckich, stosunki z Polską i Finlandią, 1921, 1924, 1928.

zdożyć pełen obraz pracy poselstwa, należy przejrzeć wiele zespołów archiwalnych. Raporty Poselstwa RP w Buenos Aires znajdziemy nie tylko w materiałach placówek w Meksyku⁴⁹, Waszyngtonie⁵⁰ czy Londynie⁵¹, ale także dokumentach innych ministerstw⁵².

Umieściliśmy w niniejszym Informatorze odniesienia do bazy fotograficznej zdeponowanej w Narodowym Archiwum Cyfrowym. Odpowiednie zapisy zostały przygotowane w układzie chronologicznym dla łatwiejszego odszukiwania poszukiwanej ikonografii do danej placówki. Zakres tematyczny tych odniesień archiwalnych obejmuje wyłącznie zdjęcia szefów, personelu oraz siedzib placówek.

* * *

Prezentowane w Informatorze dane zostały usystematyzowane alfabetycznie według państw, w których funkcjonowały urzędy dyplomatyczne lub działali akredytowani posłowie. Uwzględniono fakt przenoszenia placówki w inne miejsce, zmieniające się nazwy miast, wszystkie zmiany rangi placówki oraz adresów wraz z podaniem okresu, w jakim ona funkcjonowała. Adresy podawane są według oryginalnego, archiwalnego zapisu, a tam, gdzie to było możliwe – przytaczamy obecne brzmienie nazwy ulicy. W odnalezieniu konkretnego urzędnika z pewnością pomoże indeks osobowy.

Informator nie zawiera odniesień do działalności ataszatów wojskowych⁵³ oraz komórek i stanowisk zajmujących się problematyką ekonomiczną. Stanowiska te wprawdzie działały w obrębie poselstw czy ambasad, ale merytorycznie podporządkowane były innym ministerstwom.

⁴⁹ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 5, [2/593/0/1/5], Argentyna, Brazylia, Kanada, Kolumbia, Kubą USA, Watykan – sytuacja wewnętrzna i polityka zagraniczna. Kopie raportów ambasad RP w Waszyngtonie, przy Stolicy Apostolskiej, poselstw RP w Buenos Aires, Rio de Janeiro, Bogocie, Hawanie, konsulatów generalnych RP w Ottawie i Nowym Jorku, 1939–1945.

⁵⁰ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 2767, [2/490/0/-/2767], Raporty prasowe konsulatów polskich w USA, Poselstwa RP w Limie, Poselstwa RP w Ottawie, Poselstwa RP w Buenos Aires, Poselstwa RP w Rio de Janeiro, Poselstwa RP w Bogocie, 1942.

⁵¹ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 4, [2/503/0/1.1.1/4], Argentyna, Wizyta księcia Walii (raport Poselstwa RP w Buenos Aires), 1925.

⁵² AAN, zesp. 135, Ministerstwo Informacji i Dokumentacji Rządu RP (emigracyjnego) w Londynie, sygn. 18, [2/135/0/-/18], Korespondencja w sprawach finansowo-gospodarczych i działalności propagandowej agend Ministerstwa Informacji i Dokumentacji oraz placówek dyplomatycznych i konsularnych w Ameryce Południowej – Bogota, Buenos Aires, Hawana, Kurytyba, Lima, 1942–1945.

⁵³ Szerzej na ten temat zob. np.: L. Drab, *Korespondencja pierwszych polskich dyplomatów wojskowych 1918–1945*, t. I, *Polskie ataszaty wojskowe w świetle dokumentów 1918–1939* (eBook), Akademia Sztuki Wojennej 2020; P. Łossowski, op.cit., s. 69–77; *Polska dyplomacja wojskowa 1918–1945. Wybór dokumentów*, t. I, red. R. Szymaniuk, A. Wszendorówny, A. Jaskuła, Warszawa 2014; *Polska dyplomacja wojskowa 1918–1945. Personel wojskowych placówek dyplomatycznych*, t. 4, red. R. Szymaniuk, Warszawa 2015; R. Majzner, *Strukturalno-organizacyjne aspekty funkcjonowania ataszatów wojskowych II RP. Zarys problematyki*, [w:] *Wywiad i kontrwywiad wojskowy II RP. Studia i materiały z działalności Oddziału II SG WP*, t. I, pod red. T. Dubickiego, Łomianki 2010, s. 81–105; idem, *Rola i zadania attachatów wojskowych w świetle ustaleń konferencji służby informacyjnej WP w Kairze 17 listopada 1943*, [w:] *Wywiad i kontrwywiad...*, t. II, Łomianki 2012, s. 305–320.

Przyjęta metodologia przygotowania każdego z 61 haseł tego Informatora została wyjaśniona na konkretnym przykładzie:

Hasło: BELGIA
podajemy zwyczajową, polską nazwę państwa z lat 1918–1945

Ranga: Poselstwo RP w Brukseli: -1920–06.1940 r.; Poselstwo RP przy Rządzie Belgijskim w Londynie: 1.07.1941–09.1945 r.; Poselstwo RP w Brukseli: 09.–12.10.1945 r.
- podajemy najpierw rangę placówki, następnie daty funkcjonowania - dywiz/łącznik umieszczony na początku lub końcu daty oznacza, że dana placówka w określonej randze funkcjonowała wcześniej lub później, lecz nie udało się ustalić konkretnej daty - uwzględniliśmy zmiany w nazwie placówki

Adres: Bruksela: -1.01.1920–22.02.1940-: 29, Avenue des Gaulois; Londyn: 1941–09.1944: 40, Queen's Gate; Bruksela: 09.1944–12.10.1945: 29, Avenue des Gaulois
- podajemy najpierw datę lub daty potwierdzające funkcjonowanie placówki pod danym adresem - adres został zapisany w języku miejscowym, zgodnie z porządkiem zapisu numerycznego obowiązującym w danym państwie, zgodnie z zapisem w źródłach archiwalnych - dywiz/łącznik umieszczony na początku lub końcu daty oznacza, że dany adres placówki funkcjonował wcześniej lub później, lecz nie udało się ustalić dokładnej daty

Kierownik urzędu:					
Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Władysław Sobański	poseł	24.05.1919	14.08.1919	29.08.1919	30.09.1924
Jan Szembek	poseł	15.09.1924	30.09.1924	11.11.1924	21.02.1927
Anatol Mühlstein	<i>chargé d'affaires</i>	16.02.1927			1928
Tytus Filipowicz	poseł	6.09.1927	28.09.1927		11.03.1929
Tadeusz Jackowski	poseł	1.02.1929	20.02.1929	13.05.1929	28.09.1937
Michał Mościcki	poseł	1.11.1937	28.09.1937	14.12.1937	1.11.1939
Leon Litwiński	<i>chargé d'affaires</i>	1.11.1939			06.1940
Stefan Glaser	poseł	6.08.1941	16.08.1941		5.07.1945
- tabela zawiera szefów urzędu w porządku chronologicznym wraz z podaniem imienia i nazwiska, funkcji oraz dat związanych z procesem akredytacji i odwołania - dotatkowe informacje (rozbieżne daty, moment przybycia na placówkę i jej opuszczenia, podpisanie protokołu zdawczo-odbiorczego majątku placówki, liczba przyznanych etatów itd.) umieszczono w przypisach					

Dodatkowa akredytacja:

Władysław Sobański, Jan Szembek, Anatol Mühlstein, Tytus Filipowicz, Tadeusz Jackowski, Michał Mościcki, zob.: Luksemburg

- podajemy tu państwo dodatkowej akredytacji kierownika placówki (jeśli taką miał, w przeciwnym razie nie ma tej części hasła)

Archiwum placówki:

- ▷ AAN, zesp. 570, Poselstwo RP w Brukseli, [2/570/0], 33 j.a., 1924, 1929–1940, 1944, 1945
- ▷ IPMS, zesp. A.53, Poselstwo RP w Brukseli, 9 j.a., 1940–1945
- ▷ IH, zesp. 43, Poselstwo Polskie w Belgii, [800/43/0], 1933–1940, sygn. 1

- podajemy tu miejsce zdeponowania archiwum danej placówki, wielkość zachowanego zbioru oraz daty materiału archiwalnego

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Listy uwierzytelniające Władysława Sobańskiego jako posła RP w Belgii, 14.08.1919 r., skan 81; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Nominacja Władysława Sobańskiego na posła RP w Belgii, 24.05.1919 r., skan 167;
- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 242: MSZ, litera F, k. 8–9 (Filipowicz); ibidem,teczka 246: MSZ, litera J, k. 1–2 (Jackowski); ibidem,teczka 250, litera M, k. 86–87 (Mühlstein);
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/G, Stefan Glaser, k. 27–28;
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 12, Poselstwo RP przy Rządzie Belgijskim – życzenia, zaproszenia i kondolencje, 1939–1944;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/94, [3/1/0/4/94/1], Przyjazd do Brukseli posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w Belgii Tadeusza Jackowskiego, 1929; ibidem, sygn. 4/95, [3/1/0/4/95/1], Złożenie listów uwierzytelniających królowi belgijskiemu Albertowi I przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Belgii Tadeusza Jackowskiego, 1929; ibidem, sygn. 4/96, [3/1/0/4/96/1], Mościcki Michał [zdj. jako poseł w Belgii], 1937;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 101; 1924, nr 8, s. 136, nr 12, s. 201; 1925, nr 12, s. 183; 1926, nr 12, s. 165; 1927, nr 3, s. 47, nr 12, s. 168; 1929, nr 4, s. 83, nr 12, s. 249; 1930, nr 8, s. 210; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 19; 1937, nr 6, s. 131;
- ▷ MP: 30.07.1919, nr 169, s. 3;
- ▷ RSZ: 1932, s. 26, 159; 1933, s. 205; 1934, s. 33, 146, 201; 1935, s. 32, 164; 1936, s. 32; 1937, s. 41; 1938, s. 45; 1939, s. 45.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 44–45;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 119–122 (Filipowicz), s. 135, 136 (Glaser).

- podajemy tu informacje o zachowanych archiwaliach dotyczących danej placówki, a pochodzące z różnych źródeł
- w pierwszej kolejności wymieniane jest Archiwum Akt Nowych, Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, potem inne archiwa

- wszystkie informacje o archiwaliach przechowywanych w Archiwum Akt Nowych podajemy także w zapisie prezentowanym w aplikacji „Szukaj w archiwach” – zobacz informacje w nawiasie kwadratowym
- jeśli z jednego archiwum cytujemy więcej niż jeden zespół, to zapisy zostały ułożone rosnąco pod względem numeru, np. z AAN najpierw piszemy o materiałach z Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa (zesp. 3), niżej w nowym akapicie o materiałach z Prezydium Rady Ministrów (zesp. 8)
- w ramach jednego zespołu (akapitu) kolejne sygnatury teczek i ich opisy ułożyliśmy od najniższej do najwyższej
- poza numerami stron (publikacje i materiały archiwalne), w wielu przypadkach użyto określenia skan. Oznacza on zdigitalizowaną wersję karty dostępną online poprzez aplikację „Szukaj w archiwach”. Numer jednostki w „Szukaj w archiwach” (np. 2/3/0/8.3/72) należy czytać następująco: 2 – to kod w systemie określający AAN, /3 – to numer zespołu w AAN, /0/8.3/72 – to kolejne oznaczenia sekcji i jednostek danego zespołu z cyfrą najważniejszą na końcu, czyli sygnaturą teczek – tu numer 72. Całość rekordu za każdym razem została rozpisana i nasz wygląda następująco: AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Listy uwierzytelniające Władysława Sobańskiego jako posła RP w Belgii, 14.08.1919 r., skan 81. Jeśli Czytelnik chciałby dotrzeć do wersji papierowej tego dokumentu, to powinien w zamówieniu do czytelnika AAN wpisać tylko następujące informacje: zesp. 3 (Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa) oraz teczkę 72. W oryginalnych materiałach nie ma zatem serii, które występują tylko w aplikacji „Szukaj w archiwach”. Jeżeli w opisie pojawia się oznaczenie strony, to informacja pochodzi z dokumentacji papierowej, jeśli jest podany numer skanu, to cytowany dokument można znaleźć online
- stale postępująca digitalizacja zbiorów państwowych ułatwia badanie archiwaliów. W podanym przykładzie wystarczy wpisać rekord (2/3/0/8.3/72) w okno wyszukiwania aplikacji „Szukaj w archiwach” i system przenosi nas bezpośrednio do teczek 72, gdzie wystarczy odnaleźć skan 81 i na ekranie pokaże się tytułowy list uwierzytelniający; sprawa wygląda jeszcze lepiej, gdy wiemy, że wydawca (Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych) podjął decyzję o edycji nie tylko w wersji papierowej, ale także na nośnikach elektronicznych – rozszerzenia: PDF, EPUB oraz MOBI
- informujemy o zdjęciach przechowywanych w Narodowym Archiwum Cyfrowym przedstawiających posła lub placówkę
- na końcu znajdują się odniesienia do stron w podstawowych publikatorach urzędowych MSZ: Dziennika Urzędowego MSZ (Dz. Urz. MSZ), Monitora Polskiego (MP) i Rocznika Służby Zagranicznej (RSZ) oraz do wybranej literatury poświęconej osobie posła, ambasadora lub historii placówki.

Wykonana kwerenda archiwalna nie jest wyczerpująca. Zachęcamy Czytelników do konstruktywnej krytyki i poszerzania bazy danych o nowe opracowania szczegółowe. Mamy nadzieję, że publikacja pomoże w prowadzeniu badań naukowych nad historią polskiej służby zagranicznej i stanowić będzie również istotną pomoc informacyjną dla pracowników współczesnego MSZ.

Serdecznie dziękujemy za pomoc, jaką okazali nam archiwiści Archiwum Akt Nowych (dyrektor Mariusz Olczak i z-ca dyrektora Małgorzata Król) oraz Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie (kierownik Andrzej Suchcitz i z-ca kierownika Jadwiga Kowalska). Publikacja nie powstałaby bez ich wsparcia.

Wykaz skrótów

AAN – Archiwum Akt Nowych

a.i. – ad interim

bar. – baron

b.d. – brak daty

b.p. – brak paginacji (szczególnie w materiałach IPMS)

ds. – do spraw

Dz. Urz. MSZ – Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych (1920–1939)

e.p. – en pied

IH – Archiwum Instytutu Hoovera

IJP-NY – Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce z siedzibą w Nowym Jorku

IPMS – Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie

j.a. – jednostka archiwalna

k. – karta (dokumentu, teczki lub sygnatury)

KCNP – Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa

KG – Konsulat Generalny

KNP – Komitet Narodowy Polski w Paryżu

LN – Liga Narodów

LOPP – Liga Obrony Powietrznej Państwa

min. – minister

MP – Monitor Polski

mps – maszynopis

MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych

NAC – Narodowe Archiwum Cyfrowe

NIK – Najwyższa Izba Kontroli

NKN – Naczelny Komitet Narodowy

nt. – na temat

PIASA – Polish Institute of Arts and Sciences of America (Polski Instytut Naukowy w Ameryce)

PISK – Papieski Instytut Studiów Kościelnych

PISM – Polski Instytut Spraw Międzynarodowych

p.k. – pracownik kontraktowy

Polska służba zagraniczna – Polska służba zagraniczna po 1 września 1939 r., Londyn 1954

PRM – Prezydium Rady Ministrów

PSB – *Polski słownik biograficzny*

RFSRR – Rosyjska Federacyjna Socjalistyczna Republika Radziecka (Rad)

RSZ – *Rocznik Służby Zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej według stanu na...*, Warszawa (1932–1939)

s. – strona (dokumentu, teczki lub sygnatury)

SHAEF – Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (Naczelne Dowództwo Alianckich Sił Ekspedycyjnych)

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych... – Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych państw obcych w Polsce i w W.M. Gdańsku oraz sieć polskich urzędów dyplomatycznych i konsularnych zagranicą, Warszawa 1928

tr. – tego roku

tyt. – tytularny

Urzędnicy służby zagranicznej – Urzędnicy służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1945, Przewodnik biograficzny, oprac. K. Smolana, t. I, Warszawa 2020

WMG, WM Gdańsk – Wolne Miasto Gdańsk

z-ca – zastępca

zdj. – zdjęcie

zdj-a – zdjęcia

zesp. – zespół

ZSRR – Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich

ABISYNIA zob. ETIOPIA

AFGANISTAN

Ranga placówki: Poselstwo RP w Kabulu: 1938–1945

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Posel akredytowany w Iranie z siedzibą w Teheranie⁵⁴: 1938–1945

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Stanisław Hempel	poseł		2.11.1928	niezłożone	
Jan Karszo-Siedlewski	poseł	21.12.1938 ⁵⁵	29.11.1938		1.07.1942
Karol Bader	poseł	1.08.1942			1.07.1945

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 333, [2/322/0/2/333], Afganistan, Gratulacje i kondolencje z okazji święta narodowego, urodzin członków rodziny królewskiej, śmierci króla, 1932–1939; ibidem, sygn. 336, [2/322/0/2/336], Afganistan, Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Polską, Sytuacja polityczna Afganistanu, Korespondencja, noty, 1921, 1926–1928, 1932, 1939; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Hempla jako posła RP w Afganistanie, 2.11.1928 r., s. 42–43; ibidem, sygn. 586, [2/322/0/2/586], Iran–Persja, *Lettres de créance* [...], Kopia aktu nominacji Jana Karszo-Siedlewskiego na posła RP w Afganistanie z siedzibą w Teheranie, 21.12.1938 r., s. 123; ibidem, Tłumaczenie na język polski listów uwierzytelniających Jana Karszo-Siedlewskiego jako posła RP w Afganistanie, 29.11.1938 r., s. 134; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Karszo-Siedlewskiego jako posła RP w Afganistanie, 29.11.1938 r., s. 137⁵⁶;
- ▶ AAN, zesp. 499, Ambasada RP w Ankarze, sygn. 69, [2/499/0/8/69], Obchody i uroczystości, wizyty, życzenia, zaproszenia, kondolencje, Sieć dyplomatyczna i konsularna, Projekty utworzenia nowych placówek, Przywileje członków urzędów zagranicznych, Wieniec na grób Atatürka, Zmiany adresów, Notyfikacje zmian w korpusie diploma-

⁵⁴ W okresie 18.02.–3.03.1927 r. w Afganistanie przebywał Józef Potocki jako specjalny wysłannik (*envoyé spécial*) prezydenta RP. Ustalił, że rokowania w sprawie podpisania traktatu o przyjaźni i umowy handlowej przeprowadzą przedstawiciele dyplomatyczni obu krajów w Angorze (od 1923 r. Ankarze) (Turcja).

⁵⁵ W Dz. Urz. MSZ informacja, że mianowanie posłem nastąpiło z dniem 1.12.1938 r.

⁵⁶ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5370 do 2/322/0/4.4/5384.

tycznym, Wznowienie stosunków dyplomatycznych z Afganistanem, Kartki dodatkowe na chleb, Korespondencja, raporty, 1942;

- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1488, [2/503/0/2/1488], Afganistan, Odmowa nawiązania stosunków dyplomatycznych z Polską, Noty, korespondencja, notatki, 1941–1942; ibidem, sygn. 1226, [2/503/0/8.5/1226], Projekty utworzenia nowych placówek, m.in. Afganistan, Raporty, noty, listy komisyjne, umowy, korespondencja, 1933–1939; ibidem, sygn. 1192, [2/503/0/8.4/1192], Notyfikacje prezydenta, nowego rządu: notyfikacja o objęciu władzy przez prezydenta Stanisława Wojciechowskiego jako sposób nawiązania stosunków z Hedżasem, Egiptem, Afganistanem, Noty, instrukcje, korespondencja, 1919–1936;
- AAN, zesp. 592, Poselstwo RP w Teheranie, sygn. 14, [2/592/0/2/14], Afganistan, Stosunki polityczne z Polską, neutralność Afganistanu a sprawa Polski, trudności z listami uwierzytelniającymi, noty protestacyjne przeciw umowom międzynarodowym, polityka władz okupacyjnych, wstępowanie Polaków do wojska we Francji, likwidacja Konsulatu RP w Kabulu, Instrukcje, noty, raporty, korespondencja, 1939–1943;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/K, s. 25–26 (Karszo-Siedlewski – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 53, Poselstwo RP w Afganistanie, Notyfikacje, skład Poselstwa, audjencje, życzenia, zaproszenia, 1939–1943;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/8 [3/1/0/4/8/1], Podpisanie polsko-afgańskiego traktatu przyjaźni [na zdj. poseł w Ankarze Józef Wierusz-Kowalski], 1927; ibidem, sygn. 4/782, [3/1/0/4/782], Karszo-Siedlewski Jan [zdj. jako poseł w Iranie, Iraku, Afganistanie], b.d.; ibidem, sygn. 4/783, [3/1/0/4/783/1], Poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny Polski w Iranie, Iraku i Afganistanie Jan Karszo-Siedlewski w towarzystwie rodziny i pracowników [zdj. w siedzibie poselstwa w Teheranie], 1938;
- Dz. Urz. MSZ: 1939, nr 1, s. 6;
- RSZ: 1935, s. 72; 1938, s. 44; 1939, s. 44, 236.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 44;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 160–162 (Hempel), s. 193–195 (Karszo-Siedlewski).

ARGENTYNA

Ranga: Poselstwo RP w Buenos Aires: 1919–1945

Adres: Buenos Aires: 1923: calle Ayacucho 672; 1924–1926: calle Rincón 280; 1927–1928: calle Junca 1360; 1928: calle Entre Ríos 621; 1928–1929: avenida Las Heras 1617; 1.04.1930–1936: calle Rodriguez Peña 1212; -24.06.1936–1939: calle Tucuman 462;

15.01.1939-: calle Rodriguez Peña 2010; -28.02.1939–12.06.1940-: calle Esmeralda 1358;
 -16.06.1941-: calle Arroyo 819 (esquina Esmeralda); -17.07.1942–1943-: calle Guido 2499;
 -1944–10.02.1945-: calle Gallileo 2460

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Ksawery Orłowski	poseł	24.05.1919	3.07.1919 ⁵⁷		29.03.1920
Władysław Mazurkiewicz	<i>chargé d'affaires</i>	1.04.1922		19.07.1922	18.05.1925
Władysław Mazurkiewicz	poseł	18.05.1925	27.05.1925	21.07.1925	30.06.1936 ⁵⁸
Wacław Dostał	<i>chargé d'affaires</i>			1.07.1936	28.02.1937 ⁵⁹
Kazimierz Zdzisław Kurnikowski	poseł	1.03.1937 ⁶⁰	4.06.1937	27.07.1937	31.12.1940 ⁶¹
Mieczysław Chałupczyński	<i>chargé d'affaires</i>			1.01.1941	31.03.1942
Mirosław Arciszewski	poseł	1.01.1942	31.01.1942	19.05.1942 ⁶²	31.11.1945 ⁶³

Dodatkowa akredytacja:

Władysław Mazurkiewicz, zob.: Chile, Paragwaj, Urugwaj

Kazimierz Zdzisław Kurnikowski, zob.: Boliwia, Chile, Ekwador, Paragwaj, Peru, Urugwaj

Mieczysław Chałupczyński, zob.: Boliwia, Chile, Ekwador, Paragwaj, Peru, Urugwaj

Mirosław Arciszewski, zob.: Boliwia, Paragwaj, Urugwaj

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 2210, [2/2210/0], 309 j.a., 1927–1948

⁵⁷ Według innych źródeł data wystawienia listów to 23.07.1919 r. – AAN, zesp. 322, MSZ, sygn. 343, Kopia listów uwierzytelniających dla Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Argentynie, s. 1.

⁵⁸ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 31.03.1936 r. Już 24.06.1936 r. Wacław Dostał występuje w dokumentach jako *chargé d'affaires*.

⁵⁹ Na stanowisku jeszcze do przyjazdu posła RP. Wyjechał z Buenos Aires 1.11.1939 r.

⁶⁰ *Agrément* strony argentyńskiej udzielone 3.02.1937 r.

⁶¹ Data przekazania obowiązków kierownika placówki. Listy odwołujące prezydent RP podpisał 25.07.1941 r.

⁶² Przyjechał do Argentyny 5.05.1942 r.

⁶³ W 1942 r. placówka miała 11 etatów (poseł, konsul generalny, tytularny sekretarz, 5 p.k., 3 funkcjonariuszy niższych), 1.07.1944 r. – 12 etatów (poseł, konsul generalny, tyt. I sekretarz, 2 tyt. *attaché*, 4 p.k., 3 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Buenos Aires, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa i Wydziału Konsularnego RP w Buenos Aires, 1942 r., b.p.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Ksawerego Orłowskiego na posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego II klasy i polecenie objęcia stanowiska kierownika poselstwa RP przy rządach republik Argentyny, Chile i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 24.05.1919 r., skan 95; ibidem, Wniosek o nominację Ksawerego Orłowskiego na posła RP przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz republik Chile, Urugwaju i Paragwaju z siedzibą w Rio de Janeiro, 29.03.1920 r., skan 100–101; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Argentynie, 3.07.1919 r., skan 151;
- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 250: MSZ, litera M, s. 44–45 (Mazurkiewicz);
- ▷ AAN, zesp. 39, Komitet Narodowy Polski w Paryżu, sygn. 16, [2/39/0/2/16], Korespondencja ogólna o charakterze zasadniczym. Argentyna: z Komitetem Narodowym Polskim w Buenos Aires, 1918; ibidem, sygn. 172, [2/39/0/2/172], Kraj, Organizacja placówek dyplomatycznych, 1919, s. 27, 85;
- ▷ AAN, zesp. 100, Archiwum Ignacego Jana Paderewskiego, sygn. 828, [2/100/4.18/828], Korespondencja, dotycząca organizacji i pracy polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych, 1919, s. 19, 20;
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 343, [2/322/0/2/343], Argentyna, *Lettres de créance* posłów argentyńskich i polskich, Korespondencja, noty, notatki, wycinki prasowe, 1919–1939; ibidem, Listy uwierzytelniające Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Argentynie, 27.05.1925 r., s. 29; ibidem, Nominacja Kazimierza Zdźisława Kurnikowskiego na posła RP przy rządach republik: Argentyny, Boliwii, Chile, Ekwadoru, Paragwaju i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 22.01.1937 r., s. 87; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Zdźisława Kurnikowskiego jako posła RP w Argentynie, 4.06.1937 r., tekst polski, s. 92, tekst francuski, s. 93; ibidem, sygn. 344, [2/322/0/2/344], Argentyna, *Lettres de rappel*, Odwołania i przeniesienia posłów argentyńskich i posła polskiego, Noty, korespondencja, 1925–1939; ibidem, Listy odwołujące Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Argentynie, 31.03.1936 r., tekst polski, s. 19, tekst francuski, s. 20; ibidem, Akt odwołania Władysława Mazurkiewicza ze stanowiska posła RP przy rządach Argentyny, Paragwaju, Urugwaju, Chile, Boliwii i Ekwadoru, 24.02.1936 r., s. 43; ibidem, sygn. 3400, [2/322/0/4.3/3400], Argentyna, Stosunki polityczne z zagranicą, w tym z Polską, sytuacja wewnętrzna, Raporty, 1933; ibidem, sygn. 3411, [2/322/0/4.3/3411], Obsadzenie Poselstw RP w Buenos Aires i w Meksyku, Pismo, 1936; ibidem, sygn. 11683, [2/322/0/6.3/11683], Sprawy organizacyjne, personalne i budżetowo-rachunkowe Poselstwa RP w Buenos Aires, Raporty, 1929–1930; ibidem, sygn. 11706, [2/322/0/6.3/11706], Argentyna, Upoważnienie dla urzędników konsularnych RP do wykonywania czynności sądowych i notarialnych, Korespondencja, 1936; ibidem, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich, wykaz, 1939, s. 1; ibidem, sygn. 12498, [2/322/0/7/12498], Sprawy

- budżetowo-rachunkowe Poselstwa RP w Buenos Aires, Pisma, korespondencja, 1939; ibidem, sygn. 12599, [2/322/0/7/12599], Sprawy budżetowo-rachunkowe i gospodarcze Poselstwa RP w Buenos Aires, Korespondencja, 1923;
- AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 3045, [2/490/0/-/3045], Sprawy organizacyjne, personalne, budżetowo-rachunkowe i gospodarcze Poselstwa RP w Buenos Aires, 1940–1943;
 - AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 321;
 - IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.20, Depesze szyfrowe, m.in. Buenos Aires, 14.10.1942–13.03.1943 r.;
 - IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/C, s. 3–4 (Chałupczyński – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/M, s. 57–58 (Mazurkiewicz – karta ewidencyjna);
 - IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 41, Poselstwo RP w Argentynie, Notyfikacje, skład Poselstwa, audienze, życzenia, zaproszenia, 1940–1944; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 97; ibidem, sygn. 495, Mirosław Arciszewski, 1942–1944; ibidem, sygn. 518, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Buenos Aires, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Mirosława Arciszewskiego, 31.01.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 25.07.1941 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, Budżet Poselstwa RP w Buenos Aires według stanu na 1 września 1939 r., 30.05.1944 r., b.p.; ibidem, Budżet Poselstwa RP w Buenos Aires na 1 stycznia roku: 1940, 1941, 1942, 1943, 30.05.1944 r., b.p.; ibidem, Wykaz etatów Poselstwa RP w Buenos Aires na dzień 1 stycznia 1944 r., 30.05.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Ameryka, Sprawozdanie statystyczne Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Buenos Aires na dzień 2 stycznia 1944 r., 20.04.1944 r., b.p.; ibidem, Sprawozdanie z działalności Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w roku 1943, 25.03.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 776, Argentyna – Cofnięcie uznania Rządowi RP, 1946–1948; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Buenos Aires, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 1070, Depesze – Buenos Aires, 1945–1946;
 - IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Argentyna, 1940; ibidem, sygn. 53.35i, Depesze szyfrowe: Buenos Aires, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38h, Depesze szyfrowe: Buenos Aires, 1943; ibidem, sygn. 53.39f, Depesze szyfrowe: Buenos Aires, 1944; ibidem, sygn. 53.40f, Depesze szyfrowe: Buenos Aires, 1945;
 - IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 6 dokumentu;
 - NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/11, [3/1/0/4/11/1], Kurnikowski Kazimierz Zdzisław [zdz. jako poseł w Ar-

gentynie], 1937; ibidem, sygn. 4/12, [3/1/0/4/12/1], Wręczenie listów uwierzytelniających prezydentowi Argentyny Augustinowi Perdo Justo przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Argentynie Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 1937; ibidem sygn. 4/13, [3/1/0/4/13/1], Mazurkiewicz Władysław [zdj. jako poseł w Argentynie], b.d.; ibidem sygn. 4/14, [3/1/0/4/14/1], Mazurkiewicz Władysław [zdj. jako poseł w Argentynie], b.d.; ibidem sygn. 4/15, [3/1/0/4/15/1], Mazurkiewicz Władysław [zdj. jako poseł w Argentynie], b.d.; ibidem sygn. 4/17, [3/1/0/4/17/1], Buenos Aires, Gmach Poselstwa RP [zdj. budynku przy calle Juncal 1360], b.d.; ibidem, sygn. 16/109, [3/1/0/16/109/1], Uczestnicy uroczystości przed Domem Polskim, widoczni m.in.: poseł polski w Buenos Aires Władysław Mazurkiewicz (1), 1932–1936; ibidem sygn. 16/1052, [3/1/0/16/1052/1], Przyjęcie w Poselstwie RP w Buenos Aires wydane na cześć polskich zapaśników Władysława Cyganiewicza i Karola Nowiny-Szczerbińskiego, 1934;

- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1922, nr 13, s. 186; 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 100; 1924, nr 12, s. 201; 1925, nr 12, s. 183; 1926, nr 12, s. 165; 1927, nr 12, s. 167; 1929, nr 12, s. 248; 1930, nr 8, s. 209; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 35; 1933, nr 14, s. 140; 1937, nr 2, s. 42; 1939, nr 2, s. 48;
- ▷ RSZ: 1932, s. 153; 1933, s. 149; 1934, s. 144, 233; 1935, s. 29; 1936, s. 29; 1937, s. 38, 185; 1938, s. 44, 198; 1939, s. 44, 208.

Wybrana literatura:

Piber A., *Mazurkiewicz Władysław (1887–1963)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 319, 320;

Polska służba zagraniczna..., s. 44;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 19;

Szklarska-Lohmannowa A., *Orłowski Ksawery Franciszek (1862–1926)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 233, 234;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 31–35 (Arciszewski), s. 85–87 (Chałupczyński), s. 219, 220 (Kurnikowski), s. 268–270 (Mazurkiewicz), s. 290–292 (Orłowski).

AUSTRIA

Ranga: Misja Polityczna: -15.12.1918-; Przedstawicielstwo RP: -1.02.1920–5.09.1921⁶⁴; Poselstwo RP w Wiedniu: 6.09.1921–26.03.1938

Adres: Wiedeń: -14.08.1919–1928: Rennweg 1; 1928–26.03.1938: Argentinierstrasse 25/27

⁶⁴ Do ratyfikacji traktatu w Saint-Germain-en-Laye Polska nie mogła wydelegować posła do Wiednia.

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Kazimierz Gałęcki	delegat rządu	5.11.1918		1.01.1919	31.03.1919
Ernest Habicht	delegat rządu	22.11.1918			1.12.1918
Marceli Szarota	<i>chargé d'affaires</i> delegat rządu	03.1919		1.05.1919 ⁶⁵	31.10.1921
Zygmunt Lasocki	poseł	18.09.1921	16.12.1921	19.01.1922	30.11.1924
Józef Wierusz- -Kowalski	poseł	1.12.1924		22.01.1925	30.09.1926
Karol Bader	poseł	1.10.1926		15.10.1926	15.05.1931 ⁶⁶
Juliusz Łukasiewicz	poseł	22.05.1931			31.12.1932
Michał Mościcki	<i>chargé d'affaires</i>	16.03.1933			1.08.1933
Jan Gawroński	<i>chargé d'affaires</i>	1.10.1933			
Jan Gawroński	poseł	25.10.1934		6.11.1934	24.03.1938

Archiwum placówki:

- ▶ AAN, zesp. 453, Poselstwo RP w Wiedniu, sygn. 453, [2/453/0], 533 j.a., 1918–1938

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Wniosek o mianowanie Zygmunta Lasockiego posłem RP przy rządzie Republiki Austriackiej, 17.09.1921 r., skan 54–56; ibidem, Listy uwierzytelniające Zygmunta Lasockiego, 16.12.1921 r., skan 57–60;
- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 249: MSZ, litera Ł, s. 24–25 (Łukasiewicz); ibidem,teczka 250: MSZ, litera M, s. 82–83 (Mościcki);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 1459d, [2/322/0/3/1459d], Różne sprawy personalne pracowników MSZ, Korespondencja, notatki, zaświadczenia, Nazwiska K–Ł, Kopia nominacji na posła, s. 247; ibidem, sygn. 3486, [2/322/0/4.3/3486], Austria, Organizacja polskich urzędów dyplomatycznych i konsularnych – rozgraniczenie kompetencji, współpraca, Memoriał, 1915–1939; ibidem, sygn. 12601, [2/322/0/7/12601], Sprawy organizacyjne, budżetowo-rachunkowe i per-

⁶⁵ Dnia 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: *chargé d'affaires* w stopniu radcy I klasy, radca II klasy, sekretarz I klasy, sekretarz II klasy, kierownik biura prasowego, *attaché* wojskowy, pomocnik *attaché* – razem 7 osób.

⁶⁶ Dnia 1.06.1931 r. przeniesiony w stan rozporządzalności.

sonalne Poselstwa RP w Wiedniu, Korespondencja, 1921–1925; ibidem, sygn. 12622, [2/322/0/7/12622], Raporty administracyjne Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Wiedniu, 1923–1926;

- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 4;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/B, s. 9–10 (Bader – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 1488, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Austria, Wacław Gawroński, 1935;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.1, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Austria, 1938–1939;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/29, [3/1/0/4/29/1], Bader Karol [zdz. jako poseł w Austrii], b.d.; ibidem, sygn. 4/30, [3/1/0/4/29/1], Bader Karol [zdz. jako poseł w Austrii], b.d.; ibidem, sygn. 4/32, [3/1/0/4/32/1], Karol Bader z żoną [zdz. jako poseł w Austrii], 1927; ibidem, sygn. 4/34, [3/1/0/4/34/1], Lasocki Zygmunt [zdz. jako poseł w Austrii], b.d.; ibidem, sygn. 4/35, [3/1/0/4/35/1], Mościcki Michał [jako *chargé d'affaires* w Austrii], 1933; ibidem, sygn. 4/36, [3/1/0/4/36/1-2], Wyjazd nowo mianowanego *chargé d'affaires* Poselstwa RP w Austrii Michała Mościckiego z Warszawy do Wiednia, 1933; ibidem sygn. 4/37, [3/1/0/4/37/1-2], Personel Poselstwa RP w Austrii [na zdj. poseł Józef Wierusz-Kowalski], b.d.; ibidem, sygn. 4/42, [3/1/0/4/42/1], Przyjęcie w Poselstwie RP w Austrii, 1931; ibidem, sygn. 4/43, [3/1/0/4/43/1-3], Wiedeń, Siedziba Poselstwa RP, 1927; ibidem, sygn. 4/44, [3/1/0/4/44/1-2], Wiedeń, Gmach Poselstwa RP, b.d.; ibidem, sygn. 4/45, [3/1/0/4/32/1], Wiedeń, Siedziba Poselstwa RP, 1928; ibidem, sygn. 11/8266, [3/1/0/11/8266/1], Jan Kiepusza podczas pobytu w Wiedniu [na zdj. poseł Jan Gawroński], 1933;
- Dz. Urz. MSZ: 1920, nr 1, s. 5; 1921, nr 1, s. 5, 57; 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 100; 1924, nr 12, s. 201; 1925, nr 12, s. 183; 1926, nr 9, s. 117, nr 12, s. 165; 1927, nr 12, s. 167; 1928, nr 8, s. 153, 154; 1929, nr 12, s. 249; 1930, nr 8, s. 210, nr 10, s. 176; 1931, nr 10, s. 176; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 4; 1933, nr 3, s. 21; 1934, nr 9, s. 122; 1938, nr 3, s. 40;
- MP: nr 201, 12.11.1918, nr 207, 19.11.1918, s. 2;
- RSZ: 1932, s. 156; 1933, s. 150, 205; 1934, s. 145, 201; 1935, s. 30; 1936, s. 30; 1937, s. 39; 1938, s. 43.

Wybrana literatura:

Batowski H., *Lukasiewicz Juliusz (1892–1951)*, [w:] PSB, t. 18, 1973, s. 527–529;

Gawroński J., *Pióropusz i szpada. Wspomnienia ze służby zagranicznej*, Paryż 1963;

Lasocki Z., *Wspomnienia i dokumenty z działalności dyplomatycznej w latach 1919–1927*, oprac. A. Aksamistowski, H. Walczak, Szczecin 2020;

Pilch A., *Habicht Ernest Artur (1874–1957)*, [w:] PSB, t. 9, 1960–1961, s. 217, 218;

Polscy dyplomaci w Wiedniu 1515–2015, Polnische Diplomaten in Wien, red. B. Dybaś, Wiedeń 2015, zwłaszcza s. 134–145;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 19;

Szarota Marceli (1876–1951), (Red.), [w:] PSB, t. 47, 2010, s. 110–112;

Szklarska-Lohmannowa A., *Lasocki Zygmunt (1867–1948)*, [w:] PSB, t. 16, 1971, s. 551–554;

Szklarska-Lohmannowa A., *Mościcki Michał (1894–1961)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 150, 151;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 131, 132 (Gałęcki), s. 157, 158 (Habicht), s. 226–228 (Łukasiewicz), s. 280–282 (Mościcki), s. 376–378 (Wierusz-Kowalski).

BELGIA

Ranga: Poselstwo RP w Brukseli: -1920–06.1940;
Poselstwo RP przy Rządzie Belgijskim w Londynie: 1.07.1941–09.1945; Poselstwo RP w Brukseli: 09.1945–12.10.1945⁶⁷

Adres: Bruksela: -1.01.1920–22.02.1940: 29, Avenue des Gaulois; Londyn: 1941–09.1944: 40, Queen's Gate; Bruksela: 09.1944–12.10.1945: 29, Avenue des Gaulois

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Władysław Sobański	poseł	24.05.1919 ⁶⁸	14.08.1919 ⁶⁹	29.08.1919 ⁷⁰	30.09.1924 ⁷¹

⁶⁷ Data zdania przedstawicielom belgijskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych gmachu i mienia Poselstwa RP w Brukseli – IPMS, zesp. A.52, Konsulat RP w Brukseli, sygn. 2, Protokoły dot. zdania dnia 12 października 1945 r. przedstawicielom belgijskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych gmachu i mienia Poselstwa RP w Brukseli oraz dokumenty zdania konsulatów RP w Brukseli, Antwerpii i Luksemburgu, 22.10.1945 r.

⁶⁸ Wcześniej kierownikiem placówki z ramienia KNP był Aleksander Riedel – 15.02.–28.08.1919 r.

⁶⁹ W aktach znajdują się listy uwierzytelniające podpisane 3.07.1919 r. – AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Listy uwierzytelniające Władysława Sobańskiego jako posła RP w Belgii, 3.07.1919 r., skan 148.

⁷⁰ Dnia 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny II klasy, radca II klasy, 2 sekretarzy II klasy, *attaché* wojskowy, pomocnik *attaché* – razem 6 osób.

⁷¹ Data podpisania listów odwołujących. Odwołany wcześniej – 4.09.1924 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Jan Szembek	poseł	15.09.1924	30.09.1924 ⁷²	11.11.1924	21.02.1927 ⁷³
Anatol Mühlstein	<i>chargé d'affaires</i>	16.02.1927			1928
Tytus Filipowicz	poseł	6.09.1927	28.09.1927		11.03.1929 ⁷⁴
Tadeusz Jackowski	poseł	1.02.1929	20.02.1929 ⁷⁵	13.05.1929	28.09.1937 ⁷⁶
Michał Mościcki	poseł	1.11.1937	28.09.1937	14.12.1937	1.11.1939
Leon Litwiński	<i>chargé d'affaires</i>	1.11.1939			06.1940
Stefan Glaser	poseł ⁷⁷	6.08.1941	16.08.1941		5.07.1945

Dodatkowa akredytacja:

Władysław Sobański, Jan Szembek, Anatol Mühlstein, Tytus Filipowicz, Tadeusz Jackowski, Michał Mościcki, zob.: Luksemburg

Archiwum placówki:

- ▷ AAN, zesp. 570, Poselstwo RP w Brukseli, [2/570/0], 33 j.a., 1924, 1929–1940, 1944, 1945⁷⁸
- ▷ IPMS, zesp. A.53, Poselstwo RP w Brukseli, 9 j.a., 1940–1945
- ▷ IH, zesp. 43, Poselstwo Polskie w Belgii, [800/43/0], 1933–1940, sygn. 1

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Listy uwierzytelniające Władysława Sobańskiego jako posła RP w Belgii, 14.08.1919 r., skan 81; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Nominacja Władysława Sobańskiego na posła RP w Belgii, 24.05.1919 r., skan 167;

⁷² Dnia 5.11.1926 r. prezydent RP podpisał listy uwierzytelniające Jana Szembeka w charakterze ambasadora nadzwyczajnego na ślub królewicza belgijskiego Leopolda i księżniczki szwedzkiej Astrid.

⁷³ Data podpisania listów odwołujących ze stanowiska posła RP w Belgii i listów uwierzytelniających jako posła RP w Bukareszcie. Formalne odwołanie wcześniej – 16.02.1927 r.

⁷⁴ Data złożenia listów odwołujących na ręce króla Belgów Alberta. Akt odwołujący nosił datę 1.03.1929 r., listy odwołujące prezydent RP podpisał 23.01.1929 r.

⁷⁵ Wystawiono także drugie listy uwierzytelniające w związku ze zmianą króla – Alberta I zastąpił Leopold III. Nie zostały one wręczone na uroczystej audyencji, tylko przesłane za pośrednictwem belgijskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

⁷⁶ Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołujący ze stanowiska posła RP w Belgii nosił datę 31.10.1937 r.

⁷⁷ Poseł przy emigracyjnym rządzie belgijskim w Londynie oraz po powrocie rządu belgijskiego do kraju (wrzesień 1944 r.). W Londynie placówka miała przyznane 2 etaty (1942 r.: poseł, 1 p.k.) lub 4 etaty (1944 r.: poseł, radca, 2 p.k.).

⁷⁸ Archiwum tajne Poselstwa RP w Brukseli zostało wysłane jako depozyt do Ambasady RP w Paryżu w dniu 11.11.1940 r. Jego dalsze losy są nieznane. Archiwum jawne zostało spalone wcześniej, już w 1939 r. W momencie ataku Niemiec na Holandię placówka miała tylko dokumentację spraw bieżących.

- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 242: MSZ, litera F, s. 8–9 (Filipowicz); ibidem, teczką 246: MSZ, litera J, s. 1–2 (Jackowski); ibidem, teczką 250, litera M, s. 86–87 (Mühlstein);
- AAN, zesp. 39, Komitet Narodowy Polski w Paryżu, sygn. 42, [2/39/0/2/42], Korespondencja ogólna o charakterze zasadniczym. Belgia: z rządem, z delegatem, MSZ w Warszawie i inne, T. II, 01.–04.1919 r.; ibidem, sygn. 172, [2/39/0/2/172], Kraj, Organizacja placówek dyplomatycznych, 1919, s. 46;
- AAN, zesp. 100, Archiwum Ignacego Jana Paderewskiego, sygn. 826, [2/100/4.18/826], *Lettres de créance* posłów RP, s. 6–7, 1919;
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 186, [2/322/0/1/186], Projekty podniesienia poselstw polskich w Moskwie, Bukareszcie, Belgradzie i Brukseli do rangi ambasad, Raporty, korespondencja, 1927–1938; ibidem, sygn. 356, [2/322/0/2/356], Belgia, Sprawy orderowe, *lettres de créance*, listy odręczne, gratulacje, odznaczenia głów państw, Korespondencja, notatki prasowe, 1922, 1925, 1935–1939; ibidem, sygn. 360, [2/322/0/2/360], Belgia, *Lettres de créance*, mowy, audienze, posłów belgijskich i polskich, Korespondencja, dokumenty, noty, wycinki prasowe; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających Władysława Sobańskiego jako posła RP w Belgii, sierpień 1919 r., s. 3; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Szembeka jako posła RP w Belgii, 30.09.1924 r., s. 23; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Szembeka w charakterze ambasadora nadzwyczajnego na ślub królewicza belgijskiego Leopolda i księżniczki szwedzkiej Astrid, 5.11.1926 r., s. 32–33; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza jako posła RP w Belgii, 28.09.1927 r., s. 36; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tadeusza Jackowskiego jako posła RP w Belgii, 20.02.1929 r., s. 45–46; ibidem, Raport z ceremonii złożenia listów uwierzytelniających przez posła Jana Szembeka, 14.11.1924 r., s. 70–72; ibidem, Telegram posła Michała Mościckiego do MSZ z informacją o złożeniu listów uwierzytelniających, 15.12.1937 r., s. 125; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Michała Mościckiego jako posła RP w Belgii, 28.09.1937 r., s. 127; ibidem, sygn. 361, [2/322/0/2/361], Belgia, *Lettres de rappel*, audienze posłów polskich i belgijskich, Korespondencja, noty, 1921–1929, 1936–1938; ibidem, Kopia listów odwołujących Władysława Sobańskiego ze stanowiska posła RP w Belgii, 30.09.1924 r., s. 4; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Szembeka ze stanowiska posła RP w Belgii, 21.02.1927 r., s. 10; ibidem, Kopia listów odwołujących Tytusa Filipowicza ze stanowiska posła RP w Belgii, 23.01.1929 r., s. 19; ibidem, Kopia listów odwołujących Tadeusza Jackowskiego ze stanowiska posła RP w Belgii, 28.09.1937 r., s. 46;
- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 4;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 321;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/G, s. 27–28 (Glaser – karta ewidencyjna);

- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 12, Poselstwo RP przy Rządzie Belgijskim – życzenia, zaproszenia i kondolencje, 1939–1944; ibidem, sygn. 13, Poselstwo RP przy Rządzie Belgijskim – Notyfikacje i skład Poselstwa, 1940–1945; ibidem, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP przy Rządzie Belgijskim i Luksemburskim w Londynie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 519, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP w Brukseli, 1944–1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Stefana Glasera, 16.08.1941 r., b.p.; ibidem, sygn. 548, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP w Brukseli, 1945; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP przy Rządzie Belgijskim i Luksemburskim w Londynie, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 972, Sprawy personalne placówek, m.in. Bruksela, 1944–1945; ibidem, sygn. 1037, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Bruksela, maj 1945 r.; ibidem, sygn. 1046, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Placówki przy Aliantach, 01.–05.1945 r.; ibidem, sygn. 1069, Depesze – Bruksela, 1945; ibidem, sygn. 1490, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Belgia, Tadeusz Jackowski, b.d.;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Belgia, 1940; ibidem, sygn. 53.39g, Depesze szyfrowe: Bruksela, 1944; ibidem, sygn. 53.40e, Depesze szyfrowe: Bruksela, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 6 dokumentu;
- IPMS, kolekcja 82, Jan Ciechanowski, sygn. 63, Poselstwo RP w Belgii, szyfry przychodzące i wychodzące, 1934–1937; ibidem, sygn. 64, Poselstwo RP w Belgii, szyfry przychodzące i wychodzące, 1937–1939;
- IPMS, kolekcja 183, sygn. 32, Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie utworzenia Poselstwa RP przy Rządzie Belgijskim w Londynie, czerwiec 1941 r., b.p.;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/94, [3/1/0/4/94/1], Przyjazd do Brukseli posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w Belgii Tadeusza Jackowskiego, 1929; ibidem, sygn. 4/95, [3/1/0/4/95/1], Złożenie listów uwierzytelniających królowi belgijskiemu Albertowi I przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Belgii Tadeusza Jackowskiego, 1929; ibidem, sygn. 4/96, [3/1/0/4/96/1], Mościcki Michał [zdj. jako poseł w Belgii], 1937; ibidem, sygn. 4/97, [3/1/0/4/97/1], Złożenie listów uwierzytelniających królowi belgijskiemu Leopoldowi III przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Belgii Michała Mościckiego, 1937; ibidem, sygn. 4/98, [3/1/0/4/98/1-2], Przybycie do Brukseli posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Belgii Jana Szembeka z żoną, 1924; ibidem, sygn. 4/100, [3/1/0/4/100/1-3], Złożenie kwiatów na Grobie Nieznanego Żołnierza w Brukseli przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Belgii Jana Szembeka, 1924; ibidem, sygn. 4/102, [3/1/0/4/102/1], Personel Poselstwa RP w Belgii [na zdj. poseł Jan Szembek], 1925; ibidem, sygn. 4/104, [3/1/0/4/104/1], Spotkanie polskich dyplomatów z przedstawicielami Polonii w gmachu Poselstwa RP w Brukseli z okazji rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja [na zdj. poseł w Belgii Michał Mościc-

ki], b.d.; ibidem, sygn. 4/105, [3/1/0/4/105/1-7], Bruksela, Siedziba Poselstwa RP, 1925; ibidem, sygn. 6/630, [3/1/0/6/630/1], Wycieczka polskich harcerzy do Brukseli [na zdj. widoczny poseł w Belgii Michał Mościcki], b.d.; ibidem, sygn. 14/851, [3/1/0/14/851/3], Mecz lekkoatletyczny mężczyzn Belgia–Polska w Brukseli [na zdj. poseł w Belgii Tadeusz Jackowski], 1931; ibidem, sygn. 16/176, [3/1/0/16/176/1-2], Wizyta konsula honorowego Polski w Belgii Tadeusza Nagórnego i posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Belgii Tadeusza Jackowskiego na obozie polskich harcerzy w Newport, 1937; ibidem, sygn. 17/1621, [3/1/0/17/1621/1], Akademia ku czci Joachima Lelewela w Brukseli [na zdj. poseł w Belgii Tadeusz Jackowski], 1933;

- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 101; 1924, nr 8, s. 136, nr 12, s. 201; 1925, nr 12, s. 183; 1926, nr 12, s. 165; 1927, nr 3, s. 47, nr 12, s. 168; 1929, nr 4, s. 83, nr 12, s. 249; 1930, nr 8, s. 210; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 19; 1937, nr 6, s. 131;
- ▷ MP: 30.07.1919, nr 169, s. 3;
- ▷ RSZ: 1932, s. 26, 159; 1933, s. 205; 1934, s. 33, 146, 201; 1935, s. 32, 164; 1936, s. 32; 1937, s. 41; 1938, s. 45; 1939, s. 45.

Wybrana literatura:

Jarocki R., *Żyd Piłsudskiego. Opowieść o Anatolu Mühlsteinie*, Warszawa 1977;

Mühlstein A., *Dziennik wrzesień 1939–listopad 1940*, tłum. D. Zamojska, Warszawa 1999;

Piber A., *Sobański Władysław (1877–1943)*, [w:] PSB, t. 39, 1999–2000, s. 442, 443;

Polska służba zagraniczna..., s. 44, 45;

Rojek W., Grzełowski B., *Szembek Jan Włodzimierz (1881–1945)*, [w:] PSB, t. 48, 2012, s. 70–75;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 20;

Szklarska-Lohmannowa A., *Mościcki Michał (1894–1961)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 150, 151;

Szklarska-Lohmannowa A., *Mühlstein Anatol (1889–1957)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 313, 314;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 119–122 (Filipowicz), s. 135, 136 (Glaser), s. 170–172, (Jackowski), s. 280–282 (Mościcki).

BOLIWIA

Ranga: Poselstwo RP w La Paz: 1935–1945

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Poseł akredytowany w Argentynie z siedzibą w Buenos Aires: 1935–1945

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Władysław Mazurkiewicz	poseł		24.06.1935 ⁷⁹	3.09.1935	30.06.1936 ⁸⁰
Kazimierz Zdzisław Kurnikowski	poseł	1.03.1937	4.06.1937		25.07.1941 ⁸¹
Mieczysław Chałupczyński	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1941			1.01.1942
Mirosław Arciszewski	poseł	1.01.1942	31.01.1942	29.07.1943	-10.02.1945-

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 343, [2/322/0/2/343], Argentyna, *Lettres de créance* posłów argentyńskich i polskich, Korespondencja, noty, notatki, wycinki prasowe, 1919–1939; ibidem, Nominacja Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego na posła RP przy rządach republik: Argentyny, Boliwii, Chile, Ekwadoru, Paragwaju i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 22.01.1937 r., s. 87; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego jako posła RP w Boliwii, 4.06.1937 r., tekst polski, s. 98, tekst francuski, s. 99; ibidem, sygn. 344, [2/322/0/2/344], Argentyna, *Lettres de rappel*, Odwołania i przeniesienia posłów argentyńskich i posła polskiego, Noty, korespondencja, 1925–1939; ibidem, Listy odwołujące Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Boliwii, 22.07.1936 r., tekst polski, s. 27, tekst francuski, s. 28; ibidem, Akt odwołania Władysława Mazurkiewicza ze stanowiska posła RP przy rządach Argentyny, Paragwaju, Urugwaju, Chile, Boliwii i Ekwadoru, 24.02.1936 r., s. 43; ibidem, sygn. 367, [2/322/0/2/367], Boliwia, Notyfikacje prezydentów, Stosunki dyplomatyczne z Polską, Korespondencja, noty, 1921, 1931–1939; ibidem, sygn. 368, [2/322/0/2/368], Boliwia–Equador, *Lettres de créance, agrément* dla posłów: boliwijskiego i polskiego, Uznanie nowego rządu w Ekwadorze, Korespondencja, noty, notatki, 1935–1939; ibidem, Pismo Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ w sprawie przekazania podpisanych listów Władysława Mazurkiewicza, 24.06.1935 r., s. 24;
- ▶ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 321;
- ▶ AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 197, [2/2210/0/17.5/197], Kurnikowski Kazimierz Zdzisław, poseł RP w Argentynie, Boliwii, Chile, Ekwadorze, Para-

⁷⁹ W rzeczywistości prezydent RP podpisał listy 21.06.1935 r. W korespondencji pojawiła się uwaga *pro domo*: „Ze względu na pisanie listów od 1934 r. na papierze nie żałobnym, w listach podano datę 24 czerwca 1935 r. (po terminie żałoby)”. Z pewnością było to związane ze śmiercią i pogrzebem Józefa Piłsudskiego, tylko że żałobę ogłoszono w dniach 12–18.05.1935 r., a tu mamy datę ponad miesiąc późniejszą.

⁸⁰ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 22.07.1936 r.

⁸¹ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

gwaju, Peru i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, Nominacje, kopie listów uwierzytelniających, 1937–1939; ibidem, Oryginał dekretu nominacyjnego Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 1.03.1937 r., s. 1;

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 57–58, (Mazurkiewicz – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 25.07.1941 r., s. 3; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mirosława Arciszewskiego, 31.01.1942 r., s. 4; ibidem, Kopia dekretu prezydenta Boliwii uznającego Mirosława Arciszewskiego w charakterze posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP przy rządzie Boliwii, 29.07.1943 r., s. 9; ibidem, sygn. 495, Przesiedlenia: Mirosław Arciszewski, 1942–1944; ibidem, sygn. 547, Kopia listów odwołujących Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 25.07.1941 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mirosława Arciszewskiego, 31.01.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1933, nr 14, s. 140; 1937, nr 2, s. 42;
- ▷ RSZ: 1934, s. 54, 144; 1935, s. 29, 103; 1936, s. 34; 1937, s. 43; 1938, s. 48; 1939, s. 48.

Wybrana literatura:

Piber A., *Mazurkiewicz Władysław (1887–1963)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 319, 320;

Polska służba zagraniczna..., s. 45;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 31–35 (Arciszewski), s. 85–87 (Chałupczyński), s. 219, 220 (Kurnikowski).

BRAZYLIA

Ranga: Poselstwo RP w Rio de Janeiro: 27.04.1920–1945

Adres: Rio de Janeiro: 1923: rua Marques de Olinda 12; 1925–1.08.1929: rua Senador Verquero 197; 1.08.1929–1938: rua Praia de Botafogo 246; 08.1938–18.08.1940: rua Cosme Velho 95; 19.08.1940–10.02.1945: rua Marques de Olinda 12

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Ksawery Orłowski	poseł	29.03.1920 ⁸²	26.03.1920	27.05.1920 ⁸³	3.09.1921

⁸² *Agrément* rządu brazylijskiego 20.11.1919 r.

⁸³ Przyjechał do Rio de Janeiro 27.04.1920 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Władysław Mazurkiewicz	<i>chargé d'affaires</i>	25.02.1921		3.09.1921	1.04.1922
Czesław Pruszyński	poseł	18.02.1922	02.1922 ⁸⁴	18.05.1922	9.01.1924 ⁸⁵
Jerzy Warchałowski	<i>chargé d'affaires</i>	9.02.1924		9.02.1924	15.08.1924
Mikołaj Jurystowski	poseł	6.06.1924	21.06.1924	16.08.1924	30.03.1927 ⁸⁶
Stanisław Głuski	<i>chargé d'affaires</i>	20.02.1927			28.07.1927
Tadeusz Grabowski	poseł	1.04.1927	30.03.1927	28.07.1927	1.03.1938 ⁸⁷
Tadeusz Skowroński	poseł	1.03.1938	28.01.1938	10.05.1938	12.09.1945 ⁸⁸

Archiwum placówki:

- ▶ IJP-NY, zesp. 11, Poselstwo RP w Rio de Janeiro, 1920–1938, 9 j.a.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Objazd polskich miejskich i wiejskich kolonii w Stanach Sao Paulo i Parana [raport Ksawerego Orłowskiego], 3.07.1920 r., skan 111–135; ibidem, List prezydenta Republiki Brazylijskiej do Naczelnika Państwa, jako odpowiedź na listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego, 2.05.1920 r., skan 137–141; ibidem, [artykuł] hr. Ksawery Orłowski w Kurytybie, „Gazeta Polska w Brazylii”, nr 27 z 24.06.1920 r., skan 142–145; ibidem, Wniosek o mianowanie Ksawerego Orłowskiego posłem RP przy Rządzie Królewsko-Hiszpańskim z równoczesnym odwołaniem go ze stanowiska posła przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz republik Paragwaju, Urugwaju i Chile, 3.09.1921 r., skan 146–149; ibidem, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Wniosek o mianowanie Czesława Pruszyńskiego posłem RP w Brazylii, 18.02.1922 r., skan 22–28; ibidem, Listy uwierzytelniające Czesława Pruszyńskiego jako posła RP w Brazylii, 7.03.1922 r., skan 29–31; ibidem,

⁸⁴ Listy 25.02.1922 r. były jeszcze u kaligrafa, 8.03.1922 r. zostały wysłane z MSZ. Podpisanie przez prezydenta RP odbyło się pomiędzy tymi datami. Czesław Pruszyński otrzymał także listy uwierzytelniające: do wręczenia prezydentowi Brazylii orderu Orła Białego oraz na jubileusz stulecia Brazylii – oba z datą 4.06.1922 r.

⁸⁵ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Obowiązki pełnił do 8.02.1924 r.

⁸⁶ Data podpisania listów odwołujących. Obowiązki pełnił do 20.02.1927 r.

⁸⁷ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Odwołanie aktem prezydenckim z dniem 28.02.1938 r. W AAN znajdują się także listy odwołujące Tadeusza Grabowskiego z datą podpisania 28.01.1936 r., ale traktować je należy jako pomyłkę w zapisie roku. 1.01.1929 r. w skład placówki wchodził: poseł, sekretarz poselstwa (kierownik Wydziału Konsularnego), 3 p.k. oraz 1 dietariusz.

⁸⁸ W 1942 r. placówka miała 11 etatów (poseł, sekretarz, 6 p.k., 3 funkcjonariuszy niższych), 1.07.1944 r. – 12 etatów (poseł, I sekretarz, 10 p.k.) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Rio de Janeiro, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa i Wydziału Konsularnego RP w Rio de Janeiro, 1942 r., b.p. Działał także Ataszat Wojskowy (2 etaty). 12.09.1945 r. Brazylija uznała Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej w Warszawie.

sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o nominację Ksawerego Orłowskiego na posła RP przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz republik Chile, Urugwaju i Paragwaju z siedzibą w Rio de Janeiro, 29.03.1920 r., skan 100–101; ibidem, Listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Brazylii, 26.03.1920 r., skan 102;

- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 243: MSZ, litera G, s. 31–32 (Grabowski);
- AAN, zesp. 39, Komitet Narodowy Polski w Paryżu, sygn. 17, [2/39/0/2/17], Korespondencja ogólna o charakterze zasadniczym. Brazylia: z Polskim Komitetem Centralnym i inne, t. I, 1917–1918, s. 26–27;
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 380, [2/322/0/2/380], Brazylia, *Lettres de rappel* posłów Polski i Brazylii, Noty i korespondencja, 1921–1939; ibidem, Projekt listów odwołujących Ksawerego Orłowskiego ze stanowiska posła RP w Brazylii, Urugwaju, Paragwaju i Chile, sierpień 1921 r., s. 2; ibidem, Projekt listów odwołujących Czesława Pruszyńskiego ze stanowiska posła RP w Brazylii, grudzień 1923, s. 16; ibidem, List prezydenta Brazylii do prezydenta RP potwierdzający otrzymanie z rąk Mikołaja Jurystowskiego listów uwierzytelniających w dniu 16.08.1924 r., 28.12.1924 r., s. 18; ibidem, Kopia listów odwołujących Mikołaja Jurystowskiego ze stanowiska posła RP w Brazylii, 30.03.1927 r., s. 21; ibidem, Kopia aktu odwołującego Tadeusza Grabowskiego ze stanowiska posła RP w Brazylii, 28.01.1938 r., s. 41; ibidem, Kopia listów odwołujących Tadeusza Grabowskiego ze stanowiska posła RP w Brazylii, 28.01.1938 r., s. 44; ibidem, sygn. 381, [2/322/0/2/381], Brazylia, *Lettres de créance*, audyencje dyplomatów brazylijskich w Polsce i odwrotnie, Korespondencja, noty, notatki, 1920–1939; ibidem, Pismo prezydenta Brazylii do Naczelnika Państwa w sprawie akredytowania Ksawerego Orłowskiego, 2.05.1920 r., s. 3; ibidem, Raport posła Ksawerego Orłowskiego z ceremonii złożenia listów uwierzytelniających w Rio de Janeiro, 1.06.1920 r., s. 9–18; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Czesława Pruszyńskiego na jubileusz stulecia Brazylii, 4.06.1922 r., s. 32; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Czesława Pruszyńskiego jako posła RP w Brazylii, luty 1922 r., s. 35; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Czesława Pruszyńskiego do wręczenia orderu Orła Białego prezydentowi Brazylii, 4.06.1922, s. 37; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mikołaja Jurystowskiego jako posła RP w Brazylii, 21.06.1924 r., s. 34; ibidem, Kopia listów odwołujących Mikołaja Jurystowskiego ze stanowiska posła RP w Brazylii i powołujące na to miejsce Tadeusza Grabowskiego, 30.03.1927 r., s. 66; ibidem, Kopia nominacji Tadeusza Skowrońskiego na posła RP w Brazylii, 28.01.1938 r., s. 111; ibidem, Tłumaczenie na język polski listów uwierzytelniających Tadeusza Skowrońskiego jako posła RP w Brazylii, 28.01.1928 r., s. 114; ibidem, Raport Tadeusza Skowrońskiego z uroczystości złożenia listów uwierzytelniających w dniu 10 maja 1938 r., 11.05.1938 r., s. 118–119; ibidem, sygn. 3669, [2/322/0/4.3/3669], Organizacja i działalność placówek polskich w Brazylii, Korespondencja, sprawozdania, 1931; ibidem, sygn. 3670, [2/322/0/4.3/3670], Brazylia, Choroba i zastępstwo posła Tadeusza Grabowskiego, Telegram Poselstwa RP w Rio de Janeiro, 1936; ibidem, sygn. 3672, [2/322/0/4.3/3672], Przywileje celne dla dyplomatów polskich w Brazylii, Raport, 1931; ibidem, sygn. 11737, [2/322/0/6.3/11737], Brazylia, Raport administracyjny Poselstwa RP w Rio de Janeiro za rok 1928, broszura „Polacy w Rio de Janeiro”;

1929–1930; ibidem, sygn. 12602, [2/322/0/7/12602], Sprawy organizacyjne, budżetowo-rachunkowe i personalne Poselstwa RP w Rio de Janeiro, 1921–1923;

- AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 101, [2/463/0/-/101], Nawiązanie przez Polskę kontaktów dyplomatycznych z Brazylią, Chile, Meksykiem, Paragwajem i Urugwajem, Korespondencja, 1919–1921; ibidem, sygn. 275, [2/463/0/-/275], *Agrément* dla posłów polskich w Brazylii, Japonii i Jugosławii oraz posła japońskiego w Polsce, Utworzenie poselstwa ukraińskiego w Warszawie i polskiego w Teheranie, Ocena pracy placówek polskich na Bliskim Wschodzie, Utworzenie Konsulatu RP w Kabulu, Korespondencja, 1919–1920;
- AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 3046, [2/490/0/-/3046], Sprawy organizacyjne i gospodarcze Poselstwa RP w Rio de Janeiro, Korespondencja, 1940, 1942, 1944;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 322;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 57–58 (Mazurkiewicz – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/S, s. 72–73 (Skowroński – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 52, Poselstwo RP w Brazylii, Notyfikacje, skład Poselstwa, audyencje, życzenia, zaproszenia, 1939–1945; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 97; ibidem, sygn. 247, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Rio de Janeiro, 1945; ibidem, sygn. 522, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP w Rio de Janeiro, 1945; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, Wykaz etatów Poselstwa RP w Rio de Janeiro, 12.06.1944 r., b.p.; ibidem, Wykaz etatów Poselstwa RP w Rio de Janeiro według stanu na dzień 1 stycznia 1944 r., 12.06.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Rio de Janeiro, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 977, Personalne, Poselstwo RP – Rio de Janeiro, 1944–1945; ibidem, sygn. 1021, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Rio de Janeiro, 01.–02.1945 r.; ibidem, sygn. 1092, Depesze – Rio de Janeiro, 1945; ibidem, sygn. 1489, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Brazylia, Tadeusz Skowroński, 1932, 1934, 1938;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.37e, Depesze szyfrowe: Rio de Janeiro, 1940–1941; ibidem, sygn. 53.38w, Depesze szyfrowe: Rio de Janeiro, 1943; ibidem, sygn. 53.39u, Depesze szyfrowe: Rio de Janeiro, 1944; ibidem, sygn. 53.40r, Depesze szyfrowe: Rio de Janeiro, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 7 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/153, [3/1/0/4/153/1], Grabowski Tadeusz [zdj. jako poseł w Brazylii], b.d., ibidem, sygn. 4/154, [3/1/0/4/154/1], Spotkanie posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Brazylii Tadeusza Grabowskiego z prezydentem Brazylii, b.d.; ibidem,

- sygn. 4/156, [3/1/0/4/156/1], Jurystowski Mikołaj [zdz. jako poseł w Brazylii], 1925; ibidem, sygn. 4/157, [3/1/0/4/157/1-2], Skowroński Tadeusz [zdz. jako poseł w Brazylii], b.d.; ibidem, sygn. 4/158, [3/1/0/4/158/1], Złożenie listów uwierzytelniających prezydentowi Brazylii Getúlio Dornelles Vargas przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Brazylii Tadeusza Skowrońskiego, 1938; ibidem, sygn. 4/159, [3/1/0/4/159/1], Warchałowski Jerzy [zdz. jako *chargé d'affaires* w Rio de Janeiro], b.d.; ibidem, sygn. 4/167, [3/1/0/4/167/1], Przyjęcie w Poselstwie RP w Rio de Janeiro z okazji święta 3 Maja [na zdj. poseł w Brazylii Mikołaj Jurystowski], 1926; ibidem, sygn. 4/160, [3/1/0/4/160/1], Rio de Janeiro, Gmach Poselstwa RP, b.d.; ibidem, sygn. 14/1241, [3/1/0/14/1241/3-9], Lot kapitana Stanisława Skarżyńskiego przez południowy Atlantyk [na zdj. poseł w Brazylii Tadeusz Grabowski oraz zdj-a na terenie poselstwa], 1933; ibidem, sygn. 17/1721, [3/1/0/17/1721/1-2], Ulica marszałka Józefa Piłsudskiego w Rio de Janeiro [na zdj. poseł w Brazylii Tadeusz Grabowski], 1936;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1922, nr 10, s. 128, nr 13, s. 186; 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 101, nr 14, s. 276; 1924, nr 5, s. 106; 1926, nr 10, s. 155, nr 12, s. 166; 1927, nr 3, s. 36, 48, nr 6, s. 101, nr 12, s. 168; 1929, nr 12, s. 249; 1930, nr 8, s. 210; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 35; 1938, nr 2, s. 32;
 - ▷ RSZ: 1932, s. 24, 163; 1934, s. 147, 233; 1935, s. 35; 1936, s. 35; 1937, s. 44; 1938, s. 48; 1939, s. 48.

Wybrana literatura:

- Biliński W., *Skrzyński Władysław Bolesław (1873–1937)*, [w:] PSB, t. 38, 1997–1998, s. 469–472;
- Orłowski K.S., *Orłowscy. Historia jednej rodziny*, Warszawa 2002;
- Piber A., *Mazurkiewicz Władysław (1887–1963)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 319, 320;
- Polska służba zagraniczna...*, s. 45;
- Skowroński T., *Wojna polsko-niemiecka widziana z Brazylii*, Londyn 1980;
- Skowroński T., *Pamiętniki 1914–1939. Student w Szwajcarii. Dyplomata wolnej Polski*, Pruszków 1999;
- Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych...*, s. 20;
- Szklarska-Lohmannowa A., *Orłowski Ksawery Franciszek (1862–1926)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 233, 234;
- Szklarska-Lohmannowa A., *Pruszyński Czesław (1890–1965)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 613–615;
- Urzędnicy służby zagranicznej...*, t. I, s. 148–150 (Grabowski), s. 188, 189 (Jurystowski), s. 268–270 (Mazurkiewicz), s. 290–292 (Orłowski), s. 312, 313 (Pruszyński), s. 339–341 (Skowroński);
- Wizyta pierwszego posła Rzeczypospolitej Polskiej Ksawerego Orłowskiego w São Paulo i Paranie w 1920 r.*, oprac. K. Smolana, „Rocznik Historyczny Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego” 2013, nr 29, s. 233–249.

BULGARIA

Ranga: Delegacja RP: -6.09.1921; Poselstwo RP w Sofii: 6.09.1921–02.1941

Adres: Sofia: -1.01.1920–: Słowiańska 3; 1920–1924: Wrabcza 9; 1925–1932: Patriarch Eftimi 35; 1.10.1932–1938–: San Stefano 4; 1938–1941: Krakra 1

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Tadeusz Grabowski	<i>chargé d'affaires</i>	1.12.1918		2.01.1919	12.02.1925 14.04.1925
Tadeusz Grabowski	poseł	12.02.1925	14.02.1925		25.05.1925 ⁸⁹
Władysław Baranowski	poseł	13.05.1925	25.05.1925	26.06.1925	13.06.1930 ⁹⁰
Adam Tarnowski	poseł	1.06.1930	13.06.1930	2.07.1930	02.1941

Archiwum placówki:

- ▷ AAN, zesp. 938, Poselstwo RP w Sofii, sygn. 1, [2/938/0], 1 j.a., 1927⁹¹
- ▷ IPMS, zesp. A.29, Poselstwo RP w Sofii, 21 j.a., 1919–1940

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 243: MSZ, litera G, s. 31–32 (Grabowski); ibidem,teczka 256: MSZ, litera T, s. 3–4 (Tarnowski);
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 391, [2/322/0/2/391], Bułgaria, *Lettres de créance, agrément* posłów bułgarskich i polskich, Korespondencja, wycinki prasowe, zdjęcia, 1920–1936; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tadeusza Grabowskiego jako posła RP w Bułgarii, 14.02.1925 r., s. 20; ibidem, Kopia listów odwołujących Tadeusza Grabowskiego i uwierzytelniających Władysława Baranowskiego jako posła RP w Bułgarii, 25.05.1925 r., s. 24; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Sofii do MSZ w Warszawie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających przez posła Władysława Baranowskiego, 3.07.1925 r., s. 26; ibidem, Kopia listów odwołujących Władysława Baranowskiego i uwierzytelniających Adama Tarnowskiego jako posła RP w Bułgarii, 13.06.1930 r., s. 45; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Sofii do MSZ w Warszawie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających przez posła Adama Tarnowskiego [m.in. zdj. na schodach Poselstwa RP], 5.07.1930 r., s. 46–51; ibidem, sygn. 392, [2/322/0/2/392], Bułgaria, *Lettres de rappel* posłów bułgarskich i polskich, Korespondencja, informacje, 1922–1936; ibidem, Kopia listów odwołujących Tadeusza Grabowskiego jako posła RP

⁸⁹ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołujący ze stanowiska – 14.04.1925 r.

⁹⁰ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

⁹¹ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5399 do 2/322/0/4.4/5409.

w Bułgarii, 1925 r., s. 5; ibidem, Kopia listów odwołujących Władysława Baranowskiego jako posła RP w Bułgarii, 13.06.1930 r., s. 8; ibidem, sygn. 11685, [2/322/0/6.3/11685], Włamanie do lokalu Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Sofii, Raporty 1930; ibidem, sygn. 11738, [2/322/0/6.3/11738], Bułgaria, Raporty administracyjne Wydziału Konsularnego przy Poselstwie RP w Sofii za rok 1928, 1929;

- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/2/742, Teczka personalna Adama Tarnowskiego;
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 1491, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Bułgaria, Adam Tarnowski, 1932;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 8 dokumentu;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.37g, Depesze szyfrowe: Sofia, 1940–1941;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/178, [3/1/0/4/178/1], Baranowski Władysław [zdz. jako poseł w Bułgarii], b.d.; ibidem, sygn. 4/179, [3/1/0/4/179/1], Personel Poselstwa RP w Bułgarii [na zdj. poseł w Bułgarii Władysław Baranowski], b.d.; ibidem, sygn. 4/180, [3/1/0/4/180/1], Grabowski Tadeusz [zdz. jako poseł w Bułgarii], 1925; ibidem, sygn. 4/181, [3/1/0/4/181/1-2], Audjencja posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Bułgarii Tadeusza Grabowskiego u króla Bułgarii Borysa, 1925; ibidem, sygn. 4/182, [3/1/0/4/182/1], Tarnowski Adam [zdz. jako poseł w Bułgarii], b.d.; ibidem, sygn. 4/184, [3/1/0/4/184/1], Wmurowanie kamienia węgielnego pod gmach Poselstwa RP w Bułgarii, b.d.; ibidem, sygn. 4/185, [3/1/0/4/185/1-3], Sofia, Siedziba Poselstwa RP, b.d.;
- Dz. Urz. MSZ: 1921, nr 1, s. 5; 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 101; 1924, nr 12, s. 201; 1925, nr 3, s. 28, nr 5, s. 73, nr 8, s. 121, nr 12, s. 184; 1926, nr 12, s. 166; 1927, nr 12, s. 168; 1929, nr 12, s. 249; 1930, nr 4, s. 86, nr 8, s. 210; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 4, 24, nr 20, s. 168; 1938, nr 5, s. 80;
- RSZ: 1932, s. 165; 1933, s. 206; 1934, s. 82, 148, 202; 1935, s. 37; 1936, s. 37; 1937, s. 46; 1938, s. 50; 1939, s. 50.

Wybrana literatura:

Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-bułgarskich, t. 1, 1918–1944; t. 2, 1944–1960, oprac. W. Balcerak [et al.], T. Dobrijanov [et. al.], red. nauk. W. Balcerak, Wrocław 1982–1985, s. 5, 22;

Kornat M., *Tarnowski Adam Zygmunt Józef (1892–1956)*, [w:] PSB, t. 52, 2017–2019, s. 374–378;

Polska służba zagraniczna..., s. 46;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 20;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 47, 48 (Baranowski), s. 148–150 (Grabowski), s. 359–391 (Tarnowski).

CHILE

Ranga: Poselstwo RP w Santiago de Chile: 1919–1945

Adres: Santiago de Chile: -1.05.–28.07.1940: hotel „Crillon”; 29.07.1940–10.02.1945-: Edificio (hotel) „Carrera”, calle Teatinos Esq., Augustinas Nr. Depart. 618, 619⁹²

Kierownik urzędu:

Posel akredytowany w Brazylii z siedzibą w Rio de Janeiro: 29.03.1920–1921

Posel akredytowany w Argentynie z siedzibą w Buenos Aires: -1922–1939

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Ksawery Orłowski	poseł	24.05.1919	3.07.1919	7.12.1920	3.09.1921
Władysław Mazurkiewicz	<i>chargé d'affaires</i>	21.04.1922	2.08.1922	03.1923	28.09.1925
Władysław Mazurkiewicz	poseł	28.09.1925	30.10.1925		30.06.1936 ⁹³
Kazimierz Zdziśław Kurnikowski	poseł	1.03.1937	4.06.1937		
Mieczysław Chałupczyński	<i>chargé d'affaires a.i.</i>	1.01.1941			1.04.1942
Władysław Mazurkiewicz	poseł	23.12.1939		04.1940 ⁹⁴	5.07.1945 ⁹⁵

Dodatkowa akredytacja:

Władysław Mazurkiewicz, zob.: Peru

Archiwum placówki:

► AAN, zesp. 594, Poselstwo RP w Santiago, [2/594/0], 5 j.a., 1939–1945

Archiwalia i publikacje urzędowe:

► AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Republice Chile, 3.07.1919 r., skan 107; ibidem, Wniosek o mianowanie Ksawerego Orłowskiego po-

⁹² Wydział Konsularny i część biur Poselstwa RP 20.05.1943 r. przeniosły się pod adres: Santo Domingo 1373.

⁹³ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 22.07.1936 r.

⁹⁴ Data przybycia.

⁹⁵ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 2 etaty (poseł, 1 p.k.) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Santiago de Chile, 1.07.1944 r., b.p.

słem RP przy Rządzie Królewsko-Hiszpańskim z równoczesnym odwołaniem go ze stanowiska posła przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz republik Paragwaju, Urugwaju i Chile, 3.09.1921 r., skan 146–149; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Ksawerego Orłowskiego na posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego II klasy i polecenie objęcia stanowiska kierownika poselstwa RP przy rządach republik Argentyny, Chile i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 24.05.1919 r., skan 95; ibidem, Wniosek o nominację Ksawerego Orłowskiego na posła RP przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz republik Chile, Urugwaju i Paragwaju z siedzibą w Rio de Janeiro, 29.03.1920 r., skan 100–101; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Chile, 3.07.1919 r., skan 150;

- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczka 250: MSZ, litera M, s. 44–45 (Mazurkiewicz);
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 343, [2/322/0/2/343], Argentyna, *Lettres de créance* posłów argentyńskich i polskich, Korespondencja, noty, notatki, wycinki prasowe, 1919–1939; ibidem, Nominacja Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego na posła RP przy rządach republik: Argentyny, Boliwii, Chile, Ekwadoru, Paragwaju i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 22.01.1937 r., s. 87; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego jako posła RP w Chile, 4.06.1937 r., tekst francuski, s. 95, tekst polski, s. 96; ibidem, sygn. 344, [2/322/0/2/344], Argentyna, *Lettres de rappel*, Odwołania i przeniesienia posłów argentyńskich i posła polskiego, Noty, korespondencja, 1925–1939; ibidem, Listy odwołujące Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Chile, 22.07.1936 r., tekst francuski, s. 33; ibidem, Akt odwołania Władysława Mazurkiewicza ze stanowiska posła RP przy rządach Argentyny, Paragwaju, Urugwaju, Chile, Boliwii i Ekwadoru, 24.02.1936 r., s. 43; ibidem, sygn. 399, [2/322/0/2/399], Chile, Notyfikacje prezydentów Chile i Polski, Wymiana przedstawicieli dyplomatycznych, Korespondencja, noty, 1919–1933; ibidem, sygn. 401, [2/322/0/2/401], Chile, *Lettres de créance* posłów polskich i chilijskich, noty, korespondencja; ibidem, Raport posła Ksawerego Orłowskiego z ceremonii wręczenia listów uwierzytelniających prezydentowi Chile, 9.12.1920 r., s. 1–4; ibidem, Kopia listów wprowadzających Władysława Mazurkiewicza jako *chargé d'affaires* RP w Chile, 2.08.1922 r., s. 5; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Chile, b.d., s. 7; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Chile, 30.10.1925 r., s. 14; ibidem, sygn. 12651, [2/322/0/7/12651], Chile, Peru, Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Polską, Brazylią, Ogólna sytuacja gospodarcza, kapitały obce, Stosunki ekonomiczne z Polską, Przedsiębiorstwa i ośrodki polskie, Emigracyjna prasa niemiecka o Gdańsku, Raporty, 1928;
- ▷ AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 101, [2/463/0/-/101], Nawiązanie przez Polskę kontaktów dyplomatycznych z Brazylią, Chile, Meksykiem, Paragwajem i Urugwajem, Korespondencja, 1919–1921;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 316, [2/503/0/2.1.2/316], Chile, Akredytowanie w Santiago de Chile polskiego *chargé d'affaires*, Zainteresowanie Polski

konferencją panamerykańską, Stosunek ambasadora w Wielkiej Brytanii ds. polskich, korespondencja, 1923–1925; ibidem, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 322;

- AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 189, [2/2210/0/17.3/189], Poselstwo RP w Santiago de Chile, Sprawy organizacyjne, personalne, budżetowo-rachunkowe, Korespondencja, informacje, telegramy, 1940–1945; ibidem, sygn. 197, [2/2210/0/17.5/197], Kurnikowski Kazimierz Zdzisław, poseł RP w Argentynie, Boliwii, Chile, Ekwadorze, Paragwaju, Peru i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, Nominacje, kopie listów uwierzytelniających, 1937–1939; ibidem, Oryginał dekretu nominacyjnego Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 1.03.1937 r., s. 1;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 57–58 (Mazurkiewicz – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 38, Poselstwo RP w Chile, Notyfikacje, skład Poselstwa, audiencje, życzenia, zaproszenia, 1939–1944; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 97; ibidem, sygn. 264, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Santiago de Chile, 1944; ibidem, sygn. 363, Wewnętrzne sprawy placówek dyplomatycznych – Chile, 1944–1945; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Santiago de Chile, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Santiago de Chile, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 1011, m.in. Santiago de Chile – sprawy personalne, 1944–1945; ibidem, sygn. 1073, Depesze – Santiago de Chile, 1945;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.37f, Depesze szyfrowe: Santiago de Chile, 1942; ibidem, sygn. 53.38x, Depesze szyfrowe: Santiago de Chile, 1943; ibidem, sygn. 53.39j, Depesze szyfrowe: Santiago de Chile, 1944;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 6 dokumentu;
- Dz. Urz. MSZ: 1933, nr 14, s. 140; 1937, nr 2, s. 42;
- RSZ: 1935, s. 38, 183; 1936, s. 38; 1937, s. 47, 185, 192; 1938, s. 51; 1939, s. 51, 198.

Wybrana literatura:

Piber A., *Mazurkiewicz Władysław (1887–1963)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 319, 320;

Polska służba zagraniczna..., s. 46;

Szklarska-Lohmannowa A., *Orłowski Ksawery Franciszek (1862–1926)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 233, 234;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 85–87 (Chałupczyński), s. 219, 220 (Kurnikowski), s. 268–270 (Mazurkiewicz), s. 290–292 (Orłowski).

CHINY⁹⁶

Ranga: Delegacja RP na Chiny (Harbin): 23.03.1920–1921; Delegacja RP na Chiny (Pekin): 1924–1.06.1928; Delegacja RP na Chiny (Harbin): 8.06.1928–1929; Delegacja RP (Nankin): 1.03.1929–1.08.1931; Poselstwo RP (Nankin, następnie Szanghaj): 1.08.1931–30.11.1942-; Ambasciada RP (Czungking): 1942–1945⁹⁷

Adres: Pekin: brak informacji; Harbin (Charbin): -1928-: Głucha 24 (drugie piętro domu Stowarzyszenia „Gospoda Polska”); Nankin: 1929: Jessfield Road 111; 1930–1931: 1066, Avenue Joffre; Szanghaj: 1933–1934: 21, Route Pottier; 1936–1938: 83, Route Pichon; 1939: 26, Route Delastre; Czungking: 1.11.1942–5.07.1945: Chialing House

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Jan Woroniecki	poseł	22.08.1919			
Karol Pindor	delegat RP na Chiny z siedzibą w Pekinie ⁹⁸				31.12.1928
Konstanty Symonolewicz	delegat RP na Chiny z siedzibą w Harbinie	1.01.1929			-25.01.1929-
Jerzy Barthel de Weydenthall	delegat pełnomocny RP w ramach Delegacji	1.03.1929	11.04.1929		12.08.1931
Jerzy Barthel de Weydenthall	<i>chargé d'affaires</i>	12.08.1931	7.10.1931		
Jerzy Barthel de Weydenthall	poseł	5.08.1933	17.10.1933	16.01.1934	1.09.1939
Stanisław de Rosset	<i>chargé d'affaires</i>	1.09.1939		25.11.1939 (akredytacja)	
Jan Drohojowski	<i>chargé d'affaires</i>	24.06.1942			

⁹⁶ Republika Chińska, istniejąca w l. 1911–1949.

⁹⁷ Minister Wunsz King, *chargé d'affaires* przy rządzie polskim w Londynie, 27.05.1942 r. przekazał informację o zgodzie rządu chińskiego na podniesienie przedstawicielstw dyplomatycznych do rangi ambasad.

⁹⁸ Jego z-ca urzędował w Harbinie.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Alfred Poniński	ambasador	1.11.1942	1.11.1942	5.03.1943 ⁹⁹	5.07.1945 ¹⁰⁰

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Mia-
nowania oraz listy uwierzytelniające dla polskich przedstawicieli dyplomatycznych za
granicą, t. II, 1919–1922, s. 2, 3, 10, 11; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mia-
nowanie Jana Woronieckiego posłem nadzwyczajnym i min. pełnomocnym III klasy
w Pekinie, 22.08.1919 r., skan 224–225;
- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowni-
ków urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 238: MSZ, litera B, s. 21–22 (Barthel de
Weydenthala);
- ▶ AAN, zesp. 39, Komitet Narodowy Polski w Paryżu, sygn. 172, [2/39/0/2/172], Kraj.
Organizacja placówek dyplomatycznych, 1919, s. 10;
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 406, [2/322/0/2/406], Chi-
ny, *Lettres de créance, lettres d'introduction, lettres de rappel*, audycje przedstawicieli
polskich i chińskich, Korespondencja, noty, informacje, 1931–1939; ibidem, Kopia
listów wprowadzających Jerzego Barthel de Weydenthala jako delegata pełnomocne-
go RP w Chinach, 11.04.1929 r., s. 23, 24; ibidem, Kopia listów wprowadzających Je-
rzego Barthel de Weydenthala jako *chargé d'affaires* RP w Chinach, 7.10.1931 r., s. 27,
31; ibidem, Kopia aktu nominacji Jerzego Barthel de Weydenthala na posła RP w Chi-
nach, 5.08.1933 r., s. 34; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Chinach do MSZ w Warszawie
z informacją o uroczystości wręczenia listów uwierzytelniających przez posła Jerze-
go Barthel de Weydenthala, 20.01.1934 r., s. 35–39; ibidem, Kopia listów uwierzytel-
niających Jerzego Barthel de Weydenthala jako posła RP w Chinach, 17.10.1933 r.,
tekst polski s. 47, tekst francuski s. 48; ibidem, sygn. 1469, [2/322/0/3/1469], Chi-
ny – Szanghaj, Poselstwo – sytuacja finansowa pracowników wobec dewaluacji do-
lara chińskiego, Pismo, 1939; ibidem, sygn. 5198, [2/322/0/4.4/5198], Działalność
placówek polskich w ZSRR, Chinach, Japonii i Rumunii, Notatki, 1929¹⁰¹; ibidem,
sygn. 11686, [2/322/0/6.3/11686], Przekształcenie Delegacji RP w Harbinie na kon-
sulat, Raport, telegramy, 1929–1930; ibidem, sygn. 11739, [2/322/0/6.3/11739],
Chiny, Raport administracyjny Delegacji RP w Harbinie za rok 1928, 1929; ibidem,
sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich,
wykaz, 1939, s. 2;

⁹⁹ Przyjechał do stolicy 15.02.1943 r.

¹⁰⁰ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 8 etatów (ambasador, radca, II sekretarz, tyt. *attaché*, 2 p.k.,
2 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Ambasa-
dy RP w Chungkingu, 1.07.1944 r., b.p.

¹⁰¹ Zobacz także inne materiały w zesp. MSZ w aplikacji „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5410
do 2/322/0/4.4/5417.

- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 323;
- IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.2m, Depesze szyfrowe z i do Poselstwa RP w Szanghaju, 12–21.11.1941 r.; ibidem, sygn. 53.20, Depesze szyfrowe: m.in. Czungking, 14.10.1942–13.03.1943 r.;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 3/CH, 1, Raporty Ambasady RP w Czungkingu, 1943–1945; ibidem, sygn. 49/CH, 1, Stosunki dyplomatyczne polsko-chińskie, 1942–1945, Pismo Ambasady RP w Chinach do centrali MSZ w sprawie pierwszych kontaktów po objęciu Ambasady, Czungking, 24.02.1943 r., skan 24–27; ibidem, Pismo Ambasady RP w Chinach do centrali MSZ w sprawie uroczystości wręczenia listów wierzytelnych, 9.03.1943 r., s. 30–34; ibidem, Pismo Ambasady RP w Czungkingu w sprawie bilansu rocznej działalności Ambasady RP, 12.03.1944 r., s. 152–163; ibidem, Raport Ambasady RP w Czungkingu w sprawie stosunków polsko-chińskich, 15.08.1944 r., s. 180; ibidem, sygn. 474/1/P, s. 91–92 (Poniński – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 57, Ambasada RP w Chinach, Notyfikacje, skład Ambasady, audiencje, życzenia, zaproszenia, 1940–1945; ibidem, sygn. 190, Stosunki polsko-chińskie, 1942–1943, s.1–59; ibidem, sygn. 247, Sprawy wewnętrzne placówki – Ambasada RP, Chiny, 1945; ibidem, sygn. 525, Sprawy wewnętrzne Ambasady RP – Czungking, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Alfreda Ponińskiego, 1.11.1942 r., b.p., ibidem, Mowa ambasadora Alfreda Ponińskiego wygłoszona dnia 5 marca 1943 r. w Czungkingu przy wręczeniu listów wierzytelnych prezydentowi Lin Sen, b.d., b.p.; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Azja, Sprawozdanie statystyczne Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Czungkingu na dzień 2 stycznia 1944 r., 3.01.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Ambasada RP w Czungkingu, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 2 na rok 1945 Ambasada RP w Czungkingu z ważnością od 1 lutego 1945 r., b.p.; ibidem, Zestawienie [wydatków rzeczowo-administracyjnych] Ambasady RP w Czungkingu, 1945 r., b.p.; ibidem, sygn. 975, Sprawy personalne placówek, m.in. Chiny, 1944–1945; ibidem, sygn. 1054, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Czungking, 01.–03.1945 r.; ibidem, sygn. 1074, Depesze – Czungking, 1945;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 52.9, Raporty polityczne placówek, m.in. Chiny, 1944 r.; ibidem, sygn. 52.11d, Korespondencja ambasadora Edwarda Raczyńskiego z przedstawicielami placówek: Chiny, 1943–1944; ibidem, sygn. 53.38k, Depesze szyfrowe: Chiny, 1943; ibidem, sygn. 53.39k, Depesze szyfrowe: Chiny, 1944; ibidem, sygn. 53.40h, Depesze szyfrowe: Chiny, 1945;
- IPMS, zesp. A.12.P, Ambasada RP w Londynie, sygn. 19.5, Chiny – Raporty polityczne, 9.05.–11.09.1929 r.;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 8 dokumentu;

- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1929, nr 10, s. 214; 1930, nr 1, s. 26, nr 8, s. 210, nr 16, s. 241; 1931, nr 3, s. 26, nr 15, s. 224; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 23; 1933, nr 14, s. 159;
- ▷ RSZ: 1932, s. 167; 1934, s. 16, 149, 221; 1935, s. 38; 1936, s. 38; 1937, s. 47; 1938, s. 51; 1939, s. 51, 178.

Wybrana literatura:

Barzycka A., *Symonolewicz Konstanty (1884–1952)*, [w:] PSB, t. 46, 2009–2010, s. 244, 245;
 Drohojowski J., *Jana Drohojowskiego wspomnienia dyplomatyczne*, Warszawa 1959;
 Piber A., *Poniński Alfred Emeryk (1896–1968)*, [w:] PSB, t. 27, 1983, s. 518–520;
Polska służba zagraniczna..., s. 46;
Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 53–55 (Barthel de Weydenthal).

CZECHOSŁOWACJA

Ranga: Delegacja RP (Misja Polityczna): -24.05.1919–1.06.1920-; Poselstwo RP: 1.06.1920–20.03.1939; Poselstwo RP przy Rządzie Czechosłowackim w Londynie: 26.11.1940–1945

Adres: Praga: -12.07.1919–1932: Staroměstské Náměstí, Palais Kinsky (Pałac Kinskiego); 1934–1938: Valdštynská 10; Londyn: 1940–14.02.1945-: 40, Queen's Gate

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Stanisław Gutowski	delegat rządu	13.12.1918	13.12.1918		
Stanisław Patek	poseł	24.05.1919 ¹⁰²	21.06.1919		6.11.1919
Alfred Wysocki	delegat	24.05.1919 ¹⁰³		12.07.1919	1.06.1920
Alfred Wysocki	<i>chargé d'affaires</i>	1.06.1920			14.10.1920
Leszek Malczewski	<i>chargé d'affaires</i>	14.10.1920		28.10.1920	27.07.1921
Erazm Piltz	poseł	15.10.1920	25.06.1921	18.11.1921	31.12.1922

¹⁰² Placówki nie objął, wyjechał do Paryża jako mąż zaufania Naczelnika Państwa w polskiej delegacji na konferencję pokojową.

¹⁰³ Oprócz niego w Delegacji RP pracował sekretarz I klasy.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Lasocki	poseł	24.03.1921 ¹⁰⁴			1.07.1921
Leszek Malczewski	<i>chargé d'affaires</i>	1.02.1922			1.01.1923
Karol Bader	<i>chargé d'affaires</i>			8.08.1922	18.07.1924
Stanisław Hempel	<i>chargé d'affaires</i>	18.07.1924			21.11.1924
Zygmunt Lasocki	poseł	1.12.1924		22.12.1924	30.04.1927
Jan Karszo-Siedlewski	<i>chargé d'affaires</i>			1.05.1927	30.08.1927
Wacław Grzybowski	poseł	31.08.1927	28.09.1927	27.10.1927	31.10.1935 ¹⁰⁵
Marian Chodacki	<i>chargé d'affaires</i>	1.11.1935		1.11.1935	15.12.1936 ¹⁰⁶
Kazimierz Papée	poseł	16.12.1936 ¹⁰⁷		23.01.1937	20.03.1939
Aleksander Zawisza	<i>chargé d'affaires</i>	26.11.1940			22.05.1941
Kajetan Dzierżykraj-Morawski	poseł	22.05.1941	5.06.1941	17.06.1941	30.09.1941
Adam Tarnowski	poseł	1.10.1941	10.1941	27.10.1941	29.11.1944 ¹⁰⁸
Stanisław Baliński	<i>chargé d'affaires</i>	30.11.1944			5.07.1945 ¹⁰⁹

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 456, Poselstwo RP w Pradze, sygn. 456, [2/456/0], 137 j.a., 1922–1938¹¹⁰
- IPMS, zesp. A.72, Poselstwo RP przy Rządzie Czechosłowackim na Obczyźnie, 3 j.a., 1941–1945
- IH, zesp. 44, Poselstwo Polskie w Czechosłowacji, [800/44/0], 1918–1945, sygn. 1–16
- PISK, zesp. 705, Ambasada RP w Pradze – szczytek zesp., sygn. 17, [705/17/0], 3 j.a., 1938–1939

¹⁰⁴ Stanowiska nie objął.

¹⁰⁵ Listy odwoławcze Wacława Grzybowskiego prezydent RP podpisał dopiero 11.05.1936 r.

¹⁰⁶ Następnego dnia mianowany na stanowisko Komisarza Generalnego RP w Gdańsku.

¹⁰⁷ To data odwołania z komisarza generalnego w Gdańsku z jednoczesną nominacją na posła.

¹⁰⁸ W lipcu 1944 r. placówka miała 7 etatów (poseł, radca, *attaché* wojskowy, *attaché*, 3 p.k.).

¹⁰⁹ Rząd czechosłowacki w Londynie uznał Rząd Tymczasowy RP w Lublinie w dniu 31.01.1945 r.

¹¹⁰ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5418 do 2/322/0/4.4/5702.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Kopia listów wprowadzających Stanisława Gutowskiego, 13.12.1918 r., skan 38–39; ibidem, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Kopia listów uwierzytelniających Erazma Piltza, 25.06.1921 r., s. 16; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Stanisława Patka na posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego II klasy i polecenie objęcia kierownictwa Poselstwa RP przy Rządzie Rzeczypospolitej Czech-Słowackiej, 24.05.1919 r., skan 103; ibidem, Listy uwierzytelniające Stanisława Patka jako posła RP w Czechosłowacji, 21.06.1919 r., skan 106; ibidem, Wniosek o odwołanie Zygmunta Lasockiego ze stanowiska posła RP w Czechosłowacji, 1.07.1921 r., skan 138; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Wniosek o nominację Alfreda Wysockiego radcą Poselstwa RP w Berlinie z równoczesnym odwołaniem go ze stanowiska radcy Poselstwa RP w Pradze, 14.10.1920 r., skan 231;
- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 243: MSZ, litera G, s. 32–33 (Grzybowski); ibidem,teczka 244: MSZ, litera H, s. 5–6 (Hempel); ibidem,teczka 253: MSZ, litera P, s. 8–9 (Patek); ibidem,teczka 258: MSZ, litera W, s. 47–48 (Wysocki);
- AAN, zesp. 39, Komitet Narodowy Polski w Paryżu, sygn. 47, [2/39/0/2/47], Kore-spondencja ogólna o charakterze zasadniczym. Czechy: z Edwardem Beneszem, rządem francuskim, MSZ w Warszawie i inne, s. 34, 35, 35a, 1919; ibidem, sygn. 172, [2/39/0/2/172], Kraj, Organizacja placówek dyplomatycznych, s. 25, 1919;
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 5670, [2/322/0/4.4/5670], Organizacja urzędów dyplomatycznych i konsularnych polskich i czechosłowackich, Raporty, korespondencja, notatki, 1938; ibidem, sygn. 5672, [2/322/0/4.4/5672], Czechosłowacja, Wyjazdy polskiego personelu dyplomatycznego w sprawach służbowych, Korespondencja, 1922; ibidem, sygn. 5673, [2/322/0/4.4/5673], Legitymacje, paszporty, podróże, głównie personelu placówek RP w Czechosłowacji, Korespondencja, 1936; ibidem, sygn. 5678, [2/322/0/4.4/5678], Fundusze dyspozycyjne dla placówek polskich w Czechosłowacji, Korespondencja, 1932–1936; ibidem, sygn. 11687, [2/322/0/6.3/11687], Sprawy organizacyjne, personalne i budżetowo-rachunkowe urzędów zagranicznych RP w Czechosłowacji, Raport, korespondencja, notatka, 1929–1930; ibidem, sygn. 11775, [2/322/0/6.3/11775], Rewizje placówek RP w Rumunii, Łotwie, Szwajcarii i Czechosłowacji, Raporty, notatki, korespondencja, 1929–1930; ibidem, sygn. 12625, [2/322/0/7/12625], Rewizje placówek polskich w Rumunii, Francji, Niemczech i Czechosłowacji, Sprawozdania, korespondencja, 1920–1923;
- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 5;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1213, [2/503/0/8.5/1213], Organizacja urzędów dyplomatycznych i konsularnych polskich za granicą, m.in. konsulaty w Palestynie i Indiach (memoriały, protokół, instrukcje, noty, korespondencja, akt ustanawiający konsulat etatowy w Hajfie), 1919–1936, 1939;

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/B, s. 9–10 (Bader – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/M, s. 107–108 (Morawski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/T, s. 5–6 (Tarnowski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/Z, s. 45–46 (Zawisza – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/2/496, Teczka personalna Józefa Morawskiego (Kajetan Dzierżykraj);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 59, Protokół dyplomatyczny – Czechosłowacja, 1939–1944, Kopia listów uwierzytelniających Józefa Morawskiego, 5.06.1941 r., s. 63; ibidem, Kopia listów odwołujących Józefa Morawskiego, październik 1941 r., s. 64; ibidem, sygn. 191, Stosunki polsko-czechosłowackie, 1941, 1945, s. 1–126; ibidem, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP przy Rządzie Czeskim w Londynie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Adama Tarnowskiego, październik 1941 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Józefa Morawskiego, październik 1941 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP przy Rządzie Czechosłowackim w Londynie, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Urzędy Dyplomatyczne RP przy Rządach Alianckich w Londynie, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 975, Sprawy personalne placówek, m.in. Czechy, 1944–1945; ibidem, sygn. 1046, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Placówki przy Aliantach, 01.–05.1945 r.;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/240, [3/1/0/4/240/1], Grzybowski Wacław [zdj. jako poseł w Czechosłowacji], b.d.; ibidem, sygn. 4/245, [3/1/0/4/245/1], Złożenie listów uwierzytelniających prezydentowi Czechosłowacji Tomášowi Masarykowi przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Pradze Zygmunta Lasockiego, 1924; ibidem, sygn. 4/248, [3/1/0/4/248/1], Personel Poselstwa RP w Czechosłowacji [na zdj. poseł Wacław Grzybowski], b.d.; ibidem, sygn. 5/469, [3/1/0/5/469/2], Słowiański zlot harcerzy w Pradze [na zdj. poseł Wacław Grzybowski], 1931; ibidem, sygn. 5/745, [3/1/0/5/745/1], Wiosenne Targi Praskie [na zdj. poseł Wacław Grzybowski], 1929; ibidem, sygn. 6/2688, [3/1/0/6/2688/1], Bal charytatywny na rzecz budowy kościoła w Podkowie Leśnej [na zdj. poseł Kazimierz Papée], 1937; ibidem, sygn. 17/2234, [3/1/0/17/2234/1], Uroczystości pogrzebowe księdza Andreja Hlinki w Ružomberku [na zdj. poseł Kazimierz Papée], 1938;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 1, s. 15, nr 3, s. 36, nr 6, s. 101; 1924, nr 8, s. 134, nr 11, s. 183, nr 12, s. 201; 1925, nr 1, s. 5, nr 12, s. 184; 1926, nr 12, s. 166; 1927, nr 4, s. 70, nr 7, s. 121, nr 12, s. 168; 1929, nr 12, s. 249; 1930, nr 8, s. 210; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 5; 1934, nr 7, s. 85; 1935, nr 6, s. 148; 1936, nr 12, s. 342; 1939, nr 2, s. 40;
- ▷ MP: 17.05.1921, nr 109, s. 2–3;
- ▷ RSZ: 1932, s. 168; 1933, s. 206; 1934, s. 31, 61, 150, 202; 1935, s. 40; 1936, s. 40; 1937, s. 49; 1938, s. 53.

Wybrana literatura:

Kornat M., *Tarnowski Adam Zygmunt Józef (1892–1956)*, [w:] PSB, t. 52, 2017–2019, s. 374–378;

Landau Z., *Patek Stanisław Jan (1866–1944)*, [w:] PSB, t. 25, 1980, s. 321–324;
 Lasocki Z., *Wspomnienia i dokumenty z działalności dyplomatycznej w latach 1919–1927*,
 oprac. A. Aksamistowski, H. Walczak, Szczecin 2020;
 Morawski K., *Wspólna droga. Wspomnienia*, Paryż 1962;
 Patek S., *Wspomnienia ważkich okresów pracy*, Warszawa 1938;
Polska służba zagraniczna..., s. 47;
Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 20;
Stosunki polsko-czesko-słowackie 1918–2005, red. J. Gmitruk, A. Stawarz, Warszawa 2006;
 Szklarska-Lohmannowa A., *Lasocki Zygmunt (1867–1948)*, [w:] PSB, t. 16, 1971, s. 551–554.
Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 90–92 (Chodacki), s. 160–162 (Hempel), s. 193–195 (Karszo-Siedlewski), s. 226–228 (Lasocki), s. 359–361 (Tarnowski), s. 399–401 (Zawisza);
 Wysocki A., *Na placówce dyplomatycznej w Sztokholmie*, Toruń 2004;
 Wysocki A., *Sprzed pół wieku*, Kraków 1958;
 Wysocki A., *Tajemnice dyplomatycznego sejfu*, Warszawa 1974.

DANIA¹¹¹

Ranga: Poselstwo RP w Kopenhadze: -1919–9.04.1940¹¹²

Adres: Kopenhaga: -1.01.1920–22.07.1922: hotel „Phönix”, (Bredgade); 22.07.1922–07.1939: Frederiksgade 17; 07.1939–1940: Bredgade 30

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Aleksander Dzieduszycki	poseł	24.05.1919	12.07.1919	13.10.1919 ¹¹³	1.01.1924 ¹¹⁴

¹¹¹ W okresie 1.12.1918–17.06.1944 r. Dania i Islandia pozostawały w unii personalnej, Dania reprezentowała Islandię w stosunkach międzynarodowych. Dyplomaci polscy akredytowani byli w tych dwóch państwach jednym listem uwierzytelniającym.

¹¹² Stosunki między Polską a Danią nie zostały w ciągu wojny przerwane. MSZ w Kopenhadze oświadczyło tylko Janowi Starzewskiemu po okupacji tego kraju w dniu 9.04.1940 r., że na żądanie Niemiec musi prosić go o czasowe opuszczenie terytorium duńskiego.

¹¹³ Dnia 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny III klasy, sekretarz I klasy, *attaché* wojskowy – razem 3 osoby.

¹¹⁴ Wyjechał 15.01.1924 r. Listy odwołujące prezydent RP podpisał 20.06.1924 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Kazimierz Papée	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1924			24.10.1924
Bohdan Chełmicki	kierownik				16.01.1924 ¹¹⁵
Konstanty Jordan-Rozwadowski	poseł	15.09.1924	30.09.1924	24.10.1924	19.06.1928 ¹¹⁶
Jan Zygmunt Michałowski	poseł	07.1928	2.06.1928	3.08.1928	16.06.1931 ¹¹⁷
Michał Sokolnicki	poseł	1.08.1931	25.06.1928	2.09.1931 ¹¹⁸	5.05.1936 ¹¹⁹
Jan Starzewski	poseł	1.06.1936	22.05.1936	8.06.1936	9.04.1940

Dodatkowa akredytacja:

Aleksander Dzieduszycki, zob.: Norwegia

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 461, Poselstwo RP w Kopenhadze, [2/416/0], 26 j.a., 1921–1939¹²⁰
- IH, zesp. 45, Poselstwo Polskie w Danii, [800/45/0], 1919–1937, sygn. 1

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Odpis listów uwierzytelniających Aleksandra Dzieduszyckiego jako posła RP w Norwegii, 25.06.1921 r., skan 18–22; ibidem, Wniosek o mianowanie Aleksandra Dzieduszyckiego posłem RP przy Rządzie Królewsko-Norweskim, 28.07.1921 r., skan 23–24; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Aleksandra Dzieduszyckiego min. pełnomocnym III klasy i posłem w misji specjalnej do Królestwa Duńskiego, 24.05.1919 r., skan 37; ibidem, Listy uwierzytelniające Aleksandra Dzieduszyckiego jako posła RP w Danii, 12.07.1919 r., skan 136; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143;

¹¹⁵ Zwolniony na własną prośbę.

¹¹⁶ Data podpisania przez prezydenta RP listów odwołujących. Akt odwołujący z dnia 13.06.1928 r. Wyjechał z Kopenhagi 1.07.1928 r.

¹¹⁷ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania z dnia 22.05.1931 r. Do przyjazdu Michała Sokolnickiego w sierpniu 1931 r. funkcję *chargé d'affaires* pełnił sekretarz poselstwa Bolesław Leitgeber. W 1931 r. placówkę tworzyli: poseł, sekretarz, 6 p.k. (referent handlowy, referent emigracyjny, urzędnik kasowy, kierownik kancelarii, referent prasowy, kancelistka), 3 funkcjonariuszy niższych (woźny, szofer, woźny Wydziału Konsularnego), razem 11 osób – AAN, zesp. 322, MSZ, sygn. 5746, [2/322/0/4.4/5746], Sprawozdanie statystyczne z działalności i gospodarki Poselstwa RP w Kopenhadze za rok budżetowy 1930/1931, 10.07.1931 r., s. 6–19.

¹¹⁸ Poseł złożył pierwszą wizytę w Islandii dopiero 9.07.1934 r.

¹¹⁹ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania z dnia 31.05.1936 r.

¹²⁰ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5703 do 2/322/0/4.4/5750.

- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 254: MSZ, litera R, s. 35–36 (Rozwadowski); ibidem, teczką 255: MSZ, litera S, s. 57–58 (Sokolnicki);
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 435, [2/322/0/2/435], Dania, *Lettres de créance*, audyencje, mowy przy wręczaniu Orderu Słonia i depesza z podziękowaniem, dotyczy głównie dyplomatów duńskich, Korespondencja, noty, informacje, wycinki prasowe, 1919–1937; ibidem, Kopia listów odwołujących Aleksandra Dzieduszyckiego i uwierzytelniających Konstantego Jordan-Rozwadowskiego jako posła RP w Danii i Islandii, 30.09.1924 r., s. 30; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Zygmunta Michałowskiego jako posła RP w Danii i Islandii, 2.06.1928 r., s. 42; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Michała Sokolnickiego jako posła RP w Danii i Islandii, 25.06.1931 r., s. 46; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Kopenhadze do MSZ w Warszawie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających przez posła Michała Sokolnickiego, 5.09.1931 r., s. 47–50; ibidem, Kopia nominacji Jana Starzewskiego na posła RP przy Rządzie Królewsko-Duńskim z dniem 1 czerwca 1936 r., 5.05.1936 r., s. 67; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Starzewskiego jako posła RP w Danii i Islandii, 22.05.1936 r., s. 69; ibidem, sygn. 436, [2/322/0/2/436], Dania, *Lettres de rappel*, audyencje posłów polskich i duńskich, Korespondencja, noty, informacje, 1920–1937; ibidem, Kopia listów odwołujących Aleksandra Dzieduszyckiego ze stanowiska posła RP w Danii i Islandii, 20.06.1924 r., s. 12; ibidem, Kopia listów odwołujących Konstantego Jordan-Rozwadowskiego ze stanowiska posła RP w Danii i w Islandii, 19.06.1928 r., s. 19; ibidem, Kopia aktu odwołania Zygmunta Michałowskiego ze stanowiska posła RP przy Rządzie Królewsko-Duńskim z równoczesnym przeniesieniem w stan rozporządzalności, 22.05.1931 r., s. 26; ibidem, Kopia listów odwołujących Zygmunta Michałowskiego ze stanowiska posła RP w Danii i Islandii, 16.06.1931 r., s. 27; ibidem, Kopia listów odwołujących Michała Sokolnickiego ze stanowiska posła RP w Danii i Islandii, 5.05.1936 r., s. 33; ibidem, sygn. 856, [2/322/0/2/856], Turcja, *Lettres de créance* [...]; ibidem, Kopia nominacji Michała Sokolnickiego ambasadorem RP przy prezydencie Republiki Tureckiej wraz z odwołaniem ze stanowiska posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP przy rządzie duńskim, 5.05.1936 r., s. 79; ibidem, sygn. 5746, [2/322/0/4.4/5746], Organizacja polskich urzędów dyplomatycznych i konsularnych w Danii, Sprawozdania, raporty, 1931; ibidem, Przybycie polskiego posła do Danii i duńskiego *chargé d'affaires* do Polski, Raporty, 1936; ibidem, Podróże pracowników Poselstwa RP w Kopenhadze, Korespondencja, 1936; ibidem, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich, wykaz, 1939, s. 1;
- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 4;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1494, [2/503/0/2/1494], Dania, Sprawa ponownego objęcia placówki przez posła RP w Kopenhadze Jana Starzewskiego, Korespondencja, 1945;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/S, s. 102–103 (Sokolnicki – karta ewidencyjna), s. 140–141 (Starzewski – karta ewidencyjna);

- ▷ IPMS, zesp. A.11.E., Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 276, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Kopenhaga, 1945; ibidem, sygn. 526, Sprawy wewnętrzne poselstwa RP w Kopenhadze, 1945; ibidem, sygn. 987, Sprawy personalne placówek, m.in. Kopenhaga, 1944–1945;
- ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 9 dokumentu;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/312, [3/1/0/4/312/1], Jan Zygmunt Michałowski [zdj. jako poseł w Danii], 1928; ibidem, sygn. 4/314, [3/1/0/4/314/2], Sokolnicki Michał [zdj. jako poseł w Danii], b.d.; ibidem, sygn. 4/315, [3/1/0/4/315/1-2], Michał Sokolnicki poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny Polski w Danii, na pokładzie statku „Pułaski”, 1932; ibidem, sygn. 4/317, [3/1/0/4/317/2], Oficjalna wizyta min. spraw zagranicznych Józefa Becka w Danii [na zdj. poseł Michał Sokolnicki], 1934; ibidem, sygn. 16/419, [3/1/0/16/419/1], Obchody święta 11 Listopada w Kopenhadze [na zdj. poseł Michał Sokolnicki z żoną], 1933; ibidem, sygn. 4/809, [3/1/0/4/809/1], Wizyta w Islandii posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Danii Michała Sokolnickiego [zdj. z premierem Islandii], 1934; ibidem, sygn. 4/1581, [3/1/0/4/1581/1], Wyjazd z Kopenhagi posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w Szwecji Konstantego Rozwadowskiego, 1928;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1922, nr 19, s. 251; 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 101, 104; 1924, nr 1, s. 8, nr 2, s. 21, nr 8, s. 134, nr 12, s. 201; 1925, nr 12, s. 184; 1926, nr 12, s. 166; 1927, nr 12, s. 168; 1928, nr 8, s. 160, nr 9, s. 171, nr 14, s. 254; 1929, nr 12, s. 249; 1930, nr 8, s. 210; 1931, nr 10, s. 177, nr 12, s. 199; 1932, nr 2, dodatek – Sieć Służby Zagranicznej RP, s. 5; 1939, nr 3, s. 68;
- ▷ RSZ: 1932, s. 52, 172; 1933, s. 206; 1934, s. 152, 203; 1935, s. 44; 1936, s. 44; 1937, s. 53; 1938, s. 57, 58; 1939, s. 55, 56.

Wybrana literatura:

Kloc K., *Michał Sokolnicki 1880–1967, Piłsudczyk – historyk – dyplomata*, Kraków 2018;

Kornat M., *Starzewski Jan (1895–1973)*, [w:] PSB, t. 42, 2003–2004, s. 432–436;

Polska służba zagraniczna..., s. 47;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 20;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 110, 111 (Dzieduszycki), s. 348–351 (Starzewski).

DOMINIKANA

Ranga: Poselstwo RP w Santo Domingo (w latach 1936–1961 obowiązywała nazwa Ciudad Trujillo): 1933–1945

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Poseł RP akredytowany w Meksyku z siedzibą w Meksyku: 1933–1942

Poseł RP akredytowany na Kubie z siedzibą w Hawanie: 1942–1945

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933	4.11.1933		31.12.1935
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936		1.02.1940
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939 ¹²¹			18.04.1942 ¹²²
Bolesław Wieniawa-Długoszowski	poseł	18.04.1942	06.1942 ¹²³		
Roman Dębicki	poseł	1.10.1942	1.10.1942	29.05.1943	1945

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audienze dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii, 1922–1939; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Dominikanie, 4.11.1933 r., s. 49a; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego do MSZ w sprawie problemów w nawiązaniu stosunków dyplomatycznych, 28.05.1934 r., s. 63; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salvadora, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Dominikanie, 23.07.1936 r., s. 91–92;
- ▶ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 3006, [2/490/0/-/3006], Bolesław Wieniawa-Długoszowski – mianowanie posłem RP na Kubie, Korespondencja, notatki, 1942; ibidem, Pismo przewodnie do dekretu nominacyjnego Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego na posła przy rządach Kuby, San Domingo i Haiti z dnia 18.04.1942 r., 13.05.1942 r., s. 27;
- ▶ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salvador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salvadora w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944 r., Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mie-

¹²¹ Dnia 29.05.1940 r. otrzymał *agrément* rządu Dominikany.

¹²² W archiwum zachowała się kopia listów odwołujących z funkcji *chargé d'affaires* z maja 1942 r. Na inaugurację prezydentury w sierpniu 1942 r. do San Domingo jako poseł specjalny został wysłany radca Ambasady RP w Waszyngtonie Michał Kwapiszewski.

¹²³ Dnia 8.06.1942 r. Dominikana udzieliła Bolesławowi Wieniawie-Długoszowskiemu *agrément*. Listów uwierzytelniających nie złożył.

czysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksyku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillesa na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945; ibidem, sygn. 205, [2/593/0/13/205], Poselstwo RP w Hawanie – utworzenie, kompetencje, Mianowanie posłem i śmierć gen. Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, nominacja Romana Dębickiego, Noty, korespondencja, telegramy, 1942;

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/2/118, Teczka personalna Romana Dębickiego.
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Korespondencja w sprawie nominowania Romana Dębickiego ambasadorem nadzwyczajnych *en mission speciale* na uroczystości 100-lecia Republiki Dominikańskiej, 1943, s. 29–38; ibidem, Korespondencja w sprawie reprezentowania Polski na inauguracji prezydentury Rafaela Leónidasa Trujillo Moliny, sierpień 1942 r., s. 40–42; ibidem, sygn. 493, Roman Dębicki, 1943–1944; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Romana Dębickiego, 1.10.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, czerwiec 1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Mieczysława Marchlewskiego z funkcji *chargé d'affaires*, maj 1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ IPMS, zesp. A.62, Poselstwo RP w Hawanie, sygn. 5, Polska misja dyplomatyczna w Republice Dominikańskiej, Korespondencja, stosunki dyplomatyczne z rządem dominikańskim, 1943–1947;
- ▷ RSZ: 1934, s. 234 (konsulat honorowy); 1935, s. 47, 183; 1936, s. 47; 1937, s. 56; 1938, s. 61; 1939, s. 59.

Wybrana literatura:

Dworzyński W., *Wieniawa. Poeta – żołnierz – dyplomata*, Warszawa 1993;

Grochowalski W., *Ku chwale Wieniawy*, Łódź 2001;

Majchrowski J.M., *Ulubieniec Cezara Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Zarys biografii*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990;

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska służba zagraniczna..., s. 47;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 102–104 (Dębicki), s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger).

EGIPT¹²⁴

Ranga: Poselstwo RP w Kairze z siedzibą w Atenach: 1926–1928; Poselstwo RP w Kairze: 1928–1945

Adres: Kair: -15.10.1928–1930: Zamalek, 16, rue Ebn Zanki; 28.11.1930–1.02.1945-: Zamalek, 3, rue Amir Toussoun

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Juliusz Dzieduszycki	<i>chargé d'affaires</i>	16.05.1928	26.05.1928	7.07.1928	31.12.1932
Tadeusz Jaroszewicz	<i>chargé d'affaires</i>	16.04.1933	13.04.1933	20.05.1933	20.06.1934
Alfons Kula	<i>chargé d'affaires</i>	07.1934 ¹²⁵			1.11.1939
Tadeusz Zażuliński	<i>chargé d'affaires</i>	1.09.1939			1.09.1944 ¹²⁶
Tadeusz Zażuliński	poseł	1.09.1944	15.07.1944	30.09.1944	-10.02.1945-

Archiwum placówki:

► IPMS, zesp. A.50, Poselstwo RP w Kairze, 422 j.a., 1928–1942

Archiwalia i publikacje urzędowe:

► AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 240: MSZ, litera D, s. 47–48 (Dzieduszycki);

¹²⁴ Królestwo Egiptu, istniejące w l. 1922–1953.

¹²⁵ W l. 1934–1938 nie było kierownika Poselstwa RP w Egipcie w randze oficjalnego przedstawiciela dyplomatycznego. Na czele placówki stał w tym czasie Alfons Kula – I sekretarz Poselstwa RP i kierownik Wydziału Konsularnego.

¹²⁶ W 1942 r. placówka miała 8 etatów (*chargé d'affaires* z tytułem ministra, I sekretarz, *attaché*, oficer łącznikowy, 4 p.k.), 1.07.1944 r. – 8 etatów (*chargé d'affaires*, radca, II sekretarz, *attaché*, 4 p.k.) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Kairze, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Kairze, 1.01.1942 r., b.p.

- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 449, [2/322/0/2/449], Egipt, *Lettres de créance, agrément, exequatur*, audycje dyplomatów polskich i egipskich, Informacje o osobach i stosunkach polsko-egipskich, Korespondencja, noty, 1925–1939; ibidem, Kopia listów wprowadzających Juliusza Dzieduszyckiego jako *chargé d'affaires* RP w Egipcie, 26.05.1928 r., s. 16–17; ibidem, Kopia listów wprowadzających Tadeusza Jaroszewicza jako *chargé d'affaires* RP w Egipcie, 13.04.1933 r., s. 28–29; ibidem, Odpis dekretu min. spraw zagranicznych mianującego z dniem 16 kwietnia 1933 r. Tadeusza Jaroszewicza radcą poselstwa i powierzającego mu kierownictwo placówką w charakterze *chargé d'affaires*, 6.04.1933 r., s. 30; ibidem, Kopia nominacji Tadeusza Zażulińskiego na radcę poselstwa i powierzenie kierownictwa Poselstwa RP w Kairze w charakterze *chargé d'affaires* z dniem 1 września 1939 r., 29.08.1939 r., s. 56; ibidem, Kopia listów wprowadzających Tadeusza Zażulińskiego jako *chargé d'affaires* RP w Kairze, 31.08.1939 r., s. 36–37; ibidem, sygn. 5765, [2/322/0/4.4/5765], Subwencja i fundusz specjalny na cele prasowo-propagandowe Poselstwa RP w Kairze, Korespondencja, 1935, 1936; ibidem, sygn. 5775, [2/322/0/4.4/5775], Organizacja urzędów dyplomatycznych i konsularnych – egipskich w Polsce i polskich w Egipcie, Raporty, korespondencja, wydawnictwa, 1935; ibidem, sygn. 5776, [2/322/0/4.4/5776], Egipt, Reorganizacja sieci placówek polskich, Notatki, 1939; ibidem, sygn. 5778, [2/322/0/4.4/5778], Sprawy budżetowo-ekonomiczno-gospodarcze Poselstwa RP w Kairze, Sprawozdania, 1935¹²⁷;
- AAN, zesp. 474, Ambasada RP w Berlinie, sygn. 2894, [2/474/0/8.14/2894], Skład placówek polskich za granicą, *Lettres de créance, exequatur* posła RP w Hadze Józefa Wierusz-Kowalskiego oraz *chargé d'affaires* w Egipcie Juliusza Dzieduszyckiego, Korespondencja, notatki, 1921, 1928;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 323;
- AAN, zesp. 592, Poselstwo RP w Teheranie, sygn. 83, [2/592/0/7/83], Archiwa urzędów zagranicznych, Przesłanie Poselstwu RP w Bagdadzie części akt byłego Konsulatu RP w Bagdadzie oraz Poselstwu RP w Kairze, archiwum byłej Ambasady RP w ZSRR, części akt Poselstwa i Centralnego Biura Ewidencji jako depozyt pozostający do dyspozycji MSZ, 1942–1945; ibidem, sygn. 89, [2/592/0/7/89], Poselstwo RP w Teheranie – organizacja, personel, budżet, rachunki, sprawy poufne, Kontrola NIK w Wydziale Transportowym, likwidacja, przekazanie towarów, Opinie posła, Zatargi z Kom. Bad. i Deleg. MSW, Transport akt do Kairu, Opieka nad Polakami, pobór do wojska, Raporty, 1941–1945;
- IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.8e, Depesze szyfrowe z Kairu, 25.11.1941–23.06.1942 r.; ibidem, sygn. 53.8f, Depesze szyfrowe do Kairu, 16.12.1941–9.07.1942 r.; ibidem, sygn. 53.19, Depesze szyfrowe z i do Kairu i Ankary, 21.07.1942–13.03.1943 r.;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 3/Bałt, 1, Raporty polskich placówek – Egipt, Syria, Turcja, 1944–1945;

¹²⁷ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5751 do 2/322/0/4.4/5780.

- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 1a, Poselstwo RP w Egipcie – notyfikacje i skład Poselstwa, 1939–1944; ibidem, sygn. 2, Poselstwo RP w Egipcie – obchody, uroczystości, życzenia i odznaczenia, 1940–1945; ibidem, sygn. 60, Placówki polskie w Afryce, Notyfikacje, życzenia, zaproszenia, b.d.; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 98; ibidem, sygn. 275, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Kair, 1940; ibidem, sygn. 292, Rozkazy personalne, Tadeusz Zażuliński, Nominacja z 11.09.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 527, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP w Kairze, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Tadeusza Zażulińskiego, 15.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 581, Budżet placówek MSZ w Afryce, 1944; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Afryka, Sprawozdanie statystyczne Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Kairze z dnia 2 stycznia 1944 r., 15.02.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Kairze, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 987, Sprawy personalne placówek, m.in. Kair, 1944–1945; ibidem, sygn. 1032, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Kair, 01.–04.1945 r.; ibidem, sygn. 1079, Depesze – Kair, 1945;
- IPMS, zesp. A.12.P, Ambasada RP w Londynie, sygn. 19.2, Egipt – Raporty polityczne, 10.01.–25.11.1929 r.;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.35p, Depesze szyfrowe: Kair, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38m, Depesze szyfrowe: Kair, 1943; ibidem, sygn. 53.39m, Depesze szyfrowe: Kair, 1944; ibidem, sygn. 53.40k, Depesze szyfrowe: Kair, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 9 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/335, [3/1/0/4/335/1], Gmach Poselstwa RP w Egipcie, 1932; ibidem, sygn. 4/337, [3/1/0/4/337/1], Wizyta ambasadora RP w Turcji Jerzego Potockiego w Egipcie [na zdj. widać wnętrza poselstwa w Kairze], 1935; ibidem, sygn. 16/423, [3/1/0/16/423/1], Przyjęcie w Poselstwie RP w Kairze z okazji święta 11 Listopada, 1933;
- Dz. Urz. MSZ: 1928, nr 10, s. 196; 1929, nr 12, s. 249; 1930, nr 7, s. 180, nr 8, s. 210; 1932, nr 2, dodatek – Sieć Służby Zagranicznej RP, s. 28; 1933, nr 5, s. 72;
- RSZ: 1932, s. 175; 1934, s. 35, 153, 226; 1935, s. 48; 1936, s. 48; 1937, s. 57; 1938, s. 62; 1939, s. 60.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 48;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 110, 111 (Dzieduszycki), s. 176, 177 (Jaroszewicz).

EKWADOR

Ranga: Poselstwo RP w Quito: 1933–1945

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Posel RP akredytowany w Meksyku z siedzibą w Meksyku: 1933–1937

Posel RP akredytowany w Argentynie z siedzibą w Buenos Aires: 1.03.1937–1942

Posel RP akredytowany w Kolumbii z siedzibą w Bogocie: 1942–1945

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>			18.11.1933 ¹²⁸	31.01.1936
Władysław Mazurkiewicz	poseł		24.06.1935 ¹²⁹	3.09.1935	30.06.1936 ¹³⁰
Wacław Dostał	<i>chargé d'affaires</i>	29.05.1936			-28.02.1937-
Kazimierz Zdzisław Kurnikowski	poseł	1.03.1937	4.06.1937		25.07.1941 ¹³¹
Mieczysław Chałupczyński	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1941			
Mieczysław Chałupczyński	poseł	1.04.1942 ¹³²	27.04.1942		30.06.1944

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 343, [2/322/0/2/343], Argentyna, *Lettres de créance* posłów argentyńskich i polskich, Korespondencja, noty, notatki, wycinki prasowe, 1919–1939; ibidem, Nominacja Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego na posła RP przy rządach republik: Argentyny, Boliwii, Chile, Ekwadoru, Paragwaju i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 22.01.1937 r., s. 87; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego jako posła RP w Ekwadorze, 4.06.1937 r., tekst polski, s. 101, tekst francuski, s. 102; ibidem, sygn. 344, Argentyna,

¹²⁸ Data przybycia.

¹²⁹ W rzeczywistości prezydent RP podpisał listy 21.06.1935 r. W korespondencji pojawiła się uwaga *pro domo*: „Ze względu na pisanie listów od 1934 na papierze nie żałobnym, w listach podano datę 24 czerwca 1935 r. (po terminie żałoby)”. Z pewnością było to związane ze śmiercią i pogrzebem Józefa Piłsudskiego, tylko że żałobę ogłoszono w dniach 12–18.05.1935 r., a tu mamy datę ponad miesiąc późniejszą.

¹³⁰ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 22.07.1936 r.

¹³¹ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

¹³² *Agrément* rządu Ekwadoru 24.02.1942 r.

na, *Lettres de rappel*, Odwołania i przeniesienia posłów argentyńskich i posła polskiego, Noty, korespondencja, 1925–1939; ibidem, Listy odwołujące Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Ekwadorze, 22.07.1936 r., tekst polski, s. 30, tekst francuski, s. 31; ibidem, Akt odwołania Władysława Mazurkiewicza ze stanowiska posła RP przy rządach Argentyny, Paragwaju, Urugwaju, Chile, Boliwii i Ekwadoru, 24.02.1936 r., s. 43; ibidem, sygn. 368, [2/322/0/2/368], Boliwia–Equador, *Lettres de créance, agrément* dla posłów: boliwijskiego i polskiego, Uznanie nowego rządu w Ekwadorze, Korespondencja, noty, notatki, 1935–1939; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Ekwadorze, 24.06.1935 r., tekst francuski, s. 20, tekst polski, s. 23;

- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1225, [2/503/0/8.5/1225], Projekty utworzenia nowych placówek, m.in. Ekwador, teksty umów, listy komisyjne, raporty, instrukcje, korespondencje, 1920–1937; ibidem, sygn. 1489, [2/503/0/2/1489], Ameryka Południowa i Środkowa, Nawiązanie stosunków dyplomatycznych polsko-ekwadorskich, Stosunki polsko-meksykańskie, Państwa Ameryki Środkowej wobec wojny i aliantów, Raporty Poselstwa RP w Meksyku, noty, korespondencja, 1941–1942;
- ▷ AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 197, [2/2210/0/17.5/197], Kurnikowski Kazimierz Zdzisław, poseł RP w Argentynie, Boliwii, Chile, Ekwadorze, Paragwaju, Peru i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, Nominacje, kopie listów uwierzytelniających, 1937–1939; ibidem, Oryginał dekretu nominacyjnego Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 1.03.1937 r., s. 1;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 57–58 (Mazurkiewicz – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Kopia listów odwołujących Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 25.07.1941 r., s. 68; ibidem, sygn. 547, Kopia listów odwołujących Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 25.07.1941 r., b.p.; ibidem, sygn. 547, Kopia dekretu prezydenta RP odwołującego Mieczysława Chałupczyńskiego ze stanowiska posła przy rządach Kolumbii, Ekwadoru i Wenezueli z siedzibą w Bogocie, 30.05.1944 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mieczysława Chałupczyńskiego, 27.04.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1933, nr 14, s. 140; 1937, nr 2, s. 38, 41, 42;
- ▷ RSZ: 1933, nr 14, s. 140; 1935, s. 48; 1936, s. 48; 1937, s. 57; 1938, s. 62; 1939, s. 60.

Wybrana literatura:

Piber A., *Mazurkiewicz Władysław (1887–1963)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 319, 320;

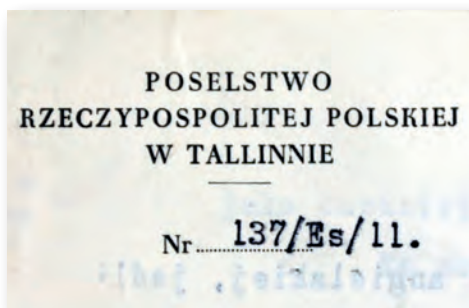
Polska służba zagraniczna..., s. 48;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 85–87 (Chałupczyński), s. 219, 220 (Kurnikowski), s. 268–270 (Mazurkiewicz), s. 270–273 (Merdinger).

ESTONIA

Ranga: Poselstwo RP w Tallinnie: 1920–15.10.1939

Adres: Tallinn: 25.05.1923–: Luisentaali Tānaw 7; 4.01.1924–: Kadriorg Poska 8; -27.01.1930: Kohtu Tānaw 10 m. 2; 27.01.1930–22.01.1935–: Kentmanni 20; 1935–1939: Kohtu Tānaw 10 m. 2

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Leon Wasilewski	<i>chargé d'affaires</i>	16.02.1920	24.04.1920	24.09.1920	2.12.1921 16.12.1921
Michał Sokolnicki	poseł	2.12.1921	24.06.1921	niezłożone	1.10.1922
Władysław Neuman	<i>chargé d'affaires</i>	7.12.1921			1.11.1922
Wacław Tadeusz Dobrzyński	<i>chargé d'affaires</i>	1.11.1922	20.10.1922		
Wacław Tadeusz Dobrzyński	poseł	23.10.1923	30.11.1923	8.12.1923	26.11.1924 ¹³³
Franciszek Charwat	<i>chargé d'affaires</i>	25.11.1924	26.11.1924	6.12.1924	13.08.1926
Franciszek Charwat	poseł	13.08.1926	18.08.1926	24.08.1926	9.07.1928 ¹³⁴
Józef Wołodkowicz	<i>chargé d'affaires</i>	10.07.1928			15.01.1929
Kazimierz Papée	<i>chargé d'affaires</i>	15.01.1929	12.01.1929		30.04.1929
Konrad Libicki	poseł	19.04.1929 30.04.1929	4.04.1929	8.05.1929	1.07.1933 ¹³⁵
Jan Starzewski	p.o. <i>chargé d'affaires</i>	1.07.1933			1.01.1935
Wacław Przesmycki	poseł	21.12.1934	21.12.1934	21.01.1935	15.10.1939

Archiwum placówki: brak informacji

¹³³ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

¹³⁴ Wobec dwukrotnej zmiany naczelnika państwa w Estonii listy odwołujące posła RP Franciszka Charwata zostały przepisane i ostatecznie podpisane przez prezydenta RP 4.04.1929 r.

¹³⁵ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 31.12.1934 r., Wacław Przesmycki złożył je wraz ze swoimi listami uwierzytelniającymi na ręce prezydenta Estonii w dniu 21.01.1935 r.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Listy uwierzytelniające Michała Sokolnickiego jako posła w Estonii, 24.06.1921 r., skan 18;
- AAN, zesp. 4, Kancelaria Cywilna Prezydenta, sygn. 22, [2/4/0/9/22], Nominacja Wacława Przesmyckiego na posła RP w Estonii, 19.12.1934 r., skan 5;
- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 239: MSZ, litera C, s. 6–7 (Charwat); ibidem,teczka 248: MSZ, litera L, s. 9–10 (Libicki); ibidem,teczka 253: MSZ, litera P, s. 4–5 (Papée); ibidem,teczka 255: MSZ, litera S, s. 57–58 (Sokolnicki);
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 466, [2/322/0/2/466], Estonia, *Lettres de rappel*, audycje głównie posłów polskich w Estonii, Korespondencja, noty, notatki, 1920–1935; ibidem, Kopia listów wprowadzających Leona Wasilewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Estonii, 24.04.1920 r., s. 3; ibidem, Kopia listów odwołujących Wacława Tadeusza Dobrzyńskiego jako posła RP z Estonii, 26.11.1924 r., s. 17; ibidem, Kopia aktu odwołania Konrada Libickiego ze stanowiska posła RP w Estonii z dniem 1 lipca 1933 r., 28.06.1933 r., s. 40; ibidem, Kopia listów odwołujących Konrada Libickiego ze stanowiska posła RP w Estonii, 21.12.1934 r., s. 41; ibidem, sygn. 467, [2/322/0/2/467], Estonia, *Lettres de créance*, mowy, audycje posłów polskich i estońskich, Korespondencja, noty, informacje, telegramy, fotografie, 1921–1935; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających Michała Sokolnickiego jako posła RP w Estonii, 24.06.1921 r., s. 1–3; ibidem, Kopia listów wprowadzających Tadeusza Wacława Dobrzyńskiego jako *chargé d'affaires* RP w Estonii, 20.10.1922 r., s. 21; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Rewlu do MSZ w Warszawie w sprawie doręczenia akredytów przez posła Wacława Tadeusza Dobrzyńskiego, 12.12.1923 r., s. 24–26; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Wacława Tadeusza Dobrzyńskiego jako posła RP w Estonii, listopad 1923 r., s. 34; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Franciszka Charwata jako posła RP w Estonii, 18.08.1926 r., s. 52; ibidem, Kopia listów wprowadzających Franciszka Charwata jako *chargé d'affaires* RP w Estonii, 26.11.1924 r., s. 54; ibidem, Kopia listów wprowadzających Kazimierza Papée jako *chargé d'affaires* RP w Estonii, 12.01.1929 r., s. 62; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Konrada Libickiego jako posła RP w Estonii, 4.04.1929 r., s. 65–66; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Estonii do MSZ w Warszawie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających przez posła Wacława Przesmyckiego, 22.01.1935 r., s. 127–128; ibidem, Kopia nominacji Wacława Przesmyckiego na posła RP w Estonii, 21.12.1934 r., s. 130; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Wacława Przesmyckiego jako posła RP w Estonii, 21.12.1934 r., s. 131¹³⁶;
- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 5;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/N, s. 5–6 (Neuman – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/P, s. 118–119 (Przesmycki – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/S, s. 102–103 (Sokolnicki – karta ewidencyjna); ibidem, s. 140–141 (Starzewski – karta ewidencyjna);

¹³⁶ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5782 do 2/322/0/4.4/5804.

- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.3, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Estonia, 1941–1943; ibidem, sygn. 49/WB.19a, Przejęcie opieki nad interesami polskimi w Estonii i Łotwie, 1939–1940;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/349, [3/1/0/4/349/1], Złożenie listów uwierzytelniających przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Estonii Konrada Libickiego, 1929; ibidem, sygn. 4/349, [3/1/0/4/349a/1], Przyjęcie pożegnalne wydane przez nowo mianowanego posła Polski w Estonii Wacława Przesmyckiego, 1935; ibidem, sygn. 4/350, [3/1/0/4/350/1-3], Gmach Poselstwa RP w Estonii [zdj. Tallinna], b.d.; ibidem, sygn. 4/356, [3/1/0/4/356/12], Oficjalna wizyta prezydenta RP Ignacego Mościckiego w Estonii [zdj. Konrada Libickiego jako posła RP w Estonii i balkonu poselstwa], 1930; ibidem, sygn. 8/4142, [3/1/0/8/4142/1], Otwarcie linii lotniczej Tallinn–Ryga–Wilno–Warszawa [zdj. posła w Estonii Konrada Libickiego], 1932; ibidem, sygn. 17/2935, [3/1/0/17/2935/1], Franciszek Charwat [zdj. jako *chargé d'affaires* w Tallinnie], 1925; ibidem, sygn. 17/2993, [3/1/0/17/2993/1], Tallinn, miasto widziane z okien polskiego poselstwa [zdj.], b.d.;
- Dz. Urz. MSZ: 1921, nr 1, s. 57, 58; 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 101, nr 15, s. 291; 1924, nr 11, s. 183, nr 12, s. 201; 1925, nr 12, s. 184; 1926, nr 7, s. 86, nr 12, s. 166; 1927, nr 12, s. 168; 1928, nr 9, s. 172; 1929, nr 4, s. 83, nr 6, s. 131, 133, nr 12, s. 249; 1930, nr 1, s. 25, nr 8, s. 211; 1931, nr 3, s. 25; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 6; 1933, nr 14, s. 141; 1934, nr 3, s. 40, 43, nr 6, s. 77, nr 8, s. 101, nr 9, s. 125; 1935, nr 1, s. 22, 23;
- MP: nr 250, 17.11.1919, s. 2 (telegramy do Naczelnika Państwa);
- RSZ: 1932, s. 34, 176; 1933, s. 207; 1934, s. 154, 204; 1935, s. 49; 1936, s. 49; 1937, s. 58; 1938, s. 63; 1939, s. 61.

Wybrana literatura:

- Dobrzyńska-Cantwell K., *An Unusual Diplomat. Dobrzyński biography*, London 1998;
- Kloc K., *Michał Sokolnicki 1880–1967, Piłsudczyk – historyk – dyplomata*, Kraków 2018;
- Kornat M., *Starzewski Jan (1895–1973)*, [w:] PSB, t. 42, 2003–2004, s. 432–436;
- Paszkiewicz M., *Przesmycki Wacław (1891–1973)*, [w:] PSB, t. 29, 1986, s. 14, 15;
- Polska służba zagraniczna...*, s. 48;
- Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych...*, s. 20;
- Suleja W., Zięba A.A., *Sokolnicki Michał Hubert (1880–1967)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 80–87;
- Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;
- Urzędnicy służby zagranicznej...*, t. I, s. 87–89 (Charwat), s. 231–233 (Libicki), s. 284–286 (Neuman), s. 313–315 (Przesmycki), s. 366–368 (Wasilewski), s. 382, 383 (Wołodkiewicz).

ETIOPIA

Ranga: Poselstwo RP w Etiopii: 1943–1944

Adres: brak siedziby, placówka podlegała pod Poselstwo RP w Kairze

Kierownik urzędu:

Relacje bilateralne na poziomie *chargé d'affaires*

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Witold Ryszard Korsak	<i>chargé d'affaires</i>	1.09.1943			1.11.1944 ¹³⁷

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 497, Witold Korsak, 1943–1945; ibidem, sygn. 581, Budżet placówek MSZ w Afryce, 1944.

FINLANDIA

Ranga: Poselstwo RP w Helsinkach: 1.05.1918–18.01.1942

Adres: Helsinki (Helsingfors): -3.02.1919-: Östra Brännsparken 4; -1.01.1920–1.04.1924-: Norra Esplanadsgatan 25a; 1925–1926: Annegatan (Annankatu) 16; 1926–1928: Fabriksgatan (Tehtaantatu) 6a; 20.06.1929–1941: Satamakatu 5 (Hamngatan 5)

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Józef Ziabicki	delegat rządu	1.05.1918			1.12.1918
Mikołaj Himmelstjerna	<i>chargé d'affaires</i>	1.12.1918 ¹³⁸			1.01.1920

¹³⁷ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała przyznany jeden etat: – *chargé d'affaires* – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Addis Abebie, 1.07.1944 r., b.p.

¹³⁸ Do Helsinek dotarł dopiero w maju 1919 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Michał Sokolnicki	poseł	6.02.1920		24.03.1920	2.12.1921
Tytus Filipowicz	poseł	27.10.1922	10.1922		28.09.1927 ¹³⁹
Tomasz Saryusz Bielski	<i>chargé d'affaires</i>	1.12.1927			1.8.1928
Franciszek Charwat	poseł	09.07.1928	16.07.1928		6.12.1935 ¹⁴⁰
Henryk Sokolnicki	poseł	1.01.1936	11.12.1935	9.01.1936	1.07.1941 ¹⁴¹
Józef Weyers	<i>chargé d'affaires</i> (kierownik Sekcji Polskiej Poselstwa Wielkiej Brytanii w Helsinkach)	23.06.1941			18.01.1942 ¹⁴²

Dodatkowa akredytacja:

Michał Sokolnicki, zob.: Estonia

Archiwum placówki:

- ▷ AAN, zesp. 462, Poselstwo RP w Helsinkach, [2/462/0], 56 j.a., 1919–1941

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Wniosek o mianowanie Tytusa Filipowicza posłem przy rządzie Republiki Finlandzkiej, 25.10.1922 r., skan 28–31; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza jako posła RP w Finlandii, 27.10.1922 r., skan 36;
- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 239: MSZ, litera C, s. 6–7 (Charwat); ibidem,teczka 242: MSZ, litera F, s. 8–9 (Filipowicz); ibidem,teczka 255: MSZ, litera S, s. 57–58 (Sokolnicki);
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 478, [2/322/0/2/478], Finlandia, *Lettres de créance*, mowy, audycje przedstawicieli Polski i Finlandii, Informa-

¹³⁹ Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołania ze stanowiska z dnia 6.11.1927 r.

¹⁴⁰ Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołania ze stanowiska z dniem 1.01.1936 r.

¹⁴¹ Dnia 23.06.1941 r. rząd fiński przestał uznawać Poselstwo RP. Sprawy polskie prowadziło Poselstwo Wielkiej Brytanii, jej pracownikiem został Józef Weyers, który także zajął się likwidacją mienia Poselstwa RP. Henryk Sokolnicki wyjechał z Finlandii 28.06.1941 r.

¹⁴² Data likwidacji placówki.

cje, sprawozdania, dokumenty, telegramy, wycinki prasowe, zdjęcia, 1919–1938; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza jako posła RP w Finlandii, [23.]10.1922 r., s. 23; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Franciszka Charwata jako posła RP w Finlandii, 16.07.1928 r., s. 36; ibidem, Kopia aktu nominacji Henryka Sokolnickiego na posła RP w Finlandii, 7.12.1935 r., s. 48; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Henryka Sokolnickiego jako posła RP w Finlandii, 11.12.1935 r., s. 52; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Helsinkach do MSZ w Warszawie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających przez posła Henryka Sokolnickiego, 11.01.1936 r., s. 55–59; ibidem, sygn. 479, [2/322/0/2/479], Finlandia, *Lettres de rappel* posłów polskich i fińskich, Korespondencja, noty, 1921, 1927, 1935; ibidem, Kopia listów odwołujących Tytusa Filipowicza ze stanowiska posła RP w Finlandii, 28.09.1927 r., s. 10; ibidem, Kopia listów odwołujących Franciszka Charwata ze stanowiska posła RP w Finlandii, 6.12.1935 r., s. 15; ibidem, sygn. 668, [2/322/0/2/668], Łotwa, *Lettres de créance* [...], Kopia aktu nominacji Franciszka Charwata na stanowisko posła RP na Łotwie z dniem 1 stycznia 1936 r. z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Finlandii, 7.12.1935 r., s. 9; ibidem, sygn. 11741, [2/322/0/6.3/11741], Finlandia, Raport administracyjny Wydziału Konsularnego przy Poselstwie RP w Helsinkach za rok 1928, 1929¹⁴³;

- ▶ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 4;
- ▶ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/S, s. 100–101 (Sokolnicki – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/W, s. 49–50 (Weyers – karta ewidencyjna);
- ▶ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Finlandia, 1940; ibidem, sygn. 53.35m, Depesze szyfrowe: Helsinki, 1940–1941;
- ▶ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 9 dokumentu;
- ▶ IPMS, kolekcja 180, Henryk Sokolnicki, Wspomnienia, 1905–1951;
- ▶ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/409, [3/1/0/4/409/1], Charwat Franciszek [zdz. jako poseł w Finlandii], b.d.; ibidem, sygn. 4/411, [3/1/0/4/411/1], Wizyta min. przemysłu i handlu Antoniego Romana w Finlandii [zdz. przyjęcia w siedzibie poselstwa], 1937; ibidem, sygn. 16/431, [3/1/0/16/431/1], Obchody rocznicy powstania listopadowego i pożegnanie posła RP w Finlandii Tytusa Filipowicza, 1927;
- ▶ Dz. Urz. MSZ: 1921, nr 1, s. 57, 58; 1922, nr 25, s. 325; 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 102; 1924, nr 12, s. 201; 1925, nr 12, s. 184; 1926, nr 12, s. 166; 1927, nr 8, s. 129, nr 12, s. 168; 1928, nr 9, s. 172; 1929, nr 6, s. 129; nr 12, s. 249; 1930, nr 3, s. 68, nr 8, s. 211; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 7; 1936, nr 1, s. 15;

¹⁴³ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/55805 do 2/322/0/4.4/5844.

▷ RSZ: 1932, s. 177; 1933, s. 208; 1934, s. 155, 204; 1935, s. 51; 1936, s. 51; 1937, s. 60; 1938, s. 65; 1939, s. 63.

Wybrana literatura:

Kloc K., *Michał Sokolnicki 1880–1967, Piłsudczyk – historyk – dyplomata*, Kraków 2018;

Liste du corps diplomatique à Helsingfors, Avril 1922, Helsingfors 1922, s. 1, 10;

Polska służba zagraniczna..., s. 48;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 20;

Suleja W., Zięba A.A., *Sokolnicki Michał Hubert (1880–1967)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 80–87;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 87–89 (Charwat), s. 119–122 (Filipowicz), s. 373–375 (Weyers), s. 405, 406 (Ziabicki);

Zięba A.A., *Sokolnicki Henryk Józef (1891–1981)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 70–72.

FRANCJA

Ranga: Poselstwo RP: 1919–26.11.1924; Ambasada RP: 26.11.1924–22.09.1940; Ambasada RP przy Rządzie Francuskim: Ambasada RP na Francję w Londynie: 1940–1942¹⁴⁴; Ambasada RP przy Francuskim Komitecie Narodowym w Algierze: -15.09.1943; Przedstawicielstwo Rządu RP przy Francuskim Komitecie Wyzwolenia Narodowego w Algierze: 15.09.1943–1944; Ambasada RP (w Algierze): -12.02.–09.1944; Delegacja Rządu Polskiego we Francji: 27.08.–16.10.1944; Ambasada RP (w Paryżu): 16.10.1944–5.07.1945

Adres: Paryż: 1919–24.08.1921–: 11bis, avenue Kleber; 1921–27.04.1925: 12, rue de Margnan; 30.04.1925–1930: 12, avenue de Tokio; 1931–1936: 12 i 14, avenue de Tokio; 1937–22.09.1940: 1–3, rue Talleyrand¹⁴⁵; Londyn: 1940–1942: 40, Queen's Gate; Algier: 1943–1944; Paryż: 27.08.1944–1945: 1–3, rue Talleyrand

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Erazm Piltz	delegat rządu	-4.12.1918–			16.04.1919

¹⁴⁴ W 1942 r. działała Ekspozytura Ambasady RP na Francję w Lizbonie w składzie: delegat (radca Aleksander Mohl), radca handlowy (Władysław Houwalt), szofer – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 551, Budżet Ekspozytury Ambasady RP na Francję w Lizbonie, 1.01.1942 r., b.p.

¹⁴⁵ W czasie wojny w gmachu placówki mieścił się Instytut Kultury Niemieckiej (Institut de Culture Allemand).

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Maurycy Zamoyski	poseł	1.08.1919	28.07.1919	9.08.1919 ¹⁴⁶	19.01.1924 ¹⁴⁷
Alfred Chłapowski	poseł	22.03.1924 ¹⁴⁸	22.03.1924	4.04.1924	27.11.1924
Alfred Chłapowski	ambasador	27.11.1924 ¹⁴⁹	27.11.1924	3.12.1924	16.06.1936 ¹⁵⁰
Juliusz Łukasiewicz	ambasador	20.06.1936 ¹⁵¹	13.06.1936	11.07.1936	7.11.1939
Feliks Frankowski	<i>chargé d'affaires</i>	3.11.1939		7.11.1939 ¹⁵²	14.09.1943
Józef Kajetan Dzierżykraj- -Morawski	ambasador ¹⁵³	15.09.1943	1.10.1943		5.07.1945 ¹⁵⁴
Tytus Komarnicki	delegat rządu	1.12.1942			30.11.1943

¹⁴⁶ Dnia 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny I klasy, radca I klasy w randze posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego, sekretarz I klasy, 2 sekretarzy II klasy, 2 *attaché* z tytułem sekretarza, radca handlowy I klasy, 3 *attaché* honorowych, przydzielony tymczasowo sekretarz I klasy, szef Polskiej Misji Wojskowej, 2 pomocników szefa oraz adiutant misji – razem 16 osób. 8.11.1922 r. w poselstwie pracowali: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny I klasy, radca I klasy, sekretarz I klasy, sekretarz II klasy, dwóch *attaché*, radca handlowy, sekretarz Delegacji Pokojowej, *attaché* wojskowy, z-ca *attaché* wojskowego, urzędnik w ataszacie – razem 11 osób.

¹⁴⁷ Data złożenia listów odwołujących, 14.01.1924 r. dekret odwołujący, 19.01.1924 r. mianowany min. spraw zagranicznych.

¹⁴⁸ *Agrément* rządu francuskiego 5.03.1924 r.

¹⁴⁹ Dnia 15.11.1924 r. prezydent Francji udzielił *agrément* dla nominacji Alfreda Chłapowskiego na ambasadora RP.

¹⁵⁰ Data złożenia listów odwołujących, dekret odwołujący z dniem 20.06.1936 r.

¹⁵¹ Dnia 9.06.1936 r. prezydent Francji udzielił *agrément* dla nominacji Juliusza Łukasiewicza na ambasadora RP.

¹⁵² Data pisma Ambasady RP w Paryżu do prezydenta Francji. W okresie 1.02.–06.1940 r. funkcjonowała Delegatura Ambasady RP w Modanie. Zerwanie stosunków dyplomatycznych 22.09.1940 r. Po upadku Francji działał także Stanisław Zabiello jako kierownik generalnej dyrekcji „Biur Polskich” w Vichy.

¹⁵³ Przy Francuskim Komitecie Narodowym w Algierze i po uwolnieniu Francji (od 16.10.1944 r.) przy rządzie Tymczasowym Republiki Francuskiej w Paryżu; 1.07.1944 r. placówka miała 12 etatów (ambasador, radca, dwóch I sekretarzy, *attaché* z tytułem II sekretarza, radca finansowy, 4 p.k. oraz 2 funkcjonariuszy niższych), skład uzupełniał *attaché* wojskowy i 1 p.k. – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Ambasady RP przy Komitecie Narodowym w Algierii, 1.07.1944 r., b.p.

¹⁵⁴ W 1942 r. Ambasada RP na Francję w Londynie miała tylko 3 urzędników (*chargé d'affaires*, 1 p.k., 1 funkcjonariusz niższy); 30.11.1944 r. placówka miała 50 etatów (ambasador, 3 radców, 3 I sekretarzy, 2 II sekretarzy, *attaché*, radca finansowy, radca ds. społecznych, kierownik administracyjny, radca prawny, *attaché* wojskowy, z-ca *attaché* wojskowego, oficer przydzielony do *attaché*, 8 starszych referentów, 4 referentów, 10 pracowników sił pomocniczych, 11 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Ambasada RP w Paryżu, stan na 30.11.1944 r., b.p.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Aleksander Kawalkowski	delegat rządu ¹⁵⁵	11.10.1943			13.10.1944
Wiesław Dąbrowski	delegat MSZ i z-ca delegata rządu	15.10.1943			19.09.1944

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 463, [2/463/0], 408 j.a., 1919–1945
- IPMS, zesp. A.46, Ambasada RP w Paryżu (Emigracja), 44 j.a., 1944–1950

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 239: MSZ, litera C, s. 12–13 (Chłapowski);
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 1, [2/322/0/1/1], Francja, Stosunki polityczne z zagranicą, zwłaszcza z Niemcami i Włochami: rokowania na temat wycofania oddziałów okupacyjnych z Nadrenii i spłaty reparacji, Sprawa udziału Polski w rokowaniach, Sytuacja polityczna we Francji, Raporty, korespondencja, 1927–1928; ibidem, sygn. 25, [2/322/0/1/25], Francja, Stosunki polityczne z Polską na tle uznania przez Francję rządu ZSRR i przyjęcia planu Dawesa, Wizyta gen. Władysława Sikorskiego w Paryżu, Możliwość rozmów o pakcie wschodnim, Raporty, korespondencja, 1924–1937; ibidem, sygn. 49, [2/322/0/1/49], Wielka Brytania, Francja, Rokowania w sprawie układu o pomocy finansowej i gospodarczej dla Polski, Projekt układu, korespondencja, 1939; ibidem, sygn. 502, [2/322/0/2/502], Francja, *Lettres de créance*, audyencje, mowy posłów polskich i francuskich, informacje o Polsce, Korespondencja, noty, programy i informator francuski, 1919–1926; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Maurycego Zamoyskiego jako posła RP we Francji, 28.07.1919 r., s. 2–3; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Alfreda Chłapowskiego jako posła RP we Francji, 22.03.1924 r., s. 17; Kopia listów uwierzytelniających Alfreda Chłapowskiego jako ambasadora RP we Francji, 27.11.1924 r., s. 33–34; ibidem, Pismo Ambasady Polskiej w Paryżu do MSZ w Warszawie w sprawie wręczenia listów uwierzytelniających przez ambasadora polskiego w Paryżu dnia 3 grudnia 1924 r. prezydentowi Republiki Francuskiej, 17.12.1924 r., s. 36–40; ibidem, sygn. 503, [2/322/0/2/503], Francja, *Lettres de rappel* posłów polskich i francuskich, Korespondencja, noty, telegramy, 1920–1936; ibidem, Kopia listów odwołujących Maurycego Zamoyskiego ze stanowiska posła RP we Francji, 8.01.1924 r., s. 4; Kopia aktu odwołania Alfreda Chłapowskiego ze stanowiska ambasadora RP we Francji z dniem 20.06.1936 r., 9.06.1936 r., s. 15; ibidem, Kopia listów odwołujących Alfreda Chłapowskiego ze stanowiska ambasadora RP we Francji, 13.06.1936 r., s. 16; ibidem, sygn. 506, [2/322/0/2/506], Francja, *Lettres de créance* amba-

¹⁵⁵ Od 25.09. do 16.10.1944 r. min. pełnomocny i *chargé d'affaires* w Delegacji Rządu Polskiego w Paryżu.

sadora Juliusza Łukasiewicza, Korespondencja, wycinki prasowe, 1936; ibidem, Wycinki prasowe dotyczące uroczystości wręczenia listów uwierzytelniających, 11.07.1936 r., s. 1–4; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Juliusza Łukasiewicza jako ambasadora RP we Francji, 13.06.1936 r., s. 9; ibidem, Kopia aktu nominacji Juliusza Łukasiewicza na ambasadora RP we Francji z dniem 20 czerwca 1936 r. z równoczesnym odwołaniem z dotychczasowego stanowiska ambasadora RP przy prezie Centralnego Komitetu Wykonawczego Związku Socjalistycznych Republik Rad, 13.06.1936 r., s. 10; ibidem, sygn. 3752, [2/322/0/4.3/3752], Francja, Uznanie Polski, Korespondencja, gazeta, 1919; ibidem, sygn. 3921, [2/322/0/4.3/3921], Organizacja służby prasowej Ambasady RP w Paryżu, Korespondencja, 1931; ibidem, sygn. 3922, [2/322/0/4.3/3922], Organizacja służby prasowej Ambasady RP w Paryżu, Korespondencja, 1936; ibidem, sygn. 4000, [2/322/0/4.3/4000], Sprawy lokalowe Poselstwa RP w Paryżu, Korespondencja, 1921; ibidem, sygn. 4001, [2/322/0/4.3/4001], Przeprowadzka Poselstwa RP w Paryżu, Telegram, 1925; ibidem, sygn. 4003, [2/322/0/4.3/4003], Przesłanie pieczęci urzędowej Poselstwa RP w Paryżu, Korespondencja, 1919; ibidem, sygn. 4006, [2/322/0/4.3/4006], Sprawy lokalowe Poselstwa RP w Paryżu, Depesza, 1922; ibidem, sygn. 11688, [2/322/0/6.3/11688], Sprawy organizacyjne, personalne i budżetowo-rachunkowe urzędów zagranicznych RP we Francji, Raporty, korespondencja, 1929–1930; ibidem, sygn. 11772, [2/322/0/6.3/11772], Rewizja placówek polskich we Francji, Raporty, sprawozdania, zestawienia, notatki, 1929–1930; ibidem, sygn. 12604, [2/322/0/7/12604], Sprawy organizacyjne, budżetowo-rachunkowe i personalne Ambasady i Konsulatu Generalnego RP w Paryżu, 1922–1925; ibidem, sygn. 12625, [2/322/0/7/12625], Rewizje placówek polskich w Rumunii, Francji, Niemczech i Czechosłowacji, Sprawozdania, korespondencja, 1920–1923; ibidem, sygn. 12721e, [2/322/0/17/12721e], LOPP. Składki członkowskie pracowników Ambasady RP w Paryżu, 1934–1939;

- ▶ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 2;
- ▶ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 325;
- ▶ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/F, s. 24–25 (Frankowski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/K, s. 91–92 (Komarnicki – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/M, s. 107–108 (Morawski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/2/160, Teczka personalna Feliksa Frankowskiego; ibidem, sygn. 474/2/312, Teczka personalna Tytusa Komarnickiego; ibidem, sygn. 474/2/496, Teczka personalna Józefa Morawskiego (Kajetan Dzierżykraj);
- ▶ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 181a, Depesze odchodzące z Ambasady RP w Paryżu, wrzesień 1939 r.; ibidem, sygn. 421, Wykaz pracowników Ambasady RP przy Komitecie Narodowym w Algierze, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 489, Sprawy wewnętrzne Ambasady RP – Paryż, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Józefa Morawskiego, 1.10.1943, b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Ambasady RP na Francję w Londynie, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Zestawienie budżetów na rok

1945 dla Urzędów Zagranicznych RP na terenie Francji w obliczeniu miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 1 na rok 1945 Ambasady RP w Paryżu, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 907, Sprawy finansowe Ambasady RP w Paryżu, 1945; ibidem, sygn. 988, Sprawy personalne placówek, Francja, 1944–1945; ibidem, sygn. 1029, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Paryż, 01.–02.1945 r.; ibidem, sygn. 1091, Depesze – Paryż, Ambasada RP i Misja Wojskowa przy SHAEF, 1945; ibidem, sygn. 1137, Obsada personelu placówek we Francji, 1.07.1945 r.;

- IPMS, zesp. A.12.P, Ambasada RP w Londynie, sygn. 8.4, Raporty Ambasady RP w Paryżu (14 dokumentów, 134 strony), 25.02.–27.12.1924 r.; ibidem, sygn. 15.1, Francja – Raporty polityczne, 6.01.–2.11.1928 r.; ibidem, sygn. 15.2, Francja – Raporty polityczne, 6.02.–22.12.1928 r.; ibidem, sygn. 30.3, Raporty polityczne Ambasady RP w Paryżu, 1933; ibidem, sygn. 31.4, Raporty polityczne Ambasady RP w Paryżu, 1933;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Francja, 1940; ibidem, sygn. 3.3, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Francja, 1941–1943; ibidem, sygn. 52.2, Raporty Poselstwa RP w Paryżu, 1920 r.; ibidem, sygn. 53.39t, Depesze szyfrowe: Paryż, 1944; ibidem, sygn. 53.40q, Depesze szyfrowe: Paryż, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 9 dokumentu;
- IPMS, kolekcja 23B, Edward Raczyński, sygn. 150, Korespondencja z ambasadorem Kajetanem Morawskim, 1943–1945;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 2/2596, [3/1/0/2/2596/1], Minister sprawiedliwości Stanisław Car w towarzystwie ambasadora Polski we Francji Alfreda Chłapowskiego, b.d.; ibidem, sygn. 2/305, [3/1/0/2/305/11], Uzczenie pamięci marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Krakowie [na zdj. Delegacja polskich Kawalerów Maltańskich na Sowińcu, widoczny ambasador RP we Francji Alfred Chłapowski], 1935; ibidem, sygn. 4/436, [3/1/0/4/436/1-2], Chłapowski Alfred [zdj. jako ambasador we Francji, zdj. portretowe], 1932; ibidem, sygn. 4/438, [3/1/0/4/438], Chłapowski Alfred [zdj. jako ambasador we Francji], b.d.; ibidem, sygn. 4/440, [3/1/0/4/440/1], Alfred Chłapowski ambasador RP we Francji, b.d.; ibidem, sygn. 4/441, [3/1/0/4/441/1], Chłapowski Alfred [zdj. jako ambasador we Francji], b.d.; ibidem, sygn. 4/442, [3/1/0/4/442/1], Chłapowski Alfred [zdj. jako ambasador we Francji], b.d.; ibidem, sygn. 4/443, [3/1/0/4/443/1], Chłapowski Alfred [zdj. jako ambasador we Francji], 1933; ibidem, sygn. 4/444, [3/1/0/4/444/1], Ambasador Polski we Francji Alfred Chłapowski w towarzystwie żony i dyplomatów, 1928; ibidem, sygn. 4/446, [3/1/0/4/446/1], Chłapowski Alfred z małżonką [zdj. jako ambasador we Francji], 1932; ibidem, sygn. 4/447, [3/1/0/4/447/1], Chłapowski Alfred z małżonką [zdj. jako ambasador we Francji], 1936; ibidem, sygn. 4/448, [3/1/0/4/448/1], Chłapowski Alfred w towarzystwie rodziny [zdj. jako ambasador we Francji], b.d.; ibidem, sygn. 4/449, [3/1/0/4/449/1], Wręczenie szpady honorowej ambasadorowi Polski we Francji Alfredowi Chłapowskiemu, 1929; ibidem, sygn. 4/450, [3/1/0/4/450/1], Pogrzeb francuskiego min. wojny André Maginota [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski];

powski], 1932; ibidem, sygn. 4/451, [3/1/0/4/451/1], Odczyt Alfreda Chłapowskiego w Bibliotece Polskiej w Paryżu [zdj. jako ambasador we Francji], 1934; ibidem, sygn. 4/452, [3/1/0/4/452/1], Chłapowski Alfred na polowaniu [zdj. jako ambasador we Francji], 1927; ibidem, sygn. 4/453, [3/1/0/4/453/1], Chłapowski Alfred na polowaniu [zdj. jako ambasador we Francji], 1929; sygn. 4/454, [3/1/0/4/454/1], Odznaczenie francuskiego deputowanego Louisa Marina orderem „Polonia Restituta” [na zdj. dekoruje ambasador RP we Francji Alfred Chłapowski], b.d.; ibidem, sygn. 4/455, [3/1/0/4/455/1-3], Wizyta w Krakowie ambasadora Polski we Francji Alfreda Chłapowskiego, 1936; ibidem, sygn. 4/456, [3/1/0/4/456/1], Wizyta w Lyonie ambasadora Polski we Francji Alfreda Chłapowskiego, b.d.; ibidem, sygn. 4/462, [3/1/0/4/462/1], Łukasiewicz Juliusz [zdj. jako ambasador we Francji], b.d.; ibidem, sygn. 4/463, [3/1/0/4/463/1], Łukasiewicz Juliusz [zdj. jako ambasador we Francji], b.d.; ibidem, sygn. 4/464, [3/1/0/4/464/1], Przyjazd do Paryża nowo mianowanego ambasadora Polski we Francji Juliusza Łukasiewicza, 1936; ibidem, sygn. 4/465, [3/1/0/4/465/1-3], Złożenie listów uwierzytelniających prezydentowi Francji Albertowi Lebrun przez ambasadora Polski Juliusza Łukasiewicza, 1936; ibidem, sygn. 4/467, [3/1/0/4/467/1], Przyjęcie na cześć ambasadora Polski we Francji Juliusza Łukasiewicza, 1937; ibidem, sygn. 4/468, [3/1/0/4/468/1], Łukasiewicz Juliusz [zdj. jako ambasador we Francji], 1939; ibidem, sygn. 4/470, [3/1/0/4/470/1], Łukasiewicz Juliusz [zdj. jako ambasador we Francji], 1939; ibidem, sygn. 4/472, [3/1/0/4/472/1], Wizyta ambasadora Polski we Francji Juliusza Łukasiewicza w Misji Katolickiej w Paryżu, 1936; ibidem, sygn. 4/473, [3/1/0/4/473/1], Wizyta w Lille ambasadora Polski we Francji Juliusza Łukasiewicza, b.d.; ibidem, sygn. 4/474, [3/1/0/4/474/1], Powrót ambasadora Polski we Francji Juliusza Łukasiewicza do Paryża po kilkunastodniowym pobycie w Warszawie, 1937; ibidem, sygn. 4/475, [3/1/0/4/475/1], Przyjazd ambasadora Polski we Francji Juliusza Łukasiewicza do Warszawy, 1938; ibidem, sygn. 4/502, [3/1/0/4/502/1], Szembek Aleksander [zdj. jako *chargé d'affaires* Ambasady RP w Paryżu], b.d.; ibidem, sygn. 4/504, [3/1/0/4/504/1], Personel Ambasady RP w Paryżu [na zdj. ambasador Juliusz Łukasiewicz], 1936; ibidem, sygn. 4/506, [3/1/0/4/506/1-10], Otwarcie i poświęcenie nowego gmachu Ambasady RP w Paryżu przy Avenue de Tokio, 1925; ibidem, sygn. 4/507, [3/1/0/4/507/1-5], Paryż, gmach Ambasady RP przy Avenue de Tokio, 1927; ibidem, sygn. 4/509, [3/1/0/4/509/1-4], Otwarcie i poświęcenie nowego gmachu Ambasady RP w Paryżu przy rue Saint Dominique, 1936; ibidem, sygn. 4/542, [3/1/0/4/542/1-2], Obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja przez polską dyplomację w Paryżu [na zdj-ach ambasador Alfred Chłapowski], 1933; ibidem, sygn. 4/543, [3/1/0/4/543/1-2], Obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja przez dyplomatów i Polonię francuską w Paryżu [na zdj-ach ambasador Alfred Chłapowski, widoczne wnętrza ambasady], 1935; ibidem, sygn. 4/544a [3/1/0/4/544a/1], Obchody rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę w Paryżu [na zdj. ambasador Alfred Chłapowski], 1933; ibidem, sygn. 4/547, [3/1/0/4/547/1], Wigilia w Ambasadzie RP w Paryżu [na zdj. ambasador Alfred Chłapowski], 1926; ibidem, sygn. 4/548, [3/1/0/4/548/1], Przyjęcie noworoczne w Ambasadzie RP w Paryżu [na zdj. ambasador Alfred Chłapowski i personel placówki], 1927; ibidem, sygn. 4/549, [3/1/0/4/549/1], Przyjęcie dla Polaków studiujących we Francji wydane w Ambasadzie RP w Paryżu [na zdj. ambasador Alfred Chłapowski], 1926; ibidem, sygn. 4/551, [3/1/0/4/551/1-3], Wizyta oficjalna min. spraw zagranicz-

nych Józefa Becka z małżonką we Francji [na zdj-ach ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1933; ibidem, sygn. 4/553, [3/1/0/4/553/1-2], Wizyta oficjalna min. spraw zagranicznych Józefa Becka we Francji w drodze powrotnej z Monte Carlo [na zdj-ach ambasador we Francji Juliusz Łukasiewicz], 1936; ibidem, sygn. 4/568, [3/1/0/4/568/4,5,18-20], Wizyta Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych RP gen. Edwarda Rydza-Śmigłego we Francji – pobyt w Paryżu [na zdj-ach ambasador we Francji Juliusz Łukasiewicz], 1936; ibidem, sygn. 4/698, [3/1/0/4/698/1], Podpisanie polsko-francuskich umów konsularnych [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1925; ibidem, sygn. 10/776, [3/1/0/10/776/1], Otwarcie katedry Wojskowości Polskiej w stacji Naukowej Polskiej Akademii Umiejętności w Paryżu (Bibliotece Polskiej) [na zdj. ambasador we Francji Juliusz Łukasiewicz], 1937; ibidem, sygn. 10/2947, [3/1/0/10/2947/2], Uczestniczki wycieczki przed polską ambasadą w Paryżu w towarzystwie ambasadora Alfreda Chłapowskiego, 1929; ibidem, sygn. 15/804, [3/1/0/15/804/2], Wizyta Prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda we Francji [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1934; ibidem, sygn. 16/508, [3/1/0/16/508/1], Zjazd delegatów stowarzyszeń polskich we Francji [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski z małżonką, widoczne wnętrza ambasady], 1935; ibidem, sygn. 16/646, [3/1/0/16/646/1], Nabożeństwo dla inteligencji polskiej w kościele Polskim w Paryżu [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1929; ibidem, sygn. 16/670, [3/1/0/16/670/1], Coroczna pielgrzymka stowarzyszeń polskich i francuskich do grobów polskich emigrantów na polski cmentarz Les Champeaux w Montmorency [na zdj. widoczny ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1934; ibidem, sygn. 16/675, [3/1/0/16/675/1], Składanie wieńca pod pomnikiem ku czci poległych w czasie I wojny światowej mieszkańców wsi Neuville-Saint-Vaast [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1925; ibidem, sygn. 16/680, [3/1/0/16/680/4], Uroczystości polskie w Nancy [na zdj. poseł we Francji Alfred Chłapowski], 1923; ibidem, sygn. 16/702, [3/1/0/16/702/1], Uroczystość wręczenia przez prezesa paryskiego „Sokoła” Władysława Milkuszyca dyplomu honorowego ambasadorowi RP we Francji Alfredowi Chłapowskiemu, 1925; ibidem, sygn. 17/4550, [3/1/0/17/4550/1], Przyjęcie noworoczne dla korpusu dyplomatycznego u prezydenta Francji Gastona Doumergue’a w Pałacu Elizejskim w Paryżu [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1926; ibidem, sygn. 17/4552, [3/1/0/17/4552/1], Przyjęcie noworoczne dla korpusu dyplomatycznego u prezydenta Francji Gastona Doumergue’a w Pałacu Elizejskim w Paryżu [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski w mundurze dyplomatycznym], 1929; ibidem, sygn. 17/4557, [3/1/0/17/4557/1-2], Przyjęcie noworoczne dla przedstawicieli korpusu dyplomatycznego u prezydenta Francji Paula Doumera w Pałacu Elizejskim w Paryżu [na zdj-ach ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1932; ibidem, sygn. 17/4563, [3/1/0/17/4563/2], Przyjęcie noworoczne dla korpusu dyplomatycznego u prezydenta Francji Alberta Lebruna w Pałacu Elizejskim w Paryżu [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1934; ibidem, sygn. 17/4564, [3/1/0/17/4564/1-2], Przyjęcie noworoczne dla korpusu dyplomatycznego u prezydenta Francji Alberta Lebruna w Pałacu Elizejskim w Paryżu [na zdj. ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1935; ibidem, sygn. 17/4567, [3/1/0/17/4567/1], Przyjęcie noworoczne dla korpusu dyplomatycznego u prezydenta Francji Alberta Lebruna w Pałacu Elizejskim w Paryżu [na zdj. ambasador we Francji Juliusz Łukasiewicz wraz z personelem dyplomatycznym placówki na dziedzińcu pol-

skiej ambasady], 1938; ibidem, sygn. 17/4568, [3/1/0/17/4568/1-3], Przyjęcie noworoczne dla korpusu dyplomatycznego u prezydenta Francji Alberta Lebruna w Pałacu Elizejskim w Paryżu [na zdj. ach ambasador we Francji Alfred Chłapowski], 1938; ibidem, sygn. 17/4746, [3/1/0/17/4746/1], Bankiet w towarzystwie Les Amis de la Pologne w Paryżu na cześć polityka francuskiego Louisa Marina odznaczonego orderem „Polonia Restituta” [na zdj. poseł we Francji Alfred Chłapowski], 1924; ibidem, sygn. 17/5377, [3/1/0/17/5377/3], Uroczystość odsłonięcia pomnika Adama Mickiewicza autorstwa Antoine’a Bourdelle’a na placu de l’Alma w Paryżu [na zdj. przemawia ambasador Alfred Chłapowski], 1929;

- ▷ Ministère des Affaires Étrangères, Archives Diplomatiques (La Courneuve, Francja), [seria] Protocole, [teczka] 38, Pologne, Legation de Pologne a Paris, 1919–1940;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 102; 1924, nr 2, s. 19, nr 4, s. 44, nr 11, s. 167, 183, nr 12, s. 201; 1925, nr 5, s. 70, nr 12, s. 184; 1926, nr 12, s. 166; 1927, nr 12, s. 168; 1929, nr 12, s. 249; 1930, nr 8, s. 211; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 7; 1936, nr 7, s. 171;
- ▷ RSZ: 1932, s. 17, 178; 1933, s. 208; 1934, s. 156, 205; 1935, s. 53; 1936, s. 53; 1937, s. 62; 1938, s. 68; 1939, s. 66;
- ▷ *Annuaire Diplomatique et Consulaire de la République Française* (Paris), pour: 1921, s. 393; 1922, s. 397; 1924 et 1925, s. 414–415; 1926, s. 432–433; 1927, s. 447–448; 1928, s. 460–461; 1930, s. 522–523; 1931, s. 529–530; 1932, s. 529–531; 1933, s. 529–531; 1934, s. 539–540; 1935, s. 527–528; 1936, s. 527–528; 1937, s. 525–527; 1938, s. 528–529; 1939, s. 532–533.

Wybrana literatura:

Batowski H., *Łukasiewicz Juliusz (1892–1951)*, [w:] PSB, t. 18, 1973, s. 527–529;

Biliński W., *Stosunki dyplomatyczne Polski z Francją do 1989 roku. Les relations diplomatiques entre la Pologne et la France jusqu'en 1989*, Paryż 2021, zwłaszcza rozdz. IV i V dot. stosunków dyplomatycznych w l. 1914–1939 oraz 1939–1945, s. 138–259;

Dyplomata w Paryżu 1936–1939. Wspomnienia i dokumenty Juliusza Łukasiewicza ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej, oprac. W. Jędrzejewicz, H. Bułhak, Londyn 1989;

Łukasiewicz J., *Dyplomata w Paryżu 1936–1939*, Warszawa 1995;

Między Sekwaną a Wisłą. Źródła do dziejów Francji i stosunków polsko-francuskich w archiwach polskich, pod red. A. Laszuk, Warszawa 2002;

Morawski K., *Wspólna droga. Wspomnienia*, Paryż 1962;

Pacy J.S., *Polish ambassadors and ministers in Berlin, Moscow, and Paris, 1920–1945*, „The Polish Review”, vol. XXX, no. 3, 1985, p. 239–253;

Polska służba zagraniczna..., s. 49, 51;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 20;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 98–100 (Dąbrowski), s. 195–197 (Kawałkowski), s. 250–253 (Łukasiewicz);

Wołos M., *Alfred Chłapowski (1874–1940). Biografia ambasadora Polski we Francji*, Toruń 1999 (dodruk: 2001).

GDAŃSK zob. WOLNE MIASTO GDAŃSK

GENEWA zob. LIGA NARODÓW

GRECJA

Ranga: Misja specjalna w Atenach: 24.05.1919–1.01.1921; Poselstwo RP: 1921–15.12.1923; Poselstwo RP: 1926–22.04.1941; Poselstwo RP przy Rządzie Greckim w Londynie: 1942–1944; Poselstwo RP: 15.03.1944–5.07.1945

Adres: Ateny: -04.1923–22.12.1925: Hèsiode (Issiodou) 3; -11.1924: Marques de Olinda 12 (Botafogo); -1926: rue Kiphissia 94; 1.09.1926–1.09.1927: rue Guilford 2; 1.09.1927–18.04.1936-: Place Mavrocordatou 3; -1936–1939: Odos Patission 71; Londyn: 1942–1944: 40, Queen's Gate; Ateny: -1945-: 96, Vassiliss Sofias

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
August Zaleski	poseł	24.05.1919	14.06.1919	15.07.1920	31.12.1920 ¹⁵⁶ 1.01.1921
Mikołaj Jurystowski	min. pełnomocny	1.01.1921			30.11.1924 ¹⁵⁷
Maciej Loret	<i>chargé d'affaires</i>	1.10.1924	21.09.1924		

¹⁵⁶ August Zaleski był akredytowany przy królu Aleksandrze. Po śmierci króla Aleksandra wstąpił na tron król Konstantyn, a po nim król Jerzy, których państwa ententy wraz z Polską nie uznawały. W tym czasie Zaleski opuścił placówkę i nie miał możliwości formalnego odwołania. Podobne problemy z akredytacją miał Mikołaj Jurystowski.

¹⁵⁷ Wyjechał 15.12.1923 r. Placówka została zawieszona, opiekę nad Polakami powierzono Poselstwu Francji.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Czesław Andrycz	<i>chargé d'affaires</i>	1.12.1924	14.11.1924 ¹⁵⁸		31.01.1926 ¹⁵⁹
Paweł Jurjewicz	poseł	25.02.1926	19.04.1926 ¹⁶⁰	6.07.1926	25.05.1934 ¹⁶¹
Zygmunt Wierski	<i>chargé d'affaires</i>	1.07.1934		2.07.1934	31.03.1936
Władysław Schwarzburg-Günther	poseł	1.04.1936	29.03.1936	18.04.1936 ¹⁶²	31.01.1942 ¹⁶³
Roger Raczyński	poseł przy rządzie greckim w Londynie ¹⁶⁴	1.02.1942	25.02.1942		5.07.1945
Paweł Czerwiński	<i>chargé d'affaires</i> (w Kairze)	1.07.1943			27.12.1944 ¹⁶⁵

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 466, Poselstwo RP w Atenach, [2/466/0], 548 j.a., 1919–1939
- IPMS, zesp. A.32, Poselstwo RP w Atenach, Grecja, 1933–1940

¹⁵⁸ W 1925 r. placówkę tworzyli: radca I klasy i *chargé d'affaires* (Czesław Andrycz) oraz sekretarz kancelaryjny (p.k. Stanisław Ptaszyński).

¹⁵⁹ Wyjechał z Aten 1.03.1926 r.

¹⁶⁰ Data podpisania listów przez prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, które nie zostały wręczone. Wkrótce nastąpiła zmiana na stanowisku prezydenta. Ignacy Mościcki sygnował kolejne listy uwierzytelniające Pawła Jurjewicza w dniu 17.06.1926 r. Poseł ten otrzymał także listy uwierzytelniające jako posła w misji specjalnej na uroczystość stulecia niepodległości Grecji z datą 15.04.1930 r. Kierował placówką od 12.05.1926 r.

¹⁶¹ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska z dniem 1.07.1934 r.

¹⁶² Po zlikwidowaniu Poselstwa RP w Atenach (22.04.1941 r.) poseł RP przy Rządzie Greckim na emigracji: 23.04.–13.05.1941 r. na Krecie, następnie od 26.09.1941 r. w Londynie i Kairze [od 1943?].

¹⁶³ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 25.02.1942 r. – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 61, Protokół dyplomatyczny – Grecja, Kopia listów odwołujących Władysława Schwarzburg-Günthera, 25.02.1942 r., s. 43.

¹⁶⁴ Po wyzwoleniu Grecji (18.10.1944 r. rząd grecki wrócił do Aten), od 5.03.1945 r. poseł w Atenach.

¹⁶⁵ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 5 etatów (poseł – w Londynie, w Kairze: radca, *attaché* wojskowy, 2 p.k.), 1.11.1944 r. – 13 etatów (poseł, radca, *attaché* wojskowy, *attaché*, 6 p.k., 3 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP przy Rządzie Greckim w Kairze, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet na 1945 – Europa, Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie zmiany w wykazie stanowisk i uposażeń w budżecie na rok 1944, s. 5 dokumentu.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Nominacja Augusta Zaleskiego na min. pełnomocnego III klasy i posła w misji specjalnej do Królestwa Grecji, 24.05.1919 r., skan 233; ibidem, Listy uwierzytelniające Augusta Zaleskiego jako posła RP w Grecji, 14.06.1919 r., skan 235;
- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 246: MSZ, litera J, s. 25–26 (Jurjewicz); ibidem, teczką 259: MSZ, litera Z, s. 7–8 (Zaleski);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 530, [2/322/0/2/530], Grecja, *Lettres de créance*, mowy, audienze posłów polskich i greckich, Korespondencja, noty, wycinki prasowe, 1920–1936; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Augusta Zaleskiego jako posła RP w Grecji, 1920 r., s. 4; ibidem, Kopia listów wprowadzających Macieja Loreta jako *chargé d'affaires* RP w Grecji, wrzesień 1924 r., s. 9; ibidem, Kopia listów wprowadzających Czesława Andrycza jako *chargé d'affaires* RP w Grecji, 14.11.1924 r., s. 11; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Pawła Jurjewicza jako posła RP w Grecji, 19.04.1926 r., s. 27; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Pawła Jurjewicza jako posła RP w Grecji, 17.06.1926 r., s. 32; ibidem, Oryginał listów uwierzytelniających Pawła Jurjewicza jako posła RP w Grecji, 19.04.1926 r., s. 33; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Atenach do MSZ w Warszawie w sprawie wręczenia listów uwierzytelniających przez posła Pawła Jurjewicza w dniu 6 lipca 1926 r., 12.07.1926 r., s. 34–36; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Pawła Jurjewicza jako posła w misji specjalnej na uroczystość stulecia niepodległości Grecji, 15.04.1930 r., s. 55; ibidem, Kopia aktu nominacji Władysława [Schwarzburg-]Günthera na posła RP w Grecji z dniem 1.04.1936 r., 26.02.1936 r., s. 93; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Schwarzburg-Günthera jako posła RP w Grecji, 29.03.1936 r., s. 99; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Atenach w sprawie wręczenia listów uwierzytelniających przez posła Władysława Schwarzburg-Günthera w dniu 18 kwietnia 1936 r., 18.04.1936 r., s. 102–104; ibidem, sygn. 531, [2/322/0/2/531], Grecja, *Lettres de rappel*, audienze posłów polskich i greckich, Korespondencja, noty, 1925–1937; ibidem, Kopia listów odwołujących Pawła Jurjewicza ze stanowiska posła RP w Grecji, 25.05.1934 r., s. 13; ibidem, Kopia aktu odwołania Pawła Jurjewicza ze stanowiska posła RP w Grecji z dniem 1 lipca 1934 r., 18.04.1934 r., s. 15; ibidem, sygn. 5867, [2/322/0/4.4/5867], Grecja, Projekt utworzenia „attachatu naukowego” przy Poselstwie RP w Atenach, Raport, 1930; ibidem, sygn. 5871, [2/322/0/4.4/5871], Organizacja i działalność Poselstwa RP w Atenach, Raporty, 1931–1936; ibidem, sygn. 5872, [2/322/0/4.4/5872], Organizacja i działalność Poselstwa RP w Atenach, Raporty, 1939; ibidem, sygn. 5873, [2/322/0/4.4/5873], Grecja, Akredytowanie polskiego *attaché* wojskowego, Korespondencja, 1934; ibidem, sygn. 5874, [2/322/0/4.4/5874], Grecja, Podróże służbowe posła RP w Atenach, Korespondencja, 1936; ibidem, sygn. 5875, [2/322/0/4.4/5875], Grecja, Uposażenie personelu Poselstwa RP w Atenach, Korespondencja, 1939¹⁶⁶;

¹⁶⁶ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5845 do 2/322/0/4.4/5877.

- AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 2038, [2/490/0/-/2038], Okólnik MSZ nr 20 w sprawie unieruchomienia Poselstwa Polskiego w Atenach, 11.03.1924 r., s. 1;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 329;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/C, s. 65–66 (Czerwinski – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 174, Raporty polityczne Poselstw RP – Rumunia, Węgry, Włochy, Grecja, Niemcy, 1940; ibidem, sygn. 483, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Ateny, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów odwołujących Władysława Schwarzburg-Günthera, 25.02.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Rogera Raczyńskiego, 25.02.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP przy Rządzie Greckim, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 552, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP przy Rządzie Greckim, 1944–1945; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Atenach, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 2 Poselstwo RP w Atenach ważny od 1 kwietnia 1945 r., 1945, b.p.; ibidem, sygn. 989, Sprawy personalne placówek, m.in. Ateny, 1944–1945; ibidem, sygn. 1063, Depesze – Ateny, 5.04.–26.07.1945 r.;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Grecja, 1940; ibidem, sygn. 3.3, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Grecja, 1941–1943; ibidem, sygn. 53.35b, Depesze szyfrowe: Ateny, 1940–1941; ibidem, sygn. 53.40b, Depesze szyfrowe: Ateny, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 15 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/704, [3/1/0/4/704/1], Ateny, Gmach Poselstwa RP, b.d.; ibidem, sygn. 4/705, [3/1/0/4/705/1], Przyjęcie w Poselstwie RP w Atenach na cześć premiera Grecji Joannisa Metaksasa [na zdj. poseł Władysław Schwarzburg-Günther], 1939; ibidem, sygn. 4/706, [3/1/0/4/706/1], Przyjęcie w Poselstwie RP w Atenach na cześć księcia Dominika Radziwiłła [na zdj. poseł Władysław Schwarzburg-Günther], 1939; ibidem, sygn. 10/3713, [3/1/0/10/3713/1-2], Wycieczka studentów polskich w Atenach [zdj-a na tarasie i schodach gmachu poselstwa], 1937;
- Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, nr 6, s. 102; 1924, nr 8, s. 136, nr 12, s. 201; 1925, nr 12, s. 184; 1926, nr 2, s. 122, nr 4, s. 43, nr 8, s. 100, nr 12, s. 166; 1927, nr 8, s. 128, nr 12, s. 168; 1929, nr 12, s. 250; 1930, nr 8, s. 211; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 9; 1934, nr 5, s. 63; 1936, nr 3, s. 67, nr 9, s. 235;
- RSZ: 1932, s. 27, 190; 1933, s. 210; 1934, s. 36, 161, 206; 1935, s. 62; 1936, s. 62; 1937, s. 71; 1938, s. 79; 1939, s. 78.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 54;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 20;

Szklarska-Lohmannowa A., *Loret Sydon Maciej (1880–1946)*, [w:] PSB, t. 17, 1972, s. 557–559;

Szklarska-Lohmannowa A., *Raczyński Roger Adam (1889–1945)*, [w:] PSB, t. 29, 1986, s. 661–664;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 30, 31 (Andrycz), s. 93–95 (Czerwiński), s. 186–188 (Jurjewicz), s. 188, 189 (Jurystowski), s. 239–242 (Loret), s. 333–335 (Schwarzburg-Günther);

Zaleski A., *Wspomnienia*, oprac. i wstęp K. Kania, K. Kloc, P.M. Żukowski, Warszawa 2017.

GWATEMALA

Ranga: Poselstwo RP w Gwatemali: 1933–1945

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Posel akredytowany w Meksyku z siedzibą w Meksyku: 1933–1945

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933	4.11.1933	26.01.1934	31.01.1936
Tadeusz Jarocki	<i>chargé d'affaires</i>	31.01.1936			24.09.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936	20.04.1939	1.02.1940
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939 ¹⁶⁷			31.01.1943
Władysław Neuman	poseł	1.11.1942	1.11.1942	6.06.1944	
Zygmunt Merdinger	poseł	16.02.1945			

Archiwum placówki: brak informacji

¹⁶⁷ Dekretem prezydenta RP został mianowany posłem przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru i Wenezueli.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audienze dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii, 1922–1939; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Gwatemali, 4.11.1933 r., s. 55; ibidem, Nota min. spraw zagranicznych Gwatemali do MSZ w Warszawie potwierdzająca złożenie listów wprowadzających przez Zygmunta Merdingera, 10.02.1934 r., s. 69; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Gwatemali, 23.07.1936 r., s. 87–88; ibidem, Nota Ministerstwa Spraw Zagranicznych Gwatemali do MSZ w Warszawie potwierdzająca złożenie listów wprowadzających przez Mieczysława Marchlewskiego, 20.04.1939 r., s. 115;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 329;
- ▷ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944 r., Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944; ibidem, Raport posła RP Władysława Neumana ze złożenia listów uwierzytelniających w Gwatemali, 13.07.1944 r., s. 3–6; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksyku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillesa na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna);

- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audjencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia, Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Neumana, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ RSZ: 1935, s. 63; 1936, s. 63; 1937, s. 72; 1938, s. 80; 1939, s. 79.

Wybrana literatura:

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska służba zagraniczna..., s. 54;

Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. 1, s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger), s. 284–286 (Neuman).

HAITI

Ranga: Poselstwo RP w Port-au-Prince: 1933–1945

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Posel akredytowany w Meksyku z siedzibą w Meksyku: 1933–1942

Posel akredytowany na Kubie z siedzibą w Hawanie: 1942–1945

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933	4.11.1933		31.01.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>		23.07.1936		
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939 ¹⁶⁸			31.10.1942 ¹⁶⁹
Bolesław Wieniawa-Długoszowski	poseł	18.04.1942	05.1942 ¹⁷⁰		
Roman Dębicki	poseł	1.10.1942 ¹⁷¹	1.10.1942	1943	1945

¹⁶⁸ *Agrément* rządu Haiti 5.01.1940 r.

¹⁶⁹ Pierwszy dekret odwołujący został podpisany razem z nominacją następcy, czyli 18.04.1942 r.

¹⁷⁰ Listów uwierzytelniających nie złożył.

¹⁷¹ *Agrément* rządu Haiti 10.10.1942 r.

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audyencje dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii, 1922–1939; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Haiti, 4.11.1933 r., s. 50; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Haiti, 23.07.1936 r., s. 78;
- AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 3006, [2/490/0/-/3006], Bolesław Wieniawa-Długoszowski – mianowanie posłem RP na Kubie, Korespondencja, notatki, 1942; ibidem, Pismo przewodnie do dekretu nominacyjnego Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego na posła RP przy rządach Kuby, San Domingo i Haiti z dnia 18.04.1942 r., 13.05.1942 r., s. 27;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 329;
- AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Wiesława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944, Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944 r.; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksyku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillea na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945; ibidem, sygn. 205, [2/593/0/13/205], Poselstwo RP w Hawanie – utworzenie, kompetencje, Mianowanie posłem i śmierć gen. Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, nominacja Romana Dębickiego, Noty, korespondencja, telegramy, 1942;

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/2/118, Teczka personalna Romana Dębickiego;
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Życzenia z okazji święta narodowego Haiti, 12.1943–01.1944 r., s. 92–93; ibidem, Kopia listu prezydenta Haiti do prezydenta RP potwierdzającego otrzymanie listów uwierzytelniających Romana Dębickiego, 1943, s. 94–95; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Romana Dębickiego, 1.19.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, maj 1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ RSZ: 1935, s. 63; 1936, s. 63; 1937, s. 72; 1938, s. 80; 1939, s. 79.

Wybrana literatura:

Dworzyński W., *Wieniawa. Poeta – żołnierz – dyplomata*, Warszawa 1993;

Majchrowski J.M., *Ulubieniec Cezara Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Zarys biografii*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990;

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska służba zagraniczna..., s. 55;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 102–104 (Dębicki), s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger).

HISZPANIA

Ranga: Poselstwo RP w Madrycie: 1919–1938¹⁷²; Przedstawicielstwo Dyplomatyczne RP w Hiszpanii: 22.10.1938–18.02.1939; Poselstwo RP w Madrycie: 18.02.1939–1942, 1944–1945

Adres:¹⁷³ Madryt: -1921–31.12.1924: calle de Monte Esquinza 38; 1.01.–27.06.1925: calle de Quintana 5; 27.06.1925–1928: calle de Goya 9; 1928–1933–: Zurbano 21; 1.10.1935–1943–: calle de

¹⁷² Wcześniej działała z ramienia KNP Delegacja Polska w Hiszpanii, funkcję delegata sprawował Aleksander Dzieduszycki.

¹⁷³ Na okres letni (od 1 czerwca) korpus dyplomatyczny przenosił się do San Sebastian, poseł RP rezydował pod adresami: 1930–1936: Oquendo 11; 15.07.–30.09.1935 r.: Ondarreta villa „Azken Eche”. Po wybuchu wojny domowej prawie wszyscy obcy dyplomaci przebywali w bezpiecznym francuskim mieście Saint-Jean-de-Luz, tam też do 1939 r. (z przerwami) urzędował poseł Marian Szumlański. W Madrycie, w budynku placówki pozostawał sekretarz poselstwa Leopold Koziebrodzki, który podpisywał korespondencję jako *chargé d'affaires a.i.*, następnie od 1.09.1937 r. tyt. II sekretarz poselstwa Mieczysław Skolimowski. W 1937 r. planowano przenieść placówkę do Walencji, następnie Barcelony.

Lista 16¹⁷⁴; -31.12.1943: Lagasca 75; 1.01.1944-: calle Villanueva 12; 1944–1945: Marques de Villamajor 4; -10.02.1945-: calle de Goya 6

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Jerzy Tomaszewski	<i>chargé d'affaires</i>	9.07.1919 ¹⁷⁵	29.07.1919	11.09.1919	11.03.1920
Władysław Skrzyński	poseł	24.11.1919		25.03.1920	31.08.1921
Ksawery Orłowski	poseł	1.09.1921 3.09.1921	4.10.1921	1.11.1924	30.09.1924 ¹⁷⁶
Konstanty Jeleński	<i>chargé d'affaires</i>	1.07.1923			1.12.1924
Władysław Sobański	poseł	11.10.1924	30.09.1924		14.02.1927 ¹⁷⁷
Jan Perłowski	poseł	1.03.1927	7.03.1927		16.02.1935 ¹⁷⁸
Marian Szumlakowski	poseł	1.03.1935	16.02.1935 4.03.1939	21.03.1935 ¹⁷⁹ 14.03.1939	30.09.1943 ¹⁸⁰
Józef Potocki	<i>chargé d'affaires</i>	1.06.1944 ¹⁸¹	26.05.1944		15.07.1944
Józef Potocki	poseł		15.07.1944		

¹⁷⁴ Dnia 24.10.1936 r. *chargé d'affaires* RP podpisał umowę na wynajem domu przy placu Rubén Darío 1, gdzie utworzono schronisko dla osób, którym Poselstwo RP udzieliło azylu. Placówka uzyskała zgodę na uznanie tego budynku za aneks polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego, czyli posiadającego przywileje i immunitety. W 02.–03.1939 r. korespondencja kierowana była do posła na adresy w San Sebastian: Villa Algarbe Alto de Miracruz; calle de los Fueros 1; hotel „Continental” (Zubieta 22).

¹⁷⁵ *Agrément* udzielone 23.06.1919 r.

¹⁷⁶ Data podpisania listów odwoływających przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska 31.05.1923 r. W aktach znajdują się także kopie listów odwoływających z lipca 1923 r.

¹⁷⁷ Data podpisania listów odwoływających przez prezydenta RP. Akt odwołania z 1.03.1927 r.

¹⁷⁸ Data podpisania listów odwoływających przez prezydenta RP. Akt odwołania z dniem 1.03.1935 r. W dokumentach znajdują się także listy odwołujące Jana Perłowskiego podpisane 27.06.1933 r.

¹⁷⁹ Marian Szumlakowski przyjechał do Madrytu i objął kierownictwo Poselstwa RP w dniu 2.03.1935 r.

¹⁸⁰ Data listów odwoływających. Poselstwo RP w Madrycie zostało ostatecznie zamknięte przez Hiszpanów 4.04.1942 r., a sprawy polskie prowadziła Ambasada Chile w Madrycie. Wobec Mariana Szumlakowskiego władze polskie 3.07.1943 r. wszczęły postępowanie dyscyplinarne, 1.02.1944 r. został przeniesiony w stan nieczynny decyzją min. spraw zagranicznych z 25.01.1944 r., 25.04.1945 r. umorzono postępowanie dyscyplinarne.

¹⁸¹ Dnia 1.05.1942 r. placówka miała 5 etatów (poseł, sekretarz, *attaché* honorowy, 1 p.k., funkcjonariusz niższy), 1.07.1944 r. także 5 etatów (*chargé d'affaires*, sekretarz, tyt. *attaché* handlowy, 1 p.k., 1 funkcjonariusz niższy), 1.10.1944 r. – 10 etatów (poseł, 2 sekretarzy, 5 p.k., 2 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 585, Budżet na 1945 – Europa, Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie zmiany w wykazie stanowisk i uposażeń w budżecie na rok 1944, s. 6 dokumentu.

Dodatkowa akredytacja:

Ksawery Franciszek Orłowski, Władysław Sobański, Jan Perłowski, zob.: Belgia

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 1833, Poselstwo RP w Madrycie, [2/1833/0], 1 j.a., 1942–1943
- IPMS, zesp. A.45, Poselstwo RP w Madrycie, Hiszpania, 242 j.a., 1932–1968

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Hiszpanii, 4.10.1921 r., skan 152–153; ibidem, List do króla Hiszpanii z informacją o upoważnieniu Ksawerego Orłowskiego do wręczenia orderu Orła Białego, 16.02.1922 r., skan 159; ibidem, Dwa listy króla Hiszpanii Alfonsa XIII do Naczelnika Państwa w odpowiedzi na listy z 13.02.1922 r. odwołujące posła Władysława Skrzyńskiego i akredytujące posła Ksawerego Orłowskiego, 6.03.1922 r., skan 160–162; ibidem, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Wniosek o mianowanie Władysława Skrzyńskiego posłem RP w Hiszpanii, 6.12.1919 r., skan 83–84; ibidem, Listy uwierzytelniające Władysława Skrzyńskiego jako posła RP w Hiszpanii, 6.12.1919 r., skan 86; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Jerzego Tomaszewskiego radcą I klasy w charakterze *chargé d'affaires e.p.* RP w Madrycie, 9.07.1919 r., skan 67;
- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 246: MSZ, litera J, s. 23–24 (Jeleński); ibidem,teczka 253: MSZ, litera P, s. 18–19 (Perłowski); ibidem,teczka 255: MSZ, litera S, s. 44–45 (Skrzyński);
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 545, [2/322/0/2/545], Hiszpania, Defilada „zwycięstwa” w Madrycie, Raport Poselstwa RP w Madrycie, 1939; ibidem, sygn. 551, [2/322/0/2/551], Hiszpania, *Lettres de créance*, mowy, sprawy orderowe, *agrément*, głównie dyplomatów polskich w Hiszpanii i hiszpańskich w Polsce, Korespondencja, noty, zdjęcia, 1919–1939; ibidem, Kopia listów wprowadzających Jerzego Tomaszewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Hiszpanii, 29.07.1919 r., s. 8; ibidem, Fragment raportu Poselstwa RP w Madrycie dotyczący wręczenia listów uwierzytelniających przez Ksawerego Orłowskiego w dniu 1 listopada 1924 r., 17.11.1924 r., s. 32; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Sobańskiego jako posła RP w Hiszpanii, 30.09.1924 r., s. 33; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Perłowskiego jako posła RP w Hiszpanii, 7.03.1927 r., s. 58; ibidem, Raport Poselstwa RP w Hiszpanii dotyczący złożenia listów uwierzytelniających przez Mariana Szumlakowskiego w dniu 14 marca 1939 r., s. 126–127; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mariana Szumlakowskiego jako posła RP w Hiszpanii, 4.03.1939 r., s. 134; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mariana Szumlakowskiego jako posła RP w Hiszpanii, 16.02.1935 r., s. 139; ibidem, sygn. 552, [2/322/0/2/552], Hiszpania, *Lettres de rappel* posłów polskich i hiszpańskich, Korespondencja, 1921–1936; ibidem, Projekt listów odwołujących Władysława Skrzyńskiego ze stanowiska posła RP w Hiszpanii, b.d., s. 1; ibidem, Kopia listów odwołujących Ksawerego Orłowskiego ze stanowiska posła RP w Hiszpanii, 30.09.1924 r.,

s. 6; ibidem, Kopia listów odwołujących Władysława Sobańskiego ze stanowiska posła RP w Hiszpanii, 14.02.1927 r., s. 20; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Perłowskiego ze stanowiska posła RP w Hiszpanii, 16.02.1935 r., s. 29; ibidem, Kopia aktu odwołania Jana Perłowskiego ze stanowiska posła RP w Hiszpanii z dniem 1 marca 1935 r., 6.12.1934 r., s. 32; ibidem, sygn. 553, [2/322/0/2/553], Hiszpania, Stosunki dyplomatyczne Polski z rządem gen. Franco, Przedstawicielstwo Hiszpanii w Warszawie i jego skład, Korespondencja, noty, 1938–1939; ibidem, Pismo Przedstawicielstwa RP w Hiszpanii do MSZ w Warszawie w sprawie wykonania instrukcji utworzenia placówki, 30.10.1938 r., s. 1–3; ibidem, sygn. 753, [2/322/0/2/753], Portugalia, *Lettres de rappel*, audiencje posłów polskich i posła portugalskiego, Korespondencja, noty, 1923–1937; ibidem, Kopia listów odwołujących Ksawerego Franciszka Orłowskiego ze stanowiska posła RP w Portugalii, 30.09.1924 r., s. 12; ibidem, Kopia listów odwołujących Władysława Sobańskiego ze stanowiska posła RP w Portugalii, 14.02.1927 r., s. 18; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Perłowskiego ze stanowiska posła RP w Portugalii, 27.06.1933 r., s. 27; ibidem, Kopia aktu nominacji Mariana Szumlańskiego na stanowisko posła RP w Hiszpanii z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Portugalii z dniem 1 marca 1935 r., 6.12.1934 r., s. 43; ibidem, sygn. 1456g, [2/322/0/3/1456g], Perłowski Jan – poseł w Madrycie, Akta osobowe, 1924–1934; ibidem, sygn. 1473, [2/322/0/3/1473], Hiszpania. Poselstwo RP w Madrycie – sytuacja w okresie wojny domowej, sprawy personelu i azylantów, Korespondencja, 1936–1939; ibidem, sygn. 4088, [2/322/0/4.3/4088], Skład poselstw: hiszpańskiego w Warszawie i polskiego w Madrycie – nominacje, preliminarze, Raporty, notatka, 1930, 1931; ibidem, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich, wykaz, 1939, s. 2;

- AAN, zesp. 464, Konsulat RP w Marsylii, sygn. 729, [2/464/0/8/729], Poselstwo RP w Madrycie, Sprawy repatriacji i pomocy dla uchodźców polskich z Hiszpanii, Zopatrywanie Poselstwa w żywność, przesyłanie dotacji budżetowych oraz korespondencji. Pomoc ewakuowanym obywatelom hiszpańskim, którzy uzyskali azyl [...], 1936–1939;
- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 3;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1497, [2/503/0/2/1497], Hiszpania, Likwidacja Poselstwa RP w Madrycie, Internowanie obywateli polskich, m.in. kardynała Augusta Hlonda w obozie Miranda del Ebro, Działalność Komitetu Baskijskiego na emigracji, Korespondencja, noty, telegramy, notatki, 1941–1942; ibidem, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 329;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/P, s. 99–100 (Potoczki – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/2/728, Teczka personalna Mariana Szumlańskiego;
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 24, Poselstwo RP w Hiszpanii, Notyfikacje, skład Poselstwa, audiencje, życzenia, zaproszenia, 1940–

- 1943; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 98; ibidem, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Madrycie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 481, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Madryt, 1944; ibidem, sygn. 482, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Madryt, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Józefa Potockiego, 15.07.1944 r., b.p.; ibidem, Kopia listu wprowadzającego Józefa Potockiego jako *chargé d'affaires*, 26.05.1944 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Mariana Szumlakowskiego, 30.09.1943 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Madrycie, 1.05.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Madrycie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945; ibidem, sygn. 958, Finanse – Poselstwo Madryt, 1945; ibidem, sygn. 990, Sprawy personalne placówek, m.in. Madryt, 1944–1945; ibidem, sygn. 1035, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Madryt, 01.–03.1945 r.; ibidem, sygn. 1084, Depesze – Madryt, 1945; ibidem, sygn. 1493, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Hiszpania (1 dokument), 1939;
- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 52.11g, Korespondencja ambasadora Edwarda Raczyńskiego z przedstawicielami placówek – Madryt (Miranda), 1941–1943; ibidem, sygn. 53.36d, Depesze szyfrowe: Madryt, 1940; ibidem, sygn. 53.36e, Depesze szyfrowe: Madryt, 1941; ibidem, sygn. 53.36f, Depesze szyfrowe: Madryt, 1942; ibidem, sygn. 53.38r, Depesze szyfrowe: Madryt, 1943; ibidem, sygn. 53.39p, Depesze szyfrowe: Madryt, 1944; ibidem, sygn. 53.40m, Depesze szyfrowe: Madryt, 1945;
 - ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 16 dokumentu;
 - ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/729, [3/1/0/4/729/1], Perłowski Jan [zdj. jako poseł w Hiszpanii], b.d.; ibidem, sygn. 4/730, [3/1/0/4/730/1-3], Złożenie listów uwierzytelniających królowi Hiszpanii Alfonsowi XIII przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Hiszpanii Władysława Sobańskiego, 1924; ibidem, sygn. 4/731, [3/1/0/4/731/1-2], Złożenie listów uwierzytelniających prezydentowi Hiszpanii Niceto Alcalá-Zamora przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Hiszpanii Mariana Szumlakowskiego, 1935; ibidem, sygn. 4/732, [3/1/0/4/732/1-3], Złożenie listów uwierzytelniających szefowi państwa hiszpańskiego Francisco Franco przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Hiszpanii Mariana Szumlakowskiego, 1939; ibidem, sygn. 4/733, [3/1/0/4/733/1-3], Madryt, Gmach Poselstwa RP, 1936;
 - ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 102; 1924, nr 11, s. 181, nr 12, s. 201; 1925, nr 2, s. 23, nr 7, s. 108, nr 12, s. 184; 1926, nr 12, s. 166; 1927, nr 3, s. 47, 48, nr 12, s. 169; 1928, nr 8, s. 153, 154; 1929, nr 12, s. 250; 1930, nr 8, s. 211, nr 15, s. 228; 1931, nr 15, s. 228; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 9; 1933, nr 5, s. 53; 1935, nr 1, s. 22; 1936, nr 3, s. 53;
 - ▷ RSZ: 1932, s. 43, 191; 1933, s. 210; 1934, s. 162, 207; 1935, s. 64; 1936, s. 64; 1937, s. 73; 1938, s. 81; 1939, s. 80.

Wybrana literatura:

Biliński W., *Skrzyński Władysław Bolesław (1873–1937)*, [w:] PSB, t. 38, 1997–1998, s. 469–472;

Piber A., *Sobański Władysław (1877–1943)*, [w:] PSB, t. 39, 1999–2000, s. 442, 443;

Polska służba zagraniczna..., s. 55;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 21;

Szklarska-Lohmannowa A., *Perłowski Jan (1872–1942)*, [w:] PSB, t. 25, 1980, s. 631, 632;

Szklarska-Lohmannowa A., *Potocki Józef Alfred (1895–1968)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 81, 82;

Szklarska-Lohmannowa A., *Orłowski Ksawery Franciszek (1862–1926)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 233, 234;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 290–292 (Orłowski), s. 343, 345 (Skrzyński).

HOLANDIA

(obecnie Królestwo Niderlandów)

PRZEDSTAWICIELSTWO
RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W HADZE.

Ranga: Poselstwo RP w Hadze: 1921¹⁸²–05.1940; Poselstwo RP przy Rządzie Holenderskim: 05.1940–1944; Poselstwo RP: 1944–1945

Adres: Haga: 1918: Nassau Odijkstraat; -1.01.1920-: Beenorden Handsche Weg 5; 1921–6.02.1925-: Sophialaan 10; 1925–9.01.1930: Prinsessegracht 9; 9.01.1930–05.1940: Alexanderstraat 25; Londyn: 05.1940–1944: 40, Queen's Gate; Haga: 1944–1945: Alexanderstraat 25

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Kazimierz Dłuski	poseł w misji specjalnej	24.05.1919		1.06.1919	
Jan Włodek	<i>chargé d'affaires</i>	13.09.1919	20.08.1919	16.09.1919	12.03.1920
Eugeniusz Rozwadowski	<i>chargé d'affaires</i>	20.04.1920 ¹⁸³	12.03.1920		1.04.1921

¹⁸² Wcześniej działało Biuro Departamentu Stanu Królestwa Polskiego w Holandii, którym kierował od 10.07.1918 r. Jan Włodek (mąż zaufania Rządu Polskiego w Hadze), w listopadzie 1918 r. przemianowane na „Biuro Polskiego Ministerjum Spraw Zagranicznych w Holandii”. Zajmowało się reemigracją robotników.

¹⁸³ W tej funkcji widnieje już na wykazie z 1.01.1920 r. Placówkę tworzyły wtedy tylko dwie osoby: *chargé d'affaires* oraz sekretarz II klasy.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Józef Wierusz-Kowalski	poseł	22.08.1921	15.09.1921 ¹⁸⁴	19.10.1921	11.12.1924 ¹⁸⁵
Stanisław Koźmiński	poseł	1.12.1924	15.12.1924	3.02.1925	7.03.1927 ¹⁸⁶
Stanisław Kętrzyński	poseł	04.1927	31.03.1927	25.05.1927	8.05.1931 ¹⁸⁷
Wacław Babiński	poseł	16.06.1931	25.06.1931	13.08.1931	10.08.1944 ¹⁸⁸
Tytus Komarnicki	poseł	1.10.1944	14.10.1944	10.11.1944	5.07.1945

Archiwum placówki:

- IH, zesp. 47, Poselstwo Polskie w Holandii, [800/47/0]; 1920–1939, sygn. 1–2

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Wniosek o mianowanie Józefa Wierusz-Kowalskiego posłem RP przy Rządzie Królewsko-Holenderskim, 28.08.1921 r., skan 131–133; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Kazimierza Dłuskiego na min. pełnomocnego III klasy i posła w misji specjalnej do Królestwa Holenderskiego, 24.05.1919 r., skan 36; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143;
- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, tecza 238; MSZ, litera B, s. 7–8 (Babiński);
- AAN, zesp. 100, Archiwum Ignacego Jana Paderewskiego, sygn. 1832, [2/100/0/5.9/1832], Poselstwo RP w Hadze, 1929;
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 560, [2/322/0/2/560], Holandia, Sprawa uznania Polski przez Holandię, Wizyta królowej holenderskiej w Belgii, Hymn holenderski, Korespondencja, nuty, 1919–1939; ibidem, sygn. 568, [2/322/0/2/568], Holandia, *Lettres de créance*, mowy posłów polskich i holenderskich, listy odręczne prezydenta RP z gratulacjami dla królowej, Korespondencja, noty, informacje, 1919–1939; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających Kazimierza Dłuskiego jako posła w misji specjalnej w Holandii, b.d., s. 1–4; ibidem, Kopia listów wprowadzających Jana Włodka jako *chargé d'affaires* RP w Holandii, 20.08.1919 r., s. 5; ibidem, Kopia listów wprowadzających Eugeniusza Rozwadowskiego jako *chargé d'affaires* RP w Holandii, 12.03.1920 r., s. 13; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających Józefa Wierusz-Kowalskiego jako posła RP w Holandii, b.d., s. 14, 17; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Koźmińskiego jako posła RP w Holandii, 15.12.1924 r., s. 28; ibidem, Pismo Poselstwa

¹⁸⁴ W sierpniu 1923 r. otrzymał także listy upoważniające go do wręczenia insygniów orderu Orła Białego królowej Holandii z okazji 25. rocznicy wstąpienia na tron.

¹⁸⁵ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

¹⁸⁶ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska z 28.02.1927 r.

¹⁸⁷ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

¹⁸⁸ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Wacław Babiński został odwołany pismem MSZ z 7.08.1944 r. Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 3 etaty (poseł, sekretarz, *attaché* wojskowy).

Polskiego w Hadze do MSZ w Warszawie w sprawie ceremonii wręczenia listów uwierzytelniających przez Stanisława Koźmińskiego w dniu 3 lutego 1925 r., 6.02.1925 r., s. 33–34; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Kętrzyńskiego jako posła RP w Holandii, 31.03.1927 r., s. 42; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Hadze do MSZ w Warszawie w sprawie ceremonii wręczenia listów uwierzytelniających przez Stanisława Kętrzyńskiego w dniu 25 maja 1927 r., 30.05.1927 r., s. 46; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Wacława Babińskiego jako posła RP w Holandii, 25.06.1931 r., s. 48, 50; ibidem, Kopia aktu nominacji Wacława Babińskiego na posła RP w Holandii z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Jugosławii, 16.06.1931 r., s. 49; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Hadze do MSZ w Warszawie w sprawie uroczystości wręczenia listów uwierzytelniających przez posła Wacława Babińskiego w dniu 13 sierpnia 1931 r., 17.08.1931 r., s. 52–54; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Hadze w sprawie wręczenia listów uwierzytelniających przez posła Wacława Babińskiego, 14.09.1931 r., s. 56–58; ibidem, sygn. 569, [2/322/0/2/569], Holandia, *Lettres de rappel* posłów polskich i holenderskich, Korespondencja, noty, 1924–1937; ibidem, Kopia listów odwołujących Józefa Wierusz-Kowalskiego ze stanowiska posła RP w Holandii, 11.12.1924 r., s. 2; ibidem, Kopia listów odwołujących Stanisława Koźmińskiego ze stanowiska posła RP w Holandii, 11.03.1927 r., s. 14; ibidem, Kopia listów odwołujących Stanisława Kętrzyńskiego ze stanowiska posła RP w Holandii, 8.05.1931 r., s. 21; ibidem, sygn. 571, [2/322/0/2/571], Holandia, Ustanowienia ambasad holenderskich, początkowo w Belgii, Raport Poselstwa RP w Hadze, 1935; ibidem, sygn. 3263, [2/322/0/4.3/3263], Wywiady dla prasy gen. Władysława Sikorskiego i posła RP w Hadze Stanisława Koźmińskiego, Raporty, korespondencja, wycinki prasowe, 1925; ibidem, sygn. 4181, [2/322/0/4.3/4181], Holandia, Działalność polskich urzędów dyplomatycznych i konsularnych, Sprawozdania, 1931; ibidem, sygn. 4184, [2/322/0/4.3/4184], Holandia, Wręczenie listów uwierzytelniających przez posła RP Wacława Babińskiego, Raporty, korespondencja, 1931; ibidem, sygn. 4186, [2/322/0/4.3/4186], Przeprowadzka Poselstwa RP w Hadze, Pismo, 1930, 1931; ibidem, sygn. 11639, [2/322/0/6.3/11639], Polska sieć dyplomatyczna i konsularna w Holandii, Raporty, memoriał, notatki, korespondencja, 1927–1930; ibidem, sygn. 12607, [2/322/0/7/12607], Sprawy organizacyjne, budżetowo-rachunkowe i personalne Poselstwa RP w Hadze, 1922;

- ▷ AAN, zesp. 474, Ambasada RP w Berlinie, sygn. 2894, [2/474/0/8.14/2894], Skład placówek polskich za granicą, *Lettres de créance*, *exequatur* posła RP w Hadze Józefa Wierusz-Kowalskiego oraz *chargé d'affaires* w Egipcie Juliusza Dzieduszyckiego, Korespondencja, notatki, 1921, 1928;
- ▷ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 4;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 331;
- ▷ AAN, zesp. 513, Delegacja RP przy Lidze Narodów w Genewie, sygn. 2, [2/513/0/-/2], Stosunki polityczne Holandii z poszczególnymi państwami z wyjątkiem Polski, Sprawy mniejszościowe i kolonialne w Indiach Holenderskich, Raporty delegacji, Posel-

stwo RP w Hadze i Delegacji Polskiej na Konferencję Rozbrojeniową, 1925–1930, 1932;

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/B, s. 5–6 (Babiński – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/K, s. 91–92 (Komarnicki – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/2/312, Teczka personalna Tytusa Komarnickiego.
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 21, Poselstwo RP przy Rządzie Holenderskim, Notyfikacje, skład Poselstwa, audiencje, życzenia, zaproszenia, 1940–1945; ibidem, sygn. 292, Rozkazy personalne, Wacław Babiński, Nominacja z 7.08.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP przy Rządzie Holenderskim w Londynie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 480, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Haga, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Komarnickiego, 14.10.1944 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Wacława Babińskiego, 10.08.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP przy Rządzie Holenderskim w Londynie, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 699, Wykaz stanowisk i uposażeń dla Urzędów Zagranicznych RP, nr rok 1945, 1.01.1945 r., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Hadze, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 2 na rok 1945 Poselstwo RP w Hadze, ważny od 1 kwietnia 1945 r., 1945, b.p.; ibidem, sygn. 959, Finanse – Haga, 1945; ibidem, sygn. 990, Sprawy personalne placówek, m.in. Holandia, 1944–1945; ibidem, sygn. 1492, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Holandia (1 dokument), 1937;
- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.1, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Holandia, 1938–1939;
- ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 16 dokumentu;
- ▷ IPMS, kolekcja 82, Jan Ciechanowski, sygn. 8, Szyfry Poselstwa RP w Hadze, 1921; ibidem, sygn. 8a, Szyfry Poselstwa RP w Hadze, 1929–1939;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/751, [3/1/0/4/751/1], Babiński Wacław [zdj. jako poseł w Holandii, w mundurze dyplomatycznym], b.d.; ibidem, sygn. 4/753, [3/1/0/4/753/1], Przekazanie Poselstwu RP w Holandii portretu Jana III Sobieskiego, 1933; ibidem, sygn. 11/6243, [3/1/0/11/6243/1], Wystawa sztuki polskiej w Stedelijk Muzeum w Amsterdamie [na zdj. Stanisław Kętrzyński jako poseł w Holandii], 1929; ibidem, sygn. 14/3176, [3/1/0/14/3176/1], Mecz tenisowy Holandia–Polska w Hadze [na zdj. tenisiści w ogrodach poselstwa], 1933; ibidem, sygn. 16/755, [3/1/0/16/755/1-2], Wręczenie Złotego Krzyża Zasługi w Hadze naczelnemu dyrektorowi koncernu „Tuszyński” Hermanowi Gersztanowiczowi [na zdj. Wacław Babiński jako poseł w Holandii], 1933; ibidem, sygn. 16/ 759, [3/1/0/16/759/1], Członkowie Towarzystwa „Jedność” i Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” [na zdj. Stanisław Kętrzyński jako poseł w Holandii], b.d.; ibidem, sygn. 7/2028, [3/1/0/7/2028/2], Wodowanie okrętu podwodnego ORP „Orzeł” w Vlissingen [na zdj. Wacław Babiński jako poseł w Holandii], 1938; ibidem, sygn. 7/2070, [3/1/0/7/2070/1], Wizyta eskadry polskich okrętów podwodnych: ORP „Ryś”, ORP „Wilł” i ORP „Żbik” w Holandii [na zdj. Wacław Babiński jako poseł w Holandii], 1934;

- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 102; 1924, nr 12, s. 201; 1925, nr 1, s. 6, nr 12, s. 185; 1926, nr 12, s. 167; 1927, nr 3, s. 49, nr 4, s. 69, nr 12, s. 169; 1929, nr 12, s. 250; 1930, nr 8, s. 211, nr 12, s. 199; 1931, nr 10, s. 177; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 10;
- ▷ RSZ: 1932, s. 193; 1933, s. 211; 1934, s. 163, 207; 1935, s. 67; 1936, s. 67; 1937, s. 76; 1938, s. 84; 1939, s. 83.

Wybrana literatura:

Czekanowski J., *Koźmiński Stanisław (1877–1938)*, [w:] PSB, t. 15, 1970, s. 70, 71;

Gieysztor A., *Kętrzyński Stanisław (1876–1950)*, [w:] PSB, t. 12, 1966–1967, s. 374–376;

Pobóg-Malinowski W., *Kazimierz Dłuski (1855–1930)*, [w:] PSB, t. 5, 1939–1946, s. 189–193;

Polska służba zagraniczna..., s. 55;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 21;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 42–45 (Babiński), s. 199–201 (Kętrzyński), s. 212–214 (Koźmiński), s. 376–378 (Wierusz-Kowalski), s. 379, 380 (Włodek);

Włodek J.M., *Jan Włodek. Legionista, dyplomata, uczony*, Kraków 2009.

HONDURAS

Ranga: Poselstwo RP w Tegucigalpie: 1933–1945

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Posel akredytowany w Meksyku z siedzibą w Meksyku: 1933–1945

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933	4.11.1933	13.02.1934	31.12.1935 ¹⁸⁹
Tadeusz Jarocki	<i>chargé d'affaires</i>	31.01.1936			24.09.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936		1.02.1940
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939			31.01.1943
Władysław Neuman	poseł	1.11.1942	1.11.1942		
Zygmunt Merdinger	poseł	16.02.1945			1945

Archiwum placówki: brak informacji

¹⁸⁹ W centrali MSZ od 31.01.1936 r.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audienze dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Hondurasie, 4.11.1933 r., s. 54; ibidem, Pismo Zygmunta Merdingera do MSZ w Warszawie informujące o złożeniu listów wprowadzających, 17.02.1934 r., s. 67; ibidem, Pismo min. spraw zagranicznych Hondurasu do MSZ w Warszawie potwierdzające złożenie listów wprowadzających przez Zygmunta Merdingera, 14.02.1934 r., s. 68; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Hondurasie, 23.07.1936 r., s. 83–84;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 332;
- ▷ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944, Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944 r.; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksyku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillesa na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Neumana, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ RSZ: 1935, s. 72; 1936, s. 72; 1937, s. 81; 1938, s. 89; 1939, s. 88.

Wybrana literatura:

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska służba zagraniczna..., s. 56;

Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger), s. 284–286 (Neuman).

IRAK

Ranga: Poselstwo RP w Bagdadzie: 1932–15.09.1945

Adres: Bagdad: 16.04.1942–1945: Waziriyak

Kierownik urzędu:

Posel akredytowany w Iranie z siedzibą w Teheranie: 1932–1942

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Stanisław Hempel	poseł	22.12.1932 ¹⁹⁰	12.01.1933	19.06.1933 ¹⁹¹	6.10.1938 ¹⁹²
Jan Karszo-Siedlewski	poseł	1.12.1938	29.11.1938	27.03.1939	31.03.1943 ¹⁹³
Henryk Malhomme	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1942	1.09.1943		31.12.1944 ¹⁹⁴
Bohdan Kościalkowski	<i>chargé d'affaires</i>	8.11.1944			1.02.1945 ¹⁹⁵
Paweł Czerwiński	kierownik poselstwa	1.02.1945			1945

Archiwum placówki: brak informacji

¹⁹⁰ Od 1.09.1939 r. do 1.03.1940 r. w stolicy Iraku Bagdadzie istniał Konsulat Generalny RP. 1.01.1942 r. powołano Poselstwo RP w Bagdadzie, rozpoczęło działalność 23.03.1942 r.

¹⁹¹ Dnia 6.03.1934 r. złożył ponownie listy uwierzytelniające nowemu królowi Ghazi I.

¹⁹² Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania z dniem 31.10.1938 r.

¹⁹³ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

¹⁹⁴ Faktycznie wyjechał z placówki już w listopadzie, zastępował go Bohdan Kościalkowski, który nominację otrzymał dopiero z dniem 1.01.1945 r.

¹⁹⁵ Dnia 1.09.1942 r. placówka miała 3 etaty (*chargé d'affaires, attaché*, 1 p.k.), 1.07.1944 r. – 7 etatów (*chargé d'affaires, radca, attaché* z tytułem sekretarza, 4 p.k.) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Bagdadzie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Bagdadzie, 1.09.1942 r., b.p.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 579, [2/322/0/2/579], Irak, *Lettres de créance* posła polskiego na Irak, Objęcie zastępstwa interesów Iraku na terenie RP i WM Gdańska przez Ambasadę Brytyjską, Korespondencja, noty, informacje, telegramy, 1932–1934; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Hempla jako posła RP w Iraku, 12.01.1933 r., s. 11; ibidem, Kopia aktu nominacji Stanisława Hempla na posła RP w Iraku z siedzibą w Teheranie, 22.12.1932 r., s. 13; ibidem, Telegram Stanisława Hempla do MSZ w Warszawie z informacją o złożeniu listów uwierzytelniających, 6.03.1934 r., s. 14; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Hempla jako posła RP w Iraku, 10.11.1933 r., s. 19; ibidem, sygn. 586, [2/322/0/2/586], Iran–Persja, *Lettres de créance* [...], Kopia aktu nominacji Jana Karszo-Siedlewskiego na posła RP w Iraku z siedzibą w Teheranie z dniem 1 grudnia 1938 r., 26.11.1938 r., s. 122; ibidem, Telegram Jana Karszo-Siedlewskiego do MSZ w Warszawie z informacją o złożeniu listów uwierzytelniających królowi Iraku, 27.03.1939 r., s. 125; ibidem, Tłumaczenie na język polski listów uwierzytelniających Jana Karszo-Siedlewskiego jako posła RP w Iraku, 29.11.1938 r., s. 126; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Karszo-Siedlewskiego jako posła RP w Iraku, 29.11.1938 r., s. 130; ibidem, sygn. 587, [2/322/0/2/587], Iran, *Lettres de rappel* [...], Kopia aktu odwołania Stanisława Hempla ze stanowiska posła RP w Iranie oraz ze stanowiska posła RP w Iraku z dniem 31.10.1938 r., 30.08.1938 r., s. 19; ibidem, Tłumaczenie na język polski listów odwołujących Stanisława Hempla ze stanowiska posła RP w Iraku, 6.10.1938 r., s. 28; ibidem, Kopia listów odwołujących Stanisława Hempla ze stanowiska posła RP w Iraku, 6.10.1938 r., s. 33¹⁹⁶;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 332;
- ▷ IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.20, Depesze szyfrowe, m.in. Bagdad, 14.10.1942–13.03.1943 r.;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/C, s. 65–66 (Czerwiński Paweł – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/K, s. 25–26 (Karszo-Siedlewski – karta ewidencyjna); ibidem, s. 133–134 (Kościałkowski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/M, s. 17–18 (Malhomme – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 98; ibidem, sygn. 292, Rozkazy personalne, Bohdan Kościałkowski, Notatka z 17.11.1944 r., b.p., ibidem, Karta służbowa dotycząca Henryka Malhomme’a, 16.12.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 336, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Bagdad, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów odwołujących Jana Karszo-Siedlewskiego, 31.03.1943 r., b.p.; ibidem, Kopia listów wprowadzających Henryka Malhomme’a, 1.09.1943 r., b.p.; ibidem, sygn. 636, Sprawy finansowe placówek – Bagdad, 1945; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Europa, Sprawozdanie ogólne Poselstwa RP w Bagdadzie za lata 1942–1943, 17.04.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 921, Sprawy finansowe placówek polskich na Bliskim i Środkowym Wschodzie,

¹⁹⁶ Zobacz też inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5933 do 2/322/0/4.4/5944.

1944, b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Bagdadzie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 982, Sprawy personalne placówek, m.in. Bagdad, 1944–1945; ibidem, sygn. 1048, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Bagdad, 01.–05.1945 r.; ibidem, sygn. 1064, Depesze – Bagdad, 10.05.–2.08.1945 r.;

- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Irak, 1940; ibidem, sygn. 53.38c, Depesze szyfrowe: Bagdad, 1943; ibidem, sygn. 53.39c, Depesze szyfrowe: Bagdad, 1944;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/782, [3/1/0/4/782], Karszo-Siedlewski Jan [zdj. jako poseł w Iranie, Iraku, Afganistanie], b.d.; ibidem, sygn. 4/783, [3/1/0/4/783/1], Poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny Polski w Iranie, Iraku i Afganistanie Jan Karszo-Siedlewski w towarzystwie rodziny i pracowników [zdj. w siedzibie poselstwa w Teheranie], 1938;
- Dz. Urz. MSZ: 1925, nr 12, s. 185; 1938, nr 6, s. 101; 1939, nr 1, s. 6;
- RSZ: 1932, s. 228; 1933, s. 222; 1934: s. 32, 176; 1935, s. 72; 1936, s. 72; 1937, s. 81; 1938, s. 89; 1939, s. 88.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 56;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 93–95 (Czerwiński), s. 160–162 (Hempel), s. 193–195 (Karszo-Siedlewski), s. 257–259 (Malhomme).

IRAN

(Persja)

Ranga: Poselstwo RP w Teheranie: 11.10.1928–1945

Adres: Teheran: -1926–1929: Hors de la Porte Davlète; 1930–1943-: Parc Amin-ed-Dowleh Darvaze Chimran (Parc Amin-od-Dowleh Khiaban Darvazeh Shemiron); 1945: Park Amin ed Dowleh Khiabane Baharest an

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Stanisław Hempel	<i>chargé d'affaires</i>	1.05.1925	1.05.1925 ¹⁹⁷	6.07.1925	11.10.1928

¹⁹⁷ Stanisław Hempel otrzymał także listy akredytujące na koronację nowego szacha Iranu – Rezy Szaha Pahlawiego, wręczone 25.04.1926 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Stanisław Hempel	poseł	11.10.1928 ¹⁹⁸	2.11.1928	03.1929 ¹⁹⁹	6.10.1938 ²⁰⁰
Jan Karszo-Siedlewski	poseł	1.12.1938	29.11.1938 ²⁰¹		30.06.1942 ²⁰²
Karol Bader	poseł	1.07.1942	30.06.1942		30.06.1945 ²⁰³
Witold Okoński	<i>chargé d'affaires</i>	1.06.1945 ²⁰⁴			28.07.1945

Dodatkowa akredytacja:

Stanisław Hempel, zob.: Irak

Jan Karszo-Siedlewski, zob.: Afganistan, Irak

Archiwum placówki:

- ▶ AAN, zesp. 592, Poselstwo RP w Teheranie, [2/592/0], 137 j.a., 1934–1945
- ▶ IPMS, zesp. A.36, Poselstwo RP w Teheranie, 1 j.a., 1945

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 244: MSZ, litera H, s. 5–6 (Hempel);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 585, [2/322/0/2/585], Iran, Ordery irańskie dla posła RP w Teheranie Jana Karszo-Siedlewskiego i kapitana Stefana Kryńskiego, Raport Poselstwa RP w Teheranie, 1939; ibidem, sygn. 586, [2/322/0/2/586], Iran–Persja, *Lettres de créance*, mowy, audiencje, *agrément* dyplomatów polskich i irańskich, Korespondencja, noty, telegramy, zdjęcia, wycinki prasowe, 1925–1939; ibidem, Kopia listów wprowadzających Stanisława Hempla jako *chargé d'affaires* RP w Persji, 11.05.1925 r., s. 2; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Hempla jako

¹⁹⁸ Dekret nominacyjny prezydent RP podpisał 22.12.1932 r.

¹⁹⁹ Pod nieobecność posła placówką kierował *attaché* Zbigniew Ubysz (np. 30.01.–9.03.1937 r.).

²⁰⁰ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania z dniem 31.10.1938 r. Placówkę opuścił 16.11.1938 r., przekazując majątek poselstwa w ręce Ksawerego Zaleskiego, I sekretarza.

²⁰¹ Przyjechał do Teheranu w 5.02.1939 r.

²⁰² Listy odwołujące zostały podpisane przez prezydenta RP w styczniu 1942 r. Protokoły zdawczo-odbiorcze kierownictwa placówką zostały podpisane przez Jana Karszo-Siedlewskiego i Karola Badera w dniach 7–8.07.1942 r.

²⁰³ Dnia 1.07.1942 r. placówka miała 11 etatów (poseł, sekretarz, *attaché*, 8 p.k.), 1.07.1944 r. – 18 etatów (poseł, radca, I sekretarz, II sekretarz, tyt. *attaché*, konsul, tyt. II sekretarz, 10 p.k., 1 funkcjonariusz niższy) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Teheranie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Teheranie, 1.07.1942 r., b.p. Ponadto działały Biuro Pomocy (10 etatów) oraz Ataszat Wojskowy (3 etaty). Od 23.04.1942 r. funkcjonował Wydział Transportowy Poselstwa RP w Teheranie zatrudniający 26 pracowników.

²⁰⁴ Tego dnia przejął kierownictwo placówką od posła Karola Badera. Pismo MSZ z 10.05.1945 r. W AAN znajdują się dokumenty podpisane przez Witolda Okońskiego jako *chargé d'affaires* już z datą 27.04.1945 r.

posła RP w Persji, 2.11.1928 r., s. 21–22; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Teheranie do MSZ w Warszawie w sprawie przemówień posła Stanisława Hempla, 9.03.1929 r., s. 25–27; ibidem, Kopia aktu nominacji Jana Karszo-Siedlewskiego na posła RP w Iraku z siedzibą w Teheranie z dniem 1 grudnia 1938 r., 26.11.1938 r., s. 122; ibidem, Tłumaczenie na język polski listów uwierzytelniających Jana Karszo-Siedlewskiego jako posła RP w Iranie, 29.11.1938 r., s. 142; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Karszo-Siedlewskiego jako posła RP w Iranie, 29.11.1938 r., s. 145; ibidem, sygn. 587, [2/322/0/2/587], Iran, *Lettres de rappel*, audiencji posłów polskich i irańskich, Korespondencja, 1930–1938; ibidem, Oryginał listów odwołujących Stanisława Hempla ze stanowiska posła RP w Persji [nigdy nie zostały wysłane], 30.06.1930 r., s. 3–4; ibidem, Kopia aktu odwołania Stanisława Hempla ze stanowiska posła RP w Iranie oraz ze stanowiska posła RP w Iraku z dniem 31.10.1938 r., 30.08.1938 r., s. 19; ibidem, Tłumaczenie na język polski listów odwołujących Stanisława Hempla ze stanowiska posła RP w Iranie, 6.10.1938 r., s. 22; ibidem, Kopia listów odwołujących Stanisława Hempla ze stanowiska posła RP w Iranie, 6.10.1938 r., s. 24; ibidem, sygn. 1503, [2/322/0/4.2/1503], Dochodzenie dyscyplinarne w Poselstwie RP w Teheranie, Pismo, 1937; ibidem, sygn. 6360, [2/322/0/4.4/6360], Iran, Łączność Poselstwa RP w Teheranie z Polską, Korespondencja, 1929, 1930; ibidem, sygn. 6361, [2/322/0/4.4/6361], Polskie połączenia kurierskie z Teheranem, Korespondencja, 1939; ibidem, sygn. 6362, [2/322/0/4.4/6362], Sprawy budżetowe Poselstwa RP w Teheranie, 1936²⁰⁵; ibidem, sygn. 8449, [2/322/0/4.5/8449], Iran, Uruchomienie odbiornika radiowego w Poselstwie RP w Teheranie, Korespondencja, 1930;

- ▷ AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 275, [2/463/0/-/275], *Agrément* dla posłów polskich w Brazylii, Japonii i Jugosławii oraz posła japońskiego w Polsce, Utworzenie poselstwa ukraińskiego w Warszawie i polskiego w Teheranie, Ocena pracy placówek polskich na Bliskim Wschodzie, Utworzenie Konsulatu RP w Kabulu, Korespondencja, 1919–1920;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 332;
- ▷ IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.1c, Depesze szyfrowe z Teheranu, 3–6.07.1942 r.; ibidem, sygn. 53.1d, Depesze szyfrowe do Teheranu, 20.06.–10.07.1942 r.; ibidem, sygn. 53.2e, Depesze szyfrowe z Teheranu, 14.09.1941–27.03.1942 r.; ibidem, sygn. 53.2f, Depesze szyfrowe do Teheranu, 10.11.1941–28.02.1942 r.; ibidem, sygn. 53.2j, Depesze szyfrowe z i do Teheranu, 16–19.10.1941 r.; ibidem, sygn. 53.5, Depesze szyfrowe do Teheranu, 03.–06.1942 r.; ibidem, sygn. 53.6, Depesze szyfrowe z Teheranu, 03.–05.1942 r.; ibidem, sygn. 53.21a, Depesze szyfrowe z Teheranu, 28.07.1942–01.1943 r.; ibidem, sygn. 53.21b, Depesze szyfrowe do Teheranu, 20.07.1942–2.01.1943 r.; ibidem, sygn. 53.27a, Depesze szyfrowe do Teheranu, 1.01.–16.04.1943 r.; ibidem, sygn. 53.27b, Depesze szyfrowe z Teheranu, 2.01.–17.04.1943 r.;

²⁰⁵ Zobacz też inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6321 do 2/322/0/4.4/6365.

- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 7/Sow, 6, Poselstwo RP w Teheranie, sprawozdania specjalne, 20.01.1943–12.10.1945 r.; ibidem, sygn. 7/Sow, 7, Poselstwo RP w Teheranie, sprawozdania z prasy sowieckiej, 20.10.1943–12.10.1944 r.; ibidem, sygn. 474/1/B, s. 9–10 (Bader – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/K, s. 25–26 (Karszo-Siedlewski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/O, s. 4–5 (Okoński – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 64, Poselstwo RP w Iranie, 1941–1945; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 98; ibidem, sygn. 292, Rozkazy personalne, Witold Okoński, Nominacja z 18.05.1945 r., b.p.; ibidem, sygn. 410, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Teheran, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Karola Badera, 30.06.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Karszo-Siedlewskiego, styczeń 1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Europa, Sprawozdanie statystyczne Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Teheranie na dzień 2 stycznia 1944 r., 10.01.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 909, Sprawy finansowe Poselstwa RP w Teheranie, 1945; ibidem, sygn. 921, Sprawy finansowe placówek polskich na Bliskim i Środkowym Wschodzie, 1944, b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Teheranie, 1945; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 965, Sprawy personalne placówek, m.in. Teheran, 1944–1945; ibidem, sygn. 1050, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Teheran, 01.–05.1945 r.; ibidem, sygn. 1100, Depesze – Teheran, 1945; ibidem, sygn. 1500, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Persja (1 dokument), 1935;
- IPMS, zesp. A.12.P, Ambasada RP w Londynie, sygn. 19.3, Persja – Raporty polityczne, 27.02.–6.08.1929 r.;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 52.11h, Korespondencja ambasadora Edwarda Raczyńskiego z przedstawicielami placówek – Teheran, 1942–1943; ibidem, 53.37k, Depesze szyfrowe: Teheran, 1941–1942; ibidem, sygn. 53.38aa, Depesze szyfrowe: Teheran, 1943; ibidem, sygn. 53.39y, Depesze szyfrowe: Teheran, 1944; ibidem, sygn. 53.40w, Depesze szyfrowe: Teheran, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 17 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/782, [3/1/0/4/782], Karszo-Siedlewski Jan [zdj. jako poseł w Iranie, Iraku, Afganistanie]; ibidem, sygn. 4/783, [3/1/0/4/783/1], Poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny Polski w Iranie, Iraku i Afganistanie Jan Karszo-Siedlewski w towarzystwie rodziny i pracowników [zdj. w siedzibie Poselstwa RP w Teheranie], (1938);
- Dz. Urz. MSZ: 1925, nr 12, s. 185; 1926, nr 5, s. 60, nr 12, s. 167; 1927, nr 12, s. 169; 1928, nr 13, s. 227; 1929, nr 12, s. 250; 1930, nr 8, s. 212; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 23; 1933, nr 1, s. 4; 1938, nr 6, s. 101; 1939, nr 1, s. 6;
- RSZ: 1932, s. 25, 228; 1934, s. 176, 222; 1935, s. 72; 1936, s. 72; 1937, s. 81; 1938, s. 89; 1939, s. 88.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 56;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 21;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 160–162 (Hempel), s. 193–195 (Karszo-Siedlewski), s. 287, 288 (Okoński);

Wasilewski A., *Polska–Iran. Stosunki dyplomatyczne, konsularne, handlowe i kulturalne 1918–1939*, Warszawa–Teheran 2020, zwłaszcza s. 10–30.

JAPONIA

Ranga: Poselstwo RP w Tokio: 2.08.1920–1.10.1937; Ambasada RP w Tokio: 1.10.1937–4.10.1941

Adres: Tokio: 1921–1933: 55, Zaimkucho, Azabu-ku²⁰⁶; 1933–10.07.1937: 3 Hirohito Azabuku (lub Hiroocho Azabuku 3); 11.07.1937–1941: 9, Tsunamachi Mita, Chiba-ku

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Adam Żółtowski	poseł	4.12.1919 ²⁰⁷			
Józef Targowski	<i>chargé d'affaires</i>	7.04.1920 ²⁰⁸	2.04.1920	12.08.1920 ²⁰⁹	31.01.1921
Otton Sas-Hubicki	<i>chargé d'affaires</i>	1.02.1921			15.09.1921
Stanisław Patek	poseł	24.03.1921		24.09.1921	15.02.1926 ²¹⁰
Wacław Jędrzejewicz	<i>chargé d'affaires</i>	1.05.1925	17.06.1926 ²¹¹	9.08.1926	30.04.1928

²⁰⁶ Budynek Poselstwa RP w Tokio uległ poważnym uszkodzeniom w wyniku trzęsienia ziemi 1.09.1923 r.

²⁰⁷ *Agrément* rządu japońskiego 10.01.1920 r. Nie objął funkcji.

²⁰⁸ *Agrément* rządu japońskiego 22.05.1920 r.

²⁰⁹ Przelewy pieniężne do Japonii dla Józefa Targowskiego (Polish High Commissioner in Tokio) wykonywano już od 2.07.1920 r., obejmowały one budżet placówki od 1.05.1920 r. Personel Poselstwa RP w Tokio tworzyli wtedy: *chargé d'affaires* w randze radcy I klasy, radca I klasy, naczelnik kancelarii, dragoman, 1 p.k. – razem 5 osób.

²¹⁰ Stanisław Patek opuścił Tokio 3.04.1926 r. Listy odwołujące Patka, podpisane przez prezydenta RP 12.05.1928 r., złożył w dniu 13.06.1928 r. Zdzisław Okęcki, jego następca na stanowisku posła.

²¹¹ Otrzymał także listy uwierzytelniające (2.04.1927 r.) jako reprezentant prezydenta RP na pogrzeb cesarza Japonii – dokument antydatowany na 20.01.1927 r. W Japonii listy ceremonialne składano w języku polskim, dołączając kopię tłumaczoną na język francuski.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zdzisław Okęcki	poseł	03.1928	14.05.1928 ²¹²	13.06.1928	3.07.1933 ²¹³
Jan Fryling	<i>chargé d'affaires</i>	1.04.1930			1.10.1930
Antoni Jażdżewski	<i>chargé d'affaires</i>	1.10.1930			1.10.1933
Michał Mościcki	poseł	10.06.1933	4.07.1933		27.10.1936 ²¹⁴
Jacek Trawiński	<i>chargé d'affaires</i>	10.1936			
Tadeusz Romer	poseł	1.02.1937	3.03.1937	25.04.1937	30.09.1937
Tadeusz Romer	ambasador	1.10.1937	28.09.1937	2.11.1937	4.10.1941 ²¹⁵

Archiwum placówki:

- ▶ AAN, zesp. 468, Poselstwo RP w Tokio, [2/468/0], 2 j.a., 1921, 1925–1928

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Wniosek o mianowanie Adam Żółtowskiego posłem RP w Japonii, 4.12.1919 r., skan 164–166; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Józefa Targowskiego *chargé d'affaires* RP w Japonii, 7.04.1920 r., skan 198;
- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 253: MSZ, litera P, s. 8–9 (Patek);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 590, [2/322/0/2/590], Japonia, Ceremoniał przyjęć cesarskich dla ambasadorów państw obcych, Raport Ambasady RP w Tokio, 1938; ibidem, sygn. 593, [2/322/0/2/593], Japonia, Notyfikacje zgonu, wstąpienia na tron, zmiany rządów, *Lettres de créance* posła polskiego, order dla cesarza, Korespondencja, noty, 1921–1937; ibidem, sygn. 600, [2/322/0/2/600], Japonia, *Lettres de créance*, mowy, audjencje, orderzy posłów polskich i japońskich, Korespondencja, notatki, wycinki, 1920–1934; ibidem, Projekt listów wprowadzających Józefa Targowskiego jako *chargé d'affaires* RP w Japonii, 7.04.1920 r., s. 1; ibidem, Kopia listów wprowadzających Wacława Jędrzejewicza jako *chargé d'affaires* RP w Japonii, 17.06.1926 r., s. 29; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Wacława Jędrzejewicza jako reprezen-

²¹² Otrzymał także listy uwierzytelniające (16.07.1928 r.) w charakterze ambasadora nadzwyczajnego na koronację cesarza Japonii, które złożył na ręce min. spraw zagranicznych Japonii w dniu 13.09.1928 r.

²¹³ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Wcześniej przeniesiony w stan rozporządzalności od 31.03.1930 r., 1.04.1930 r. opuścił Japonię.

²¹⁴ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska z dniem 30.11.1936 r.

²¹⁵ Zakończył misję 4.10.1941 r. Personel ambasady opuścił Japonię 26.10.1941 r. Tadeusz Romer w okresie 28.10.1941–1942 r. – ambasador w misji specjalnej z siedzibą w Szanghaju. W 1942 r. placówka miała 6 etatów (ambasador, sekretarz, *attaché* wojskowy, 3 p.k.) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 551, Budżet Ambasady RP w Tokio, 1942, b.p.

tanta prezydenta RP na pogrzeb cesarza Japonii, 2.04.1927 r., s. 39; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających ambasadora Zdzisława Okęckiego na koronację cesarza Japonii, podpisane przez prezydenta RP 18.05.1928 r., wpisana data 16.07.1928 r., s. 60–61; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Tokio do MSZ w Warszawie w sprawie ceremonii złożenia listów przez posła Zdzisława Okęckiego w dniu 13 czerwca 1928 r., 16.06.1928 r., s. 68–73; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Michała Mościckiego jako posła RP w Japonii, 4.07.1933 r., s. 90; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Michała Mościckiego jako posła RP w Japonii, 4.07.1933 r., s. 95; ibidem, sygn. 601, [2/322/0/2/601], Japonia, *Lettres de rappel* dyplomatów polskich i japońskich, Korespondencja, noty, 1923–1937; ibidem, Kopia listów odwołujących Stanisława Patka ze stanowiska posła RP w Japonii, 12.05.1928 r., s. 11; ibidem, Kopia listów odwołujących Zdzisława Okęckiego ze stanowiska posła RP w Japonii, 3.07.1933 r., s. 19, tłumaczenie na język francuski, s. 20; ibidem, Kopia listów odwołujących Michała Mościckiego ze stanowiska posła RP w Japonii, 27.10.1936 r., s. 25; ibidem, Tłumaczenie na język francuski listów odwołujących Michała Mościckiego ze stanowiska posła RP w Japonii, 27.10.1936 r., s. 26; ibidem, Kopia aktu odwołania Michała Mościckiego ze stanowiska posła RP w Japonii z dniem 30 listopada 1936 r., 22.09.1936 r., s. 28; ibidem, sygn. 603, [2/322/0/2/603], Japonia, Wymiana ambasad między Polską a Japonią, *Lettres de créance*, audiencje ambasadora Tadeusza Romera, Korespondencja, telegramy, notatki, 1936–1938; ibidem, Pismo Ambasady RP w Tokio w sprawie przemianowania Poselstwa RP w Tokio na Ambasadę RP, 2.10.1937 r., s. 11–24; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tadeusza Romera jako posła RP w Japonii, 3.03.1937 r., s. 34, tłumaczenie na język francuski, s. 35; ibidem, Kopia aktu nominacji Tadeusza Romera na stanowisko posła RP w Japonii z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Portugalii z dniem 1 lutego 1937 r., 22.01.1937 r., s. 36; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tadeusza Romera jako ambasadora RP w Japonii, 28.09.1937 r., s. 40–41, tłumaczenie na język francuski, s. 42–43; ibidem, Kopia aktu nominacji Tadeusza Romera na stanowisko ambasadora RP w Japonii z dniem 1 października 1937 r., 1.10.1937 r., s. 44; ibidem, sygn. 5198, [2/322/0/4.4/5198], Działalność placówek polskich w ZSRR, Chinach, Japonii i Rumunii, Notatki, 1929; ibidem, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich, wykaz, 1939, s. 2²¹⁶;

- ▶ AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 275, [2/463/0/-/275], *Agrément* dla posłów polskich w Brazylii, Japonii i Jugosławii oraz posła japońskiego w Polsce, Utworzenie poselstwa ukraińskiego w Warszawie i polskiego w Teheranie, Ocena pracy placówek polskich na Bliskim Wschodzie, Utworzenie Konsulatu RP w Kabulu, Korespondencja, 1919–1920;
- ▶ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 2039, [2/490/0/-/2039], Sprawy budżetowo-rachunkowe Poselstwa RP w Tokio, Korespondencja, 1920–1923, 1925, 1927, 1937;
- ▶ IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.2i, Depesze szyfrowe z i do Tokio, 21.09.–26.10.1941 r.;

²¹⁶ Zobacz też inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5945 do 2/322/0/4.4/5970.

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/R, s. 3–4 (Romer – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 26, Ambasada RP w Japonii, Notyfikacje, skład Ambasady, audiencje, życzenia, zaproszenia, 1940; ibidem, sygn. 817, Akta Ambasady RP w Tokio. Sprawy uchodźców, 1940–1942; ibidem, sygn. 1495, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Japonia (19 dokumentów), 1937–1939;
- ▷ IPMS, zesp. A.12.P, Ambasada RP w Londynie, sygn. 19.6, Japonia – Raporty polityczne, 9.12.1928–13.06.1929 r.;
- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Japonia, 1940; ibidem, sygn. 3.3, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Japonia, 1941–1943; ibidem, 53.37l, Depesze szyfrowe: Tokio, 1940–1941;
- ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 17 dokumentu;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 2/1545, [3/1/0/2/1545/13], Przyjęcie noworoczne u prezydenta RP Ignacego Mościckiego na Zamku Królewskim w Warszawie [na zdj. poseł w Japonii Michał Mościcki], 1937; ibidem, sygn. 4/811, [3/1/0/4/811/1], Mościcki Michał z małżonką [zdj. jako poseł w Japonii], 1933; ibidem, sygn. 4/812, [3/1/0/4/812/1-2], Złożenie listów uwierzytelniających cesarzowi Japonii Hirohito przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Japonii Michała Mościckiego, 1933; ibidem, sygn. 4/815, [3/1/0/4/815/1], Złożenie listów uwierzytelniających cesarzowi Japonii przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Japonii Zdzisława Okęckiego, 1928; ibidem, sygn. 4/817, [3/1/0/4/817/1], Wyjazd na placówkę nowo mianowanego posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Japonii Tadeusza Romera, 1937; ibidem, sygn. 4/818, [3/1/0/4/818/1], Przyjazd do Tokio nowo mianowanego posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Japonii Tadeusza Romera, 1937; ibidem, sygn. 4/821, [3/1/0/4/821/1], Zgłoszcza Poselstwa RP w Japonii, 1929; ibidem, sygn. 4/822, [3/1/0/4/822/1], Tokio, Gmach Poselstwa RP, 1932; ibidem, sygn. 4/823, [3/1/0/4/823/1], Przyjęcie w Poselstwie RP w Tokio, 1936; ibidem, sygn. 4/853, [3/1/0/4/853/2-3], Raut w Poselstwie Japonii w Warszawie [na zdj. ambasador w Tokio Tadeusz Romer], 1937; ibidem, sygn. 4/810, [3/1/0/4/810/1], Wyjazd na placówkę posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Japonii Michała Mościckiego, 1933;
- ▷ www.heritage.canadiana.ca, Tadeusz Romer fonds: diplomatic activities, sygn. C-10449, Japan, Memoranda, correspondence, news clippings, etc. dealing with Japanese Far Eastern activities, 1937–1940, skan 537–1177; ibidem, sygn. C-10450, Japan, Memoranda, correspondence, news clippings, etc. dealing with Japanese Far Eastern activities, 1940–1941, skan 1–1238; ibidem, sygn. C-10451, Japan, 1941, skan 1–819; ibidem, Shanghai Consulate-General, Correspondence, telegrams, 1941–1942, skan 820–1109;

- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 102; 1924, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 185; 1926, nr 3, s. 35; 1927, nr 12, s. 169; 1928, nr 4, s. 79; 1929, nr 12, s. 250; 1930, nr 3, s. 69, nr 8, s. 211; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 23; 1933, nr 5, s. 38, nr 12, s. 120; 1936, nr 10, s. 289; 1937, nr 1, s. 36, nr 6, s. 131;
- ▷ RSZ: 1932, s. 59, 170, 185, 200, 222; 1934, s. 164, 221; 1935, s. 74; 1936, s. 74; 1937, s. 83, 195, 205; 1938, s. 91, 220; 1939, s. 90, 232.

Wybrana literatura:

Gmurczyk-Wrońska M., *Stanisław Patek w dyplomacji i polityce (1914–1939)*, Warszawa 2013;

Jędrzejewicz W., *Wspomnienia*, Wrocław 1993;

Kornat M., *Targowski Józef (1883–1952)*, [w:] PSB, t. 52, 2017–2019, s. 236–238;

Landau Z., *Patek Stanisław Jan (1866–1944)*, [w:] PSB, t. 25, 1980, s. 321–324;

Pacy J.S., *Polish ambassadors and ministers in Rome, Tokyo, and Washington, D.C., 1920–1945*, part II, „The Polish Review”, vol. XXX, no. 4, 1985, p. 381–395;

Pałasz-Rutkowska E., *Ambassador Tadeusz Romer – Diplomat and Humanitarian in Japan (1937–1941)*, [w:] *Tadeusz Romer 1894–1978: from the Crash of Empires and Poland's Rebirth to the Dawn of Solidarność*, edited. by A. Domański, S. Latek, Montreal 2021, s. 45–73;

Paszkiewicz M., *Romer Tadeusz Ludwik (1894–1978)*, [w:] PSB, t. 31, 1988–1989, s. 656–658;

Patek S., *Wspomnienia ważkich okresów pracy*, Warszawa 1938;

Piber A., *Okęcki Zdzisław Narcyz (1874–1940)*, [w:] PSB, t. 23, 1978, s. 663, 664;

Polska służba zagraniczna..., s. 56;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 21;

Szklarska-Lohmannowa A., *Mościcki Michał (1894–1961)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 150, 151;

Szubtarska B., *Niezwykłe misje... Tadeusz Romer (1894–1978). Dyplomata RP w świecie dyktatur i wojen*, Piotrków Trybunalski 2014, s. 117–161;

Tadeusz Romer, 1894–1978: from the Crash of Empires and Poland's Rebirth to the Dawn of Solidarność, edited. by A. Domański, S. Latek, Montreal 2021;

Takahashi A., *Ambassador Romer and the Sugihara Visa Recipients: Efforts to Help Jewish Refugees by the Polish Embassy in Tokyo (1940–1941)*, [w:] *Tadeusz Romer, 1894–1978: from the Crash of Empires...*, s. 93–98;

Targowski J., *Pamiętniki 1883–1920, Moja misja na Dalekim Wschodzie 1920–1921*, wstęp i oprac. E. Pałasz-Rutkowska, „Japonica. Czasopismo poświęcone cywilizacji japońskiej”, 1993, nr 1, s. 123–130; 1994, nr 3, s. 147–157; 1995, nr 4, s. 127–136; 1995, nr 5, s. 97–104; 1996, nr 6, s. 145–158;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 124–126 (Fryling), s. 180–182 (Jażdżewski), s. 280–282 (Mościcki), s. 286, 287 (Okęcki), s. 297–300 (Patek), s. 357–359 (Targowski);

Z wizytą u cesarza. Opowieść dyplomatyczna Zofii Romer, wstęp i oprac. B. Szubtarska, Piotrków Trybunalski 2012.

JUGOSŁAWIA

Królestwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców (SHS) 1918–3.10.1929

Królestwo Jugosławii 3.10.1929–1945

Ranga: Poselstwo RP w Belgradzie: 1.01.1919–6.04.1941; Poselstwo RP przy Królewskim Rządzie Jugosłowiańskim w Kairze: 10.08.1941–1943; Poselstwo RP przy Królewskim Rządzie Jugosłowiańskim w Londynie: 1.11.1944–1945

Adres: Belgrad: -14.09.1919-: Dobraczina; -1.01.–03.1920-: Krunska 33; 1921–11.06.1930: Krunska 58; 11.06.–1930: Krunska 52; 1930–15.01.1932: Krunska 58; 4.05.1932–6.04.1941: Milosa Velikog 4; Kair: brak informacji; Londyn: 1.11.1944–1945: 40, Queen's Gate

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Czesław Pruszyński	kierownik poselstwa	12.1918			
Erazm Piltz	poseł	27.06.1919	27.06.1919 ²¹⁷	14.09.1919	
Zygmunt Stefański	<i>chargé d'affaires</i>	20.03.1919		04.1919	1.08.1921
Zdzisław Okęcki	poseł	1.08.1921	10.07.1921 ²¹⁸		23.01.1929 ²¹⁹
Michał Kwapiszewski	<i>chargé d'affaires</i>	11.02.1928			4.02.1929
Wacław Babiński	poseł	19.01.1929	23.01.1929	1.02.1929	25.06.1931 ²²⁰
Władysław Schwarzburg-Günther	poseł	16.06.1931	25.06.1931 ²²¹		4.05.1935 ²²²
Kazimierz Roman Dębicki	poseł	15.05.1935	4.05.1935	30.05.1935	30.09.1942 ²²³

²¹⁷ Agrément Rządu Królewskiego 23.07.1919 r.

²¹⁸ W marcu 1922 r. otrzymał listy uwierzytelniające do wręczenia królowi Aleksandrowi orderu Orła Białego, w maju tr. listy na uroczystości ślubne króla.

²¹⁹ Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołujący nosił datę 1.02.1928 r.

²²⁰ Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołujący z dniem 16.06.1931 r.

²²¹ Wobec wstąpienia na tron króla Piotra II otrzymał nowe listy uwierzytelniające, podpisane przez prezydenta RP 1.02.1935 r. Według przyjętej procedury 30.03.1935 r. przesłał je do Protokołu Dyplomatycznego MSZ w Belgradzie.

²²² Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołujący nosił datę 15.05.1935 r.

²²³ Do 6.04.1941 r. pełnił funkcję na terenie Jugosławii, następnie (od 10.08.1941 r.) w Kairze. 1.11.1942 r. prezydent RP podpisał jego listy odwołujące.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Paweł Czerwiński	<i>chargé d'affaires</i> (w Kairze)	15.10.1942			23.07.1943
Tadeusz Lubaczewski	<i>chargé d'affaires</i> (w Kairze)	1.01.1944			1.11.1944
Mieczysław Marchlewski	poseł ²²⁴	1.06.1943	1.11.1942		5.07.1945 ²²⁵

Archiwum placówki:

- ▷ AAN, zesp. 469, Poselstwo RP w Belgradzie, sygn. 469, [2/469/0], 157 j.a., 1919–1932, 1941
- ▷ IPMS, zesp. A.13, Poselstwo RP przy Rządzie Jugosłowiańskim, 5 j.a., 1922–1944

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Listy uwierzytelniające Zdzisława Okęckiego jako posła RP w Jugosławii, 10.07.1921 r., skan 88–90; ibidem, List Naczelnika Państwa do króla Serbów, Kroatów [Chorwatów] i Słoweńców z upoważnieniem wręczenia mu orderu Orła Białego przez posła Zdzisława Okęckiego, 6.03.1922 r., skan 91–93; ibidem, List uwierzytelniający dla Zdzisława Okęckiego z powodu uroczystości ślubnych króla serbskiego, 18.05.1922 r., skan 94–95; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Erazma Piltza na stanowisko min. pełnomocnego i posła nadzwyczajnego RP przy Rządzie Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców, 27.06.1919 r., skan 122;
- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 238: MSZ, litera B, s. 7–8 (Babiński); ibidem,teczka 243: MSZ, litera G, s. 35–36 (Günther);
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 186, [2/322/0/1/186], Projekty podniesienia poselstw polskich w Moskwie, Bukareszcie, Belgradzie i Brukseli do rangi ambasad, Raporty, korespondencja, 1927–1938; ibidem, sygn. 361, [2/322/0/2/361], Belgia, *Lettres de rappel*, audiecje posłów polskich i belgijskich, Korespondencja, noty; ibidem, Kopia listów odwołujących Zdzisława Okęckiego ze stanowiska posła RP w Jugosławii, 23.01.1929 r., s. 21; ibidem, sygn. 568, [2/322/0/2/568], Holandia, *Lettres de créance* [...], Kopia aktu nominacji Wacława Babińskiego na posła RP w Holandii z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Jugosławii, 16.06.1931 r., s. 49; ibidem, sygn. 617, [2/322/0/2/617], Jugosławia, *Lettres de créance*, audiecje, *agrément* posłów polskich i jugosłowiańskich, ordery dla króla

²²⁴ Poseł przy emigracyjnym rządzie jugosłowiańskim w Londynie.

²²⁵ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 3 etaty (poseł, sekretarz, *attaché* wojskowy) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP przy Rządzie Jugosłowiańskim, 1.07.1944 r., b.p.

i prezydenta RP, Korespondencja, telegramy, sprawozdania, mowy, notatki, wycinki prasowe, 1919–1939; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających Erazma Piltza jako posła RP w Królestwie Serbów, Chorwatów i Słoweńców, czerwiec 1919 r., s. 5; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających posła Zdzisława Okęckiego do wręczenia królowi Aleksandrowi orderu Orła Białego, marzec 1922 r., s. 22, ibidem, Kopia listów uwierzytelniających posła Zdzisława Okęckiego na uroczystości ślubne króla, maj 1922 r., s. 26–27; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Wacława Babińskiego jako posła RP w Królestwie Serbów, Chorwatów i Słoweńców, 23.01.1929 r., s. 53; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Schwarzburg-Günthera jako posła RP w Jugosławii, 25.06.1931 r., s. 66; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Schwarzburg-Günthera jako posła RP w Jugosławii, 1.02.1935 r., s. 72–73; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Romana Dębickiego jako posła RP w Jugosławii, 4.05.1935 r., s. 79–80; ibidem, Kopia aktu nominacji Romana Dębickiego na stanowisko posła RP w Jugosławii z dniem 15.05.1935 r., 18.04.1935 r., s. 83; ibidem, sygn. 618, [2/322/0/2/618], Jugosławia, *Lettres de rappel* posłów polskich i jugosłowiańskich, skład Poselstwa Jugosławii w Warszawie, Korespondencja, noty, 1926–1939; ibidem, Kopia listów odwołujących Zdzisława Okęckiego ze stanowiska posła RP w Królestwie Serbów, Chorwatów i Słoweńców, 23.01.1929 r., s. 5; ibidem, Kopia listów odwołujących Wacława Babińskiego ze stanowiska posła RP w Jugosławii, 25.06.1931 r., s. 10; ibidem, Kopia listów odwołujących Władysława Schwarzburg-Günthera ze stanowiska posła RP w Jugosławii, 4.05.1935 r., s. 12; ibidem, sygn. 6044, [2/322/0/4.4/6044], Przeglądy z prasy jugosłowiańskiej w sprawach polskich, głównie Poselstwa RP w Belgradzie, 1920; ibidem, sygn. 11689, [2/322/0/6.3/11689], Sprawy organizacyjne, personalne i budżetowo-rachunkowe urzędów zagranicznych RP w Jugosławii, Raporty, korespondencja, 1930; ibidem, sygn. 11746, [2/322/0/6.3/11746], Jugosławia, Raport administracyjny Wydziału Konsularnego przy Poselstwie RP w Belgradzie za rok 1928, 1929; ibidem, sygn. 12499, [2/322/0/7/12499], Sprawy budżetowo-rachunkowe Poselstwa RP w Belgradzie, 1939²²⁶;

- ▷ AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 275, [2/463/0/-/275], *Agrément* dla posłów polskich w Brazylii, Japonii i Jugosławii oraz posła japońskiego w Polsce, Utworzenie poselstwa ukraińskiego w Warszawie i polskiego w Teheranie, Ocena pracy placówek polskich na Bliskim Wschodzie, Utworzenie Konsulatu RP w Kabulu, Korespondencja, 1919–1920;
- ▷ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 2;
- ▷ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 215, [2/490/0/-/215], Jugosławia, Stosunki polityczne z Polską, Raporty Konsulatu RP w Zagrzebiu i Poselstwa RP w Belgradzie, 1920;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 332;

²²⁶ Zobacz też inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/5972 do 2/322/0/4.4/6068.

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/B, s. 5–6 (Babiński – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/C, s. 65–66 (Czerwiński – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/2/118, Teczka personalna Romana Dębickiego;
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 48, Poselstwo RP przy Rządzie Jugosłowiańskim, Notyfikacje, skład Poselstwa, audjencje, życzenia, zaproszenia, 1940–1944; ibidem, sygn. 417, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP przy Rządzie Jugosławii, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Mieczysława Marchlewskiego, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Romana Dębickiego, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP przy Rządzie Jugosłowiańskim w Londynie, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Urzędy Dyplomatyczne RP przy Rządach Alianckich w Londynie, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP przy Rządzie Jugosłowiańskim w Londynie, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 955, Finanse – Poselstwo RP przy Rządzie Jugosłowiańskim, 1945; ibidem, sygn. 967, Sprawy personalne placówek, Jugosławia, 1944–1945; ibidem, sygn. 1046, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Placówki przy Aliantach, 01.–05.1945 r.; ibidem, sygn. 1494, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Jugosławia (60 dokumentów), 1932–1939;
- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Jugosławia, 1940; ibidem, sygn. 53.35d, Depesze szyfrowe: Belgrad, 1940–1941;
- ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 17 dokumentu;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 2/204, [3/1/0/2/204/1], Uroczystości imieninowe Józefa Piłsudskiego w Belgradzie [na zdj. personel poselstwa w Belgradzie], 1934; ibidem, sygn. 2/1147, [3/1/0/2/1147/10], Wizyta polskich parlamentarzystów w Jugosławii [na zdj. poseł w Jugosławii Władysław Schwarzburg-Günther], 1933; ibidem, sygn. 4/874, [3/1/0/4/874/1], Powitanie posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Jugosławii Wacława Babińskiego na dworcu w Belgradzie, 1929; ibidem, sygn. 4/875, [3/1/0/4/875/1], Złożenie listów uwierzytelniających królowi Jugosławii przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Belgradzie Wacława Babińskiego, 1929; ibidem, sygn. 4/879, [3/1/0/4/879/1], Schwarzburg-Günther Władysław [zdj. jako poseł w Jugosławii], b.d.; ibidem, sygn. 4/880, [3/1/0/4/880/1], Schwarzburg-Günther Władysław z małżonką [zdj. jako poseł w Jugosławii], b.d.; ibidem, sygn. 4/881, [3/1/0/4/881/1], Powitanie posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Jugosławii Władysława Schwarzburg-Günthera na dworcu w Belgradzie, 1931; ibidem, sygn. 4/882, [3/1/0/4/882/1], Złożenie listów uwierzytelniających królowi Jugosławii przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Jugosławii Władysława Schwarzburg-Günthera, 1931; ibidem, sygn. 4/893, [3/1/0/4/893/1], Belgrad, Gmach Poselstwa RP, 1928; ibidem, sygn. 4/894, [3/1/0/4/894/1], Belgrad, Gmach Poselstwa RP, b.d.; ibidem, sygn. 4/894, [3/1/0/4/897/1], Spotkanie Wielkanocne w Poselstwie RP w Jugosławii, 1931; ibidem,

- sygn. 7/1829, [3/1/0/7/1829/7], Wizyta polskich lotników wojskowych w Jugosławii, [zdz. z wizyty w poselstwie], 1934; ibidem, sygn. 10/3714, [3/1/0/10/3714/1], Wycieczka polskich studentów medycyny do Belgradu [na zdj. uczestnicy wycieczki na terenie poselstwa], 1934; ibidem, sygn. 11/4502, [3/1/0/11/4502/1-2], Otwarcie wystawy artysty malarza Edwarda Okunia w Belgradzie [na zdj. poseł w Jugosławii Władysław Schwarzburg-Günther], 1932; ibidem, sygn. 11/12396, [3/1/0/11/12396/1], Uczestnicy śniadania wydanego przez Poselstwo RP w Jugosławii z okazji występów polskich artystów, 1930; ibidem, sygn. 15/858, [3/1/0/15/858/1], Polska pielgrzymka do Jerozolimy [na zdj. widoczna grupa z poselstwa polskiego w Jugosławii i poseł Wacław Babiński], 1929; ibidem, sygn. 17/8921, [3/1/0/17/8921/1], Obchody święta 3 Maja w Belgradzie [na zdj. poseł w Jugosławii Władysław Schwarzburg-Günther], b.d.; ibidem, sygn. 17/9071, [3/1/0/17/9071/1], Otwarcie sekcji polskiej na Uniwersytecie Ludowym w Belgradzie [na zdj. poseł w Jugosławii Władysław Schwarzburg-Günther], 1931; ibidem, sygn. 17/9099, [3/1/0/17/9099/1], Belgradzki Klub Sportowy [na zdj. poseł w Jugosławii Władysław Schwarzburg-Günther], 1932;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 103; 1924, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 185; 1926, nr 12, s. 167; 1927, nr 12, s. 169; 1928, nr 4, s. 79; 1929, nr 4, s. 82; 1929, nr 4, s. 83, nr 9, s. 179, nr 12, s. 250; 1930, nr 4, s. 83, nr 8, s. 211, nr 12, s. 199; 1931, nr 12, s. 199; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 11, nr 9, s. 139; 1935, nr 3, s. 53;
 - ▷ MP: nr 215, 24.09.1919, s. 2 (przyjęcie posła polskiego w Białogrodzie [Belgradzie]);
 - ▷ RSZ: 1932, s. 14, 24, 31, 171, 201, 212; 1934, s. 163, 209; 1935, s. 76; 1936, s. 76; 1937, s. 85; 1938, s. 93; 1939, s. 92.

Wybrana literatura:

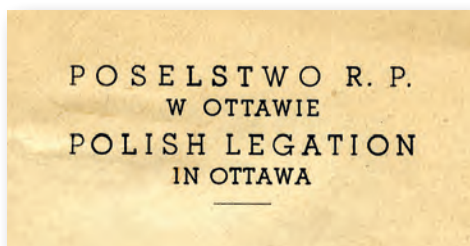
- Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;
- Piber A., *Okęcki Zdzisław Narcyz (1874–1940)*, [w:] PSB, t. 23, 1978, s. 663, 664;
- Polska służba zagraniczna...*, s. 57;
- Schwarzburg-Günther W., *Pióropusz i szpada. Wspomnienia ze służby zagranicznej*, Paryż 1963;
- Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych...*, s. 21;
- Szklarska-Lohmannowa A., *Pruszyński Czesław (1890–1965)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 613–615;
- Urzędnicy służby zagranicznej...*, t. I, s. 42–45 (Babiński), s. 102–104 (Dębicki), s. 220–222 (Kwapiszewski), s. 260–262 (Marchlewski), s. 286, 287 (Okęcki), s. 312, 313 (Pruszyński), s. 333–335 (Schwarzburg-Günther);
- W kręgu dyplomacji i polityki w 100-lecie nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską i Jugosławią*, oprac. B. Dimitrijević, P. Wawrzesz, A. Zaćmiński, Bydgoszcz 2020.

KANADA

Ranga: Poselstwo RP w Ottawie: 1942–1945

Adres: 1942–1945: 333, Chapel Street

Kierownik:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Wiktor Podoski	poseł	29.01.1942		27.03.1942	15.08.1944 ²²⁷
Wacław Babiński	poseł	1.09.1944 ²²⁸	15.08.1944	8.09.1944	1945

Archiwum placówek:

- ▶ AAN, zesp. 1144, Poselstwo RP w Ottawie, [2/1144/0], 9 j.a., 1942–1944
- ▶ IPMS, zesp. A.39, Poselstwo RP w Ottawie, Kanada, 33 j.a., 1941–1954

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1225, [2/503/0/8.5/1225], Projekty utworzenia nowych placówek, m.in. Kanada, teksty umów, listy komisyjne, raporty, instrukcje, korespondencje, 1920–1937; ibidem, sygn. 1226, [2/503/0/8.5/1226], Projekty utworzenia nowych placówek, m.in. Kanada, Raporty, noty, listy komisyjne, umowy, korespondencja, sprawozdanie, 1933–1939; ibidem, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 348;
- ▶ IPMS, zesp. PRM, Prezydium Rady Ministrów, sygn. 162, MSZ, Depesze placówek dyplomatycznych, 1945;
- ▶ IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.9c, Depesze szyfrowe do Ottawy, 27.02.–31.03.1942 r.;
- ▶ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/B, s. 5–6 (Babiński – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/P, s. 73–74 (Podoski – karta ewidencyjna);
- ▶ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 50, Poselstwo RP w Kanadzie, Notyfikacje, skład Poselstwa, audiecje, życzenia, zaproszenia, 1940–1943; ibidem, sygn. 186, Stosunki polsko-kanadyjskie, 1945, s. 1–144; ibidem, sygn. 292, Rozkazy personalne, Wacław Babiński, Nominacja z 7.08.1944 r., b.p.; ibidem, Wiktor Podoski, Odwołanie z 9.06.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 465, Sprawy

²²⁷ Data podpisania listów odwołujących. Dekret odwołujący z dniem 31.07.1944 r. W 1942 r. placówka miała 9 etatów (poseł, sekretarz, radca finansowy, *attaché* wojskowy, 5 p.k.), 1.07.1944 r. – w sumie 13 etatów (poseł, II sekretarz, wicekonsul (w Toronto), radca finansowy, 4 p.k. oraz 1 funkcjonariusz niższy; Ataszat Wojskowy tworzyli: *attaché* oraz 2 p.k.) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Ottawie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Ottawie, 1942, b.p.

²²⁸ Pismo z 7.08.1944 r.

wewnętrzne Poselstwa RP – Ottawa, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Wacława Babińskiego, 15.08.1944 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Wiktora Podoskiego, 15.08.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 556, Presentation of *letter of credence* by the minister of the Republik of Poland [Wacław Babiński] to the honourable Thibaudeau Rinfret, deputy governor general, of Friday, september 8th, 1944, at 12 noon, b.p.; ibidem, sygn. 584, Budżet placówek MSZ w Wielkiej Brytanii oraz w koloniach brytyjskich, Wykaz personelu Poselstwa RP w Ottawie według stanu na 1.01.1943 r., 20.06.1944 r., b.p.; ibidem, Budżet N 1 na rok 1944 Poselstwo RP w Ottawie, 1944, b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Ottawie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym Poselstwo RP w Ottawie, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 1002, Sprawy personalne placówek, m.in. Ottawa, 1944–1945; ibidem, sygn. 1090, Depesze – Ottawa, 1945;

- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 52.8, Raporty polityczne placówek, m.in. Kanada, 1943 r.; ibidem, sygn. 52.9, Raporty polityczne placówek, m.in. Kanada, 1944; ibidem, sygn. 53.37d, Depesze szyfrowe: Ottawa, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38v, Depesze szyfrowe: Ottawa, 1943.

Wybrana literatura:

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 42–45 (Babiński).

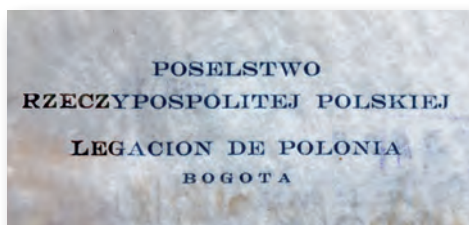
KOLUMBIA

Republika Kolumbii

Ranga: Poselstwo RP w Bogocie: 1933–1945; w latach 1933–1942 i 1944–1945 akredytowani byli posłowie RP w Meksyku z siedzibą w Meksyku

Adres: Bogota: -8.05.–26.06.1942-: hotel „Granada”; -1943–10.02.1945-: Aportado Nacional 857

Kierownik:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933	4.11.1933	3.04.1934	31.01.1936
Tadeusz Jarocki	<i>chargé d'affaires</i>	31.01.1936			24.09.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936	24.09.1936	

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939 ²²⁹		25.05.1940 [?]	31.03.1942
Mieczysław Chałupczyński	poseł	1.04.1942	27.04.1942		30.06.1944
Aleksander Wiesiowski	<i>chargé d'affaires</i>			1.07.1944 ²³⁰	5.07.1945

Dodatkowa akredytacja:

Mieczysław Chałupczyński, zob.: Ekwador, Wenezuela

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audienze dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Kolumbii, 4.11.1933 r., s. 57; ibidem, Raport z wyjazdu do Bogoty w celu złożenia listów wprowadzających min. spraw zagranicznych, 13.04.1934 r., s. 64–65; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Kolumbii, 23.07.1936 r., s. 79–80;
- ▶ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 3201, [2/490/0/-/3201], Poselstwo RP w Bogocie, Listy uwierzytelniające Mieczysława Chałupczyńskiego, posła RP w Kolumbii, Wenezueli i Ekwadorze, Noty, korespondencja, 1942;
- ▶ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 333;
- ▶ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944 r., Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksy-

²²⁹ *Agrément* rządu kolumbijskiego 4.01.1940 r.

²³⁰ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 1 etat (poseł) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Bogocie, 1.07.1944 r., b.p.

ku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillesa na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945;

- ▷ AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 185, [2/2210/0/17.3/185], Projekt utworzenia agencji konsularnej w Posadas, Argentyna, Sprawy poselstw RP w Limie i Bogocie, Raporty, informacje, korespondencja, kwity celne, 1927–1928, 1933, 1942–1943;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/C, s. 3–4 (Chałupczyński – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audjencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia, Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 98; ibidem, sygn. 337, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Bogota, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia dekretu prezydenta RP odwołującego Mieczysława Chałupczyńskiego ze stanowiska posła przy rządach Kolumbii, Ekwadoru i Wenezueli z siedzibą w Bogocie, 30.05.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Kolumbii, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944; ibidem, sygn. 637, Sprawy finansowe placówek – Bogota, 1943–1945; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Ameryka, Sprawozdanie statystyczne Poselstwa RP w Bogocie na 1 stycznia 1944 r., 8.08.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Bogocie, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 982, Sprawy personalne placówek, m.in. Bogota, 1944–1945; ibidem, sygn. 1067, Depesze – Bogota, 1945;
- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.38g, Depesze szyfrowe: Bogota, 1943;
- ▷ RSZ: 1935, s. 81; 1936, s. 81; 1937, s. 90, 191; 1938, s. 98, 103, 206; 1939, s. 95, 217.

Wybrana literatura:

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska służba zagraniczna..., s. 57;

Suleja W., Zięba A.A., *Sokolnicki Michał Hubert (1880–1967)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 80–87;

Szklarska-Lohmannowa A., *Podoski Wiktor Józef (1895–1960)*, [w:] PSB, t. 27, 1983, s. 184, 185;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 85–87 (Chałupczyński), s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger).

KOSTARYKA

Republika Kostaryki

Ranga: Poselstwo RP w San José: 1933–1945; w latach 1933–1945 akredytowani byli posłowie RP w Meksyku z siedzibą w Meksyku

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933	4.11.1933		31.01.1936 ²³¹
Tadeusz Jarocki	<i>chargé d'affaires</i>	31.01.1936			24.09.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936	1.09.1936	1.02.1940
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939			31.01.1943 ²³²
Władysław Neuman	poseł		1.11.1942 ²³³		
Zygmunt Merdinger	poseł	16.02.1945	10.04.1945		

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audiencje dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Kostaryce, 4.11.1933 r., s. 56; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Kostaryce, 23.07.1936 r., s. 89–90;

²³¹ Centrala MSZ.

²³² Jeszcze 24.02.1944 r. wysłał telegram do prezydenta Kostaryki z gratulacjami z okazji wyboru – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 28, Telegram do prezydenta Kostaryki, 24.02.1944 r., s. 11.

²³³ Z powodu wyboru nowego prezydenta listy wystawiono ponownie 14.03.1944 r., zostały wysłane z Meksyku do Kostaryki 16.05.1944 r.

- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, s. 323;
- ▷ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944 r., Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksyku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillesa na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Neumana, 14.03.1944 r., s. 12; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Zygmunta Merdingera, 10.04.1945 r., s. 14; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Neumana, 1.09.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ RSZ: 1934, s. 234 (konsulat honorowy); 1935, s. 39, 183; 1936, s. 39, 181; 1937, s. 48, 192; 1938, s. 52, 206; 1939, s. 52, 217.

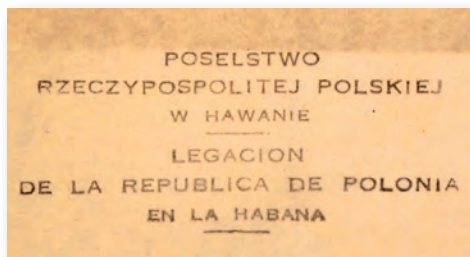
Wybrana literatura:

- Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;
- Polska służba zagraniczna...*, s. 46;
- Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;
- Urzędnicy służby zagranicznej...*, t. I, s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdingier), s. 284–286 (Neuman).

KUBA

Republika Kuby

Ranga: Poselstwo RP w Hawanie: 1930–1945; w latach 1930–1942 akredytowani byli posłowie RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki z siedzibą w Waszyngtonie

Adres: Hawana: -12.11.1942–11.01.1943-: hotel „Presidente”, ap. 902–904; -31.10.1944: O'Reilly 49; 1.11.1944–10.02.1945-: Séptima Avenida – entre 32 y 34, Reparto Miramar, La Habana – Marianao

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Tytus Filipowicz	poseł	14.11.1930	20.01.1931		21.01.1933 ²³⁴
Stanisław Patek	poseł	21.01.1933	31.01.1933 ²³⁵	30.04.1934	30.04.1936 ²³⁶
Jerzy Potocki	poseł	15.05.1936	11.05.1936	3.03.1937	15.12.1940 ²³⁷
Jan Ciechanowski	poseł	16.12.1940 ²³⁸	16.12.1940	16.06.1940	1.10.1942 ²³⁹
Jan Drohojowski	<i>chargé d'affaires</i>	29.01.1942		13.03.1942 ²⁴⁰	-16.04.1942
Bolesław Wieniawa-Długoszowski	poseł	18.04.1942 ²⁴¹	7.05.1942 ²⁴²		
Roman Dębicki	poseł	1.10.1942 ²⁴³	1.10.1942 ²⁴⁴	11.1942	5.07.1945 ²⁴⁵

²³⁴ Listy odwołujące Tytusa Filipowicza noszą datę 31.01.1933 r.

²³⁵ Wystawiono także drugie listy uwierzytelniające z datą 10.11.1933 r. w związku ze zmianą na stanowisku prezydenta Republiki Kubańskiej. Zachowała się korespondencja Protokołu Dyplomatycznego MSZ z uwagą, że nie wystawia się listów przy zmianie prezydenta w republikach, sporządza się nowe tylko w przypadku zmiany głowy państwa w królestwach.

²³⁶ Listy odwołujące Stanisława Patka noszą datę 11.05.1936 r. Dnia 3.05.1936 r. wysłał depezę „z wyrazami pożegnania” dla władz Republiki Kubańskiej.

²³⁷ Data wystawienia listów odwołujących.

²³⁸ *Agrément* rządu kubańskiego 4.02.1941 r.

²³⁹ Data wystawienia listów odwołujących. Dekret odwołujący z dniem 31.12.1942 r. W archiwum znajdują się także listy odwołujące podpisane przez prezydenta RP 7.05.1942 r.

²⁴⁰ Przyjechał do Hawany 4.03.1942 r.

²⁴¹ *Agrément* rządu kubańskiego 11.04.1942 r. Ministerstwo Skarbu zatwierdziło budżet Poselstwa RP na Kubie z ważnością od 1.05.1942 r.

²⁴² Dnia 1.07.1942 r. zmarł w Nowym Jorku. W 1942 r. placówka miała 2 etaty (poseł, *attaché*) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Hawanie, 1942, b.p.

²⁴³ *Agrément* rządu kubańskiego 8.09.1942 r.

²⁴⁴ Ponownie listy uwierzytelniające wystawione i podpisane 15.09.1944 r. Kompetencja terytorialna: Kuba, Haiti, Republika Dominikańska i Jamajka – 1945 r.

²⁴⁵ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 2 etaty (poseł, *attaché*) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Hawanie, 1.07.1944 r., b.p.

Dodatkowa akredytacja:

Roman Dębicki, zob.: Dominikana, Haiti

Archiwum placówki:

- IPMS, zesp. A.62, Poselstwo RP w Hawanie, 67 j.a., 1935–1955

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 242: MSZ, litera F, s. 8–9 (Filipowicz);
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 637, [2/322/0/2/637], Kuba, *Lettres de créance, agrément* posłów polskich, Korespondencja, telegramy; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza jako posła RP na Kubie, 20.01.1931 r., s. 5–6; ibidem, Kopia powołania Tytusa Filipowicza do pełnienia obowiązków posła RP przy rządzie Republiki Kubańskiej z miejscem urzędowania w Waszyngtonie, 14.11.1930 r., s. 8; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Patka jako posła RP na Kubie, 30.01.1933 r., s. 14; ibidem, Kopia powołania Stanisława Patka do pełnienia obowiązków posła RP przy rządzie Republiki Kubańskiej z miejscem urzędowania w Waszyngtonie, 21.01.1933 r., s. 15; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Patka jako posła RP na Kubie, 10.11.1933 r., s. 22; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jerzego Potockiego jako posła RP na Kubie, maj 1936 r., s. 28; ibidem, Kopia powołania Jerzego Potockiego do pełnienia obowiązków posła RP przy rządzie Republiki Kubańskiej z miejscem urzędowania w Waszyngtonie, 5.05.1936 r., s. 29; ibidem, sygn. 639, [2/322/0/2/639], Kuba, *Lettres de rappel* posłów polskich, Korespondencja; ibidem, Kopia listów odwołujących Stanisława Patka z funkcji posła RP na Kubie, 11.05.1936 r., s. 2; ibidem, Kopia listów odwołujących Tytusa Filipowicza z funkcji posła RP na Kubie, 31.01.1933 r., s. 4; ibidem, Kopia odwołania Tytusa Filipowicza z obowiązków posła RP przy rządzie Republiki Kubańskiej, 21.01.1933 r., s. 5; ibidem, sygn. 854, [2/322/0/2/854], Turcja, *Lettres de créance*, mowy, audjencje dyplomatów polskich i tureckich, Korespondencja, noty, wycinki prasowe i gazety; ibidem, Listy odwołujące Stanisława Patka z dniem 30.04.1936 r. ze stanowiska ambasadora RP przy prezydencie Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP przy rządzie Republiki Kubańskiej z siedzibą w Waszyngtonie, 30.04.1936 r., s. 24;
- AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 2961, [2/490/0/-/2961], Akredytowanie ambasadora RP w Waszyngtonie Jana Ciechanowskiego jako posła RP w Hawanie, Korespondencja, noty, notatki, 1940–1941; ibidem, Kopia listów odwołujących Jerzego Potockiego ze stanowiska posła RP na Kubie, 15.12.1940 r., s. 21; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Ciechanowskiego jako posła RP na Kubie, 16.12.1940 r., s. 23; ibidem, Telegram Jana Ciechanowskiego do MSZ dotyczący ceremonii złożenia listów uwierzytelniających prezydentowi Fulgencio Batiście w dniu 16.06.1941 r., 19.06.1941 r., s. 46; ibidem, Raport Ambasady RP w Waszyngtonie do MSZ dotyczący złożenia listów uwierzytelniających prezydentowi Kuby, 25.06.1941 r., s. 50–55; ibidem, sygn. 3006, [2/490/0/-/3006], Bolesław Wieniawa-Długoszowski – mianowanie posłem RP na Kubie, Korespondencja, notatki, 1942; ibidem, Pismo Jana

Drohojowskiego do MSZ dotyczące przyjęcia go jako *chargé d'affaires* RP na Kubie, 13.03.1942 r., s. 8; ibidem, Pismo przewodnie do dekretu nominacyjnego Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego na posła przy rządach Kuby, San Domingo i Haiti z dnia 18.04.1942 r., 13.05.1942 r., s. 27; ibidem, sygn. 3202, [2/490/0/-/3202], Poselstwo RP w Hawanie, Zakup maszyny do pisania i inwentarza, Przyznanie Poselstwu prawa do prowadzenia czynności konsularnych w stosunku do Jamajki, Korespondencja, 1942–1943;

- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, s. 323;
- AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 205, [2/593/0/13/205], Poselstwo RP w Hawanie – utworzenie, kompetencje, mianowanie posłem i śmierć gen. Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, nominacja Romana Dębickiego, Noty, korespondencja, telegramy, 1942;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/D, s. 25–26 (Dębicki – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/2/81, Teczka personalna Jana Ciechanowskiego; ibidem, sygn. 474/2/118, Teczka personalna Romana Dębickiego; ibidem, sygn. 474/2/784a, Teczka personalna Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego;
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audiencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia, Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 338, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Hawana, 1945; ibidem, sygn. 493, Roman Dębicki, 1943–1944; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Romana Dębickiego, 15.09.1944 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Ciechanowskiego, 1.10.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, 7.05.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Ciechanowskiego, 7.05.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, Pismo Poselstwa RP w Hawanie do centrali MSZ w sprawie zmiany lokalu, 18.09.1944 r., b.p.; ibidem, Projekt budżetu wydatków rzeczowo-administracyjnych Poselstwa RP w Hawanie na rok 1945, 2.06.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 638, Sprawy finansowe placówek – Hawana, 1943–1944; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Ameryka, Sprawozdanie statystyczne Poselstwa RP w Hawanie na 1 stycznia 1944 r., 28.03.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Hawanie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 982, Sprawy personalne placówek, m.in. Hawana, 1944–1945; ibidem, sygn. 1045, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Hawana, maj 1945 r.; ibidem, sygn. 1076, Depesze – Hawana, 1945;
- IPMS, zesp. A.59, Konsulat Generalny RP w Chicago, sygn. 101, Przyjazd ambasadora RP Jerzego Potockiego do Chicago, 1940;
- Dz. Urz. MSZ: 1936, nr 6, s. 147;
- RSZ: 1932, s. 26; 1935, s. 39; 1936, s. 39; 1937, s. 48; 1938, s. 52; 1939, s. 52.

Wybrana literatura:

Ciechanowski J., *Przegrani zwycięzcy. Wspomnienia ambasadora Polski w Stanach Zjednoczonych w czasie II wojny światowej*, Kraków 2017;

Drohojowski J., *Jana Drohojowskiego wspomnienia dyplomatyczne*, Warszawa 1959;

Dworzyński W., *Wieniawa. Poeta – żołnierz – dyplomata*, Warszawa 1993;

Gmurczyk-Wrońska M., *Stanisław Patek w dyplomacji i polityce (1914–1939)*, Warszawa 2013;

Landau Z., *Patek Stanisław Jan (1866–1944)*, [w:] PSB, t. 25, 1980, s. 321–324;

Majchrowski J.M., *Ulubieniec Cezara Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Zarys biografii*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990;

Polska służba zagraniczna..., s. 47;

Szklarska-Lohmannowa A., *Potocki Józef Alfred (1895–1968)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 81, 82;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 102–104 (Dębicki), s. 119–122 (Filipowicz), s. 297–300 (Patek).

LIBAN

(Syria)

Republika Syrii i Libanu 1.01.1944–1945-

Ranga: Poselstwo RP w Bejrucie: 1.08.1944–1945

Adres: Bejrut: -10.02.1945-: Quartier Sursock, rue Michel Bustros, immeuble Bayda

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Zawadowski	agent dyplomatyczny		3.12.1943	nie zostały wręczone	
Zygmunt Zawadowski	poseł	1.08.1944 ²⁴⁶	15.07.1944		1945

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1495, [2/503/0/2/1495], Francja, Sytuacja zwolenników Charles'a de Gaulle'a, Stanowisko aliantów i Polski wobec zamorskich posiadłości Francji, Nawiązanie stosunków dyplomatycznych między rządem RP na emigracji a Syrią i Libanem, Projekt powołania obywateli obcych we Francji – też

²⁴⁶ Poseł przy rządach Republiki Syrii i Libanu z siedzibą w Bejrucie.

Polaków – do pracy przymusowej, Korespondencja, noty, notatki, 1940, 1943–1945; ibidem, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 333;

- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 3/Bałt, 1, Raporty polskich placówek – Egipt, Syria, Turcja, 1944–1945; ibidem, sygn. 474/1/Z, s. 41–42 (Zawadowski – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 46, Placówki: Bliski Wschód, Kopia listów uwierzytelniających Zygmunta Zawadowskiego jako agenta dyplomatycznego przy prezydencie Republiki Libańskiej, 3.12.1943 r., s. 2–4; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Zawadowskiego, konsula generalnego RP w Bejrucie, na posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP przy rządach republik Syrii i Libanu, 1.08.1944 r., s. 19; ibidem, sygn. 292, Rozkazy personalne, Zygmunt Zawadowski, Nominacja z 1.08.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 364, Wewnętrzne sprawy placówki – Bejrut, 1945; ibidem, sygn. 365, Wewnętrzne sprawy placówki – Bejrut, 1943; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Zygmunta Zawadowskiego, 15.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 921, Sprawy finansowe placówek polskich na Bliskim i Środkowym Wschodzie, 1944; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Bejrucie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 1044, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Bejrut, 01.–05.1945 r.; ibidem, sygn. 1065, Depesze – Bejrut, 1.06.–28.08.1945 r.;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 52.11c, Korespondencja ambasadora Edwarda Raczyńskiego z przedstawicielami placówek: Bejrut, 1942–1943; ibidem, sygn. 53.38d, Depesze szyfrowe: Bejrut, 1943; ibidem, sygn. 53.39d, Depesze szyfrowe: Bejrut, 1944; ibidem, sygn. 53.40c, Depesze szyfrowe: Bejrut, 1945.

Wybrana literatura:

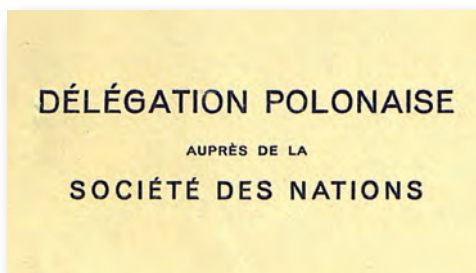
Polska służba zagraniczna..., s. 57;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 395–398 (Zawadowski).

LIGA NARODÓW

Ranga: Delegacja RP przy Lidze Narodów: 1920–1945²⁴⁷

Adres: Genewa: -1923-: 31, Quai du Mont Blanc; -1925–1928-: 33, Quai W. Wilson; -1934–10.02.1945-: 14, rue Munier Romilly

²⁴⁷ Dnia 28.08.1938 r. rząd RP zlikwidował stałe przedstawicielstwo przy Radzie Ligi Narodów, na jego miejsce 15.10.1938 r. w Genewie został utworzony Konsulat RP. Tytus Komarnicki i jego następcy byli delegatami bez osobnej placówki.

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Ignacy Jan Paderewski	delegat	15.11.1920			10.06.1921 ²⁴⁸
Szymon Askenazy	delegat	28.07.1921	28.07.1921	15.11.1921	11.07.1923
Konstanty Skirmunt	delegat	11.07.1923			6.05.1924
Aleksander Skrzyński	delegat	6.05.1924	20.05.1924	6.06.1924	3.03.1925
Kajetan Dzierżykraj-Morawski	delegat	3.03.1925			7.12.1925
Franciszek Sokal	delegat	11.01.1926			31.03.1932
Tadeusz Gwiazdoski	<i>chargé d'affaires</i>	1.04.1932			8.11.1932
Edward Raczyński	p.o. delegat	8.11.1932			1.11.1934
Tytus Komarnicki	delegat	27.11.1934			1.11.1938
Sylwin Strakacz	delegat	15.10.1939			1.10.1941 ²⁴⁹
Stanisław Radziwiłł	<i>chargé d'affaires</i>	-12.12.1940- ²⁵⁰			-3.01.1945-

Archiwum placówki: brak informacji

- ▶ IPMS, zesp. A.41, Delegat RP do Ligi Narodów, 1931–1934
- ▶ IH, zesp. 38, Polska delegacja przy Lidze Narodów, [800/38/0], 1933–1939, sygn. 1–2

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Kopia wniosku o mianowanie Szymona Askenazego posłem i min. pełnomocnym I klasy *ad personam*, 23.05.1921 r., skan 4–5, ibidem, Kopia wniosku o mianowanie Szymona Askenazego Stałym Delegatem Pełnomocnym Rządu Polskiego przy Lidze Narodów, 21.07.1921 r., skan 7–10;
- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 254: MSZ, litera R, s. 1–2 (Raczyński);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 824, [2/322/0/2/824], Szwajcaria, *Lettres de créance* [...], Kopia aktu nominacji Tytusa Komarnickiego na stanowisko posła RP w Szwajcarii z równoczesnym odwołaniem z pełnienia obowiązków

²⁴⁸ Data odwołania opublikowana w Monitorze Polskim, notyfikacja u sekretarza generalnego Ligi Narodów – 17.06.1921 r.

²⁴⁹ Nie wiemy, kiedy opuścił placówkę, ostatnie znalezione pismo do Sylwina Strakacza nosiło datę 15.08.1940 r.

²⁵⁰ Dnia 1.01.1942 r. placówka miała 2 etaty (*chargé d'affaires*, 1 p.k.), 1.07.1944 r. – 3 etaty (*chargé d'affaires*, 2 p.k.) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Delegacji RP przy Lidze Narodów w Genewie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Delegacji RP przy Lidze Narodów w Genewie, 1942, b.p.

delegata Rządu Polskiego przy Lidze Narodów w Genewie z dniem 1 listopada 1938 r., 20.10.1938 r., s. 144; ibidem, sygn. 1566, [2/322/0/4.2/1566], XIX Zgromadzenie Ligi Narodów, Tekst przemówienia delegata RP przy Lidze Narodów Tytusa Komarnickiego, 1938; ibidem, sygn. 907, [2/322/0/2/907], Wielka Brytania, *Lettres de créance*, audyencji przedstawicieli Polski i Wielkiej Brytanii, zmiany personalne w ambasadach Wielkiej Brytanii i Polski, Korespondencja, noty, informacje, spisy, programy, telegramy, wycinki prasowe; ibidem, Nominacja Edwarda Raczyńskiego na ambasadora RP przy królu Wielkiej Brytanii z dniem 1.11.1934 r. z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP pełniącego obowiązki delegata rządu polskiego przy Lidze Narodów w Genewie, 25.10.1934 r., s. 136; ibidem, sygn. 12618a, [2/322/0/7/12618a], Sprawy organizacyjne, budżetowo-rachunkowe i personalne Delegacji RP przy Lidze Narodów, 1922;

- AAN, zesp. 495, Poselstwo RP w Bernie, sygn. 272, [2/495/0/-/272], Organizacja urzędów dyplomatycznych i konsularnych polskich za granicą, Fundusze, sprawy personalne, stan nieruchomości polskich placówek w Szwajcarii, Ewakuacja części personelu Konsulatu Generalnego RP w Monachium do Szwajcarii, Preliminarze budżetowe, noty, rozliczenia, korespondencja, 1939–1942;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 350;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/S, s. 152–153 (Strakacz – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 97; ibidem, sygn. 432, Delegacja przy Lidze Narodów, 1945; ibidem, sygn. 585, Budżet 1945 – Europa, Delegacja RP przy Lidze Narodów, Preliminarz budżetowy nr rok 1945, 3.01.1945 r., b.p.; ibidem, sygn. 463, Sprawy wewnętrzne placówek – Genewa, Liga Narodów, 1945; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Delegacja RP przy Lidze Narodów w Genewie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 1002, Sprawy personalne placówek, m.in. Genewa, 1944–1945; ibidem, sygn. 1497, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Liga Narodów (3 dokumenty), 1933;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Liga Narodów (Genewa), 1940;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 23 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/2128, [3/1/0/4/2128/1], Morawski-Dzierżykraj Kajetan, delegat RP przy Lidze Narodów, b.d.; ibidem, sygn. 4/2135, [3/1/0/4/2135/1], Genewa, Delegaci RP przy Lidze Narodów w siedzibie delegacji [na zdj. delegat Franciszek Sokal], b.d.;
- RSZ: 1932, s. 258; 1933, s. 198; 1934, s. 193; 1935, s. 139; 1936, s. 140; 1937, s. 149; 1938, s. 161.

Wybrana literatura:

Biliński W., *Skrzyński Władysław Bolesław (1873–1937)*, [w:] PSB, t. 38, 1997–1998, s. 469–472;

Drozdowski M.M., *Strakacz Sylwin (1892–1973)*, [w:] PSB, t. 44, 2006–2007, s. 173–176;

Korczyk H., *Sokal Franciszek (1881–1932)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 15–18;

Morawski K., *Wspólna droga. Wspomnienia*, Paryż 1962;

Nowak-Kiełbikowa M., *Skirmunt Konstanty (1866–1949)*, [w:] PSB, t. 38, 1997–1998, s. 178–183;

Paszkiewicz M., *Radziwiłł Stanisław Albrecht (1914–1976)*, [w:] PSB, t. 30, 1987, s. 372, 373;

Perkowska M., Wapiński R., *Paderewski Ignacy Jan (1860–1941)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 795–803;

Skirmunt K., *Moje wspomnienia 1866–1945*, wstęp i oprac. E. Orlof, A. Pasternak, Rzeszów 1998;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 35–37 (Askenazy), s. 155–157 (Gwiazdoski), s. 337–339 (Skirmunt), s. 341–343 (Skrzyński);

Wandycz P., *Aleksander Skrzyński, minister spraw zagranicznych II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2006.

LITWA

Republika Litewska 1918–1940

Ranga: Poselstwo RP w Kownie: 31.03.1938–27.10.1939

Adres: Kowno (lit. Kaunas): 31.03.–05.1938: hotel „Lietuva”, Daukanto gatvė 21; 05.1938–27.10.1939: Kęstučio gatvė 24 (obecnie Kęstučio gatvė 38)

Kierownik urzędu:²⁵¹

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Franciszek Charwat	poseł	30.03.1938	23.03.1938	31.03.1938	27.10.1939 ²⁵²

²⁵¹ W okresie międzywojennym, po licznych sporach w stosunkach polsko-litewskich, rząd Polski 17.03.1938 r. wystosował notę do rządu Litwy, z 48-godzinny terminem odpowiedzi, w której domagał się nawiązania stosunków dyplomatycznych między obu państwami z dniem 31 marca tr. 19.03.1938 r. rząd Litwy powiadomił rząd Polski o przyjęciu warunków nawiązania stosunków dyplomatycznych w określonym przez polski rząd terminie. Teksty not w tej sprawie zostały zamieszczone w Monitorze Polskim pod datą 19.03.1938 r.

²⁵² Wyjazd z Litwy.

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 1775, Poselstwo RP w Kownie, [2/1775/0], 1 j.a., 1938

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 27, [2/322/0/1/27], Litwa, Uroczystości wojskowe na granicy litewsko-polskiej, Przemówienie prezydenta Antanasa Smetony, Biuletyny, telegramy, korespondencja, 1927–1938; ibidem, sygn. 652, [2/322/0/2/652], Litwa, *Lettres de créance*, audiencje posłów polskich i litewskich, Korespondencja, mowy, noty, informacje, telegramy, 1938–1939; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Franciszka Charwata jako posła RP w Litwie, 23.03.1938 r., s. 132; ibidem, Kopia aktu nominacji Franciszka Charwata na posła RP w Litwie z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Łotwie z dniem 30 marca 1938 r., 23.03.1938 r., s. 138; ibidem, sygn. 6120, [2/322/0/4.4/6120], Incydent na granicy polsko-litewskiej i nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Polską, Raporty, korespondencja, protokoły, komunikaty, notatki, 1938; ibidem, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich, wykaz, 1939, s. 2²⁵³;
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 1496, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Litwa (3 dokumenty), 1937–1938;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Litwa, 1940; ibidem, sygn. 49/WB.19a, Przejęcie opieki nad interesami polskimi w Litwie, 1939–1940;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/967, [3/1/0/4/967/1], Charwat Franciszek [zdz. jako poseł w Litwie], 1938; ibidem, sygn. 4/968, [3/1/0/4/968/1-3], Przekroczenie granicy polsko-litewskiej przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Litwie Franciszka Charwata, 1938; ibidem, sygn. 4/969, [3/1/0/4/969/1-2], Przyjazd do Warszawy posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Litwie Franciszka Charwata, 1938; ibidem, sygn. 4/973, [3/1/0/4/973/1], Poselstwo RP w Kownie, b.d.;
- Dz. Urz. MSZ: 1938, nr 3, s. 40;
- RSZ: 1938, s. 99; 1939, s. 96.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 58;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 87–89 (Charwat).

²⁵³ Zobacz też inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6069 do 2/322/0/4.4/6186.

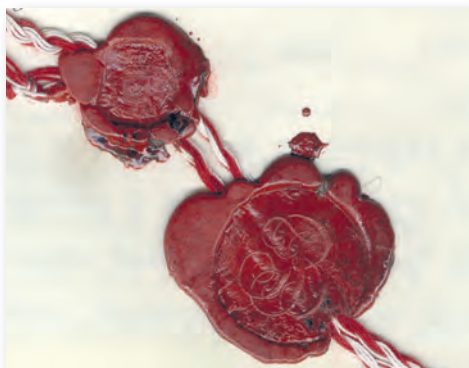
LUKSEMBURG

Wielkie Księstwo Luksemburga

Ranga: Poselstwo RP w Luksemburgu: 1921–1940; Poselstwo RP przy Rządzie Wielkiego Księstwa Luksemburskiego w Londynie: 1941–1944; Poselstwo RP w Luksemburgu: 1944–1945; w latach 1921–1945 akredytowani byli posłowie RP w Belgii

Adres: Londyn: 1941–1944: 40, Queen's Gate

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Władysław Sobański	poseł		1921	18.04.1921	30.09.1924 ²⁵⁴
Jan Szembek	poseł		30.09.1924	4.12.1924	23.03.1927 ²⁵⁵
Tytus Filipowicz	poseł		28.09.1927		23.10.1929 ²⁵⁶
Anatol Mühlstein	<i>chargé d'affaires</i>	16.02.1927			1928
Tadeusz Jackowski	poseł	1.01.1929 1.02.1929	20.02.1929	23.10.1929	28.10.1937 ²⁵⁷
Michał Mościcki	poseł	1.11.1937 ²⁵⁸	28.10.1937 ²⁵⁹	12.01.1938	1.11.1939
Leon Litwiński	<i>chargé d'affaires</i>	1.11.1939			06.1940
Stefan Glaser	poseł	13.11.1941			5.07.1945

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 659, [2/322/0/2/659], Luksemburg, *Lettres de créance* posłów polskich i ordery dla Wielkiej Księżnej, rozporządzenia z okazji dojścia do pełnoletności następcy tronu, Korespondencja; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Szembeka jako posła RP w Luksemburgu, 30.09.1924 r., s. 4; ibidem, Raport Poselstwa RP w Brukseli z uroczystości wręczenia listów uwie-

²⁵⁴ Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołania posła ze stanowiska – 4.09.1924 r.

²⁵⁵ Data podpisania listów odwołujących.

²⁵⁶ Data złożenia listów odwołujących, podpisanych przez prezydenta RP w dniu 23.01.1929 r.

²⁵⁷ Data podpisania listów odwołujących. Data aktu odwołującego – 31.10.1937 r.

²⁵⁸ *Agrément* rządu Luksemburga uzyskano 19.10.1937 r.

²⁵⁹ Prezydent RP podpisał listy uwierzytelniające 23.10.1937 r., ale ze względu na odwołanie Tadeusza Jackowskiego z dniem 28.10.1937 r., zmieniono datę, by nie było przerwy w urzędowaniu między posłami.

rzyszczających przez Jana Szembeka w Luksemburgu, 12.12.1924 r., s. 7–8; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza jako posła RP w Luksemburgu, 28.09.1927 r., s. 10; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tadeusza Jackowskiego jako posła RP w Luksemburgu, 20.02.1929 r., s. 13; ibidem, Raport Tadeusza Jackowskiego ze złożenia listów odwołujących Tytusa Filipowicza i listów uwierzytelniających jako posła RP w Luksemburgu, 24.10.1929 r., s. 16–17; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Michała Mościckiego jako posła RP w Luksemburgu, 23.10.1937 r., s. 35; ibidem, sygn. 660, [2/322/0/2/660], Luksemburg, *Lettres de rappel* posłów polskich, Korespondencja, noty; ibidem, Kopia listów odwołujących Władysława Sobańskiego ze stanowiska posła RP w Luksemburgu, 30.09.1924 r., s. 2; ibidem, Kopia listów odwołujących Tytusa Filipowicza ze stanowiska posła RP w Luksemburgu, 23.01.1929 r., s. 15; ibidem, Kopia listów odwołujących Tadeusza Jackowskiego ze stanowiska posła RP w Luksemburgu, 23.10.1937 r., s. 20;

- ▶ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 334;
- ▶ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/G, s. 27–28 (Glaser – karta ewidencyjna);
- ▶ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 44, Luksemburg, Notyfikacje, życzenia, zaproszenia, 1941–1943; ibidem, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP przy Rządzie Belgijskim i Luksemburskim w Londynie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 1046, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Placówki przy Aliantach, 01.–05.1945 r.;
- ▶ Archives de L'Etat Grand Duché de Luxembourg, sygn. 00453, Listy uwierzytelniające (niedatowane, z podpisami Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego i min. spraw zagranicznych Eustachego Sapiehy) dla posła Rzeczypospolitej Polskiej w Luksemburgu Władysława Sobańskiego, 1921 r., s. 79–80; ibidem, Harmonogram audienencji posła Władysława Sobańskiego na dworze Wielkiej Księżnej Luksemburga, 5.04.1921 r., s. 84; ibidem, sygn. 03131, Listy uwierzytelniające dla posła Tadeusza Jackowskiego jako posła RP w Luksemburgu, 20.02.1929 r., s. 122–123;
- ▶ RSZ: 1935, s. 82 (konsulat honorowy); 1936, s. 82 (konsulat honorowy); 1937, s. 91; 1938, s. 100; 1939, s. 97, 220.

Wybrana literatura:

Piber A., *Sobański Władysław (1877–1943)*, [w:] PSB, t. 39, 1999–2000, s. 442, 443;

Polska służba zagraniczna..., s. 58;

Rojek W., Grzełowski B., *Szembek Jan Włodzimierz (1881–1945)*, [w:] PSB, t. 48, 2012, s. 70–75;

Szklarska-Lohmannowa A., *Mościcki Michał (1894–1961)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 150, 151;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 119–222 (Filipowicz), s. 135–136 (Glaser), s. 170–172 (Jackowski), s. 280–282 (Mościcki).

ŁOTWA

Republika Łotewska 1918–1940

Ranga: Poselstwo RP w Rydze: 1920–1939

Adres: Ryga: -1921–1925: Mikołajewska 27/29 (Nikolaja iela 27/29); 1926–1930: Elizabetes iela 41/43 dz. 8; 1930–1939: Mednieku iela 6-b

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Bronisław Bouffał	delegat MSZ	2.09.1919	26.09.1919	30.10.1919	12.02.1920
Bronisław Bouffał	<i>chargé d'affaires</i>	12.02.1920			7.07.1920 ²⁶⁰
Witold Kamieniecki	<i>chargé d'affaires</i>	1.08.1920	6.07.1920		1.11.1921
Witold Jodko-Narkiewicz	poseł	12.08.1921	22.10.1921		22.10.1923 ²⁶¹
Aleksander Ładoś	poseł	9.10.1923	22.10.1923	17.11.1923	8.09.1926 ²⁶²
Juliusz Łukasiewicz	poseł	12.10.1926	8.09.1926	18.10.1926	4.04.1929 ²⁶³
Mirosław Arciszewski	poseł	19.03.1929	4.04.1929	30.04.1929	20.12.1932 ²⁶⁴ 14.12.1932
Zygmunt Beczkowicz	poseł	21.01.1933	21.01.1933	2.03.1933	20.09.1935 ²⁶⁵
Franciszek Charwat	poseł	1.01.1936	11.12.1935		11.07.1938 ²⁶⁶
Jerzy Tadeusz Kłopotowski	<i>chargé d'affaires</i>	5.04.1938			1.07.1938
Jerzy Tadeusz Kłopotowski	poseł	1.07.1938	30.06.1938	1.07.1938	5.10.1939 ²⁶⁷

Archiwum placówki: brak informacji

²⁶⁰ Data podpisania listów odwołujących przez min. spraw zagranicznych, które trafiły do łotewskiego MSZ 6.08.1920 r. Wniosek o odwołanie ze stanowiska z dnia 23.06.1920 r. prezydent RP podpisał 5.07.1920 r.

²⁶¹ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP, które zostały złożone 17.11.1923 r. Odwołanie z dniem 15.10.1923 r.

²⁶² Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Odwołanie z dniem 12.10.1926 r.

²⁶³ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Odwołanie z dniem 23.01.1929 r.

²⁶⁴ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Odwołanie z dniem 14.12.1932 r.

²⁶⁵ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Odwołanie z dniem 20.09.1935 r.

²⁶⁶ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Odwołanie z dniem 30.03.1938 r. W aktach znajdują się także listy odwołujące podpisane 23.03.1938 r.

²⁶⁷ Data likwidacji poselstwa. Według innych źródeł placówkę w Rydze zamknięto 20.10.1939 r. (H. Batowski, op.cit., s. 31, 63).

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Kopia listów wprowadzających Witolda Jodko-Narkiewicza, 27.10.1921 r., skan 40–42; ibidem, Wniosek o mianowanie Witolda Jodko-Narkiewicza posłem RP przy rządzie Republiki Łotewskiej, 3.11.1921 r., skan 43–46; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o zwolnienie Bronisława Bouffała z funkcji *chargé d'affaires* w Łotwie, 23.06.1920 r., skan 4–7; ibidem, Wniosek o nominację Bronisława Bouffała na delegata MSZ RP w republikach łotewskiej i estońskiej w randze radcy poselstwa I klasy, 2.09.1919 r., skan 158–159;
- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 237: MSZ, litera A, s. 9–10 (Arciszewski); ibidem,teczka 249: MSZ, litera Ł, s. 24–25 (Łukasiewicz);
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 652, [2/322/0/2/652], Litwa, *Lettres de créance* [...], Kopia aktu nominacji Franciszka Charwata na posła RP w Litwie z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Łotwie z dniem 30 marca 1938 r., 23.03.1938 r., s. 138; ibidem, sygn. 666, [2/322/0/2/666], Łotwa, *Lettres de créance*, mowy, audyencje, listy odręczne przedstawicieli Polski i Łotwy, Korespondencja, noty, informacje, 1919–1934; ibidem, Kopia pełnomocnictwa Bronisława Bouffała jako delegata MSZ do nawiązania stosunków dyplomatycznych, 26.09.1919 r., s. 12; ibidem, Kopia listów odwołujących Bronisława Bouffała, 7.07.1920 r., s. 15; ibidem, Oryginał listów uwierzytelniających Witolda Kamienieckiego jako posła RP w Łotwie, 15.05.1921 r., s. 19a–19b (niewysłane, niezłożone); ibidem, Projekt listów uwierzytelniających Witolda Jodko-Narkiewicza jako posła RP w Łotwie, 22.10.1921 r., s. 23–24; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Łotwie do MSZ w Warszawie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających przez posła Aleksandra Ładosia w dniu 17 listopada 1923 r., 20.11.1923 r., s. 44–46; ibidem, Kopia listów odwołujących Aleksandra Ładosia ze stanowiska posła RP w Łotwie i uwierzytelniających Juliusza Łukasiewicza na to stanowisko, 8.09.1926 r., s. 54–55; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mirosława Arciszewskiego jako posła RP w Litwie, 4.04.1929 r., s. 68–69; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Zygmunta Beczkowicza jako posła RP w Litwie, 21.01.1933 r., s. 96; ibidem, sygn. 667, [2/322/0/2/667], Łotwa, *Lettres de rappel* posłów polskich i łotewskich, Korespondencja, noty, 1920–1938; ibidem, Kopia listów odwołujących Witolda Jodko-Narkiewicza ze stanowiska posła RP w Łotwie, 22.10.1923 r., s. 6; ibidem, Kopia listów odwołujących Mirosława Arciszewskiego ze stanowiska posła RP w Litwie, 20.12.1932 r., s. 22; ibidem, Kopia aktu odwołania Zygmunta Beczkowicza ze stanowiska posła RP w Łotwie, 20.09.1935 r., s. 27; ibidem, Kopia listów odwołujących Zygmunta Beczkowicza ze stanowiska posła RP w Łotwie, 20.09.1935 r., s. 32; ibidem, sygn. 668, [2/322/0/2/668], Łotwa, *Lettres de créance, agrément* posłów polskich i łotewskich, audyencje, skład poselstwa łotewskiego, Korespondencja, noty, informacje o posle i Łotwie, wycinek prasowy, 1935–1939; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Franciszka Charwata jako posła RP w Łotwie, 11.12.1935 r., s. 7; ibidem, Kopia aktu nominacji Franciszka Charwata na stanowisko posła RP w Łotwie z dniem 1 stycznia 1936 r. z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Finlandii, 7.12.1935 r., s. 9; ibidem, Kopia aktu nominacji Jerzego Tadeusza Kłopotowskiego na stanowisko posła RP w Łotwie z dniem 1 lipca 1938 r., 30.06.1938 r., s. 15; ibidem, Ko-

pia listów uwierzytelniających Jerzego Tadeusza Kłopotowskiego jako posła RP w Łotwie, 30.06.1938 r., s. 16–17; ibidem, sygn. 1523, [2/322/0/4.2/1523], Łotwa, Stosunki polityczne z Polską, Raport, 1937; ibidem, sygn. 6219, [2/322/0/4.4/6219], Łotwa, Sprawy budżetowe placówek polskich w Łotwie, Notatka, preliminarz, 1929; ibidem, sygn. 6220, [2/322/0/4.4/6220], Łotwa, Organizacja placówek polskich w Łotwie i ich działalność, Korespondencja, notatki, 1936; ibidem, sygn. 6222, [2/322/0/4.4/6222], Podróże do Polski pracowników placówek polskich w Łotwie, Korespondencja, 1936; ibidem, sygn. 6225, [2/322/0/4.4/6225], Fundusz specjalny Poselstwa RP w Rydze, Pismo, 1934; ibidem, sygn. 11775, [2/322/0/6.3/11775], Rewizje placówek RP w Rumunii, Łotwie, Szwajcarii i Czechosłowacji, Raporty, notatki, korespondencja, 1929–1930²⁶⁸;

- ▷ AAN, zesp. 510, Ambasada RP w Moskwie, sygn. 21, [2/510/0/1/21], Łotwa, Stosunki polityczne z ZSRR, Raporty Poselstw RP w Rydze, Moskwie i Konsulatu RP w Dyneburgu, 1922–1931;
- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 49/WB.19a, Przejęcie opieki nad interesami polskimi w Estonii i Łotwie, 1939–1940;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/1001, [3/1/0/4/1001/1], Arciszewski Mirosław [zdj. jako poseł RP w Łotwie], 1931; ibidem, sygn. 4/1002, [3/1/0/4/1002/1], Wręczenie insygniów Orderu Orła Białego prezydentowi Łotwy Karlisowi Ulmanisowi [na zdj. poseł w Rydze Franciszek Charwat], 1937; ibidem, sygn. 4/1003, [3/1/0/4/1003/1], Kłopotowski Jerzy [zdj. jako poseł RP w Łotwie], 1939; ibidem, sygn. 4/1004, [3/1/0/4/1004/1-2], Ryga, Poselstwo RP, b.d.; ibidem, sygn. 4/1010, [3/1/0/4/1010/1], Półoficjalna wizyta min. spraw zagranicznych Józefa Becka w Łotwie, 1934; ibidem, sygn. 4/1011, [3/1/0/4/1011/8], Oficjalna wizyta min. spraw zagranicznych Józefa Becka w Łotwie [zdj. przyjęcia w poselstwie w Rydze i Jerzego Kłopotowskiego jako posła RP w Łotwie], 1938; ibidem, sygn. 4/1012, [3/1/0/4/1012/2], Oficjalna wizyta min. spraw zagranicznych Józefa Becka w Łotwie [zdj. Jerzego Kłopotowskiego jako posła RP w Łotwie w towarzystwie Józefa Becka], 1938; ibidem, sygn. 5/1104, [3/1/0/5/1104/2], Uroczystość rozdania nagród zwycięzcom Międzynarodowych Regat Wioślarskich w Trokach [na zdj. poseł w Rydze Zygmunt Beczkowicz], 1933; ibidem, sygn. 8/4149, [3/1/0/8/4149/1], Komisja ds. stałej komunikacji lotniczej na linii Warszawa–Ryga [na zdj. poseł w Rydze Mirosław Arciszewski], 1932; ibidem, sygn. 10/3788, [3/1/0/10/3788/1], Wycieczka delegacji Sekcji Akademickiej Towarzystwa Łotewsko-Polskiego do Warszawy [na zdj. poseł w Rydze Mirosław Arciszewski], 1933;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 103, nr 14, s. 275; 1924, nr 11, s. 182, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 185; 1926, nr 9, s. 116, 118, nr 12, s. 167; 1927, nr 12, s. 169; 1929, nr 4, s. 83, 88, nr 12, s. 250; 1930, nr 4, s. 86, nr 8, s. 211, nr 11, s. 190; 1931, nr 11, s. 190; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 12; 1933, nr 3, s. 21; 1935, nr 6, s. 148; 1936, nr 1, s. 15; 1938, nr 3, s. 40; 1939, nr 5, s. 79;
- ▷ RSZ: 1932, s. 13, 15, 16, 49, 173, 183, 196, 205, 213; 1934, s. 14, 167, 210; 1935, s. 83; 1936, s. 83; 1937, s. 92; 1938, s. 101; 1939, s. 98.

²⁶⁸ Zobacz też inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6187 do 2/322/0/4.4/6229.

Wybrana literatura:

Batowski H., *Łukasiewicz Juliusz (1892–1951)*, [w:] PSB, t. 18, 1973, s. 527–529;
Jarosz A., *Jodko-Narkiewicz Witold (1864–1924)*, [w:] PSB, t. 11, 1964–1965, s. 253–257;
Nahlik S.E., *Loret Sydon Maciej (1880–1946)*, [w:] PSB, t. 17, 1972, s. 557–559;
Polska służba zagraniczna..., s. 58;
Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 21;
Tatarkiewicz W., *Ładoś Aleksander Waław (1891–1963)*, [w:] PSB, t. 18, 1973, s. 183–186;
Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 31–35 (Arciszewski), s. 62–64 (Beczakowicz), s. 87–89 (Charwat), s. 184–186 (Jodko-Narkiewicz), s. 189–192 (Kamieniecki), s. 245–247 (Ładoś), s. 250–253 (Łukasiewicz).

MEKSYK

Meksykańskie Stany Zjednoczone

Ranga: Poselstwo RP w Meksyku: 6.11.1930–1945; w latach 1929–1931 akredytowani byli posłowie RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki z siedzibą w Waszyngtonie

Adres: Meksyk: 1.04.1931: Paseo de la Reforma 42²⁶⁹; -15.05.–18.11.1930-: Oaxaca 15; -16.07.1932–30.10.1941: calle de Londres 213; 1.11.1941–15.02.1943-: calle Alpes 605 (Lomas de Chapultepec); 2.01.1944–10.02.1945-: calle Merida 121

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Tytus Filipowicz	poseł		30.11.1929	11.02.1930 ²⁷⁰	03.1931 ²⁷¹
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	3.09.1931	15.10.1931	17.12.1931	31.01.1936
Tadeusz Jarocki	<i>chargé d'affaires</i>	31.01.1936 ²⁷²			24.09.1936

²⁶⁹ Przemianowanie Konsulatu Generalnego RP w Meksyku w Poselstwo RP z dniem 1.04.1931 r. bez zmiany adresu – Pasco de la Reforma 42, faktycznie Poselstwo RP utworzono 6.11.1930 r.

²⁷⁰ Ponowne złożenie listów uwierzytelniających przez posła RP w Meksyku 6.11.1930 r.

²⁷¹ Dnia 18.11.1930 r. opuścił Meksyk, kierownictwo przejął Zygmunt Merdinger. Dnia 2.10.1931 r. poinformował meksykańskie MSZ o decyzji rządu polskiego odwołującej posła Tytusa Filipowicza. Listy odwołujące posła RP w Meksyku prezydent RP podpisał 6.11.1931 r., zostały dostarczone do MSZ Meksyku ok. 10.12.1931 r.

²⁷² *Attaché* Tadeusz Jarocki przejął urząd jako *chargé d'affaires* w dniu 14.01.1936 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires e.p.</i>	15.08.1936	23.07.1936	24.09.1936 ²⁷³	1.02.1940 ²⁷⁴
Mieczysław Marchlewski	poseł	1.02.1940	6.03.1940	24.05.1940 ²⁷⁵	1.11.1942 ²⁷⁶
Władysław Neuman	poseł	1.11.1942	1.11.1942	16.03.1943 ²⁷⁷	24.01.1945 ²⁷⁸
Jan Lech Byszewski	<i>chargé d'affaires</i>	24.01.1945			27.03.1945
Zygmunt Merdinger	poseł	16.02.1945		14.06.1945 ²⁷⁹	12.07.1945 ²⁸⁰

Dodatkowa akredytacja:

Zygmunt Merdinger, zob.: Dominikana, Gwatemala, Haiti, Honduras, Kolumbia, Kostaryka, Nikaragua, Panama, Salvador, Wenezuela

Mieczysław Marchlewski, *chargé d'affaires e.p.*, zob.: Dominikana, Gwatemala, Haiti, Honduras, Kolumbia, Kostaryka, Nikaragua, Panama, Salvador, Wenezuela

Mieczysław Marchlewski, poseł, zob.: Dominikana, Honduras, Kolumbia, Kostaryka, Nikaragua, Panama

Władysław Neuman, zob.: Dominikana, Gwatemala, Haiti, Honduras, Kolumbia, Kostaryka, Nikaragua, Panama, Salvador, Wenezuela

Zygmunt Merdinger, zob.: Gwatemala, Honduras, Kostaryka, Nikaragua, Panama, Salvador

²⁷³ Przyjechał do Meksyku 21.09.1936 r. Dnia 31.03.1939 r. Mieczysław Marchlewski rozpoczął podróż objazdową do 10 państw wchodzących w zakres kompetencyjny placówki w Meksyku. Podczas kilkumiesięcznej nieobecności Poselstwem RP kierował Gustaw Zakrzewski jako *chargé d'affaires a.i.*

²⁷⁴ Informację o nominacji Mieczysława Marchlewskiego na stanowisko posła RP prasa lokalna podała 12.01.1940 r.

²⁷⁵ Otrzymał zgodę na notyfikację swojej osoby jako ambasadora w misji specjalnej na zaprzysiężenie nowego prezydenta Meksyku w dniu 1.12.1940 r.

²⁷⁶ Data podpisania przez prezydenta RP listów odwołujących. Dekret odwołujący ze stanowiska z datą 31.01.1943 r. Tego samego dnia podpisał protokół zdawczo-odbiorczy i opuścił Meksyk. Poselstwem RP do przyjazdu posła kierował radca Aleksander Wiesiołowski. W 1942 r. placówka miała 4 etaty (poseł, sekretarz, 1 p.k., 1 funkcjonariusz niższy) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Meksyku, 1942, b.p.

²⁷⁷ Władysław Neuman przejął kierownictwo placówką 15.02.1943 r.

²⁷⁸ Zmarł w Nowym Jorku podczas podróży służbowej. 1.07.1944 r. placówka miała 8 etatów (poseł, sekretarz z tytułem radcy, konsul z tytułem I sekretarza, 3 p.k., 2 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Meksyku, 1.07.1944 r., b.p. Działał także Ataszat Wojskowy (2 etaty).

²⁷⁹ Przybył do Meksyku 27.03.1945 r.

²⁸⁰ Zgodnie z pismem nr 45 MSZ Meksyku uważał misję Zygmunta Merdingera od dnia 9.07.1945 r. za zakończoną.

Archiwum placówki:

- ▷ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 593, [2/593/0], 207 j.a., 1925–1953

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 250: MSZ, litera M, s. 46–47 (Merdinger);
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 634, [2/322/0/2/634], Kolumbia, Panama, Projekt utworzenia konsulatów w Gdyni, Raporty Poselstwa RP w Meksyku, 1938–1939; ibidem, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audienze dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza jako posła RP w Meksyku, 30.11.1929 r., s. 7–8; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Meksyku, 15.10.1931 r., s. 46; ibidem, Nota Poselstwa Meksyku w Warszawie do MSZ potwierdzająca złożenie listów wprowadzających przez Zygmunta Merdingera, 17.01.1932 r., s. 60; ibidem, Kopia nominacji Mieczysława Marchlewskiego na radcę poselstwa i powierzenie kierownictwa Poselstwa RP w Meksyku w charakterze *chargé d'affaires*, 8.07.1936 r., s. 73; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Meksyku, 23.07.1936 r., s. 74–75; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Meksyku do MSZ w Warszawie z informacją o złożeniu listów wprowadzających przez Mieczysława Marchlewskiego, 25.09.1936 r., s. 94; ibidem, Pismo Mieczysława Marchlewskiego do MSZ w Warszawie w sprawie sytuacji *chargé d'affaires* w krajach kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, 1.05.1939 r., s. 103–108; ibidem, sygn. 681, [2/322/0/2/681], Meksyk, *Lettres de rappel* dyplomatów polskich, Korespondencja; ibidem, Projekt listów odwołujących Tytusa Filipowicza z funkcji posła RP w Meksyku, 30.09.1931 r., s. 8; ibidem, Odpowiedź prezydenta Meksyku do prezydenta RP na listy odwołujące Tytusa Filipowicza z 15.10.1930 r., 15.01.1932 r., s. 17; ibidem, Nota MSZ Meksyku potwierdzająca akredytację Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Meksyku, 9.01.1932 r., s. 19; ibidem, Akt odwołania Zygmunta Merdingera ze stanowiska kierownika Poselstwa RP w Meksyku, 9.12.1935 r., s. 20; ibidem, sygn. 3386, [2/322/0/4.3/3386], Raporty prasowe Poselstwa RP w Meksyku z prasy meksykańskiej, 1935–1936; ibidem, sygn. 3387, [2/322/0/4.3/3387], Raport prasowy Poselstwa RP w Meksyku o sprawach polskich, 1937; sygn. 3411, [2/322/0/4.3/3411], Obsadzenie Poselstw RP w Buenos Aires i w Meksyku, Pismo, 1936; ibidem, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich, wykaz, 1939, s. 1;
- ▷ AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 101, [2/463/0/-/101], Nawiązanie przez Polskę kontaktów dyplomatycznych z Brazylią, Chile, Meksykiem, Paragwajem i Urugwajem, Korespondencja, 1919–1921;
- ▷ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 2959, [2/490/0/-/2959], Skład Ambasady RP w Waszyngtonie, Listy uwierzytelniające, spis urzędników, 1940–1945; ibidem, Informacja do prasy o złożeniu listów uwierzytelniających prezydentowi Meksyku w dniu 24.05.1940 r., 29.05.1940 r., s. 7; ibidem, sygn. 3053, [2.490/0/-/3053], Spra-

wy organizacyjne i personalne Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, 1941–1942, 1944;

- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 334;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna), s. 67–68 (Merdinger – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/N, s. 5–6 (Neuman – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 47, Poselstwo RP w Meksyku, Notyfikacje, skład Poselstwa, audjencje, życzenia, zaproszenia, 1940–1944; ibidem, sygn. 414, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Meksyk, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów odwołujących Mieczysława Marchlewskiego, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Neumana, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 550, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP w Meksyku, 1945; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, Preliminarz miesięcznych wydatków Poselstwa RP w Meksyku, 17.07.1944 r., b.p.; ibidem, Skład osobowy i pobory Poselstwa RP w Meksyku w dniu 1 września 1939 r., b.p.; ibidem, Skład osobowy i pobory Poselstwa RP w Meksyku w dniu 1 stycznia 1940 r., b.p.; ibidem, Skład osobowy i pobory Poselstwa RP w Meksyku w dniu 1 stycznia 1941 r., b.p.; ibidem, Skład osobowy i pobory Poselstwa RP w Meksyku w dniu 1 stycznia 1942 r., b.p.; ibidem, Skład osobowy i pobory Poselstwa RP w Meksyku w dniu 1 stycznia 1943 r., b.p.; ibidem, Skład osobowy i pobory Poselstwa RP w Meksyku w dniu 1 stycznia 1944 r., b.p.; ibidem, Skład osobowy i pobory Poselstwa RP w Meksyku w dniu 1 maja 1944 r. i projektowane na rok 1945, b.p.; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Ameryka, Sprawozdanie statystyczne Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Meksyku z dnia 2 stycznia 1944 r., 18.09.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Meksyku, 1945, b.d.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 966, Sprawy personalne placówek, m.in. Meksyk, 1944–1945; ibidem, sygn. 1041, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Meksyk, 01.–04.1945 r.; ibidem, sygn. 1085, Depesze – Meksyk, 1945;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.1, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Meksyk, 1938–1939; ibidem, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Meksyk, 1940; ibidem, sygn. 53.38s, Depesze szyfrowe: Meksyk, 1943; ibidem, sygn. 53.40n, Depesze szyfrowe: Meksyk, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 18 dokumentu;
- Dz. Urz. MSZ: 1931, nr 7, s. 88, nr 15, s. 228; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 32;
- RSZ: 1932, s. 39, 53, 174, 208, 230; 1934, s. 168, 230; 1935, s. 86; 1936, s. 86; 1937, s. 95; 1938, s. 103; 1939, s. 101.

Wybrana literatura:

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska–Meksyk 1918–1988. Zbiór dokumentów i materiałów, Warszawa 1989;

Polska służba zagraniczna..., s. 59;

Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 119–122 (Filipowicz), s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger), s. 284–286 (Neuman).

NIDERLANDY zob. HOLANDIA

NIEMCY

Republika Weimarska 1918–1933

Rzesza Niemiecka 1933–1945

Ranga: Poselstwo RP w Berlinie: 25.11.–16.12.1918, 9.02.1920²⁸¹–1.11.1934; Ambasada RP w Berlinie: 1.11.1934–1.09.1939

Adres: Berlin: 25.11.–16.12.1918: Kurfürstenstrasse 133; 8.03.–31.03.1920: hotel „Eden”, Kurfürstendamm²⁸²; 1.04.–10.10.1920: Wil-

²⁸¹ Dnia 1.11.1920 r. placówkę tworzyli – urzędnicy etatowi: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny (Ignacy Szebeko), 2 sekretarzy I klasy (referenci Tomasz Mozarski i Roman Janta-Połczyński), sekretarz II klasy (referent Stefan Fiedler), naczelnik kancelarii (Rudolf Weber), kancelistka (Maria Mitterówna) oraz 3 p.k., 1 urzędnik honorowy (*attaché* honorowy Franciszek Krasiński), 4 osoby służby (3 woźnych i 1 goniec) – razem 14 osób. Dnia 6.12.1929 r. do korpusu dyplomatycznego należeli: poseł (Roman Knoll), radca (Kazimierz Wyszynski), II radca (Feliks Zaleski), I sekretarz (Mieczysław Chałupczyński), II sekretarz (Witold Kisielnicki), *attaché* (Jerzy Szczeniowski), *attaché* wojskowy (Witold Morawski), radca handlowy (Zygmunt Rawita-Gawroński), radca emigracyjny (Ignacy Ziętkiewicz), *attaché* gospodarczy (Antoni Kotiużyński), 2 osoby przydzielone do poselstwa (Eugeniusz Zdrojewski, Świętosław Baudouin de Courtenay) – razem 12 urzędników etatowych.

²⁸² Ignacy Szebeko pisał do MSZ: „mieści się Poselstwo na krańcu miasta w hotelu »Eden«, przy ogrodzie zoologicznym w czterech pokojach, z których jeden jest moim sypialnym, mały salonik z gabinetem i pokojem dla przyjęć urzędowych i wizyt, w pozostałych dwóch pokojach, mieszkają sekretarz i naczelnik kancelarii, a we dnie załatwia się tam sprawy biurowe, przepis [sic] na maszynie, przyjęcie i ekspedycja korespondencji, szyfrowanie i odszyfrowywanie itd.” – AAN, zesp. 474, Ambasada RP w Berlinie, sygn. 3158, [2/474/0/8.35/3158], Sprawy budżetowo-rachunkowe i gospodarcze Poselstwa RP w Berlinie, Korespondencja, zestawienia, pokwitowania, 1920, s. 13.

helmstrasse 66; 10.10.1920–2.03.1921: Lützowufer 5a; 2.03.1921–1.09.1939: Kurfürstenstrasse 136²⁸³

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Jan Niemojowski	kierownik poselstwa	11.11.1918			15.11.1918
Wilhelm Feldman	<i>chargé d'affaires</i>	17.11.1918		20.11.1918	4.12.1918
Jan Niemojowski	kierownik poselstwa	27.11.1918		5.12.1918	16.12.1918 ²⁸⁴
Ignacy Szebeko	<i>chargé d'affaires</i>	6.02.1920	28.02.1920	9.03.1920 ²⁸⁵	15.01.1921 ²⁸⁶
Alfred Wysocki	<i>chargé d'affaires</i>	2.02.1921 ²⁸⁷			26.09.1921
Jerzy Madeyski	poseł	5.09.1921 ²⁸⁸	13.09.1921	6.10.1921 ²⁸⁹	16.04.1923 ²⁹⁰
Tadeusz Jackowski	<i>chargé d'affaires</i>	1.04.1923	23.03.1923	28.03.1923	15.04.1925
Kazimierz Olszowski	poseł	7.06.1923 ²⁹¹	12.06.1923 ²⁹²	30.06.1923	20.06.1928 ²⁹³

²⁸³ Wydział Handlowy Poselstwa RP w Berlinie 23.07.1921 r. przeniósł się z Kronenstrasse 6 pod adres Kurfürstenstrasse 137.

²⁸⁴ Z powodu usunięcia z Warszawy misji Harry'ego Kesslera stosunki dyplomatyczne zostały zerwane, a placówka zamknięta 16.12.1918 r. Funkcjonował Konsulat Generalny RP w Berlinie. Oficjalnie reprezentację Polski w Niemczech sprawowała Ambasada Hiszpanii w Berlinie – ona notą z 9.02.1920 r. poinformowała Auswärtiges Amt o nominacji Ignacego Szebeka na *chargé d'affaires* RP.

²⁸⁵ Dnia 28.02.1920 r. zgłoszono notą do Auswärtiges Amt. Pobory wypłacano począwszy od 16.02.1920 r.

²⁸⁶ Dnia 5.02.1921 r. w gmachu Auswärtiges Amt wydano obiad pożegnalny dla Ignacego Szebeka.

²⁸⁷ Data notyfikacji w Auswärtiges Amt. Rada Państwa na posiedzeniu w dniu 30.08.1921 r. uchwaliła podniesienie Poselstwa RP w Berlinie z klasy II do klasy I.

²⁸⁸ *Agrément* rządu niemieckiego 7.08.1921 r.

²⁸⁹ Przyjechał do Berlina 26.09.1921 r.

²⁹⁰ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP, kopia została złożona w Auswärtiges Amt 19.04.1923 r., poseł Jerzy Madeyski wręczył je prezydentowi Friedrichowi Ebertowi 21.04.1923 r., dwa dni później wyjechał z Berlina. Odwołanie do centrali przez MSZ z dniem 1.05.1923 r.

²⁹¹ *Agrément* rządu niemieckiego, nota z 28.05.1923 r.

²⁹² Na życzenie prezydenta RP listy uwierzytelniające do Berlina pisane były po polsku ze względu na fakt, że Niemcy na korespondencję w języku francuskim odpowiadali po niemiecku.

²⁹³ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Zostały wręczone przez posła Romana Knolla 11.07.1928 r. Dekret odwołujący z dnia 26.06.1928 r. Dnia 30.06.1928 r. zdał majątek w ręce radcy Kazimierza Wyszyńskiego i wyjechał z Berlina.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Roman Knoll	poseł	1.07.1928 ²⁹⁴	23.06.1928	11.07.1928 ²⁹⁵	10.01.1931 ²⁹⁶
Alfred Wysocki	poseł	10.01.1931	10.01.1931	12.02.1931 ²⁹⁷	27.06.1933 ²⁹⁸
Józef Lipski	poseł	3.07.1933	28.06.1933	18.10.1933	28.10.1934
Józef Lipski	ambasador	29.10.1934	10.11.1934	14.11.1934	1.09.1939

Archiwum placówki:

- ▶ AAN, zesp. 473, Przedstawicielstwo Rady Regencyjnej w Berlinie, [2/473/0], 28 j.a., 1916–1919
- ▶ AAN, zesp. 474, Ambasada RP w Berlinie, [2/474/0], 3988 j.a., 1919–1939²⁹⁹

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Wniosek o mianowanie Jerzego Madeyskiego posłem RP przy rządzie Republiki Niemieckiej, 3.09.1921 r., skan 85–87; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Ignacego Szebeko *chargé d'affaires* RP w Niemczech, 6.02.1920 r., skan 191–192; ibidem, Wniosek o odwołanie Ignacego Szebeko ze stanowiska *chargé d'affaires* RP w Niemczech, 15.01.1921 r., skan 195;
- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 246: MSZ, litera J, s. 1–2 (Jackowski); ibidem,teczka 252: MSZ, litera O, s. 9–10 (Olszowski); ibidem,teczka 258: MSZ, litera W, s. 47–48 (Wysocki);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 704, [2/322/0/2/704], Niemcy, *Lettres de créance*, mowy dyplomatów polskich i niemieckich, Przyjęcia i audyencje, Korespondencja, noty, sprawozdania, informacje, wycinki prasowe, 1919–1937; ibidem, Kopia listów wprowadzających Tadeusza Jackowskiego jako *chargé d'affaires* RP w Niemczech, 23.03.1923 r., s. 31–32; ibidem, Kopia tłumaczenia na język francuski listów uwierzytelniających Kazimierza Olszewskiego jako posła RP w Niemczech, 12.06.1923 r., s. 40, 42; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Olszewskiego jako posła RP w Niemczech, 12.06.1923 r., s. 41, 43; ibidem, Kopia tłumaczenia

²⁹⁴ *Agrément* rządu niemieckiego 2.06.1928 r.

²⁹⁵ Przyjechał do Berlina prosto z Rzymu i objął urzędowanie 6.07.1928 r., tego dnia podpisał protokół zdawczo-odbiorczy, którym przejął majątek placówki od radcy Kazimierza Wyszyńskiego, *chargé d'affaires a.i.*

²⁹⁶ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Dekret odwołujący z dnia 31.12.1930 r.

²⁹⁷ Przyjechał do Berlina 31.01.1931 r.

²⁹⁸ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. 3.07.1933 r. mianowany ambasadorem RP w Rzymie. 13.07.1933 r. złożył kanclerzowi Rzeszy Adolfowi Hitlerowi wizytę pożegnalną. Berlin opuścił 18.07.1933 r. Listy odwołujące złożył jego następca Józef Lipski w dniu 18.10.1933 r.

²⁹⁹ Zobacz także materiały w „Szukaj w archiwach” nadsyłane do MSZ w Warszawie: od 2/322/0/4.3/4475 do 2/322/0/4.3/4954.

na język francuski listów uwierzytelniających Romana Knolla jako posła RP w Niemczech, 23.06.1928 r., s. 51; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Romana Knolla jako posła RP w Niemczech, 23.06.1928 r., s. 52; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Alfreda Wysockiego jako posła RP w Niemczech, 10.01.1931 r., s. 61; ibidem, Kopia tłumaczenia na język francuski listów uwierzytelniających Alfreda Wysockiego jako posła RP w Niemczech, 10.01.1931 r., s. 62; ibidem, Kopia tłumaczenia na język francuski listów uwierzytelniających Józefa Lipskiego jako posła RP w Niemczech, 28.06.1933 r., s. 102; ibidem, Kopia aktu nominacji Józefa Lipskiego na stanowisko posła RP w Niemczech, 3.07.1933 r., s. 103; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Józefa Lipskiego jako posła RP w Niemczech, 28.06.1933 r., s. 107; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Józefa Lipskiego jako ambasadora RP w Niemczech, 10.11.1934 r., s. 172–173; ibidem, Kopia tłumaczenia na język francuski listów uwierzytelniających Józefa Lipskiego jako ambasadora RP w Niemczech, 10.11.1934 r., s. 174–175; ibidem, Kopia aktu nominacji Józefa Lipskiego na stanowisko ambasadora RP w Niemczech, 29.10.1934 r., s. 176; ibidem, sygn. 705, [2/322/0/2/705], Niemcy, *Lettres de rappel* posłów polskich, Korespondencja, noty, 1923–1933; ibidem, Kopia listów odwołujących Jerzego Madeyskiego ze stanowiska posła RP w Niemczech, 1923 r., s. 3; ibidem, Kopia tłumaczenia na język francuski listów odwołujących Kazimierza Olszowskiego ze stanowiska posła RP w Niemczech, 20.06.1928 r., s. 12; ibidem, Kopia tłumaczenia na język francuski listów odwołujących Romana Knolla ze stanowiska posła RP w Niemczech, 10.01.1931 r., s. 23; ibidem, Kopia listów odwołujących Romana Knolla ze stanowiska posła RP w Niemczech, 10.01.1931 r., s. 29; ibidem, Kopia listów odwołujących Alfreda Wysockiego ze stanowiska posła RP w Niemczech, 27.06.1933 r., s. 34; ibidem, Kopia tłumaczenia na język francuski listów odwołujących Alfreda Wysockiego ze stanowiska posła RP w Niemczech, 27.06.1933 r., s. 35; ibidem, sygn. 707, [2/322/0/2/707], Niemcy, Skład ambasad polskiej i niemieckiej, Ruch służbowy, zerwanie stosunków dyplomatycznych z Niemcami – sytuacja dyplomatów, Korespondencja, noty, telegramy, notatki, 1938–1939; ibidem, sygn. 926, [2/322/0/2/926], Włochy, *Lettres de créance* [...], Odpis dekretu prezydenta RP mianujący Alfreda Wysockiego, posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP przy Rządzie Rzeszy Niemieckiej w Berlinie, ambasadorem RP przy królu Włoch z równoczesnym odwołaniem z funkcji posła RP w Berlinie, 3.07.1933 r., s. 123; ibidem, sygn. 1474, [2/322/0/3/1474], Niemcy, Ambasada RP w Berlinie, konsulatory – sprawy personalne, administracyjne, ewakuacja, Korespondencja, fotografie, notatki, 1936–1939; ibidem, sygn. 4870, [2/322/0/4.3/4870], Niemcy, Skład placówek polskich w Niemczech i niemieckich w Polsce, głównie zmiany na stanowiskach posłów, Korespondencja, raporty, wycinki prasowe, 1930, 1931; ibidem, Wycinek prasowy: Nowy poseł Rzplitej w Berlinie złożył listy uwierzytelniające, „Gazeta Polska” 12 lutego 1931 r., skan 32; ibidem, sygn. 4873, [2/322/0/4.3/4873], Likwidacja długów ciężących na budynkach placówek polskich w Berlinie, Korespondencja, notatka, 1931, 1931; ibidem, sygn. 11690, [2/322/0/6.3/11690], Sprawy organizacyjne, personalne i budżetowo-rachunkowe urzędów zagranicznych RP w Niemczech, Raporty, notatki, korespondencja, 1927–1930; ibidem, sygn. 11774, [2/322/0/6.3/11774], Rewizje placówek polskich w Niemczech, Notatki, korespondencja, 1930; ibidem, sygn. 12500, [2/322/0/7/12500], Sprawy budżetowo-rachunkowe Ambasady RP w Berlinie, 1939; ibidem, sygn. 12612, [2/322/0/7/12612], Sprawy organizacyjne, budżetowo-

-rachunkowe i personalne Ambasady RP w Berlinie, 1921, 1923; ibidem, sygn. 12625, [2/322/0/7/12625], Rewizje placówek polskich w Rumunii, Francji, Niemczech i Czechosłowacji, Sprawozdania, korespondencja, 1920–1923;

- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 2/258, [3/1/0/2/258/1-3,12-13], Uroczystości żałobne ku czci marszałka Józefa Piłsudskiego w Berlinie [na zdj. ambasador Józef Lipski i budynek Ambasady RP w Berlinie], 1935; ibidem, sygn. 4/1063, [3/1/0/4/1063/1], Knoll Roman [zdj. jako poseł w Niemczech], b.d.; ibidem, sygn. 4/1064, [3/1/0/4/1064/1], Knoll Roman [zdj. jako poseł w Niemczech], b.d.; ibidem, sygn. 4/1070, [3/1/0/4/1070/1], Przyjazd do Berlina posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Niemczech Józefa Lipskiego, 1933; ibidem, sygn. 4/1071, [3/1/0/4/1072/1-3], Złożenie listów uwierzytelniających kanclerzowi Niemiec Adolfowi Hitlerowi przez ambasadora Polski w Niemczech Józefa Lipskiego, 1934; ibidem, sygn. 4/1074, [3/1/0/4/1074/1], Premiera filmu pt. „Marszałek Piłsudski” w Berlinie [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1935; ibidem, sygn. 4/1078, [3/1/0/4/1078/1], Olszowski Kazimierz [na zdj. jako poseł w Niemczech], 1926; ibidem, sygn. 4/1079, [3/1/0/4/1079/1-2], Personel Poselstwa RP w Berlinie [na zdj. Kazimierz Olszowski jako poseł w Niemczech], 1924; ibidem, sygn. 4/1080, [3/1/0/4/1080/1], Olszowski Kazimierz [zdj. jako poseł w Niemczech], 1925; ibidem, sygn. 4/1081, [3/1/0/4/1081/1-2], Olszowski Kazimierz [zdj. jako poseł w Niemczech], b.d.; ibidem, sygn. 4/1082, [3/1/0/4/1082/1], Wysocki Alfred [zdj. jako poseł w Niemczech, w mundurze dyplomatycznym], b.d.; ibidem, sygn. 4/1084, [3/1/0/4/1084/1], Wyjazd na urlop nowo mianowanego posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Niemczech Alfreda Wysockiego przed objęciem placówki, 1931; ibidem, sygn. 4/1085, [3/1/0/4/1085/1-3], Przyjazd do Berlina nowo mianowanego posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Niemczech Alfreda Wysockiego, 1931; ibidem, sygn. 4/1094, [3/1/0/4/1094/1-5], Berlin, Ambasada Polski, 1936; ibidem, sygn. 4/1095, [3/1/0/4/1095/1], Berlin, Gmach Poselstwa RP, b.d.; ibidem, sygn. 4/1096, [3/1/0/4/1096/1], Berlin, Gmach Poselstwa RP, b.d.; ibidem, sygn. 4/1097, [3/1/0/4/1097/1-2], Berlin, Poselstwo RP, b.d.; ibidem, sygn. 4/1138, [3/1/0/4/1138, 1-4, 14-17, 19-20], Wizyta oficjalna min. spraw zagranicznych Józefa Becka w Niemczech [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1935; ibidem, sygn. 4/11453, [4/11453/1/0/4/1145/2], Wizyta min. przemysłu i handlu Antoniego Romana w Niemczech [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1938; ibidem, sygn. 4/1190, [3/1/0/4/1190/1-5], Wizyta min. Joachima von Ribbentropa w Polsce [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1935; ibidem, sygn. 5/295, [3/1/0/5/295/10], Międzynarodowy Kongres Izb Handlowych w Berlinie [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1937; ibidem, sygn. 8/1156, [3/1/0/8/1156/1], Bankiet w poselstwie polskim w Berlinie wydany z okazji odczytu prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego Romana Góreckiego, 1930; ibidem, sygn. 11/2066, [3/1/0/11/2066/1], Odczyt Juliusza Kaden-Bandrowskiego w sali Uniwersytetu im. Fryderyka Wilhelma w Berlinie nt. zmian narodowych wartości w Polsce [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1935; ibidem, sygn. 11/6247, [3/1/0/11/6247/1-4, 6, 13], Wystawa sztuki polskiej w Berlinie [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1935; ibidem, sygn. 17/12026, [3/1/0/17/12026/3], Spotkanie noworoczne kanclerza Rzeszy Adolfa Hitlera z korpusem dyplomatycznym w Berlinie [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1936; ibidem, sygn. 17/12027, [3/1/0/17/12027/1-3], Spotkanie

noworoczne kanclerza Rzeszy Adolfa Hitlera z korpusem dyplomatycznym w Berlinie [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1937; ibidem, sygn. 17/12028, [3/1/0/17/12028/2], Spotkanie noworoczne kanclerza Rzeszy Adolfa Hitlera z korpusem dyplomatycznym w Berlinie [na zdj. ambasador Józef Lipski, w mundurze dyplomatycznym], 1939; ibidem, sygn. 17/12142, [3/1/0/17/12142/1], Przyjęcia dla dziennikarzy zagranicznych i ambasadorów w hotelu „Adlon” w Berlinie [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1935; ibidem, sygn. 17/12275, [3/1/0/17/12275/7], Parteitag NSDAP (Narodowo-Socjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników) w Norymberdze [na zdj. ambasador Józef Lipski w trakcie przyjęcia], 1937; ibidem, sygn. 17/12276, [3/1/0/17/12276/6], Parteitag NSDAP (Narodowo-Socjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników) w Norymberdze [na zdj. ambasador Józef Lipski], 1938;

- ▶ Politisches Archiv des Auswärtigen Amts, (Niemcy, Berlin) [zesp.] Verzeichnis der Akten des Protokolls 1920–1945, [sygn.] R-119.230b, I Abberufungs- und Beglaubigungsschreiben, Polen 1920, 1921, 1923, 1928, 1930, 1933; ibidem, Oryginał listów wprowadzających Ignacego Szebeka jako *chargé d'affaires* RP w Berlinie do czasu ustanowienia Poselstwa RP 28.02.1920 r., b.p.; ibidem, Tłumaczenie na język francuski listów uwierzytelniających Jerzego Madeyskiego jako posła RP w Niemczech, 13.09.1921 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów odwołujących Jerzego Madeyskiego ze stanowiska posła RP w Niemczech, 16.04.1923 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów uwierzytelniających Kazimierza Olszowskiego jako posła RP w Niemczech, 12.06.1923 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów odwołujących Kazimierza Olszowskiego ze stanowiska posła RP w Niemczech, 20.06.1928 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów odwołujących Romana Knolla ze stanowiska posła RP w Niemczech, 10.01.1931 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów uwierzytelniających Romana Knolla jako posła RP w Niemczech, 23.06.1928 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów odwołujących Alfreda Wysockiego ze stanowiska posła RP w Niemczech, 27.06.1933 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów uwierzytelniających Alfreda Wysockiego jako posła RP w Niemczech, 10.01.1931 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów uwierzytelniających Józefa Lipskiego jako posła RP w Niemczech, 28.06.1933 r., b.p.; ibidem, Oryginał listów uwierzytelniających Józefa Lipskiego jako ambasadora RP w Niemczech, 10.11.1934 r., b.p.; ibidem, [zesp.] Verzeichnis der Akten der Abteilung IB, Repositur I, [sygn.] R-130.978: Polen 37, Polnische Gesandtschaft in Berlin, Band 1 (1918–1921); ibidem, [sygn.] 130.979: Polen 37, Polnische Gesandtschaft in Berlin, Band 2 (1921–1924); ibidem, [sygn.] 130.980: Polen 37, Polnische Gesandtschaft in Berlin, Band 3 (1925–1926);
- ▶ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 49/N, 7a, Raporty Ambasady RP Berlin do Ambasady RP Londyn, 1938;
- ▶ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Berlinie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 1498, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Niemcy (16 dokumentów), 1934–1936;
- ▶ IPMS, zesp. A.12.P, Ambasada RP w Londynie, sygn. 10.1, Raporty polityczne z Berlina (34 dokumentów, 176 stron), 29.12.1925–24.03.1926 r.; ibidem, sygn. 10.2, Raporty polityczne z Berlina (47 dokumentów, 199 stron), 30.03.–29.09.1926 r.; ibidem, sygn. 10.3,

Raporty polityczne z Berlina (15 dokumentów, 54 strony), 2.10.1925–27.11.1926 r.; ibidem, sygn. 10.4, Raporty polityczne z Berlina (7 dokumentów, 68 stron), 15.12.–30.12.1926 r.; ibidem, sygn. 15.3, Niemcy – Raporty polityczne, 14.01.–3.12.1928 r.; ibidem, sygn. 31.5, Raporty polityczne Poselstwa RP w Berlinie, 1933;

- ▶ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 103, nr 9, s. 188, nr 10, s. 195; 1924, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 185; 1926, nr 12, s. 167; 1927, nr 12, s. 169; 1928, nr 9, s. 171; 1929, nr 12, s. 250; 1930, nr 1, s. 26, nr 8, s. 212; 1931, nr 3, s. 26; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 13; 1933, nr 14, s. 144; 1934, nr 9, s. 121, 122;
- ▶ RSZ: 1932, s. 59, 210; 1933, s. 175; 1934, s. 169, 210; 1935, s. 89; 1936, s. 89; 1937, s. 98; 1938, s. 106; 1939, s. 105.

Wybrana literatura:

Bartoszewicz H., *Roman Knoll. Polityk i dyplomata*, Warszawa 2018;

Batowski H., *Lipski Józef (1894–1958)*, [w:] PSB, t. 17, 1972, s. 435, 436;

Grabowski T.S., *Wilhelm Feldman (1868–1919)*, [w:] PSB, t. 6, 1948, s. 399–404;

Knoll Roman (1888–1946), (Red.), [w:] PSB, t. 13, 1967–1968, s. 130, 131;

Inwentarz akt Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Berlinie z lat [1919] 1920–1939 (do 1934 roku poselstwa), oprac. E. Kołodziej, Warszawa–Łódź 1990;

Lechnicki Cz., *Madeyski Stanisław Jerzy*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 124, 125;

Lipski J., *Diplomat in Berlin 1933–1939. Papers and Memoirs of Józef Lipski, Ambassador of Poland*, red. W. Jędrzejewicz, New York–London 1968;

Piber A., *Olszowski Zygmunt Kazimierz (1865–1933)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 47–51;

Polska służba zagraniczna..., s. 60;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 21;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 170–172 (Jackowski), s. 235–238 (Lipski), s. 255, 256 (Madeyski), s. 288–290 (Olszowski);

Wysocki A., *Na placówce dyplomatycznej w Sztokholmie*, Toruń 2004;

Wysocki A., *Sprzed pół wieku*, Kraków 1958;

Wysocki A., *Tajemnice dyplomatycznego sejfów*, Warszawa 1974;

Żukowski P.M., *Szebeko Ignacy Ludwik (1859–1937)*, [w:] PSB, t. 47, 2011, s. 576–578.

NIKARAGUA

Republika Nikaragui

Ranga: Poselstwo RP w Managui: 1931–1945; w latach 1931–1945 akredytowani byli posłowie RP w Meksyku z siedzibą w Meksyku

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	3.09.1931 18.11.1933	4.11.1933	21.02.1934	31.12.1935 ³⁰⁰ 31.01.1936
Tadeusz Jarocki	<i>chargé d'affaires</i>	31.01.1936			24.09.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936	22.05.1939	1.02.1940
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939			31.01.1943
Władysław Neuman	poseł	1.11.1942	1.11.1942		24.01.1945
Zygmunt Merdinger	poseł	16.02.1945			1945

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audiencje dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Nikaragui, 4.11.1933 r., s. 53; ibidem, Pismo min. spraw zagranicznych Nikaragui do MSZ RP potwierdzające złożenie listów wprowadzających przez Zygmunta Merdingera, 26.02.1934 r., s. 66; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Nikaragui, 23.07.1936 r., s. 85–86; ibidem, Nota Ministerstwa Spraw Zagranicznych Nikaragui do MSZ w Warszawie potwierdzająca złożenie listów wprowadzających przez Mieczysława Marchlewskiego, 22.05.1939 r., s. 109;
- ▶ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 335;
- ▶ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944 r., Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksy-

³⁰⁰ Dnia 31.01.1936 r. w centrali MSZ.

ku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49;

- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audyencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia, Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Neumana, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- RSZ: 1935, s. 88; 1936, s. 88; 1937, s. 97; 1938, s. 105; 1939, s. 103.

Wybrana literatura:

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska służba zagraniczna..., s. 59;

Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger), s. 284–286 (Neuman).

NORWEGIA

Królestwo Norwegii

Ranga: Poselstwo RP w Oslo: 1919–9.04.1940; Poselstwo RP przy Rządzie Norweskim w Londynie: 9.06.1940–17.05.1945; Poselstwo RP w Oslo: 06.–5.07.1945

Adres: Oslo (do 1924 Kristiania): -1.01.1920-: Drammensveien 82; -1923–1924: Welhavensgate 9; 1924–1926:

Vesthemsgate 4 b; 08.1926–1.04.1928: Riddervoldsgate 2; 1.04.1928–19.07.1930: Sophus Liesgate 5; 19.07.1930–15.01.1932: Josefinegate 18; 15.01.1932–1933: Sophus Liesgate 5; 1933–1936: Kristinelundvein (Kristinekindvei) 22; 1937–13.09.1939-: Josefinegate 33; Londyn: 1940–17.05.1945: 40, Queen's Gate; Oslo: 06.–5.07.1945

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Michał Sokolnicki	min. pełnomocny w misji specjalnej	24.05.1919			
Czesław Pruszyński	poseł	12.06.1919	21.06.1919	26.08.1919 ³⁰¹	17.03.1921 ³⁰²
Aleksander Dzieduszycki	poseł ³⁰³	28.07.1921	25.06.1921		20.06.1924 ³⁰⁴
Henryk Sokolnicki	<i>chargé d'affaires</i>	1.04.1921			15.11.1924
Michał Kwapiszewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.11.1924	21.10.1924		17.03.1927 ³⁰⁵
Leszek Malczewski	<i>chargé d'affaires</i>	1.04.1927	17.03.1927 ³⁰⁶		16.06.1931
Władysław Neuman	poseł	30.06.1931	25.06.1931		7.06.1940
Władysław Neuman	poseł przy rządzie norweskim w Londynie	7.06.1940			8.10.1942 ³⁰⁷
Władysław Schwarzburg- Günther	poseł ³⁰⁸	1.11.1942	1.11.1942		20.06.1945
Wiesław Patek	<i>chargé d'affaires</i>	20.06.1945			5.07.1945

Archiwum placówki:

➤ AAN, zesp. 486, Poselstwo RP w Oslo, [2/486/0], 38 j.a., 1920–1940

³⁰¹ Dnia 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny III klasy, sekretarz II klasy, radca handlowy III klasy – razem 3 osoby.

³⁰² Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołania z 1.04.1921 r.

³⁰³ Aleksander Dzieduszycki – jednocześnie poseł w Kopenhadze (Dania).

³⁰⁴ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Król Haakon VII potwierdził ich odbiór listem z 25.09.1924 r.

³⁰⁵ Data podpisania listów odwołujących przez min. spraw zagranicznych.

³⁰⁶ Otrzymał także listy uwierzytelniające na 25. rocznicę wstąpienia na tron króla i wręczenie Orderu Orła Białego, 1930 r. W 1928 r. placówkę tworzyli: radca jako *chargé d'affaires* oraz adiunkt kancelaryjny.

³⁰⁷ W 1942 r. placówka miała 3 etaty (poseł, sekretarz, *attaché* wojskowy) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP przy Rządzie Norweskim w Londynie, 1942, b.p.

³⁰⁸ Od 9.04.1940 r. do 17.05.1945 r. stosunki dyplomatyczne między Polską a Norwegią były utrzymywane przez rządy na uchodźstwie obu państw w Londynie. 1.07.1944 r. placówka miała 3 etaty (poseł, sekretarz, *attaché* wojskowy).

- ▷ IPMS, zesp. A.51, Poselstwo RP przy Rządzie Norweskim w Londynie i w Oslo (Poselstwo Rządu RP na Emigracji), 11 j.a., 1943–1945, 1954

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Opis listów uwierzytelniających Aleksandra Dzieduszyckiego jako posła w Norwegii, 25.06.1921 r., skan 18–22; ibidem, Wniosek o mianowanie Aleksandra Dzieduszyckiego posłem RP przy Rządzie Królewsko-Norweskim, 28.07.1921 r., skan 23–24; ibidem, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Pismo króla norweskiego do Naczelnika Państwa w odpowiedzi na *lettre de rappel* posła Czesława Pruszyńskiego, 31.10.1921 r., skan 23–24; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Listy uwierzytelniające Czesława Pruszyńskiego jako posła RP w Norwegii, 21.06.1919 r., skan 108; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Czesława Pruszyńskiego posłem RP w Norwegii, 12.06.1919 r., skan 130–131; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143;
- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 251: MSZ, litera N, s. 6–7 (Neuman);
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 726, [2/322/0/2/726], Norwegia, *Lettres de créance*, mowy posłów polskich i norweskich, Odpowiedzi prezydenta RP, Korespondencja, noty, telegramy, 1919–1931; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Czesława Pruszyńskiego jako posła RP w Norwegii, czerwiec 1919 r., s. 2; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Aleksandra Dzieduszyckiego jako posła RP w Norwegii, 25.06.1921 r., s. 20; ibidem, Kopia listów wprowadzających Michała Kwapiszewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Norwegii, 21.10.1924 r., s. 23; ibidem, Kopia listów wprowadzających Leszka Malczewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Norwegii, 17.03.1927 r., s. 32–33; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Neumana jako posła RP w Norwegii, 25.06.1931 r., s. 53; ibidem, sygn. 727, [2/322/0/2/727], Norwegia, *Lettres de rappel* posłów polskich i norweskich, zmiany urzędników w Poselstwie Norwegii, Korespondencja, noty, 1921–1929, 1939; ibidem, Kopia listów odwołujących Czesława Pruszyńskiego ze stanowiska posła RP w Norwegii, 17.03.1921 r., s. 1–2; ibidem, Kopia listów odwołujących Aleksandra Dzieduszyckiego ze stanowiska posła RP w Norwegii, 20.06.1924 r., s. 5; ibidem, Kopia listów odwołujących Michała Kwapiszewskiego ze stanowiska *chargé d'affaires* RP w Norwegii, 17.03.1927 r., s. 22; ibidem, sygn. 11757, [2/322/0/6.3/11757], Norwegia, Raport administracyjny Poselstwa RP w Oslo za rok 1928, 1929³⁰⁹;
- ▷ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 4;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 336;

³⁰⁹ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6247 do 2/322/0/4.4/6255.

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/S, s. 30–31 (Schwarzburg-Günther – karta ewidencyjna); ibidem, s. 100–101 (Sokolnicki – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 30, Poselstwo Polskie przy Rządzie Norweskim, Notyfikacje, skład Poselstwa, audiencje, życzenia, zaproszenia, 1940–1944; ibidem, sygn. 187, Stosunki polsko-norweskie, 1945, s. 1–12; ibidem, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP przy Rządzie Norweskim, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 413, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Oslo, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Schwarzburg-Günthera, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Urzędy Dyplomatyczne RP przy Rządach Alianckich w Londynie, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP przy Rządzie Norweskim w Londynie, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 1046, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Placówki przy Aliantach, 01.–05.1945 r.;
- ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 19 dokumentu;
- ▷ IPMS, kolekcja 180, Henryk Sokolnicki, Wspomnienia, 1905–1951;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 104; 1924, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 185; 1926, nr 7, s. 85, nr 9, s. 116, nr 12, s. 167; 1927, nr 12, s. 169; 1929, nr 6, s. 129, nr 12, s. 250; 1930, nr 5, s. 109, nr 8, s. 212, nr 12, s. 199; 1931, nr 12, s. 199, 200; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 15; 1933, nr 14, s. 150;
- ▷ MP: nr 200, 5.09.1919, s. 3 (przyjęcie posła polskiego w Christianii przez króla norweskiego);
- ▷ RSZ: 1932, s. 41, 224; 1933, s. 180; 1934, s. 76, 174, 213; 1935, s. 100; 1936, s. 100; 1937, s. 109; 1938, s. 117; 1939, s. 119.

Wybrana literatura:

Polska–Norwegia 1905–2005, pod red. J. Szymańskiego, Gdańsk 2006, zwłaszcza s. 119–133;

Polska służba zagraniczna..., s. 61;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 21;

Suleja W., Zięba A.A., *Sokolnicki Michał Hubert (1880–1967)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 80–87;

Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;

Szklarska-Lohmannowa A., *Pruszyński Czesław (1890–1965)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 613–615;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 110, 111 (Dzieduszycki), s. 220–222 (Kwapiszewski), s. 284–286 (Neuman), s. 297–300 (Patek), s. 312, 313 (Pruszyński), s. 333–335 (Schwarzburg-Günther);

Zięba A.A., *Sokolnicki Henryk Józef (1891–1981)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 70–72.

PANAMA

Republika Panamy

Ranga: Poselstwo RP w Panamie: 1933–1945; w latach 1933–1945 akredytowani byli posłowie RP w Meksyku z siedzibą w Meksyku

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933 ³¹⁰	4.11.1933	13.03.1934	31.01.1936 ³¹¹
Tadeusz Jarocki	<i>chargé d'affaires</i>	31.01.1936			24.09.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936	1.07.1939	1.02.1940 ³¹²
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939			31.01.1943
Władysław Neuman	poseł			1.11.1942 ³¹³	24.01.1945
Zygmunt Merdinger	poseł	16.02.1945			

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audienze dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Panamie, 4.11.1933 r., s. 51; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Panamie, 23.07.1936 r., s. 81; ibidem, Nota Ministerstwa Spraw Zagranicznych Panamy do MSZ w Warszawie potwierdzająca złożenie listów wprowadzających przez Mieczysława Marchlewskiego, 1.07.1939 r., s. 110–111;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 336;

³¹⁰ *Agrément* rządu Panamy 11.01.1934 r.

³¹¹ W centrali MSZ.

³¹² Informację o nominacji na posła RP prasa lokalna podała 3.02.1940 r.

³¹³ Data przyjazdu do Panamy.

- ▷ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944 r., Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksyku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Rezolucja władz Panamy z 13.03.1934 r. uznająca Zygmunta Merdingera *chargé d'affaires* RP, publikacja w „Gazeto Oficial Organo del Estado” numero 6772, 16.03.1934 r., s. 27; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillea na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audjencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia, Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ RSZ: 1935, s. 39, 47, 63, 72, 81, 86, 88, 103, 109, 120; 1936, s. 103; 1937, s. 112; 1938, s. 121; 1939, s. 123, 217.

Wybrana literatura:

- Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;
Polska służba zagraniczna..., s. 62;
- Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;
- Urzędnicy służby zagranicznej...*, t. I, s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdingier), s. 284–286 (Neuman).

PARAGWAJ

Republika Paragwaju

Ranga: Poselstwo RP w Asunción: 1920–1945; w okresie 28.09.1925–1945 akredytowani byli posłowie RP w Argentynie z siedzibą w Buenos Aires

Adres: brak informacji

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Ksawery Orłowski	poseł	29.03.1920	14.08.1919 ³¹⁴	11.08.1920	
Władysław Mazurkiewicz	<i>chargé d'affaires</i>	1922	08.1922	13.08.1923	28.09.1925
Władysław Mazurkiewicz	poseł	28.09.1925	19.02.1926	19.11.1926	30.06.1936 ³¹⁵
Wacław Dostał	<i>chargé d'affaires</i>	1.07.1936			28.02.1937
Kazimierz Zdzisław Kurnikowski	poseł	1.03.1937	4.06.1937	11.04.1938	1.01.1941
Mieczysław Chałupczyński	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1941			1.01.1942
Mirosław Arciszewski	poseł	1.01.1942	31.01.1942		1945

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Listy uwierzytelniające Ksawerego Franciszka Orłowskiego jako posła RP w Paragwaju, 14.08.1919 r., skan 80; ibidem, Wniosek o nominację Ksawerego Orłowskiego na posła RP przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz republik Chile, Urugwaju i Paragwaju z siedzibą w Rio de Janeiro, 29.03.1920 r., skan 100–101;
- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 250: MSZ, litera M, s. 44–45 (Mazurkiewicz);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 343, [2/322/0/2/343], Argentyna, *Lettres de créance* posłów argentyńskich i polskich, Korespondencja, noty, notatki, wycinki prasowe; ibidem, Nominacja Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego na posła RP przy rządach republik: Argentyny, Boliwii, Chile, Ekwadoru, Paragwa-

³¹⁴ *Agrément* rządu paragwajskiego 2.10.1919 r.

³¹⁵ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 22.07.1936 r.

- ju i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 22.01.1937 r., s. 87; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego jako posła RP w Paragwaju, 4.06.1937 r., tekst polski, s. 104, tekst francuski, s. 105; ibidem, sygn. 344, [2/322/0/2/344], Argentyna, *Lettres de rappel*, Odwołania i przeniesienia posłów argentyńskich i posła polskiego, Noty, korespondencja; ibidem, Listy odwołujące Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Paragwaju, 22.07.1936 r., tekst francuski, s. 37; ibidem, Akt odwołania Władysława Mazurkiewicza ze stanowiska posła RP przy rządach Argentyny, Paragwaju, Urugwaju, Chile, Boliwii i Ekwadoru, 24.02.1936 r., s. 43; ibidem, sygn. 737, [2/322/0/2/737], Paragwaj, *Lettres de créance, lettres de rappel*, posłów polskich w Paragwaju, Korespondencja, mowy, noty; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Paragwaju, b.d., s. 1; ibidem, Raport ze złożenia listów uwierzytelniających prezydentowi Paragwaju w dniu 11 sierpnia 1920 r., 13.08.1920 r., s. 2–6; ibidem, Mowa wygłoszona przez posła polskiego przy wręczaniu listów uwierzytelniających w dniu 11.08.1920 r., 13.08.1920 r., tekst francuski, s. 7, tłumaczenie na język polski, s. 8; ibidem, Kopia listów wprowadzających Władysława Mazurkiewicza jako *chargé d'affaires* RP w Paragwaju, b.d., s. 28–29; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Paragwaju, 19.02.1926 r., s. 38; ibidem, Raport Władysława Mazurkiewicza z podróży do Asunción w celu złożenia listów uwierzytelniających, 1.12.1926 r., s. 40–41; ibidem, Raport Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego z podróży do Asunción w celu złożenia listów uwierzytelniających, 20.05.1938 r., s. 51–54;
- ▷ AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 101, [2/463/0/-/101], Nawiązanie przez Polskę kontaktów dyplomatycznych z Brazylią, Chile, Meksykiem, Paragwajem i Urugwajem, Korespondencja, 1919–1921;
 - ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 336;
 - ▷ AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 197, [2/2210/0/17.5/197], Kurnikowski Kazimierz Zdzisław, poseł RP w Argentynie, Boliwii, Chile, Ekwadorze, Paragwaju, Peru i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, Nominacje, kopie listów uwierzytelniających, 1937–1939; ibidem, Oryginał dekretu nominacyjnego Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 1.03.1937 r., s. 1;
 - ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 57–58 (Mazurkiewicz – karta ewidencyjna);
 - ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audiencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia, Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 495, Mirosław Arciszewski, 1942–1944; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Mirosława Arciszewskiego, 31.01.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
 - ▷ Dz. Urz. MSZ: 1933, nr 14, s. 140; 1937, nr 2, s. 42; 1936, s. 29, 38, 48;

- RSZ: 1932, s. 53, 149; 1934, s. 235 (konsulat honorowy); 1935, s. 103, 183; 1936, s. 104, 181; 1937, s. 113; 1938, s. 122, 198; 1939, s. 124.

Wybrana literatura:

Piber A., *Mazurkiewicz Władysław (1887–1963)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 319, 320;

Polska służba zagraniczna..., s. 62;

Szklarska-Lohmannowa A., *Orłowski Ksawery Franciszek (1862–1926)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 233, 234;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 31–35 (Arciszewski), s. 85–87 (Chałupczyński), s. 219, 220 (Kurnikowski), s. 268–270 (Mazurkiewicz), s. 290–292 (Orłowski).

PERU

Republika Peru

Ranga: Poselstwo RP w Limie: 1929–1945³¹⁶; w latach 1929–1941 akredytowani byli posłowie RP w Argentynie z siedzibą w Buenos Aires

Adres: -8.08.1942–1945: Lima, (urząd pocztowy) Miraflores, (skrzynka pocztowa) 1956, Apartado 3060

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Władysław Mazurkiewicz	poseł		9.07.1929	28.09.1929	30.06.1936 ³¹⁷
Wacław Dostal	<i>chargé d'affaires</i>	1.07.1936			28.02.1937
Kazimierz Zdzisław Kurnikowski	poseł	1.03.1937	4.06.1937		25.07.1941 ³¹⁸
Oswald Kermenic	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1942	12.08.1942	19.05.1942 ³¹⁹	1.10.1944 ³²⁰

³¹⁶ Poseł RP w Rio de Janeiro Mikołaj Jurystowski na przeł. 1924–1925 odbył podróż do Peru w misji specjalnej, z racji stulecia tej republiki, kiedy złożył listy uwierzytelniające ówczesnemu prezydentowi Augusto Leguía.

³¹⁷ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 22.07.1936 r.

³¹⁸ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

³¹⁹ Data notyfikacji 12.01.1942 r., że został nominowany z dniem 1.01.1942 r. Poseł RP w Chile Władysław Mazurkiewicz otrzymał nominację (1.04.1942 r.) i listy (27.04.1942 r.) do Limy, ale Peru nie udzieliło mu *agrément*.

³²⁰ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 1 etat (*chargé d'affaires*) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Limie, 1.07.1944 r., b.p.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Oswald Kermenic	poseł	1.10.1944	1.08.1944		-31.06.1945-

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 343, [2/322/0/2/343], Argentyna, *Lettres de créance* posłów argentyńskich i polskich, Korespondencja, noty, notatki, wycinki prasowe; ibidem, Nominacja Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego na posła RP przy rządach republik: Argentyny, Boliwii, Chile, Ekwadoru, Paragwaju i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 22.01.1937 r., s. 87; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego jako posła RP w Peru, 4.06.1937 r., tekst polski, s. 110, tekst francuski, s. 111; ibidem, sygn. 344, [2/322/0/2/344], Argentyna, *Lettres de rappel*, Odwołania i przeniesienia posłów argentyńskich i posła polskiego, Noty, korespondencja; ibidem, Listy odwołujące Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Peru, 22.07.1936 r., tekst francuski, s. 35; ibidem, Akt odwołania Władysława Mazurkiewicza ze stanowiska posła RP przy rządach Argentyny, Paragwaju, Urugwaju, Chile, Boliwii i Ekwadoru, 24.02.1936 r., s. 43; ibidem, sygn. 743, [2/322/0/2/743], Peru, *Lettres de créance, agrément*, mowy posłów polskich i peruwiańskich, zmiany w Poselstwie Peru, Korespondencja, notatki, telegramy, wycinek prasowy; ibidem, sygn. 12651, [2/322/0/7/12651], Chile, Peru, Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Polską, Brazylią, Ogólna sytuacja gospodarcza, kapitały obce, Stosunki ekonomiczne z Polską, Przedsiębiorstwa i ośrodki polskie, Emigracyjna prasa niemiecka o Gdańsku, Raporty, 1928;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1225, [2/503/0/8.5/1225], Projekt utworzenia nowych placówek, m.in. Peru, teksty umów, listy komisyjne, raporty, instrukcje, korespondencje, 1920–1937; ibidem, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 336;
- AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 185, [2/2210/0/17.3/185], Projekt utworzenia agencji konsularnej w Posadas, Argentyna, Sprawy poselstw RP w Limie i Bogocie, Raporty, informacje, korespondencja, kwity celne, 1927–1928, 1933, 1942–1943; ibidem, sygn. 189, [2/2210/0/17.3/189], Poselstwo RP w Santiago de Chile, Sprawy organizacyjne, personalne, budżetowo-rachunkowe, Korespondencja, informacje, telegramy, 1940–1945; ibidem, sygn. 197, [2/2210/0/17.5/197], Kurnikowski Kazimierz Zdzisław, poseł RP w Argentynie, Boliwii, Chile, Ekwadorze, Paragwaju, Peru i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, Nominacje, kopie listów uwierzytelniających, 1937–1939; ibidem, Oryginał dekretu nominacyjnego Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 1.03.1937 r., s. 1;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 57–58 (Mazurkiewicz – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audjencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia,

Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 292, Rozkazy personalne, Oswald Kermenić, Nominacja z 20.09.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 341, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Lima, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów odwołujących Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 25.07.1941 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Oswalda Kermenića, 1.08.1944 r., b.p.; ibidem, Pismo Władysława Raczkiewicza, prezydenta RP, do Alfredo Solf y Muro, premiera i min. spraw zagranicznych Peru, 12.08.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Mazurkiewicza, 27.04.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944 r.; ibidem, sygn. 641, Sprawy finansowe placówek – Lima, 1945; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Ameryka, Lima, Pismo w sprawie specjalnego referatu dotyczącego uchodźstwa polskiego, 12.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 963, Sprawy personalne placówek, m.in. Lima, 1944–1945; ibidem, sygn. 1082, Depesze – Lima, 1945;

- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1933, nr 14, s. 140; 1937, nr 2, s. 42;
- ▷ RSZ: 1934, s. 235 (konsulat honorowy); 1935, s. 103 (konsulat honorowy); 1936, s. 104; 1937, s. 113; 1938, s. 122, 198; 1939, s. 124, 208.

Wybrana literatura:

Piber A., *Mazurkiewicz Władysław (1887–1963)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 319, 320.

Polska służba zagraniczna..., s. 62;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 197–199 (Kermenić), s. 219, 220 (Kurnikowski), s. 268–270 (Mazurkiewicz),

PORTUGALIA

Republika Portugalska

Ranga: Poselstwo RP w Lizbonie: 1922–1945; w latach 1922–1933 w Lizbonie akredytowani byli posłowie RP w Madrycie

Adres: 1922–1933 brak siedziby; Lizbona: 1933–1934: Vila Maria Ana; 1934: rua de Santa Catarina 1 (Alto de Santa Catarina 1); 1936–10.02.1945-: rua das Amoreiras 105³²¹

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Ksawery Orłowski	poseł		14.01.1922	13.05.1922	31.05.1923

³²¹ Według innego źródła w 1939 r. adres placówki: Alto de Santa Catarina 1 – AAN, zesp. 322, MSZ, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów [...], 1939, s. 1.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Konstanty Jeleński	<i>chargé d'affaires</i>			1.07.1923	1.12.1924
Władysław Sobański	poseł		30.09.1924	2.12.1924	14.02.1927 ³²²
Jan Perłowski	poseł		27.05.1927	27.07.1927	31.05.1933
Marian Szumlakowski	poseł	10.06.1933	27.06.1933	21.07.1933	16.02.1935 ³²³
Tadeusz Romer	poseł	1.04.1935	14.03.1935	4.05.1935	4.02.1937 ³²⁴
Karol Dubicz-Penther	poseł	1.02.1937	4.02.1937	23.03.1937	31.08.1943 ³²⁵
Józef Potocki	<i>chargé d'affaires</i>	18.02.1943			10.08.1943
Gustaw Potworowski	<i>chargé d'affaires</i>	1.09.1943			
Gustaw Potworowski	poseł		27.01.1945		1945 ³²⁶

Archiwum placówki:

- ▷ IPMS, zesp. A.47, Poselstwo RP w Lizbonie, Portugalia, 1940–1950

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Portugalii, 14.01.1922 r., skan 157–158;
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 31a, [2/322/0/1/31a], Polityka zagraniczna Polski, Korespondencja z posłem RP w Lizbonie – Tadeuszem Romerem, 1936; ibidem, sygn. 603, [2/322/0/2/603], Japonia, Wymiana ambasad między Polską a Japonią [...], Kopia aktu nominacji Tadeusza Romera na stanowisko posła RP w Japonii z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Portugalii z dniem 1 lutego 1937 r., 22.01.1937 r., s. 36; ibidem, sygn. 752, [2/322/0/2/752], Portugalia, *Lettres de créance*, mowy, audiencje, *agrément* posłów polskich i portugalskich, Korespondencja, noty, informacje, telegramy, wycinki prasowe, 1921–1937; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Portugalii, styczeń 1922 r., s. 3, 6–7; ibidem, Raport Poselstwa Polskiego przy Rządzie Portugaliskim dotyczący wręczenia listów uwierzytelniających przez Ksawerego Orłowskiego

³²² Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska 1.03.1927 r.

³²³ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska z dniem 1.03.1935 r.

³²⁴ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska 1.02.1937 r.

³²⁵ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP.

³²⁶ W 1942 r. placówka miała 15 etatów (poseł, radca, 11 p.k., 2 funkcjonariuszy niższych), 1.07.1944 r. – 16 etatów (poseł, minister-radca, radca, 10 p.k., 3 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Lizbonie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa i Wydziału Konsularnego RP w Lizbonie, 1942, b.p.

w dniu 13 maja 1922 r., 14.05.1922 r., s. 11–26; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Perłowskiego jako posła RP w Portugalii, 27.05.1927 r., s. 62; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Sobańskiego jako posła RP w Portugalii, 30.09.1924 r., s. 56; ibidem, Raport Poselstwa Polskiego w Madrycie dotyczący wręczenia listów uwierzytelniających w Lizbonie przez Jana Perłowskiego w dniu 27 lipca 1927 r., 10.08.1927 r., s. 66–70; ibidem, Kopia nominacji Mariana Szumlakowskiego na stanowisko posła RP w Portugalii, 10.06.1933 r., s. 93; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mariana Szumlakowskiego jako posła RP w Portugalii, 27.06.1933 r., s. 94–95; ibidem, Raport Poselstwa RP w Lizbonie dotyczący złożenia listów uwierzytelniających przez Mariana Szumlakowskiego w dniu 21 lipca 1933 r., 8.08.1933 r., s. 104–107; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tadeusza Romera jako posła RP w Portugalii, 14.03.1935 r., s. 132; ibidem, Kopia nominacji Tadeusza Romera na stanowisko posła RP w Portugalii z dniem 1 kwietnia 1935 r., 25.02.1935 r., s. 136; ibidem, Raport Poselstwa RP w Lizbonie dotyczący złożenia listów uwierzytelniających przez Tadeusza Romera w dniu 4 maja 1935 r., 7.05.1935 r., s. 142–144; ibidem, Telegram posła RP w Portugalii Karola Dubicz-Penthera do MSZ z informacją o złożeniu listów uwierzytelniających, 23.03.1937 r., s. 154; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Karola Dubicz-Penthera jako posła RP w Portugalii, 4.02.1937 r., s. 165; ibidem, Kopia nominacji Karola Dubicz-Penthera na stanowisko posła RP w Portugalii z dniem 1 lutego 1937 r., 22.01.1937 r., s. 168; ibidem, sygn. 753, [2/322/0/2/753], Portugalia, *Lettres de rappel*, audienje posłów polskich i posła portugalskiego, Korespondencja, noty, 1923–1937; ibidem, Kopia aktu nominacji Mariana Szumlakowskiego na stanowisko posła RP w Hiszpanii z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Portugalii z dniem 1 marca 1935 r., 6.12.1934 r., s. 43; ibidem, Kopia listów odwołujących Mariana Szumlakowskiego ze stanowiska posła RP w Portugalii, 16.02.1935 r., s. 45; ibidem, Kopia listów odwołujących Tadeusza Romera ze stanowiska posła RP w Portugalii, 4.02.1937 r., s. 49; ibidem, sygn. 1456g, [2/322/0/3/1456g], Perłowski Jan – poseł w Madrycie, Akta osobowe, 1924–1934; ibidem, sygn. 4974, [2/322/0/4.3/4974], Portugalia, Sieć dyplomatyczna i konsularna polska i obca, Zmiany w portugalskim korpusie dyplomatycznym, Raporty, 1935, 1936³²⁷;

- ▶ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 337;
- ▶ IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.20, Depesze szyfrowe, m.in. Lizbona, 14.10.1942–13.03.1943 r.;
- ▶ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/P, s. 59–60 (Potworowski – karta ewidencyjna), s. 99–100 (Potocki – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/R, s. 3–4 (Romer – karta ewidencyjna);
- ▶ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 51, Poselstwo RP w Portugalii, Notyfikacje, skład Poselstwa, audienje, życzenia, zaproszenia, 1940–1943; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 99; ibidem, sygn. 261,

³²⁷ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.3/4955 do 2/322/0/4.3/4976.

Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Lizbona, 1944–1945; ibidem, sygn. 409, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Lizbona, 1945; ibidem, sygn. 498, Gustaw Potworowski, 1943–1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Gustawa Potworowskiego, 27.01.1945 r., b.p.; ibidem, Kopia listu wprowadzającego Gustawa Potworowskiego jako *chargé d'affaires*, 1.09.1943 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Karola Dubicz-Penthera, 31.08.1943 r., b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945, Projekt budżetu Poselstwa RP w Lizbonie na rok 1945, 28.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan [etatów Poselstwa RP w Lizbonie] na 1 września 1939 r., 28.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan [etatów Poselstwa RP w Lizbonie] na 1 stycznia 1940 r., 28.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan [etatów Poselstwa RP w Lizbonie] na 1 stycznia 1941 r., 28.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan [etatów Poselstwa RP w Lizbonie] na 1 stycznia 1942 r., 28.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan [etatów Poselstwa RP w Lizbonie] na 1 stycznia 1943 r., 28.06.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 705, Sprawozdania placówek, m.in. Europa, Sprawozdanie statystyczne Poselstwa RP w Lizbonie dotyczące Żydów obywateli polskich, 15.07.1944 r., b.p.; ibidem, Raport Poselstwa RP w Lizbonie zawierający spis delegatur i ekspozytur innych władz i instytucji polskich, działających na terenie Portugalii, 23.02.1944 r., b.p.; ibidem, Sprawozdanie statystyczne Poselstwa RP w Lizbonie na dzień 2 stycznia 1944 r., 9.02.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Lizbonie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 965, Sprawy personalne placówek, m.in. Lizbona, 1944–1945; ibidem, sygn. 1013, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Lizbona, 01.–05.1945 r.; ibidem, sygn. 1083, Depesze – Lizbona, 1945–1947; ibidem, sygn. 1499, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Portugalia (1 dokument), 1936;

- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.3, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Portugalia, 1941–1943; ibidem, sygn. 52.11f, Korespondencja ambasadora Edwarda Raczyńskiego z przedstawicielami placówek: Lizbona, 1941–1942; ibidem, sygn. 53.36b, Depesze szyfrowe: Lizbona, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38p, Depesze szyfrowe: Lizbona, 1943; ibidem, sygn. 53.39n, Depesze szyfrowe: Lizbona, 1944; ibidem, sygn. 53.40l, Depesze szyfrowe: Lizbona, 1945;
- ▷ IPMS, zesp. A.45, Poselstwo RP w Madrycie, sygn. 52.5, Raporty polityczne z Lizbony, 1944;
- ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 19 dokumentu;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/1227, [3/1/0/4/1227/1], Złożenie wieńca pod pomnikami poległych w I wojnie światowej przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Portugalii Karola Dubicz-Penthera, b.d.; ibidem, sygn. 4/1228, [3/1/0/4/1228/1], Przekazanie odznaczenia prezydentowi Portugalii António Óscarowi de Fragoso Carmona [na zdj. poseł Jan Perłowski], 1931; ibidem, sygn. 4/1230, [3/1/0/4/1230/1], Odczyt posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Portugalii Tadeusza Romera na pokładzie statku pasażerskiego „Piłsudski”, 1935; ibidem, sygn. 4/1234, [3/1/0/4/1234/1], Lizbona, Gmach

Poselstwa RP, b.d.; ibidem, sygn. 11/1077, [3/1/0/11/1077/1], Wizyta Tadeusza Romera w redakcji IKC w Krakowie [zdj. jako posła w Portugalii], 1936;

▷ Dz. Urz. MSZ: 1933, nr 12, s. 121, nr 14, s. 150; 1935, nr 1, s. 22, nr 3, s. 53; 1937, nr 1, s. 36;

▷ RSZ: 1934, s. 177, 213; 1935, s. 104; 1936, s. 105; 1937, s. 114; 1938, s. 123; 1939, s. 125.

Wybrana literatura:

Paszkievicz M., *Romer Tadeusz Ludwik (1894–1978)*, [w:] PSB, t. 31, 1988–1989, s. 656–658;

Piber A., *Sobański Władysław (1877–1943)*, [w:] PSB, t. 39, 1999–2000, s. 442, 443;

Polska służba zagraniczna..., s. 63;

Schimitzek S., *Na krawędzi Europy. Wspomnienia portugalskie 1939–1946*, Warszawa 1970;

Szklarska-Lohmannowa A., *Orłowski Ksawery Franciszek (1862–1926)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 233, 234;

Szklarska-Lohmannowa A., *Perłowski Jan (1872–1942)*, [w:] PSB, t. 25, 1980, s. 631, 632;

Szklarska-Lohmannowa A., *Potworowski Gustaw Adolf (1889–1951)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 265, 266;

Szubtarska B., *Niezwykłe misje... Tadeusz Romer (1894–1978). Dyplomata RP w świecie dyktatur i wojen*, Piotrków Trybunalski 2014, s. 87–115;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 108–110 (Dubicz-Penther), s. 290–292 (Orłowski), s. 307–309 (Potworowski).

RUMUNIA

Królestwo Rumunii

Ranga: Poselstwo RP w Bukareszcie: 22.06.1919–30.06.1937³²⁸; Ambasada RP w Bukareszcie: 30.06.1937–5.11.1940³²⁹

Adres: Bukareszt: 22.06.1919–: Calea Victoriei 129; -1.01.1920–: strada Ioan Cantacuzino 27 (w źródłach także: Calea Victoriei 129); 1921: strada Popa Tatu 57; 1923–14.02.1924: Calea Victoriei 129; 14.02.1924–31.03.1928: Chaussée (Sosea) Kisseleff 47; 1.04.1928–12.04.1930³³⁰: Alea Alexandru 21; 12.04.1930–15.02.1940–: Alea Alexandru 23

³²⁸ Przed „upaństwowieniem” placówką w Bukareszcie z ramienia KNP kierowali: Marian Linde (10.11.1918–04.1919 r.) oraz Stanisław Koźmiński (17.04.–26.06.1919 r.).

³²⁹ Po zamknięciu placówki interesy polskie w okresie 5.11.1940–1.05.1942 r. reprezentowało Poselstwo Chile, następnie w okresie 1942–19.04.1945 r. Poselstwo Szwajcarii.

³³⁰ Data przepisania tytułu własności. Sam kontrakt kupna nieruchomości podpisano 11.07.1929 r.

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Aleksander Skrzyński	poseł	24.05.1919	31.05.1919	22.06.1919 ³³¹	2.05.1923 ³³²
Paweł Jurjewicz	<i>chargé d'affaires</i>			16.12.1922	2.05.1922
Paweł Jurjewicz	poseł	2.05.1923	2.05.1923	21.05.1923	1.12.1923
Józef Wielowieyski	poseł	13.11.1923	29.11.1923	13.12.1923	18.12.1926 ³³³
Jan Szembek	poseł	16.02.1927	21.02.1927 ³³⁴	9.05.1927	4.11.1932 ³³⁵
Mirosław Arciszewski	poseł	15.12.1932 ³³⁶	11.12.1932	2.02.1933	30.04.1938
Roger Raczyński	ambasador	15.05.1938	30.04.1938 ³³⁷	31.05.1938	5.11.1940

Archiwum placówki:

- ▷ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 487, [2/487/0], 613 j.a., 1919–1940
- ▷ IPMS, zesp. A.26, Ambasada RP w Bukareszcie, 1927–1945
- ▷ IH, zesp. 49, Poselstwo Polskie w Rumunii, [800/49/0], 1919–1939, sygn. 1–3

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Listy uwierzytelniające Aleksandra Skrzyńskiego jako posła RP w Rumunii, 31.05.1919 r., skan 72; ibidem, Listy uwierzytelniające Aleksandra Skrzyńskiego jako ambasadora nadzwyczajnego, 12.10.1922 r., skan 80–81; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Nominacja Aleksandra Skrzyńskiego na posła RP w Rumunii, 24.05.1919 r., skan 163;

³³¹ W lutym 1922 r. otrzymał także listy uwierzytelniające do wręczenia Orderu Orła Białego, w październiku tr. kolejne, na uroczystość koronacji. 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny II klasy, radca II klasy, sekretarz I klasy, *attaché*, *attaché* wojskowy – razem 5 osób. Dnia 18.01.1926 r. w Poselstwie pracowali następujący urzędnicy: poseł (Józef Wielowieyski), I sekretarz (Jan Starzewski), *attaché* wojskowy (mjr Witold Dzierżykraj-Morawski), *attaché* (Tadeusz Wierusz-Kowalski), *attaché* konsularny i referent spraw prasowych (Tadeusz van der Noot Kijeński), naczelnik kancelarii (Stefan Zgud), dwie stenotypistki (pracownicy kontraktowi Janina Hillowa i Stefania Kempf) – razem 9 osób.

³³² Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołania z dniem 30.04.1923 r.

³³³ Data podpisania listów odwołujących. Odwołany z dniem 31.03.1927 r.

³³⁴ W związku z wstąpieniem na tron kolejnych królów otrzymał nowe listy uwierzytelniające: do króla Michała I podpisane przez prezydenta RP 25.07.1927 r., do króla Karola II podpisane przez prezydenta RP 14.06.1930 r.

³³⁵ W związku z powołaniem na stanowisko podsekretarza stanu z dniem 5.11.1932 r. Listy odwołujące Jana Szembeka zostały podpisane przez prezydenta RP 19.11.1932 r.

³³⁶ Mianowany z dniem 15.12.1932 r. na podstawie dekretu prezydenta RP z 26.11.1932 r.

³³⁷ Data na dokumencie, w rzeczywistości prezydent RP podpisał listy odwołujące Mirosława Arciszewskiego i listy uwierzytelniające Rogera Raczyńskiego w dniu 4.05.1938 r. Sygnowanie przez głowę państwa się przeciągnęło w czasie (od 18 kwietnia do maja tr.), a nie chciano ponownie kaligrafować dokumentów z nową datą.

- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 246: MSZ, litera J, s. 25–26 (Jurjewicz); ibidem, teczką 258: MSZ, litera W, s. 24–25 (Wielowieyski);
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 5, [2/322/0/1/5], Rumunia, Stosunki polityczne z zagranicą, zwłaszcza z Niemcami, Włochami i Czechosłowacją, Raport, 1938; ibidem, sygn. 32, [2/322/0/1/32], Rumunia – głównie wizyta gen. Kazimierza Sosnkowskiego w Bukareszcie i opinia min. Nicolae Titulescu o wpływach Niemiec w Lidze Narodów, Korespondencja, 1927–1938; ibidem, sygn. 87, [2/322/0/1/87], Wizyta delegacji Związku Harcerstwa Polskiego w Rumunii, Raporty, 1939; ibidem, sygn. 186, [2/322/0/1/186], Projekty podniesienia poselstw polskich w Moskwie, Bukareszcie, Belgradzie i Brukseli do rangi ambasad, Raporty, korespondencja, 1927–1938; ibidem, sygn. 231, [2/322/0/1/231], Rumunia, Sprawa wspólnej granicy z Polską, Pomoc dla kolejarzy polskich na Bukowinie, Nastroje w armii ukraińskiej, Raport, 1919; ibidem, sygn. 766, [2/322/0/2/766], Rumunia, *Lettres de créance, agrément*, audiencje, *exequatur* dyplomatów polskich i rumuńskich, Korespondencja, telegramy, programy, spisy, informacje, wycinki prasowe, 1922–1939; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Aleksandra Skrzyńskiego do wręczenia królowi Ferdynandowi I Orderu Orła Białego, luty 1922 r., s. 10–13; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Aleksandra Skrzyńskiego na ceremonię koronacji, 12.10.1922 r., s. 36–37; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Pawła Jurjewicza jako posła RP w Rumunii, 2.05.1923 r., s. 55; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Józefa Wielowieyskiego jako posła RP w Rumunii, listopad 1923 r., s. 65; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Bukareszcie w sprawie uroczystości wręczenia listów uwierzytelniających przez Józefa Wielowieyskiego w dniu 13 grudnia 1923 r., 13.12.1923 r., s. 90; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Szembeka jako posła RP w Rumunii, 21.02.1927 r., s. 110; ibidem, Raport polityczny nr 88 Poselstwa RP w Bukareszcie w sprawie wręczenia listów uwierzytelniających przez posła Jana Szembeka w dniu 9 maja 1927 r., s. 112–118; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Szembeka jako posła RP w Rumunii, 25.07.1927 r., s. 125–126; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Szembeka jako posła RP w Rumunii, 14.06.1930 r., s. 171–172; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mirosława Arciszewskiego jako posła RP w Rumunii, 11.12.1932 r., s. 194; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Rogera Raczyńskiego jako ambasadora RP w Rumunii, 30.04.1938 r., s. 329–330; ibidem, Kopia aktu nominacji Rogera Raczyńskiego na stanowisko ambasadora RP w Rumunii z dniem 15 maja 1938 r., 12.05.1938 r., s. 333; ibidem, Pismo Ambasady RP w Bukareszcie do MSZ w Warszawie w sprawie wycinków prasowych z ceremonii złożenia listów przez ambasadora, 1.06.1938 r., s. 336–339; ibidem, Pismo Ambasady RP w Bukareszcie do MSZ w Warszawie w sprawie przemówienia na ceremonii złożenia listów wierzytelnych, 1.06.1938 r., s. 340–341; ibidem, Pismo Ambasady RP w Bukareszcie do MSZ w Warszawie w sprawie ceremoniału przejazdu i złożenia listów wierzytelnych przez pierwszego ambasadora RP w Rumunii, 1.06.1938 r., s. 353–362; ibidem, sygn. 767, [2/322/0/2/767], Rumunia, *Lettres de rappel*, audiencje pożegnalne posłów polskich i rumuńskich, Korespondencja, noty, wycinki prasowe, 1923–1938; ibidem, Kopia listów odwołujących Aleksandra Skrzyńskiego ze stanowiska posła RP w Ru-

- munii, 2.05.1923 r., s. 6–7; ibidem, Kopia listów odwołujących Pawła Jurjewicza ze stanowiska posła RP w Rumunii, listopad 1923 r., s. 13; ibidem, Kopia listów odwołujących Józefa Wielowieyskiego ze stanowiska posła RP w Rumunii, 18.03.1927 r., s. 30; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Szembek ze stanowiska posła RP w Rumunii, 19.11.1932 r., s. 49; ibidem, Kopia listów odwołujących Mirosława Arciszewskiego ze stanowiska posła RP w Rumunii, 30.04.1938 r., s. 81; ibidem, Kopia aktu odwołania Mirosława Arciszewskiego ze stanowiska posła RP w Rumunii z dniem 30 kwietnia 1938 r., 28.04.1938 r., s. 82; ibidem, sygn. 769, [2/322/0/2/769], Rumunia, Sprawa podniesienia poselstwa Polski i Rumunii do rangi ambasady, Korespondencja, 1937 r.; ibidem, sygn. 5198, [2/322/0/4.4/5198], Działalność placówek polskich w ZSRR, Chinach, Japonii i Rumunii, Notatki, 1929; ibidem, sygn. 6425, [2/322/0/4.4/6425], Dotacje dla Ambasady RP w Bukareszcie na prace propagandowe, Pismo, 1936; ibidem, sygn. 6463, [2/322/0/4.4/6463], Spis akt w sprawach rumuńskich z lat 1931–1935, przekazanych do archiwum MSZ, 1935; ibidem, sygn. 11691, [2/322/0/6.3/11691], Sprawy organizacyjne, personalne i budżetowo-rachunkowe urzędów zagranicznych RP w Rumunii, Raporty, protokoły, korespondencja, 1928–1929; ibidem, sygn. 11775, [2/322/0/6.3/11775], Rewizje placówek RP w Rumunii, Łotwie, Szwajcarii i Czechosłowacji, Raporty, notatki, korespondencja, 1929–1930; ibidem, sygn. 12625, [2/322/0/7/12625], Rewizje placówek polskich w Rumunii, Francji, Niemczech i Czechosłowacji, Sprawozdania, korespondencja, 1920–1923³³⁸;
- ▷ AAN, zesp. 495, Poselstwo RP w Bernie, sygn. 29, [2/495/0/-/29], Rumunia, Stosunki polityczne z Polską, Położenie uchodźców i internowanych obywateli polskich w Rumunii, Sprawowanie opieki nad Polakami przez Sekcję Polską Wydziału Specjalnego Poselstwa Szwajcarii w Bukareszcie, Raporty, wykazy, zestawienia, korespondencja, notatki, 1943; ibidem, sygn. 30, [2/495/0/-/30], Rumunia, Stosunki polityczne z Polską, Położenie uchodźców i internowanych obywateli polskich w Rumunii, m.in. zgon byłego min. spraw zagranicznych Józefa Becka, Sprawowanie opieki nad Polakami przez Sekcję Polską Wydziału Specjalnego Poselstwa Szwajcarii w Bukareszcie, Raporty, wykazy, zestawienia, korespondencja, notatki, 1944–1945;
 - ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 174, Raporty polityczne Poselstw RP – Rumunia, Węgry, Włochy, Grecja, Niemcy, 1940; ibidem, sygn. 408, Sprawy wewnętrzne placówek dyplomatycznych w Rumunii, 1944–1945; ibidem, sygn. 1501, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Rumunia (10 dokumentów), 1932–1937;
 - ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 3.2, Raporty polityczne polskich placówek dyplomatycznych poza Wielką Brytanią, m.in. Rumunia, 1940; ibidem, sygn. 53.35j, Depesze szyfrowe: Bukareszt, 1940;
 - ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 20 dokumentu;
 - ▷ IPMS, kolekcja 82, Jan Ciechanowski, sygn. 20, Ambasada RP w Bukareszcie, 1939;

³³⁸ Zobacz też inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6367 do 2/322/0/4.4/6465.

- IJP-NY, zesp. Rząd Polski na Emigracji,teczka nr 701/9/1, Zapiski ambasadora Rogera Raczyńskiego dotyczące przejścia naczelnych władz polskich do Rumunii i rezygnacji byłego prezydenta RP prof. Ignacego Mościckiego, s. 36–47;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 0/-/357, [3/22/0/-/357/2], Pobyt marszałka Józefa Piłsudskiego w Bukareszcie w drodze powrotnej z Egiptu [na zdj. poseł Jan Szembek], 1932; ibidem, sygn. 4/1246, [3/1/0/4/1246/1], Wizyta w Czerniowcach posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Rumunii Mirosława Arciszewskiego, 1934; ibidem, sygn. 4/1263, [3/1/0/4/1263/1-2], Raut w Ambasadzie RP w Bukareszcie na cześć min. spraw zagranicznych Rumunii Grigore Gafencu [na zdj. ambasador Roger Raczyński], 1939; ibidem, sygn. 4/1286, [3/1/0/4/1286/1-2], Wizyta marszałka Józefa Piłsudskiego w Rumunii [na zdj. poseł Jan Szembek], 1931;
- Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 104, 106, nr 9, s. 187, nr 14, s. 275, nr 15, s. 291; 1924, nr 2, s. 19, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 185; 1928, nr 4, s. 77; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 16; 1932, nr 22, s. 189, nr 25, s. 224; 1938, nr 4, s. 69;
- MP: nr 153, 11.07.1919, s. 3 (wręczenie listów uwierzytelniających przez Aleksandra hr. Skrzyńskiego królowi rumuńskiemu);
- RSZ: 1932, s. 54, 231; 1933, s. 183; 1934, s. 178, 214; 1935, s. 106; 1936, s. 107; 1937, s. 116; 1938, s. 125; 1939, s. 127, 176.

Wybrana literatura:

Dubicki A., *Dzieje polskiej placówki dyplomatycznej w Bukareszcie (1919–1940)*, Łódź 2014;

Dubicki T., *Likwidacja polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych w Rumunii – 4 listopada 1940 r.*, „Teki Historyczne” 1993, t. 20, s. 340–359;

Durka J., *Roger Raczyński – ambasador Rzeczypospolitej Polskiej w Rumunii w latach 1938–1940*, [w:] *Historyczne i kulturowe aspekty relacji polsko-rumuńskich. Aspectele istorice și culturale ale relațiilor polono-române*, Suceava 2016, s. 203–218;

Polska służba zagraniczna..., s. 63;

Rojek W., Grzeloński B., *Szembek Jan Włodzimierz (1881–1945)*, [w:] PSB, t. 48, 2012, s. 70–75;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 21;

Szklarska-Lohmannowa A., *Roger Adam Raczyński*, [w:] PSB, t. 29, 1986, s. 661–664;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 31–35 (Arciszewski), s. 186–188 (Jurjewicz), s. 341–343 (Skrzyński);

Walczak H., *Działalność Jana Szembeka jako posła RP w Bukareszcie w latach 1927–1932*, „Zeszyty Historyczne” [Częstochowa], seria: Si vis pacem, para bellum: bezpieczeństwo i polityka Polski, 2013, t. 12, s. 967–978;

Wandycz P., *Aleksander Skrzyński, minister spraw zagranicznych II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2006.

SALWADOR

Republika Salvadora

Ranga: Poselstwo RP w San Salvador: 1931–1945; w latach 1931–1945 akredytowani byli posłowie RP w Meksyku z siedzibą w Meksyku

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933	4.11.1933	01.1934	31.01.1936
Tadeusz Jarocki	<i>chargé d'affaires</i>	31.01.1936			24.09.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936	24.04.1939	1.02.1940
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939 ³³⁹			31.01.1943
Władysław Neuman	poseł	1.11.1942 ³⁴⁰	1.11.1942		24.01.1945
Zygmunt Merdinger	poseł	16.02.1945			1945

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audyencje dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Salvadorze, 4.11.1933 r., s. 52; ibidem, Nota Ministerstwa Spraw Zagranicznych Salvadora do MSZ w Warszawie potwierdzająca złożenie listów wprowadzających przez Zygmunta Merdingera, 31.01.1934 r., s. 70; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salvadora, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Salvadorze, 23.07.1936 r., s. 82; ibidem, Nota Ministerstwa Spraw Zagranicznych Salvadora do MSZ w Warszawie potwierdzająca złożenie listów wprowadzających przez Mieczysława Marchlewskiego, 24.04.1939 r., s. 113;

³³⁹ *Agrément* rządu Salvadora 17.01.1940 r.

³⁴⁰ *Agrément* rządu Salvadora 19.09.1942 r.

- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 338;
- AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944 r., Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksyku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillesa na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Neumana, 1.11.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- RSZ: 1934, s. 235 (konsulat honorowy); 1935, s. 109; 1936, s. 110, 181; 1937, s. 119, 192; 1938, s. 128, 206; 1939, s. 130, 217.

Wybrana literatura:

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska służba zagraniczna..., s. 64;

Szklarska-Lohmannowa A., *Neuman Władysław (1893–1945)*, [w:] PSB, t. 22, 1977, s. 690, 691;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger), s. 284–286 (Neuman).

SŁOWACJA

Republika Słowacka³⁴¹

Ranga: Poselstwo RP w Bratysławie: 15.03.–1.09.1939

Adres: Bratysława: 15.03.–1.09.1939: Palisady 27

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Mieczysław Chałupczyński	<i>chargé d'affaires</i>	03.1939	03.1939	16.03.1939	1.09.1939

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 426, [2/322/0/2/426], Słowacja, Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Polską, *Lettres de créance, agrément*, audience, Korespondencja, informacje, telegramy, wycinek gazetowy, 1939; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Chałupczyńskiego jako reprezentanta dyplomatycznego RP w Słowacji, marzec 1939 r., s. 4; ibidem, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich, wykaz, 1939, s. 1³⁴²;
- ▶ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/C, s. 3–4 (Chałupczyński – karta ewidencyjna);
- ▶ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/1395, [3/1/0/4/1395/1], Chałupczyński Mieczysław [zdj. jako reprezentant dyplomatyczny RP w Słowacji], b.d.;
- ▶ Dz. Urz. MSZ: 1939, nr 2, s. 24;
- ▶ RSZ: 1939, s. 131.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 64;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 85–87 (Chałupczyński).

³⁴¹ Dnia 15.03.1939 r. MSZ RP opublikowało komunikat o uznaniu przez rząd polski Słowacji za państwo niepodległe i samodzielne.

³⁴² Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6471 do 2/322/0/4.4/6484.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

Ranga: Poselstwo RP w Waszyngtonie: 1919–20.01.1930³⁴³; Ambasada RP w Waszyngtonie: 20.01.1930–1945

Adres: Waszyngton: -1.11.–30.12.1919-: 3147, Sixteenth street; -1.01.1920–1945: 2640, Sixteenth street³⁴⁴

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Kazimierz Lubomirski	poseł	24.05.1919	18.08.1919	15.05.1920 ³⁴⁵	21.09.1922 ³⁴⁶
Władysław Wróblewski ³⁴⁷	poseł	14.10.1922 1.11.1922	28.11.1921	7.12.1922	21.10.1925 ³⁴⁸
Jan Ciechanowski	poseł	13.10.1925	21.10.1925	4.12.1925 ³⁴⁹	23.02.1929 ³⁵⁰

³⁴³ Według innych źródeł 19.12.1929 r. – Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1927–1929, zestawiała M. Safianowska, Warszawa 1959, mps, s. 157.

³⁴⁴ Nieruchomość zakupiona od Mary F. Henderson dnia 23.12.1919 r., na własność Skarbu Państwa przeszła 23.03.1920 r. By przeprowadzka mogła dojść do skutku, należało pozbyć się dotychczasowego lokatora – b. ambasadora carskiego Jerzego Bachmetewa, który groził procesem i oficjalnie Poselstwo RP nie mogło interweniować. Pomógł Seyfried, pośrednik przy kupnie oraz kierownik prac adaptacyjnych budynku placówki. Pod starym adresem do końca 1921 r. urzędował polski *attaché* wojskowy i morski.

³⁴⁵ Data przyjęcia przez prezydenta Woodrowa Wilsona. Poseł przyjechał do Waszyngtonu 30.10.1919 r. Listy uwierzytelniające złożył na ręce sekretarza stanu w dniu 1.11.1919 r. (strona amerykańska od tego momentu liczy początek sprawowania funkcji posła przez Kazimierza Lubomirskiego). 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny I klasy, radca I klasy w randze posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego, radca I klasy, sekretarz I klasy, sekretarz II klasy, *attaché*, radca handlowy I klasy, pełnomocnik wojskowy i morski, pomocnik pełnomocnika – razem 9 osób.

³⁴⁶ Dnia 28.11.1921 r. zostały podpisane pierwsze listy odwołujące, prawdopodobnie niezłożone, bowiem oryginał z kopertą pozostał w aktach. Wyjechał z USA 10.03.1922 r., data aktu odwołującego z funkcji posła – 31.10.1922 r.

³⁴⁷ Przed Władysławem Wróblewskim nominację na *chargé d'affaires* i listy wprowadzające otrzymał Jan Woroniecki, ale został odwołany przed wyjazdem do Ameryki i listów nie złożył (oryginał zachował się w aktach).

³⁴⁸ Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołujący ze stanowiska – 13.10.1925 r.

³⁴⁹ Przyjechał do USA 28.11.1925 r.

³⁵⁰ Data podpisania listów odwołujących. Akt odwołujący ze stanowiska – 20.02.1929 r. Wyjechał z USA 22.02.1929 r., przeniesiony na własną prośbę w stan rozporządzalności.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Tytus Filipowicz	poseł	1.03.1929	20.02.1929	10.04.1929 ³⁵¹	30.01.1930
Tytus Filipowicz	ambasador	30.01.1930	11.01.1930	4.03.1930	20.12.1932 ³⁵²
Stanisław Patek	ambasador	1.01.1933	20.12.1932	17.01.1933 ³⁵³	5.05.1936 ³⁵⁴
Jerzy Potocki	ambasador	15.05.1936	11.05.1936	29.05.1936 ³⁵⁵	15.12.1940
Jan Ciechanowski	ambasador	16.12.1940	16.12.1940	6.03.1941 ³⁵⁶	5.07.1945 ³⁵⁷

Dodatkowa akredytacja:

Tytus Filipowicz, zob.: Kuba, Meksyk

Stanisław Patek, zob.: Kuba

Jerzy Potocki, zob.: Kuba

Jan Ciechanowski, zob.: Kuba

Archiwum placówki:

- ▷ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 490, [2/490/0], 3202 j.a., 1918–1945³⁵⁸
- ▷ IH, zesp. 36, Ambasada Polski w Stanach Zjednoczonych, [800/36/0], 1918–1956, sygn. 1–111
- ▷ PIASA, zesp. 12, Polish Embassy in the USA, 1919–1945

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Listy odwołujące Kazimierza Lubomirskiego, 28.11.1921 r., skan 75–79; ibidem, Listy uwierzytelniające Władysława Wróblewskiego, 28.11.1921 r., skan 80–83; ibidem, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Wniosek o mianowanie Władysława Wróblew-

³⁵¹ Przyjechał do USA 26.03.1929 r. Otrzymał także listy uwierzytelniające (podpisane 5.09.1929 r.) w charakterze ambasadora nadzwyczajnego na czas obchodów na cześć gen. Kazimierza Pułaskiego w Ameryce.

³⁵² Data podpisania listów odwołujących. Odwołany ze stanowiska z dniem 31.12.1932 r.

³⁵³ Przyjechał do USA 10.01.1933 r.

³⁵⁴ Data podpisania listów odwołujących. Odwołany ze stanowiska z dniem 30.04.1936 r., wyjechał z USA wcześniej – 10.08.1935 r., ze względu na zły stan zdrowia. Dnia 3.05.1936 r. wysłał depeszę do *chargé d'affaires* w Waszyngtonie następującej treści: „Proszę w moim imieniu pożegnać najdosłowniejszych przedstawicieli władz Stanów Zjednoczonych. Patek”.

³⁵⁵ Przyjechał do USA 27.05.1936 r. Przyjęcie Jerzego Potockiego dwa dni po jego przyjeździe było dowodem wysokiej kurtuazji strony amerykańskiej.

³⁵⁶ Przyjechał do USA 19.02.1941 r.

³⁵⁷ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 22 etaty (ambasador, I radca-min. pełnomocny, dwóch II radców, I sekretarz, tyt. I sekretarz, II sekretarz, *attaché*, 10 p.k., 4 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Ambasady RP w Waszyngtonie, 1.07.1944 r., b.p. Działały także: Ataszat Wojskowy (3 etaty), Ataszat Lotniczy (3 etaty) oraz Ataszat Morski (3 etaty).

³⁵⁸ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.3/4977 do 2/322/0/4.3/5044.

skiego posłem RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki z równoczesnym zwolnieniem ze stanowiska w Londynie, 14.10.1922 r., skan 142–145; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Kazimierza Lubomirskiego na posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego I klasy i kierownika Poselstwa RP przy Rządzie Rzeczypospolitej Stanów Zjednoczonych Ameryki, 24.05.1919 r., skan 61; ibidem, Listy uwierzytelniające Kazimierza Lubomirskiego jako posła RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 7.07.1919 r., skan 64; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143;

- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 242: MSZ, litera F, s. 8–9 (Filipowicz); ibidem,teczka 253: MSZ, litera P, s. 8–9 (Patek);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 789, [2/322/0/2/789], Stany Zjednoczone Ameryki, *Agrément, lettres de créance*, audiencje, mowy, przyjęcia dyplomatów polskich i amerykańskich, Korespondencja, noty, programy, bilety wizytowe, wycinki prasowe, zdjęcia; ibidem, Kopia listów odwołujących Kazimierza Lubomirskiego jako posła RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 28.11.1921 r., s. 4; ibidem, Kopia listów odwołujących Kazimierza Lubomirskiego jako posła RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 21.09.1922 r., s. 10; ibidem, Kopia listów odwołujących Władysława Wróblewskiego jako posła RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 21.10.1925 r., s. 13; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Ciechanowskiego jako posła RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 23.02.1929 r., s. 20; ibidem, Kopia aktu odwołującego Tytusa Filipowicza ze stanowiska ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 17.12.1932 r., s. 28; ibidem, Kopia listów odwołujących Tytusa Filipowicza jako ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 20.12.1932 r., s. 29; ibidem, Kopia listów odwołujących Stanisława Patka jako ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 5.05.1936 r., s. 32; ibidem, sygn. 790, [2/322/0/2/790], Stany Zjednoczone Ameryki, *Lettres de rappel*, audiencje przedstawicieli Polski i USA, Korespondencja, noty; ibidem, Nota min. spraw zagranicznych Ignacego Jana Paderewskiego do sekretarza stanu USA z prośbą o udzielenie *agrément* dla Kazimierza Lubomirskiego, Paryż, 24.06.1919 r., s. 3; ibidem, Nota komisarza pełnomocnego USA w Paryżu do min. spraw zagranicznych Ignacego Jana Paderewskiego zawierająca *agrément* prezydenta USA dla Kazimierza Lubomirskiego, 28.06.1919 r., s. 4; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Lubomirskiego jako posła RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 18.05.1919 r., s. 10; ibidem, Listy wprowadzające Jana Woronieckiego jako *chargé d'affaires* RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 23.11.1921 r., s. 14; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Waszyngtonie zawierające tekst przemówienia Władysława Wróblewskiego przy wręczeniu listów uwierzytelniających dnia 7 grudnia 1922 r., 13.12.1922 r., s. 27–30; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jana Ciechanowskiego jako posła RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 21.10.1925 r., s. 62; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Waszyngtonie zawierające tekst przemówienia Jana Ciechanowskiego z okazji wręczenia listów uwierzytelniających dnia 4 grudnia 1925 r., 4.12.1925 r., s. 67–70; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza jako posła RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 20.02.1929 r., s. 77; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Waszyngtonie zawierające tekst przemó-

wienia Tytusa Filipowicza przy wręczeniu listów uwierzytelniających dnia 10 kwietnia 1929 r., 11.04.1929 r., s. 83–85; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza jako ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 11.01.1930 r., s. 102–103; ibidem, Pismo Ambasady RP w Waszyngtonie zawierające tekst przemówienia ambasadora Tytusa Filipowicza przy wręczeniu listów uwierzytelniających dnia 4 marca 1930 r., 6.03.1930 r., s. 108–110; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Patka jako ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 20.12.1932 r., s. 221; ibidem, Kopia aktu nominacji Stanisława Patka na ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w ZSRR, 17.12.1932 r., s. 222; ibidem, Pismo Ambasady RP w Waszyngtonie zawierające tekst przemówienia ambasadora Stanisława Patka przy wręczeniu listów uwierzytelniających dnia 17 stycznia 1932 r., 17.01.1932 r., s. 231–234; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Jerzego Potockiego jako ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 11.05.1936 r., s. 309; ibidem, Kopia aktu nominacji Jerzego Potockiego na ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Turcji, 30.04.1936 r., s. 312; ibidem, Pismo Ambasady RP w Waszyngtonie zawierające tekst przemówienia ambasadora Jerzego Potockiego przy wręczeniu listów uwierzytelniających dnia 29 maja 1936 r., 3.06.1936 r., s. 313–315; ibidem, sygn. 854, [2/322/0/2/854], Turcja, *Lettres de créance*, mowy, audjencje dyplomatów polskich i tureckich. Korespondencja, noty, wycinki prasowe i gazety; ibidem, Listy odwołujące Stanisława Patka z dniem 30.04.1936 r. ze stanowiska ambasadora RP przy prezydencie Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP przy rządzie Republiki Kubańskiej z siedzibą w Waszyngtonie, 30.04.1936 r., s. 24; ibidem, sygn. 889, [2/322/0/2/889], Węgry, *Lettres de rappel* posłów polskich i węgierskich. Korespondencja, noty; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami odwołującymi ambasadora Stanisława Patka ze Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz posła Stanisława Łepkowskiego z Węgier podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 5.05.1936 r., 5.05.1936 r., s. 43–46; ibidem, sygn. 5042, [2/322/0/4.3/5042], Dyplomaci obcy, w tym polscy w USA, Dyplomaci USA w Polsce, Raporty, korespondencja, wycinki prasowe, 1936; ibidem, sygn. 12617, [2/322/0/7/12617], Sprawy organizacyjne, budżetowo-rachunkowe i personalne Ambasady RP w Waszyngtonie, 1922;

- ▷ AAN, zesp. 474, Ambasada RP w Berlinie, sygn. 2880, [2/474/0/8.12/2869], Organizacja urzędów dyplomatycznych i konsularnych polskich w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Instrukcja radcy handlowego Poselstwa RP w Waszyngtonie w sprawie podziału raportów ekonomicznych na poszczególne placówki konsularne w USA, 1920;
- ▷ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 2–3;
- ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 338;
- ▷ IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.9a, Depesze szyfrowe z Waszyngtonu, 16.11.1941–8.07.1942 r.; ibidem, sygn. 53.9b, Depesze

szyfrowe do Waszyngtonu, 18.11.1941–24.06.1942 r.; ibidem, sygn. 53.22a, Depesze szyfrowe z i do Waszyngtonu, 21.07.1942–15.03.1943 r.;

- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 49/Sow, 14a, Raporty Ambasady RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 1941–1945; ibidem, sygn. 49/Sow, 14b, Depesze szyfrowe Ambasady RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 1942–1944; ibidem, sygn. 474/2/81, Teczka personalna Jana Ciechanowskiego;
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 15, Ambasada RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki – Notyfikacje, skład Ambasady, audiencje, życzenia i zaproszenia, 1939–1944; ibidem, sygn. 54, Ambasada RP w USA, Notyfikacje, skład Ambasady, audiencje, życzenia, zaproszenia, 1945; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 99; ibidem, sygn. 260, Sprawy wewnętrzne placówki – Ambasada RP, Waszyngton, 1943–1945; ibidem, sygn. 407, Sprawy wewnętrzne Ambasady RP – Waszyngton, 1945; ibidem, sygn. 583, Budżet placówek MSZ w USA, 1944, Etat Ambasady RP w Waszyngtonie na 1939 r., 1944, b.p.; ibidem, Etat Ambasady RP w Waszyngtonie na 1940 r., 1944, b.p.; ibidem, Etat Ambasady RP w Waszyngtonie na 1941 r., 1944, b.p.; ibidem, Etat Ambasady RP w Waszyngtonie na 1942 r., 1944, b.p.; ibidem, Etat Ambasady RP w Waszyngtonie na 1943 r., 1944, b.p.; ibidem, Preliminarz uposażeń, dodatków rodzinnych i dodatków reprezentacyjnych urzędników Ambasady RP w Waszyngtonie na rok 1945, 1944, b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Ambasada RP w Waszyngtonie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 991, Sprawy personalne placówek, m.in. Waszyngton, 1944–1945; ibidem, sygn. 1016, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Waszyngton, 01.–05.1945 r.; ibidem, sygn. 1031, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Waszyngton, 01.–02.1945 r.; ibidem, sygn. 1039, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Waszyngton, 1945; ibidem, sygn. 1102, Depesze – Waszyngton, 1945; ibidem, sygn. 1505, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Stany Zjednoczone Ameryki (4 dokumenty), 1937–1938;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.37n, Depesze szyfrowe: Waszyngton, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38cc, Depesze szyfrowe: Waszyngton, 1943; ibidem, sygn. 53.39aa, Depesze szyfrowe: Waszyngton, 1944; ibidem, sygn. 53.40y, Depesze szyfrowe: Waszyngton, 1945;
- IPMS, zesp. A.59, Konsulat Generalny RP w Chicago, sygn. 4, Depesze wychodzące i przychodzące z Ambasady RP w Waszyngtonie, 04.1944–06.1945 r.;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 22 dokumentu;
- IPMS, kolekcja 82, Jan Ciechanowski, sygn. 11, Budżet Poselstwa RP w Waszyngtonie, 1925, 1926; ibidem, sygn. 13, Poselstwo RP w Waszyngtonie, 1925, 1929; ibidem, sygn. 37, Sprawy finansowe Ambasady RP w Waszyngtonie, 1941–1942; ibidem, sygn. 48, Cofnięcie uznania Rządowi RP, 1945; ibidem, sygn. 53, Personalia: 1) Urzędników placówek dyplomatycznych w Stanach Zjednoczonych Ameryki, b.d.;

- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum, sygn. 0/-/75, [3/18/0/-/75/1-4], Ignacy Jan Paderewski z grupą osób przed wyjazdem do USA [na zdj. *chargé d'affaires* w Szwajcarii Aleksander Ładoś], 1940; ibidem, sygn. 0/-/189, [3/18/0/-/189/1], Wizyta gen. Władysława Sikorskiego w Meksyku [na zdj. ambasador Jan Ciechanowski], 1942; ibidem, sygn. 0/-/202, [3/18/0/-/202/1-2], Wizyta premiera Stanisława Mikołajczyka w USA [na zdj. ambasador Jan Ciechanowski], b.d.; ibidem, sygn. 4/1402, [3/1/0/4/1402/1], Jan Ciechanowski z rodziną [zdj. jako poseł w USA], b.d.; ibidem, sygn. 4/1404, [3/1/0/4/1404/1], Filipowicz Tytus [zdj. jako ambasador w USA], 1935; ibidem, sygn. 4/1405, [3/1/0/4/1405/1-2], Filipowicz Tytus [zdj. jako ambasador w USA], 1930; ibidem, sygn. 4/1406, [3/1/0/4/1406/1-3], Złożenie listów uwierzytelniających prezydentowi Stanów Zjednoczonych Ameryki Herbertowi Clarkowi Hooverowi przez ambasadora Polski Tytusa Filipowicza, 1930; ibidem, sygn. 4/1408, [3/1/0/4/1408/1], Tytus Filipowicz i John Willys [na zdj. obaj jako ambasadorowie odpowiednio w USA i w Polsce], 1930; ibidem, sygn. 4/1409, [3/1/0/4/1409/1], Tytus Filipowicz i Henryk Glicenstein [na zdj. Tytus Filipowicz jako ambasador w USA], 1930; ibidem, sygn. 4/1410, [3/1/0/4/1410/1], Uroczystość dekoracji Wielką Wstęgą „Polonia Restituta” pani Edith Wilson, wdowy po prezydencie Stanów Zjednoczonych Ameryki [na zdj. widoczny ambasador Tytus Filipowicz], b.d.; ibidem, sygn. 4/1411, [3/1/0/4/1411/1], Uroczystość dekoracji orderem „Polonia Restituta” zasłużonych obywateli amerykańskich [na zdj. ambasador Tytus Filipowicz], 1932; ibidem, sygn. 4/1412, [3/1/0/4/1412/1-4], Wizyta w Buffalo ambasadora Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki Tytusa Filipowicza, 1930; ibidem, sygn. 4/1413, [3/1/0/4/1413/1-3], Pobyt w Chicago ambasadora Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki Tytusa Filipowicza, 1931; ibidem, sygn. 4/1415, [3/1/0/4/1415/1-2], Pobyt w Chicago ambasadora Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki Tytusa Filipowicza, b.d.; ibidem, sygn. 4/1416, [3/1/0/4/1416/1], Patek Stanisław [zdj. jako ambasador w USA], b.d.; ibidem, sygn. 4/1418, [3/1/0/4/1418/1], Personel Ambasady RP w Waszyngtonie [na zdj. ambasador Stanisław Patek], 1933; ibidem, sygn. 4/1420, [3/1/0/4/1420/1-3], Ambasador Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki Stanisław Patek, 1930; ibidem, sygn. 4/1421, [3/1/0/4/1421/1-3], Wyjazd ambasadora Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki Stanisława Patka do Waszyngtonu, 1933; ibidem, sygn. 4/1423, [3/1/0/4/1423/1], Przyjazd do Warszawy ambasadora Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki Stanisława Patka, 1933; ibidem, sygn. 4/1425, [3/1/0/4/1425/1], Przyjazd do Warszawy ambasadora Polski w Stanach Zjednoczonych Ameryki Stanisława Patka, 1935; ibidem, sygn. 4/1426, [3/1/0/4/1426/1], Potocki Jerzy [zdj. jako ambasador w USA], b.d.; ibidem, sygn. 4/1427, [3/1/0/4/1427/1], Jerzy Potocki i John Nance Garner [na zdj. Jerzy Potocki jako ambasador w USA], 1939; ibidem, sygn. 4/1428, [3/1/0/4/1428/1], Odznaczenie ambasadora Chin w Stanach Zjednoczonych Ameryki Wanga Zhengtinga orderem „Polonia Restituta” [na zdj. ambasador Jerzy Potocki], 1938; ibidem, sygn. 4/1429, [3/1/0/4/1429/1], Wróblewski Władysław [zdj. jako poseł w USA], b.d.; ibidem, sygn. 4/1430, [3/1/0/4/1430/1], Wróblewski Władysław [zdj. jako poseł w USA], b.d.; ibidem, sygn. 4/1431, [3/1/0/4/1431/1], Władysław Wróblewski i Bogdan Hulewicz [na zdj. Władysław Wróblewski jako poseł w USA], b.d.; ibidem, sygn. 4/1432, [3/1/0/4/1432/1], Pra-

cownicy Poselstwa RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki [na zdj. poseł Władysław Wróblewski], b.d.; ibidem, sygn. 4/1460, [3/1/0/4/1460/1], Wizyta min. przemysłu i handlu Antoniego Romana i wicemin. komunikacji Aleksandra Bobkowskiego w Stanach Zjednoczonych Ameryki [na zdj. ambasador Jerzy Potocki], 1939; ibidem, sygn. 5/654, [3/1/0/5/654/7, 9, 34, 38], Wystawa Światowa w Nowym Jorku [na zdj. ambasador Jerzy Potocki], b.d.; ibidem, sygn. 5/1067, [3/1/0/5/1067/1], Międzynarodowe Zawody Hippyckie o „Puchar Narodów” w Nowym Jorku [na zdj. ambasador Tytus Filipowicz], 1929; ibidem, sygn. 7/1819, [3/1/0/7/1819/1], Wizyta gen. Józefa Hallera w Stanach Zjednoczonych Ameryki [na zdj. ambasador Władysław Wróblewski], b.d.; ibidem, sygn. 8/1004, [3/1/0/8/1004/1], Wizyta Tytusa Filipowicza na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, 1929; ibidem, sygn. 16/1239, [3/1/0/16/1239/1], Otwarcie I Polskiej Olimpiady „Sokołów” w Pittsburgu [na zdj. ambasador Jerzy Potocki], 1938; ibidem, sygn. 16/1300, [3/1/0/16/1300/1], Wizyta Stanisława Patka w Stanach Zjednoczonych Ameryki, 1935;

- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1922, nr 25, s. 326; 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 104; 1924, nr 12, s. 202; 1925, nr 10, s. 156, nr 12, s. 186; 1926, nr 12, s. 167; 1927, nr 12, s. 170; 1929, nr 4, s. 87, 88, nr 12, s. 251; 1930, nr 1, s. 10, nr 3, s. 68, nr 8, s. 212; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagraniczne RP, s. 33; 1933, nr 3, s. 21; 1936, nr 6, s. 147;
- ▷ MP: nr 220, 30.09.1919, s. 1 (nominacje);
- ▷ RSZ: 1932, s. 21, 234; 1933, s. 185; 1934, s. 61, 180, 231; 1935, s. 110; 1936, s. 111; 1937, s. 120; 1938, s. 129; 1939, s. 132.

Wybrana literatura:

Ciechanowski J., *Przeegrani zwycięzcy. Wspomnienia ambasadora Polski w Stanach Zjednoczonych w czasie II wojny światowej*, wstęp A. Chwalba, Warszawa 2017;

Gmurczyk-Wrońska M., *Stanisław Patek w dyplomacji i polityce (1914–1939)*, Warszawa 2013;

Inwentarz akt i mikrofilmów: Ambasady RP w Waszyngtonie z lat (1918) 1919–1945 oraz mikrofilmów z akt Jana Ciechanowskiego, ambasadora RP w Waszyngtonie, a następnie działacza i publicysty w USA z lat 1945–1956, oprac. E. Kołodziej, Warszawa 2012;

Landau Z., *Patek Stanisław Jan (1866–1944)*, [w:] PSB, t. 25, 1980, s. 321–324;

Polska służba zagraniczna..., s. 65;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;

Szklarska-Lohmannowa A., *Potocki Józef Alfred (1895–1968)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 81, 82;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 119–122 (Filipowicz), s. 297–300 (Patek), s. 383–384 (Wróblewski);

Zdrada J., *Lubomirski Kazimierz (1869–1930)*, [w:] PSB, t. 18, 1973, s. 30–31.

STOLICA APOSTOLSKA

Ranga: Poselstwo: 1919–26.11.1924; Ambasada: 26.11.1924–24.05.1976

Adres: Watykan: 07.1919–1.01.1920-: via Nomentana 56; 1920–21.10.1921-: via Sardegna 14 (biura); 1922–1924: via Baullari 4; 1924–1928: Lungotevere dei Mellini 24; 1928–1931: Palazzo Cenci Bolognetti, Piazza del Gesù 46; 12.1931–18.06.1940: Palazzo Frascara, Piazza della Pila 3; 18.06.1940–12.08.1944: Hospicjum św. Marty w Watykanie; 12.08.1944–31.01.1948: via dei Villini 13/15; 1.02.1948–01.1958: via Ambrogio Traversari 21; 01.1958–1959-: via Eustachio Manfredi 19; 1961–15.10.1965: via Cecilia Metella 9; 15.10.1965–15.10.1972: via San Pancrazio 7b; 15.10.1972–24.05.1976: via dei Colossi 20

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Józef Wierusz-Kowalski	poseł	24.05.1919	1.07.1919	2.08.1919 ³⁵⁹	20.07.1921
Władysław Skrzyński	poseł	31.08.1921	22.09.1921 ³⁶⁰	15.10.1921	27.11.1924
Władysław Skrzyński	ambasador	27.11.1924 ³⁶¹	27.11.1924	11.12.1924	26.12.1937
Stanisław Janikowski	<i>chargé d'affaires</i>	27.12.1937			19.07.1939
Kazimierz Papée	ambasador	15.07.1939	14.07.1939	24.07.1939 ³⁶²	19.10.1972 ³⁶³

Archiwum placówki:

- IPMS, zesp. A.44, Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej, sygn. A.44.48/1-A.44.851/3, 1921–1970

³⁵⁹ Dnia 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny I klasy, radca I klasy, sekretarz I klasy, sekretarz II klasy, radca kanoniczny – razem 5 osób.

³⁶⁰ Także drugie listy skierowane do nowego papieża Piotra XI wystawione 7.04.1922 r.

³⁶¹ Data poinformowania sekretarza stanu o decyzji rządu polskiego dot. mianowania Władysława Skrzyńskiego ambasadorem.

³⁶² Kazimierz Papée przybył do Rzymu 19.07.1939 r. 1.07.1944 r. placówka miała 4 etaty (ambasador, radca kanoniczny, sekretarz, funkcjonariusz niższy), 1.09.1944 r. – 10 etatów (ambasador, radca, radca kanoniczny, I sekretarz, *attaché*, 2 p.k., 3 funkcjonariuszy niższych – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Ambasady RP przy Stolicy Apostolskiej, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet na 1945 – Europa, Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie zmiany w wykazie stanowisk i uposażeń w budżecie na rok 1944, s. 5 dokumentu.

³⁶³ Data pisma zawiadamiającego polskiego ambasadora o cofnięciu uznania dla jego misji. Prezydent RP na uchodźstwie Stanisław Ostrowski podpisał dekret odwołujący go ze stanowiska 24.05.1976 r.

- PISK, zesp. 705, Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej w Watykanie, sygn. 2, [705/2/0], (665 j.a., 1920–1977); ibidem, sygn. 8, [705/8/0], (359 j.a., 1963–1978), Spuścizna Kazimierza Jana Papée (1889–1979, dyplomata, ambasador przy Stolicy Apostolskiej)
- IJP-NY, zesp. 12, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Watykanie, (19 j.a.)
- Archiwum przy Kościele i Hospicjum św. Stanisława (Rzym), zesp. Ambasada Polska przy Watykanie, 40 j.a., 1938–1945

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o odwołanie Józefa Wierusz-Kowalskiego ze stanowiska kierownika Poselstwa RP przy Stolicy Apostolskiej, 31.03.1921 r., skan 25; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Nominacja Józefa Wierusz-Kowalskiego posłem RP przy Stolicy Apostolskiej, 24.05.1919 r., skan 211;
- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 255: MSZ, litera S, s. 44–45 (Skrzyński);
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 52, [2/322/0/1/52], Watykan wobec: wydarzeń w Niemczech, zatargów władz polskich z biskupami Augustynem Łosińskim i Stanisławem Kostką Łukomskim, działalności Katolickiej Agencji Prasowej, Wizyta kardynała Eugenio Pacellego we Francji, Rozważania na temat kwestii żydowskiej, Stypendia dla Włochów w celu nauki języka polskiego, Korespondencja, raporty, 1927–1934; ibidem, sygn. 260, [2/322/0/2/260], Zgony: Józefa Wierusz-Kowalskiego, posła RP w Turcji, Stefana Przeździeckiego, ambasadora RP w Rzymie, Józefa Piłsudskiego, marszałka Polski, Władysława Skrzyńskiego, ambasadora RP przy Watykanie, Korespondencja, telegramy, wycinki prasowe, 1927–1937; ibidem, sygn. 806, [2/322/0/2/806], Stolica Apostolska, *Lettres de créance*, mowy, audyencje legatów papieskich i przedstawicieli polskich oraz odpowiedzi papieża i prezydenta RP, Korespondencja, noty, plan sytuacyjny, zdjęcia; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Skrzyńskiego jako posła RP przy Stolicy Apostolskiej, b.d., s. 15; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Skrzyńskiego jako posła RP przy Stolicy Apostolskiej, 7.04.1922 r., s. 52; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Władysława Skrzyńskiego jako ambasadora RP przy Stolicy Apostolskiej, 1924 r., s. 67–68; ibidem, sygn. 807, [2/322/0/2/807], Stolica Apostolska, *Lettres de rappel* legata papieskiego i posła RP, Korespondencja; ibidem, Kopia listów odwołujących Józefa Wierusz-Kowalskiego ze stanowiska posła RP przy Stolicy Apostolskiej, 20.07.1921 r., s. 5; ibidem, sygn. 808, [2/322/0/2/808], Stolica Apostolska, Przemówienia posła, później ambasadora Władysława Skrzyńskiego podczas składania *lettres de créance*, odpowiedzi papieża, Korespondencja, wycinki prasowe, 1922, 1924; ibidem, sygn. 813, [2/322/0/2/813], Stolica Apostolska, ambasador Kazimierz Papée, *Lettres de créance*, Korespondencja, mowa, 1939; ibidem, Kopia nominacji Kazimierza Papée na ambasadora RP przy Stolicy Apostolskiej w Rzymie z dniem 15 lipca 1939 r., 13.07.1939 r., s. 2; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Papée jako ambasadora RP przy Stolicy Apostolskiej, 14.07.1939 r., s. 5; ibidem, Mowa Kazimierza Papée wygłoszona podczas ceremonii składania listów uwierzytelniających, lipiec 1939 r., s. 17–20; ibidem, sygn. 12473, [2/322/0/7/12473], Adresy ambasad, poselstw i konsulatów polskich, wykaz, 1939, s. 1;

- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 3;
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 100; ibidem, sygn. 292, Rozkazy personalne, Stanisław Janikowski, Nominacja z 26.01.1945 r., b.p.; ibidem, sygn. 259, Sprawy wewnętrzne placówki – Ambasada RP, Watykan, 1945; ibidem, sygn. 444, Sprawy wewnętrzne Ambasady RP przy Stolicy Apostolskiej, 1945; ibidem, sygn. 551, Budżet Ambasady RP przy Stolicy Apostolskiej, 1.01.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Ambasada RP przy Watykanie, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 2 Ambasada RP przy Watykanie obowiązujący od dnia 1 czerwca 1945 r., 1945, b.p.; ibidem, sygn. 981, Sprawy personalne placówek, m.in. Watykan, 1944–1945; ibidem, sygn. 1024, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Lizbona, 01.–04.1945 r.; ibidem, sygn. 1093, Depesze – Watykan, 1945–1946; ibidem, sygn. 1506, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Watykan (11 dokumentów), 1932–1933;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, ibidem, sygn. 52.11j, Korespondencja ambasadora Edwarda Raczyńskiego z przedstawicielami placówek: Watykan, 1942–1943; ibidem, 53.37p, Depesze szyfrowe: Watykan, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38dd, Depesze szyfrowe: Watykan, 1943; ibidem, sygn. 53.39bb, Depesze szyfrowe: Watykan, 1944; ibidem, sygn. 53.40z, Depesze szyfrowe: Watykan, 1945;
- IPMS, zesp. A.45, Poselstwo RP w Madrycie, sygn. 644.1, Ambasada RP przy Watykanie, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 6, Korespondencja z Ambasadą RP przy Watykanie, 1940–1942; ibidem, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 25 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/1668, [3/1/0/4/1668/1-2], Przyjazd do Warszawy ambasadora RP w Watykanie Kazimierza Papée, 1939; ibidem, sygn. 4/1669, [3/1/0/4/1669/1], Skrzyński Władysław [zdj. jako ambasador przy Stolicy Apostolskiej], 1924; ibidem, sygn. 4/1670, [3/1/0/4/1670/1], Skrzyński Władysław [zdj. jako ambasador przy Stolicy Apostolskiej], 1929; ibidem, sygn. 4/1671, [3/1/0/4/1671/1], Skrzyński Władysław [zdj. jako ambasador przy Stolicy Apostolskiej], 1925; ibidem, sygn. 15/64, [3/1/0/15/64/1], Uroczystość wręczenia kapelusza kardynalskiego Prymasowi Polski ks. Augustowi Hlondowi [na zdj. ambasador Władysław Skrzyński], b.d.;
- Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 105; 1924, nr 11, s. 167, 180, 183; 1924, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 185; 1926, nr 12, s. 167; 1927, nr 12, s. 170, 251; 1929, nr 12, s. 251; 1930, nr 8, s. 212; 1932, nr 1, s. 7, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 18;
- MP: nr 186, 20.08.1919, s. 2 (przyjęcie posła polskiego w Watykanie);
- RSZ: 1932, s. 51, 245; 1933, s. 190, 218; 1934, s. 75, 185, 216; 1935, s. 121; 1936, s. 122; 1937, s. 131; 1938, s. 144; 1939, s. 148.

Wybrana literatura:

Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej w latach 1919–1976. Materiały do studiów nad historią, red. D. Wronikowska, Rzym 2016;

Biliński W., *Skrzyński Władysław Bolesław (1873–1937)*, [w:] PSB, t. 38, 1997–1998, s. 469–472;

Biliński W., *Utworzenie Poselstwa Rzeczypospolitej Polskiej przy Stolicy Apostolskiej w 1919 roku*, [w:] *Sztuka roztropności. Dyplomacja Stolicy Apostolskiej wobec Rzeczypospolitej, Europy i świata w epoce nowożytnej i XX wieku. Zbiór studiów*, praca zbiorowa, red. K. Ożóg, R. Skowron, Kraków 2020, s. 269–282;

Polska–Stolica Apostolska. Z dziejów wzajemnych relacji. W 100. rocznicę odnowienia stosunków dyplomatycznych, red. W. Biliński, współpr. P. Samerek, H. Wajs, Warszawa 2019, zwłaszcza rozdz. VI i VII dot. l. 1919–1939 oraz 1939–1976, s. 226–298;

Samerek P., *Zarys historii placówki*, [w:] *Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej w latach 1919–1976. Materiały do studiów nad historią*, red. D. Wronikowska, Rzym 2016, s. 47–135;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 173, 174 (Janikowski), s. 343–345 (Skrzyński), s. 376–378 (Wierusz-Kowalski).

SZWAJCARIA

Konfederacja Szwajcarska

Ranga: Poselstwo RP w Bernie: 1919–1945

Adres: Berno: -14.04.–1.07.1919-: 18, rue Marie; -1.01.1920-: Moserstrasse (według innych źródeł: Elfenstrasse 20); 1921: Elfenstrasse 25; 01.1923–1945: Elfenstrasse 20

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
August Zaleski	<i>chargé d'affaires</i>	16.02.1919		17.03.1919	13.05.1919
Jan Modzelewski	<i>chargé d'affaires</i>	12.05.1919	28.04.1919	8.05.1919	14.08.1919
Jan Modzelewski	poseł	14.08.1919		13.09.1919 ³⁶⁴	14.10.1938 ³⁶⁵

³⁶⁴ Dnia 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny II klasy, radca I klasy, sekretarz II klasy, *attaché* honorowy, *attaché* handlowy, *attaché* wojskowy, pomocnik *attaché* – razem 7 osób.

³⁶⁵ Data podpisania listów odwoływających. Akt odwołania ze stanowiska z 31.10.1938 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Tytus Komarnicki	poseł	1.11.1938	14.10.1938	8.11.1938	1.05.1940 ³⁶⁶
Aleksander Ładoś	<i>chargé d'affaires</i>	25.04.1940		1.06.1940	5.07.1945 ³⁶⁷

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 495, Poselstwo RP w Bernie, sygn. 495, [2/495/0/], 564 j.a., 1919–1945³⁶⁸
- IH, zesp. 50, Poselstwo Polskie w Szwajcarii, [800/50/0], 1919–1930, sygn. 1

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Listy uwierzytelniające Jana Modzelewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Szwajcarii, 28.04.1919 r., skan 77; ibidem, Wniosek o mianowanie Jana Modzelewskiego min. pełnomocnym i posłem nadzwyczajnym III klasy w Bernie, 14.08.1919 r., skan 82;
- AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczka 250: MSZ, litera M, s. 66–67 (Modzelewski);
- AAN, zesp. 100, Archiwum Ignacego Jana Paderewskiego, sygn. 1829, [2/100/0/5.9/1829], Poselstwo RP w Bernie, L. 6, 1923–1931;
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 824, [2/322/0/2/824], Szwajcaria, *Lettres de créance, agrément*, audiencje posłów polskich i szwajcarskich, Korespondencja, noty, mowy, informacje, telegramy, 1919–1939; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Bernie do MSZ w Warszawie w sprawie wręczenia listów uwierzytelniających przez posła RP Jana Modzelewskiego w dniu 13 września 1919 r., 15.09.1919 r., s. 5–8; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Bernie do MSZ w Warszawie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających przez posła Tytusa Komarnickiego w dniu 8 listopada 1938 r., 10.11.1938 r., s. 136–140; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Komarnickiego jako posła RP w Szwajcarii, 14.10.1938 r., s. 142; ibidem, Kopia listów odwołujących Jana Modzelewskiego ze stanowiska posła RP w Szwajcarii, 14.10.1938 r., s. 143; ibidem, Kopia aktu nominacji Tytusa Komarnickiego na stanowisko posła RP w Szwajcarii z równoczesnym odwołaniem z obowiązków delegata Rządu Polskiego przy Lidze Narodów w Genewie z dniem 1 listopada 1938 r., 20.10.1938 r., s. 144; ibidem, sygn. 826, [2/322/0/2/826], Szwajcaria, *Lettres de rappel*, audiencje posłów polskich i szwajcarskich, Korespondencja, noty, 1938; ibidem, Kopia listów odwołujących

³⁶⁶ Listy odwołujące podpisane w Pignerolles przez prezydenta RP w dniu 23.04.1940 r. Opuścił placówkę 28.04.1940 r. Funkcję *chargé d'affaires a.i.* do przybycia Aleksandra Ładosia (31.05.1940 r.) pełnił Stefan Ryniewicz.

³⁶⁷ W 1942 r. placówka miała 14 etatów (poseł, sekretarz, *attaché*, *attaché* wojskowy, 7 p.k., 3 funkcjonariuszy niższych), 1.07.1944 r. – 16 etatów (poseł, sekretarz z tytułem radcy, radca ekonomiczny, *attaché* z tytułem II sekretarza, tyt. *attaché*, tyt. wicekonsul, 7 p.k., 4 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Bernie, 1.07.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Bernie, 1942, b.p.

³⁶⁸ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.3/5045 do 2/322/0/4.3/5067.

Jana Modzelewskiego ze stanowiska posła RP w Szwajcarii, 14.10.1938 r., s. 12; ibidem, sygn. 5066, [2/322/0/4.3/5066], Poselstwo RP w Bernie, zastępowanie posła, Raport, 1936; ibidem, sygn. 11775, [2/322/0/6.3/11775], Rewizje placówek RP w Rumunii, Łotwie, Szwajcarii i Czechosłowacji, Raporty, notatki, korespondencja, 1929–1930;

- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 4;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 340;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/K, s. 91–92 (Komarnicki – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/2/312, Teczka personalna Tytusa Komarnickiego;
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 99; ibidem, sygn. 258, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Berno, 1943–1945; ibidem, sygn. 445, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Berno, 1945; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Bernie, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 981, Sprawy personalne placówek, m.in. Berno, 1944–1945; ibidem, sygn. 1066, Depesze – Berno, 06.–07.1945 r.; ibidem, sygn. 1503, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Szwajcaria (1 dokument), 1934;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.35e, Depesze szyfrowe: Berno, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38e, Depesze szyfrowe: Berno, 1943; ibidem, sygn. 53.39e, Depesze szyfrowe: Berno, 1944;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 23 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/1564, [3/1/0/4/1564/1], Wręczenie listów przez posła i min. pełnomocnego RP w Szwajcarii Tytusa Komarnickiego w Bernie, 1938; ibidem, sygn. 4/1565, [3/1/0/4/1565/1], Modzelewski Jan, poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny RP w Szwajcarii, b.d.; (zob. w NAC dwa odmienne tytuły pod nr 1 i bez) ibidem, sygn. 4/1567, [3/1/0/4/1567/1], Berno, Poselstwo RP w Szwajcarii, b.d.; (zob. w NAC dwa odmienne tytuły pod nr 1 i bez) ibidem, sygn. 4/1568, [3/1/0/4/1568/1], Berno, Poselstwo RP w Szwajcarii, b.d.; (zob. w NAC dwa odmienne tytuły pod nr 1 i bez) ibidem, sygn. 4/1572, [3/1/0/4/1572/1], Bankiet w Poselstwie RP w Szwajcarii [na zdj. widoczny poseł Jan Modzelewski], b.d.; ibidem sygn. 4/2135, [3/1/0/4/2135/1], Genewa, Delegaci RP przy Lidze Narodów w siedzibie delegacji [na zdj. poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny RP w Szwajcarii Jan Modzelewski], b.d.; ibidem, sygn. 18/0/-/275, [3/18/0/-/275/1-2], Wizyta min. Aleksandra Ładosia [zdj. jako *chargé d'affaires* w Szwajcarii] w jednym z obozów internowania 2. Dywizji Strzelców Pieszych w Szwajcarii, 1940–1944; ibidem, sygn. 5/18, [3/1/0/5/18/2], XXXIX sesja Rady Ligi Narodów w Genewie [na zdj. poseł w Szwajcarii Jan Modzelewski], b.d.; ibidem, sygn. 5/187,

[3/1/0/5/187/16], Konferencja w Locarno [na zdj. poseł w Szwajcarii Jan Modzelewski], 1925; ibidem, sygn. 11/6826, [3/1/0/11/6826/2-3], Kompozytor i pianista Ignacy Jan Paderewski w Genewie [na zdj. poseł w Szwajcarii Jan Modzelewski], b.d.;

- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 105, nr 12, s. 245; 1925, nr 12, s. 186; 1926, nr 12, s. 168; 1927, nr 12, s. 170; 1929, nr 12, s. 251; 1930, nr 8, s. 212; 1932, nr 2, do-datek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 17; 1938, nr 6, s. 102; 1939, nr 1, s. 6;
- ▷ RSZ: 1932, s. 40, 239; 1933, s. 188; 1934, s. 182, 215; 1935, s. 114; 1936, s. 115, 183; 1937, s. 124; 1938, s. 133, 208; 1939, s. 137, 201.

Wybrana literatura:

Drywa D., *Poselstwo RP w Bernie. Przemilczana historia*, Warszawa–Oświęcim 2020;

Piber A., *Modzelewski Jan (1875–1947)*, [w:] PSB, t. 21, 1976, s. 548–550;

Polska służba zagraniczna..., s. 66;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 245–247 (Ładoś), s. 275, 276 (Modzelewski);

Zaleski A., *Wspomnienia*, oprac. K. Kania, K. Kloc, P.M. Żukowski, tłum. E. Gołębiowska, Warszawa 2017.

SZWECJA

Królestwo Szwecji

Ranga: Poselstwo RP w Sztokholmie: 22.07.1919–1945

Adres: Sztokholm: -1.01.1920-: Birgerjalsgatan 85; 1921: Blasierholstorg 14; 1923–1924: Hovfslagaratan 5; 22.04.1924–1929: Narvavägen 32 p. IV; 1929–1934: Floragatan 2; 1936–1943-: Karlavägen 35; -1944–10.02.1945-: Regeringsgatan 22

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Jan Zygmunt Michałowski	poseł w misji specjalnej	24.05.1919	21.06.1919	2.08.1919 ³⁶⁹	1.02.1924 ³⁷⁰

³⁶⁹ Dnia 1.01.1920 r. placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny III klasy, sekretarz I klasy, ekspert handlowy, *attaché* wojskowy, pomocnik *attaché* – razem 5 osób.

³⁷⁰ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska z 19.01.1924 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Kazimierz Papée	<i>chargé d'affaires</i>	-[1922]-			-[1923]-
Alfred Wysocki	poseł	18.01.1924	22.02.1924	5.03.1924	20.06.1928 ³⁷¹
Konstanty Jordan-Rozwadowski	poseł	13.06.1928	23.06.1928	4.08.1928	15.06.1934 ³⁷²
Antoni Roman	poseł	1.07.1934	25.06.1934	30.06.1934	11.05.1936 ³⁷³
Gustaw Potworowski	poseł	15.05.1936	22.05.1936	12.06.1936	30.12.1942 ³⁷⁴
Henryk Sokolnicki	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1943	1.01.1943		1945 ³⁷⁵

Archiwum placówki:

- ▶ AAN, zesp. 497, Poselstwo RP w Sztokholmie, sygn. 497, [2/497/0], 128 j.a., 1919–1945

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Zygmunta Michałowskiego min. pełnomocnym III klasy i posłem w misji specjalnej do Królestwa Szwecji, 24.05.1919 r., skan 71; ibidem, Listy uwierzytelniające Zygmunta Michałowskiego jako posła RP w Szwecji, 21.06.1919 r., skan 197; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143;
- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 254: MSZ, litera R, s. 35–36 (Rozwadowski); ibidem,teczka 258: MSZ, litera W, s. 47–48 (Wysocki);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 834, [2/322/0/2/834], Szwecja, Uznanie Polski przez rząd szwedzki, Korespondencja, 1919; ibidem, sygn. 842, [2/322/0/2/842], Szwecja, *Lettres de créance*, audiencje, mowy posłów polskich i szwedzkich, ulgi celne dla dyplomatów szwedzkich i sprawa *attaché* wojskowego Szwecji, Korespondencja, noty, informacje, zdjęcia, 1919–1939; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Alfreda Wysockiego jako posła RP w Szwecji, luty 1924 r., s. 16; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Sztokholmie do MSZ w Warszawie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających, 19.03.1924 r., s. 21–24; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających

³⁷¹ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska z 30.04.1928 r.

³⁷² Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska z dniem 1.07.1934 r.

³⁷³ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Akt odwołania ze stanowiska z 16.05.1936 r.

³⁷⁴ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Dekret odwołujący z dniem 31.10.1942 r.

³⁷⁵ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 14 etatów (*chargé d'affaires*, radca, I sekretarz z tytułem radcy, *attaché* z tytułem I sekretarza, 5 p.k. oraz 5 funkcjonariuszy niższych) oraz dwa dodatkowe: *attaché* wojskowy i *attaché* morski – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Sztokholmie, 1.07.1944 r., b.p.

- Konstantego Jordan-Rozwadowskiego jako posła RP w Szwecji, 23.06.1928 r., s. 29; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Antoniego Romana jako posła RP w Szwecji, 25.06.1934 r., s. 50; ibidem, Pismo Poselstwa Polskiego w Sztokholmie do MSZ w Warszawie zawierające sprawozdanie z uroczystości wręczenia listów uwierzytelniających królowi Szwecji, 13.06.1936 r., s. 77–78; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Gustawa Potworowskiego jako posła RP w Szwecji, 22.05.1936 r., s. 81; ibidem, Kopia aktu nominacji Gustawa Potworowskiego na posła RP w Szwecji, 11.05.1936 r., s. 87; ibidem, sygn. 843, [2/322/0/2/843], Szwecja, *Lettres de rappel* posłów polskich i szwedzkich, Korespondencja, noty, 1923–1938; ibidem, Kopia listów odwołujących Zygmunta Michałowskiego ze stanowiska posła RP w Szwecji, 1.02.1924 r., s. 3–5; ibidem, Kopia listów odwołujących Alfreda Wysockiego ze stanowiska posła RP w Szwecji, 20.06.1928 r., s. 13; ibidem, Kopia aktu odwołania Konstantego [Jordan-]Rozwadowskiego ze stanowiska posła RP w Szwecji, 23.06.1934 r., s. 32; ibidem, Kopia listów odwołujących Konstantego [Jordan-]Rozwadowskiego ze stanowiska posła RP w Szwecji, 15.06.1934 r., s. 35; ibidem, Kopia listów odwołujących Antoniego Romana ze stanowiska posła RP w Szwecji, 11.05.1936 r., s. 50; ibidem, sygn. 12618, [2/322/0/7/12618], Sprawy organizacyjne, budżetowo-rachunkowe i personalne Poselstwa RP w Sztokholmie, 1922³⁷⁶;
- ▷ AAN, zesp. 462, Poselstwo RP w Helsinkach, sygn. 37, [2/462/0/-/37], Poselstwo RP w Helsinkach, Ogólne, Likwidacja i ewakuacja, Korespondencja, noty, okólniki, komunikaty, 1940–1941; ibidem, Odpis pisma Poselstwa RP w Sztokholmie do MSZ w sprawie wytycznych ewakuacji poselstwa, 14.05.1941 r., s. 23–25;
 - ▷ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 4;
 - ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 341;
 - ▷ IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.20, Depesze szyfrowe m.in., Sztokholm, 14.10.1942–13.03.1943 r.;
 - ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/P, s. 59–60 (Potworowski – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/S, s. 100–101 (Sokolnicki – karta ewidencyjna);
 - ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 25, Poselstwo RP w Szwecji, Notyfikacje, skład Poselstwa, audiencje, życzenia, zaproszenia, 1941–1943; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 100; ibidem, sygn. 257, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Sztokholm, 1945; ibidem, sygn. 446, Sprawy wewnętrzne Poselstwa RP – Sztokholm, 1945; ibidem, sygn. 494, Henryk Sokolnicki, 1943–1944; ibidem, sygn. 547, Odpis pisma min. spraw zagranicznych Szwecji do min. spraw zagranicznych RP potwierdzające odbiór pisma z 1.01.1943 r. w sprawie akredytacji Henryka Sokolnickiego jako *chargé d'affaires*, 4.02.1943 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Gustawa Potworowskiego, 30.12.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 551, Budżet Poselstwa RP w Sztokholmie, 1942, b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek

³⁷⁶ Zobacz także inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6486 do 2/322/0/4.4/6539.

MSZ w Europie, 1944–1945, Projekt zmian na stanowiskach i uposażeniach na dzień 1 stycznia 1945 r., Sztokholm, 26.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan urzędników i niższych funkcjonariuszy Poselstwa RP w Sztokholmie na dzień 1 września 1939 r. (sporządzony według listy płacy MSZ z dnia 7.08.1939 r.), 26.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan urzędników i niższych funkcjonariuszy Poselstwa RP w Sztokholmie na dzień 1 stycznia 1940 r., 26.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan urzędników i niższych funkcjonariuszy Poselstwa RP w Sztokholmie na dzień 1 stycznia 1941 r., 26.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan urzędników i niższych funkcjonariuszy Poselstwa RP w Sztokholmie na dzień 1 stycznia 1942 r., 26.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan urzędników i niższych funkcjonariuszy Poselstwa RP w Sztokholmie na dzień 1 stycznia 1943 r., 26.06.1944 r., b.p.; ibidem, Stan urzędników i niższych funkcjonariuszy Poselstwa RP w Sztokholmie na dzień 1 stycznia 1941 r., 26.06.1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 705, Sprawozdanie statystyczne Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Sztokholmie na dzień 2.01.1944 r., b.d., b.p.; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Sztokholmie, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 981, Sprawy personalne placówek, m.in. Sztokholm, 1944–1945; ibidem, sygn. 1036, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Sztokholm, 01.–02.1945 r.; ibidem, sygn. 1099, Depesze – Sztokholm, 1945;

- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.37j, Depesze szyfrowe: Sztokholm, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38z, Depesze szyfrowe: Sztokholm, 1943; ibidem, sygn. 53.39w, Depesze szyfrowe: Sztokholm, 1944; ibidem, sygn. 53.40u, Depesze szyfrowe: Sztokholm, 1945;
- ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 24 dokumentu;
- ▷ IPMS, kolekcja 180, Henryk Sokolnicki, Wspomnienia, 1905–1951;
- ▷ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/1579, [3/1/0/4/1579/1-3], Potworowski Gustaw, poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny RP w Szwecji, 1936; ibidem, sygn. 4/1580, [3/1/0/4/1580/1], Jordan-Rozwadowski Konstanty, poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny RP w Szwecji, b.d.; ibidem, sygn. 4/1582, [3/1/0/4/1582/1], [Jordan-]Rozwadowski Konstanty, poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny RP w Szwecji, 1933; ibidem, sygn. 4/1612, [3/1/0/4/1612/11], Oficjalna wizyta min. spraw zagranicznych Szwecji Rickarda Sandlera w Polsce [na zdj. poseł Gustaw Potworowski], 1937; ibidem, sygn. 7/2074, [3/1/0/7/2074/4], Wizyta niszczycieli ORP „Burza” i ORP „Wicher” oraz okrętów podwodnych ORP „Ryś”, ORP „Wilk” i ORP „Żbik” w Szwecji [na zdj. poseł w Szwecji Konstanty Jordan-Rozwadowski], 1932; ibidem, sygn. 8/5191, [3/1/0/8/5191/1], Goście na pokładzie statku s/s „Wiśła” [na zdj. poseł w Szwecji Alfred Wysocki], b.d.;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 38, nr 6, s. 105, nr 14, s. 275; 1924, nr 4, s. 45, nr 5, s. 79, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 186; 1926, nr 5, s. 61, nr 12, s. 168; 1927, nr 12, s. 170; 1928, nr 6, s. 115, nr 8, s. 160; 1929, nr 12, s. 251; 1930, nr 8, s. 213; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 17;
- ▷ RSZ: 1932, s. 48, 240; 1933, s. 188; 1934, s. 70, 183, 216; 1935, s. 115; 1936, s. 116; 1937, s. 126; 1938, s. 135, 136; 1939, s. 140.

Wybrana literatura:

Polska służba zagraniczna..., s. 66;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;

Szklarska-Lohmannowa A., *Potworowski Gustaw Adolf (1889–1951)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 265, 266;

Szklarska-Lohmannowa A., *Roman Antoni (1892–1951)*, [w:] PSB, t. 31, 1988–1989, s. 576–578;

Urzednicy służby zagranicznej..., t. I, s. 307–309 (Potworowski), s. 318–320 (Roman);

Wysocki A., *Na placówce dyplomatycznej w Sztokholmie 1924–1928. Wspomnienia*, Toruń 2004;

Wysocki A., *Sprzed pół wieku*, Kraków 1958;

Wysocki A., *Tajemnice dyplomatycznego sejfów*, Warszawa 1974.

TURCJA

Republika Turecka

Ranga: Delegacja Rządu Polskiego przy Wysokiej Porcie Ottomańskiej: 08.1919–05.1923; Poselstwo RP w Ankarze³⁷⁷: 24.06.1924–27.06.1930; Ambasada RP w Ankarze: 27.06.1930–1945

Adres: Konstantynopol (Stambuł): -1.01.1920–1921: Pera rue Misque; 1921–1923: rue Sira Selvi 24 (Delegacja przy Wysokiej Porcie); 1923: rue Kabristan (Taksim) 40; 1924–1927: Nichantache 53, Téhvikié Djadéssi Said Pacha Hau (Konak); Ankara: -1928-: rue Stamboul, 3-me mai, son de l'Evkaf; 1930–1945: Kavakli Dere (Kavakli-dere)³⁷⁸

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Witold Jodko-Narkiewicz	delegat rządu ³⁷⁹ min. pełnomocny	24.03.1919	21.08.1919		20.04.1921 ³⁸⁰

³⁷⁷ Wydział Konsularny Poselstwa RP w Turcji pozostał w Konstantynopolu.

³⁷⁸ W 1931 r., w miesiącach letnich aż do końca października, korespondencja do ambasady w Turcji była kierowana do Stambułu na adres: rue Sira Selvi nr 151 – Dz. Urz., 1931, nr 13, s. 204.

³⁷⁹ Poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny w misji specjalnej przy Wysokiej Porcie Ottomańskiej w Konstantynopolu. Planowano także jego akredytację przy rządzie perskim.

³⁸⁰ Dnia 1.01.1920 r. delegację tworzyli: delegat w randze posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego II klasy, sekretarz I klasy, sekretarz II klasy, pełnomocnik wojskowy, pomocnik pełnomocnika – razem 5 osób.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Władysław Baranowski	delegat rządu ³⁸¹	08.1919	30.09.1921	08.1921	1.05.1923 ³⁸²
Roman Knoll	poseł	11.06.1924	10.06.1924	25.06.1924	22.02.1926 ³⁸³
Karol Bader	poseł		22.02.1926	24.03.1926	31.08.1926 ³⁸⁴
Józef Wierusz-Kowalski	poseł			21.10.1926	30.11.1927
Kazimierz Papée	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1928			25.10.1928 ³⁸⁵
Kazimierz Olszowski	poseł	26.06.1928		11.10.1928	4.07.1930
Kazimierz Olszowski	ambasador	4.07.1930		8.10.1930	12.05.1933 ³⁸⁶
Jerzy Potocki	ambasador	2.06.1933		14.06.1933	15.05.1936
Michał Sokolnicki	ambasador	1.06.1936	14.05.1936	12.06.1936	1945 ³⁸⁷

Archiwum placówki:

- ▶ AAN, zesp. 499, Ambasada RP w Ankarze, sygn. 499, [2/499/0/], 114. j.a., 1924–1945

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczką 252: MSZ, litera O, s. 9–10 (Olszowski);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 10b, [2/322/0/1/10b], Turcja, Sytuacja wewnętrzna i polityka zagraniczna, Raporty, 1937; ibidem, sygn. 260, [2/322/0/2/260], Zgony: Józefa Wierusz-Kowalskiego, posła RP w Turcji, Stefana Przeździeckiego, ambasadora RP w Rzymie, Józefa Piłsudskiego, marszałka Polski, Władysława Skrzyńskiego, ambasadora RP przy Watykanie, Korespondencja, telegramy, wycinki prasowe, 1927–1937; ibidem, sygn. 790, [2/322/0/2/790], Stany Zjednoczone Ameryki, *Lettres de rappel*, audiencje przedstawicieli Polski i USA, Korespondencja, noty; ibidem, Kopia aktu nominacji Jerzego Potockiego na ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska

³⁸¹ W projekcie pisma po francusku występuje jako „d’agent diplomatique”, z kolei w projekcie notatki po polsku – „przedstawiciel rządu RP”.

³⁸² Data odwołania przez rząd RP posła Władysława Baranowskiego i innych urzędników polskiego przedstawicielstwa wobec zmian politycznych zachodzących w Turcji. Zwolniony ze służby etatowej z dniem 1.12.1923 r., zwolniony z dniem 11.06.1924 r.

³⁸³ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Odwołany do centrali MSZ 15.02.1926 r., wyjechał z Turcji 24.03.1926 r.

³⁸⁴ Wyjechał w październiku 1926 r.

³⁸⁵ Wyjechał z Turcji 15.01.1929 r.

³⁸⁶ Data śmierci w Ankarze.

³⁸⁷ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 9 etatów (ambasador, radca, 5 p.k., 2 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Ambasady RP w Ankarze, 1.07.1944 r., b.p. W Ankarze działali także *attaché* wojskowy i jego z-ca.

posła RP w Turcji, 30.04.1936 r., s. 312; ibidem, sygn. 854, [2/322/0/2/854], Turcja, *Lettres de créance*, mowy, audienje dyplomatów polskich i tureckich, Korespondencja, noty, wycinki prasowe i gazety; ibidem, Projekt listu min. spraw zagranicznych RP do wielkiego wezyra i min. spraw zagranicznych Wysokiej Porty w sprawie specjalnej misji min. pełnomocnego Witolda Jodko-Narkiewicza 1.08.1919 r., s. 1–2; ibidem, List min. spraw zagranicznych RP (podpisany przez podsekretarza stanu Aleksandra Skrzyńskiego) do wielkiego wezyra i min. spraw zagranicznych Wysokiej Porty akredytujący Witolda Jodko-Narkiewicza w charakterze min. pełnomocnego misji specjalnej w Konstantynopolu, 21.08.1919 r., tekst francuski, s. 3–6; ibidem, Certyfikat dla min. pełnomocnego Witolda Jodko-Narkiewicza udającego się z Misją Specjalną do Konstantynopola wystawiony przez podsekretarza stanu MSZ Aleksandra Skrzyńskiego, 21.08.1919 r., tekst francuski, s. 7; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających do wielkiego wezyra dla posła Władysława Baranowskiego, przedstawiciela dyplomatycznego przy Wysokiej Porcie, 23.09.1921 r., s. 12–14; ibidem, Projekt pisma przewodniego dyrektora Protokołu Dyplomatycznego MSZ (podpis Jerzego Tarnowskiego) do listu do wielkiego wezyra, akredytującego Władysława Baranowskiego jako przedstawiciela rządu RP przy Wysokiej Porcie w Konstantynopolu, 30.09.1921 r., s. 15; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających min. spraw zagranicznych RP do wielkiego wezyra dla posła Władysława Baranowskiego agenta dyplomatycznego RP przy Wysokiej Porcie, 15.09.1921 r., s. 16; ibidem, Projekt pisma przewodniego dyrektora Protokołu Dyplomatycznego MSZ w formie notatki odręcznej do listu do wielkiego wezyra, akredytującego Władysława Baranowskiego jako przedstawiciela rządu RP przy Wysokiej Porcie w Konstantynopolu, 30.09.1921 r., s. 17; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do listu prezydenta RP do prezydenta Republiki Tureckiej uwierzytelniającego Romana Knolla w charakterze posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego w Turcji, 10.06.1924 r., s. 28; ibidem, Telegram posła Karola Badera z Angory (od 1923 –Ankara) via Sofia do MSZ dotyczący wręczenia listów uwierzytelniających prezydentowi tureckiemu, 24.03.1926 r., s. 50–52; ibidem, Depesza posła RP Karola Badera do MSZ w sprawie wręczenia w dniu 24.03.1926 r. listów odwołujących posła Romana Knolla oraz listów uwierzytelniających Karola Badera prezydentowi Republiki Tureckiej, 29.03.1926 r., s. 55–56, 95–96; ibidem, Depesza ambasadora Kazimierza Olszowskiego w sprawie złożenia listów uwierzytelniających i reakcji lokalnej prasy, 14.10.1930 r., s. 119; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do listu prezydenta RP do prezydenta Republiki Tureckiej podpisanego w dniu 31.08.1926 r. dotyczącego odwołania posła RP Karola Badera z Angory, 31.08.1926 r., s. 7; ibidem, Pismo dyrektora Protokołu Dyplomatycznego MSZ do posła RP w Angorze Karola Badera zawierające listy odwołujące posła, 1.09.1926 r., s. 10; ibidem, Listy odwołujące posła RP Karola Badera z Angory, 31.08.1926 r., s. 12; ibidem, Kopie listów odwołujących Jerzego Potockiego ze stanowiska ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego RP w Ankarze, 29.04.1936 r., s. 26–30; ibidem, sygn. 856, [2/322/0/2/856], Turcja, *Lettres de créance*, audienje dyplomatów polskich i tureckich, Korespondencja, programy, telegramy, mowy, informacje, wycinki prasowe, zdjęcia; ibidem, Nominacja Jerzego Potockiego na ambasadora RP przy prezydencie Republiki Tureckiej, 2.06.1933 r., s. 52; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do listów uwierzytelniających ambasadora Jerzego Potockiego podpisanych przez prezy-

denta RP w dniu 1.06.1933 r., 1.06.1933 r., s. 54; ibidem, Telegram ambasadora Michała Sokolnickiego z Ankary do MSZ RP dotyczący wręczenia listów uwierzytelniających prezydentowi Republiki Tureckiej, 12.06.1936 r., s. 72; ibidem, Kopie listów uwierzytelniających Michała Sokolnickiego, ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego RP przy rządzie tureckim, 14.05.1936 r., s. 75–76; ibidem, Kopia nominacji Michała Sokolnickiego na ambasadora RP przy prezydencie Republiki Tureckiej wraz z odwołaniem ze stanowiska posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP przy rządzie duńskim, 5.05.1936 r., s. 79; ibidem, sygn. 6567, [2/322/0/4.4/6567], Turcja, Organizacja urzędów dyplomatycznych i konsularnych, Informacje handlowe, Korespondencja, raporty, 1936; ibidem, sygn. 11692, [2/322/0/6.3/11692], Przemianowanie Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Stambule na konsulat generalny, Korespondencja, 1929–1930; ibidem, sygn. 11763, [2/322/0/6.3/11763], Turcja, Raport administracyjny Wydziału Konsularnego Poselstwa RP w Turcji za rok 1928, 1929; ibidem, sygn. 12503, [2/322/0/7/12503], Sprawy budżetowo-rachunkowe Ambasady RP w Ankarze, 1939³⁸⁸;

- AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 275, [2/463/0/-/275], *Agrément* dla posłów polskich w Brazylii, Japonii i Jugosławii oraz posła japońskiego w Polsce, Utworzenie poselstw ukraińskiego w Warszawie i polskiego w Teheranie, Ocena pracy placówek polskich na Bliskim Wschodzie, Utworzenie Konsulatu RP w Kabulu, Korespondencja, 1919–1920;
- AAN, zesp. 474, Ambasada RP w Berlinie, sygn. 2890, [2/474/0/8.13/2890], Poseł RP w Berlinie Kazimierz Olszowski – *agrément* [...]; ibidem, Kopia nominacji Kazimierza Olszowskiego na posła RP w Turcji z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Niemczech, 26.06.1928 r., s. 197;
- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 5;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1218, [2/503/0/8.5/1218], Skład poselstw (konsulatów), *agrément* etc. urzędów polskich za granicą, Turcja, Indie, Irlandia, Dania, Persja, Manchester (noty, korespondencja, raporty), 1919–1935; ibidem, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 323;
- IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), sygn. 53.8a, Depesze szyfrowe z Ankary, 23.03.–26.06.1942 r.; ibidem, sygn. 53.8b, Depesze szyfrowe do Ankary, 20.03.–4.07.1942 r.; ibidem, sygn. 53.19, Depesze szyfrowe z i do Kairu i Ankary, 21.07.1942–13.03.1943 r.;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/B, s. 9–10 (Bader – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/S, s. 102–103 (Sokolnicki – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 23, Ambasada RP w Turcji, Notyfikacje, skład Ambasady, audjencje, życzenia, zaproszenia, 1939–1944; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 100; ibidem, sygn. 256, Sprawy wewnętrzne placówki – Ambasada RP, Ankara, 1945; ibidem, sygn. 445, Sprawy

³⁸⁸ Zobacz także inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6545 do 2/322/0/4.4/6566.

- wewnętrzne Ambasady RP – Ankara, 1945; ibidem, sygn. 551, Budżet Ambasady RP w Ankarze, 1.05.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 921, Sprawy finansowe placówek polskich na Bliskim i Środkowym Wschodzie, 1944; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Ambasada RP w Ankarze, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 2 Ambasada RP w Ankarze, ważny od 1 kwietnia 1945 r., 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 981, Sprawy personalne placówek, m.in. Ankara, 1944–1945; ibidem, sygn. 1062, Depesze – Ankara, 10.06.–24.08.1945 r.; ibidem, sygn. 1504, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Turcja (19 dokumentów), 1934–1939;
- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 52.11b, Korespondencja ambasadora Edward Raczyńskiego z przedstawicielami placówek: Ankara, 1942–1943; ibidem, sygn. 53.35a, Depesze szyfrowe: Ankara, 1940–1942; ibidem, sygn. 53.38b, Depesze szyfrowe: Ankara, 1943; ibidem, sygn. 53.39a, Depesze szyfrowe: Ankara, 1944; ibidem, sygn. 53.40a, Depesze szyfrowe: Ankara, 1945;
 - ▷ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 24 dokumentu;
 - ▷ NAC, zespół 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/8 [3/1/0/4/8/1], Podpisanie polsko-afgańskiego traktatu przyjaźni [na zdj. poseł w Ankarze Józef Wierusz-Kowalski], 1927; ibidem, sygn. 4/337, [3/1/0/4/337/1], Wizyta ambasadora RP w Turcji Jerzego Potockiego w Egipcie [na zdj. widać wnętrza poselstwa w Kairze], 1935; ibidem, sygn. 4/1617, [3/1/0/4/1617/1], Roman Knoll [zdj. jako poseł w Turcji], 1926; ibidem, sygn. 4/1619, [3/1/0/4/1619/1-2], Złożenie listów uwierzytelniających prezydentowi Turcji Mustafie Kemalowi Atatürkowi przez posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski w Turcji Kazimierza Olszowskiego, 1928; ibidem, sygn. 4/1620, [3/1/0/4/1620/1-5], Pogrzeb ambasadora Polski w Turcji Kazimierza Olszowskiego, 1933; ibidem, sygn. 4/1621, [3/1/0/4/1621/1], Złożenie listów uwierzytelniających prezydentowi Turcji Mustafie Kemalowi Atatürkowi przez ambasadora Polski w Turcji Michała Sokolnickiego, 1936; ibidem, sygn. 4/1634, [3/1/0/4/1634/1], Pracownicy Poselstwa RP w Turcji [na zdj. poseł Roman Knoll], 1926; ibidem, sygn. 4/1635, [3/1/0/4/1635/1], Pracownicy Poselstwa RP w Turcji [na zdj. poseł Karol Bader], 1926; ibidem, sygn. 4/1636, [3/1/0/4/1636/1], Ankara, Gmach Poselstwa RP, 1927; ibidem, sygn. 4/1637, [3/1/0/4/1637/1], Ankara, Gmach Poselstwa RP, 1928; ibidem, sygn. 4/1638, [3/1/0/4/1638/1], Budowa gmachu Poselstwa RP w Turcji, 1927; ibidem, sygn. 4/1639, [3/1/0/4/1639/1], Ankara, Gmach Ambasady RP, 1930; ibidem, sygn. 17/20499, [3/1/0/17/20499/1], Gmach poselstwa polskiego w Ankarze, 1926; ibidem, sygn. 356, [3/22/0/-/356/6], Pobyt marszałka Józefa Piłsudskiego w Stambule w drodze powrotnej z Egiptu [na zdj. ambasador Kazimierz Olszowski], 1932;
 - ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 38, nr 6, s. 105, nr 15, s. 291; 1924, nr 6, s. 106, nr 8, s. 134, nr 12, s. 202; 1925, nr 2, s. 24, nr 12, s. 186; 1926, nr 3, s. 35, 36, nr 9, s. 117; 1927, nr 12, s. 170; 1928, nr 9, s. 171; 1929, nr 4, s. 83, nr 12, s. 251; 1930, nr 3, s. 68, nr 5, s. 108, 113, nr 8, s. 213; 1931, nr 13, s. 204; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 24; 1933, nr 12, s. 120;

- ▷ RSZ: 1932, s. 42, 242; 1933, s. 189, 223; 1934, s. 65, 184, 222; 1935, s. 118, 192; 1936, s. 119; 1937, s. 129, 201, 211; 1938, s. 141, 212, 216, 226; 1939, s. 145, 228, 239.

Wybrana literatura:

Bartoszewicz H., *Roman Knoll. Polityk i dyplomata*, Warszawa 2018;
 Jarosz A., *Jodko-Narkiewicz Witold (1864–1924)*, [w:] PSB, t. 11, 1964–1965, s. 253–257;
 Kloc K., *Michał Sokolnicki 1880–1967, Piłsudczyk – historyk – dyplomata*, Kraków 2018;
Knoll Roman (1888–1946), (Red.), [w:] PSB, t. 13, 1967–1968, s. 130, 131;
 Piber A., *Olszowski Zygmunt Kazimierz (1865–1933)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 47–51;
Polska służba zagraniczna..., s. 67;
 Sokolnicki M., *Ankarski dziennik 1943–1946*, przed. E. Raczynski, Londyn 1974;
 Sokolnicki M., *Dziennik ankarski 1939–1943*, Londyn 1965;
Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;
 Suleja W., Zięba A.A., *Sokolnicki Michał Hubert (1880–1967)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 80–87;
 Szklarska-Lohmannowa A., *Potocki Józef Alfred (1895–1968)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 81, 82;
Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 47, 48 (Baranowski), s. 184–186 (Jodko-Narkiewicz), s. 288–290 (Olszowski), s. 343–345 (Skrzyński), s. 376–378 (Wierusz-Kowalski).

UKRAINA

Ukraińska Republika Ludowa 1918–1921

Ukraińska Socjalistyczna Republika Rad
 1921–1945-

Ranga: Poselstwo RP w Charkowie: 1921–19.12.1923³⁸⁹

Adres: Odessa: -17.04.1919; Bukareszt: 17.04.1919-; Charków: 1923–1924-; Czernyszewska 85

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Stanisław Wańkowicz	Przedstawiciel Polski na Ukrainie		5.10.1918		

³⁸⁹ Na podstawie uchwały Rady Ministrów z 30.05.1924 r. Poselstwo RP w Charkowie zostało zniesione, a jego agendy przekazane do Poselstwa RP w Moskwie. 1.03.1924 r. w Charkowie powstał Konsulat Generalny RP.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Franciszek Pułaski	<i>chargé d'affaires a.i.</i>	3.09.1921			po 17.12.1921
Franciszek Charwat	<i>chargé d'affaires a.i.</i>			10.07.1922	po 15.04.1923
Marceli Szarota	<i>chargé d'affaires a.i.</i>	1923 ³⁹⁰		1.09.1923	31.12.1923 ³⁹¹

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 563, Poselstwo RP w Charkowie, sygn. 563, [2/563/0], 53 j.a., 1921–1924

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 2, Gabinet Cywilny Rady Regencyjnej, sygn. 250, [2/2/0/14/250], Listy uwierzytelniające Stanisława Wańkowicza, 5.10.1918 r., skan 95;
- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Wniosek o mianowanie Franciszka Pułaskiego jako *chargé d'affaires* Rządu RP przy Rządzie Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad, 3.09.1921 r., skan 38–40;
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 6743a, [2/322/0/4.4/6743a], ZSRR, Stosunki polityczne z Polską – rewindykacja mienia, repatriacja, wymiana poselstw i konsulatów, Referaty, protokoły, umowy, korespondencja, skany 1–421, 1923; ibidem, Instrukcja dla *chargé d'affaires* RP w Charkowie Marcelego Szaroty, 27.06.1923 r., skan 74–75; ibidem, sygn. 6822, [2/322/0/4.4/6822], ZSRR, Poselstwo RP w Charkowie – sprawa zastępstwa posła Franciszka Charwata, Korespondencja, 1923; ibidem, sygn. 6833, [2/322/0/4.4/6833], Archiwum Poselstwa RP w Charkowie – przekazanie do MSZ, Pismo, 1923; ibidem, sygn. 6837, [2/322/0/4.4/6837], Przesyłki kurierskie dla Poselstw RP w Charkowie i Moskwie, Korespondencja, 1922, 1923; ibidem, sygn. 6839, [2/322/0/4.4/6839], Sprawy budżetowe i lokalowe Poselstwa RP w Charkowie, Korespondencja, 1923;
- Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 38, nr 6, s. 105; 1924, nr 1, s. 8, nr 5, s. 63.

Wybrana literatura:

Szarota Marceli (1876–1951), (Red.), [w:] PSB, t. 47, 2010, s. 110–112;

Szklarska-Lohmannowa A., Pułaski Franciszek Jan (1875–1956), [w:] PSB, t. 29, 1986, s. 374–380;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 87–89 (Charwat).

³⁹⁰ Dnia 16.07.1923 r. Ludowy Komisariat Spraw Zagranicznych Ukrainy przekazał *chargé d'affaires* RP w Charkowie, Marcelemu Szarocie, notę, informującą o przystąpieniu Ukrainy Radzieckiej do Związku Socjalistycznych Republik Rad.

³⁹¹ Odwołany do centrali MSZ.

URUGWAJ

Wschodnia Republika Urugwaju

Ranga: Poselstwo RP w Montevideo: 1919–1945; w latach 1919–1942 akredytowani byli posłowie RP w Argentynie z siedzibą w Buenos Aires

Adres: Montevideo: 15.08.1942–10.02.1945-: calle José Elluari 864, Pocitos

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Ksawery Orłowski	poseł	24.05.1919	3.07.1919 ³⁹²	20.06.1920	3.09.1921
Władysław Mazurkiewicz	<i>chargé d'affaires</i>	1.04.1922	2.08.1922 ³⁹³		28.09.1925
Władysław Mazurkiewicz	poseł	28.09.1925	18.11.1925 ³⁹⁴	19.03.1926	30.06.1936 ³⁹⁵
Wacław Dostal	<i>chargé d'affaires</i>	1.07.1936			28.02.1937
Kazimierz Zdzisław Kurnikowski	poseł	1.03.1937	4.06.1937	18.10.1937	
Władysław Mazurkiewicz	poseł	-1.04.1940-			-22.04.1940-
Kazimierz Zdzisław Kurnikowski	poseł				1.01.1941
Mieczysław Chałupczyński	<i>chargé d'affaires</i>	1941			1.01.1942
Mirosław Arciszewski	poseł	1.01.1942	31.01.1942		
Konstanty Jordan-Rozwadowski	<i>chargé d'affaires</i>	1.01.1942		1.09.1942	1945 ³⁹⁶

Archiwum placówki: brak informacji

³⁹² *Agrément* rządu Urugwaju 26.09.1919 r.

³⁹³ Data wystawienia listów wprowadzających.

³⁹⁴ Data wystawienia listów uwierzytelniających.

³⁹⁵ Listy odwołujące prezydent RP podpisał 22.07.1936 r. Odpowiedź prezydenta Urugwaju Gabriela Terry w tej sprawie wpłynęła do Protokołu Dyplomatycznego MSZ za pośrednictwem Poselstwa Urugwaju w Pradze dopiero 20.01.1938 r.

³⁹⁶ Dnia 1.07.1944 r. placówka miała 4 etaty (*chargé d'affaires*, *attaché*, 2 p.k.) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Poselstwa RP w Montevideo, 1.07.1944 r., b.p.

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▷ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Urugwaju, 3.07.1919 r., skan 108; ibidem, Wniosek o mianowanie Ksawerego Orłowskiego posłem RP przy Rządzie Królewsko-Hiszpańskim z równoczesnym odwołaniem go ze stanowiska posła przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz republik Paragwaju, Urugwaju i Chile, 3.09.1921 r., skan 146–149; ibidem, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Odpis protokołu przyjęcia posła polskiego, złożonego w archiwum MSZ w Montevideo, b.d., skan 7–10; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Nominacja Ksawerego Orłowskiego na posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego II klasy i polecenie objęcia stanowiska kierownika Poselstwa RP przy rządach republik Argentyny, Chile i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 24.05.1919 r., skan 95; ibidem, Wniosek o nominację Ksawerego Orłowskiego na posła RP przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz republik Chile, Urugwaju i Paragwaju z siedzibą w Rio de Janeiro, 29.03.1920 r., skan 100–101; ibidem, Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Listy uwierzytelniające Ksawerego Orłowskiego jako posła RP w Urugwaju, 3.07.1919 r., skan 152;
- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 250: MSZ, litera M, s. 44–45 (Mazurkiewicz);
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 343, [2/322/0/2/343], Argentyna, *Lettres de créance* posłów argentyńskich i polskich, Korespondencja, noty, notatki, wycinki prasowe; ibidem, Nominacja Kazimierza Zdziśława Kurnikowskiego na posła RP przy rządach republik: Argentyny, Boliwii, Chile, Ekwadoru, Paragwaju i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires, 22.01.1937 r., s. 87; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Kazimierza Zdziśława Kurnikowskiego jako posła RP w Urugwaju, 4.06.1937 r., tekst polski, s. 107, tekst francuski, s. 108; ibidem, sygn. 344, Argentyna, *Lettres de rappel*, Odwołania i przeniesienia posłów argentyńskich i posła polskiego, Noty, korespondencja; ibidem, Listy odwołujące Władysława Mazurkiewicza jako posła RP w Urugwaju, 22.07.1936 r., tekst francuski, s. 39; ibidem, Akt odwołania Władysława Mazurkiewicza ze stanowiska posła RP przy rządach Argentyny, Paragwaju, Urugwaju, Chile, Boliwii i Ekwadoru, 24.02.1936 r., s. 43; ibidem, sygn. 863, [2/322/0/2/863], Urugwaj, *Lettres de créance*, audiencje, mowy posłów polskich i urugwajskich. Korespondencje, noty, informacje; ibidem, Odpis depeszy Poselstwa RP do MSZ dotyczącej wręczenia listów uwierzytelniających prezydentowi Republiki Urugwajskiej w dniu 15.07.1920 r., 25.07.1920 r., s. 1–8; ibidem, Kopia listów wprowadzających do min. spraw zagranicznych Wschodniej Republiki Urugwaju dla *chargé d'affaires* Władysława Mazurkiewicza, 2.08.1922 r., s. 9; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających dla Ksawerego Orłowskiego, posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP, s. 10; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających dla Władysława Mazurkiewicza, posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP, 18.11.1925 r., s. 27–28; ibidem, Depesza nr 51 Poselstwa RP w Argentynie do min. spraw zagranicznych dotycząca sprawozdania posła Władysława Mazurkiewicza ze złożenia listów uwierzytelniających prezydentowi Urugwaju w dniu 19.03.1926 r., 1.05.1926 r., s. 29; ibidem, Depesza Poselstwa RP w Argentynie do Protokołu Dyplomatycznego MSZ dotycząca sprawozdania posła Kazimierza Zdziśława

Kurnikowskiego ze złożenia listów uwierzytelniających prezydentowi Urugwaju w dniu 18.10.1937 r., 24.10.1937 r., s. 67–69; ibidem, sygn. 864, [2/322/0/2/864], Urugwaj, *Let-tres de rappel* posłów polskich, korespondencja; ibidem, Kopia listu prezydenta Urugwaju Baltasara Bruma do Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego w odpowiedzi na list z dnia 13.09.1921 r. odwołujący posła Ksawerego Orłowskiego, 30.12.1921 r., s. 2; ibidem, Odpowiedź prezydenta Urugwaju Gabriela Terry na list prezydenta RP Ignacego Mościckiego w sprawie odwołania posła Władysława Mazurkiewicza, 7.01.1938 r., s. 4; ibidem, Kopia listu prezydenta Urugwaju do prezydenta RP dotyczącego odpowiedzi na listy odwołujące posła Władysława Mazurkiewicza, 20.10.1937 r., s. 6;

- AAN, zesp. 463, Ambasada RP w Paryżu, sygn. 101, [2/463/0/-/101], Nawiązanie przez Polskę kontaktów dyplomatycznych z Brazylią, Chile, Meksykiem, Paragwajem i Urugwajem, Korespondencja, 1919–1921;
- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 342;
- AAN, zesp. 2210, Poselstwo RP w Buenos Aires, sygn. 23, [2/2210/0/4/23], Urugwaj, Organizacja stosunków dyplomatycznych z Polską, Utworzenie Konsulatu Honorowego RP w Montevideo, Wnioski o nadanie odznaczeń polskich Urugwajczykom, *Agrément* dla posła RP w Buenos Aires, Złożenie listów uwierzytelniających posła RP w Urugwaju, Notyfikacje objęcia stanowiska przez prezydenta RP Ignacego Mościckiego, Obchody stulecia niepodległości Republiki Urugwajskiej, Działalność Patronatu Polskiego w Montevideo, Raporty, korespondencja, wycinki prasowe, 1922–1933; ibidem, sygn. 26, [2/2210/0/4/26], Kanada, Paragwaj, Peru, Urugwaj stosunki z Polską: nominacja Oswalda Kermenića reprezentanta RP w Limie, uchodźcy polscy z Rosji, deklaracja Rządu RP z 13 lutego 1945 r. w sprawie uchwał konferencji w Jałcie, kondolencje w związku ze śmiercią prezydenta RP Władysława Raczkiewicza, Raporty, noty, 1942, 1945, 1947; ibidem, sygn. 187, [2/2210/0/17.3/187], Projekty utworzenia Poselstwa RP w Montevideo, Sprawy organizacyjne, personalne i budżetowo-rachunkowe, Sprawozdania, informacja, korespondencja, telegram, 1942–1945; ibidem, sygn. 189, [2/2210/0/17.3/189], Poselstwo RP w Santiago de Chile, Sprawy organizacyjne, personalne, budżetowo-rachunkowe, Korespondencja, informacje, telegramy, 1940–1945; ibidem, sygn. 197, [2/2210/0/17.5/197], Kurnikowski Kazimierz Zdzisław, poseł RP w Argentynie, Boliwii, Chile, Ekwadorze, Paragwaju, Peru i Urugwaju z siedzibą w Buenos Aires. Nominacje, kopie listów uwierzytelniających, 1937–1939; ibidem, Oryginał dekretu nominacyjnego Kazimierza Zdzisława Kurnikowskiego, 1.03.1937 r., s. 1;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 57–58 (Mazurkiewicz – karta ewidencyjna); ibidem, sygn. 474/1/R, s. 70–71 (Rozwadowski – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audiencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia, Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43,

s. 100; ibidem, sygn. 339, Sprawy wewnętrzne placówki – Poselstwo RP, Montevideo, 1945; ibidem, sygn. 495, Mirosław Arciszewski, 1942–1944; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Mirosława Arciszewskiego, 31.01.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944, Budżet Poselstwa RP w Montevideo uchwalony przez MSZ pismem z dnia 11 stycznia 1944 r., b.p.; ibidem, sygn. 639, Sprawy finansowe placówek – Montevideo, 1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Poselstwo RP w Montevideo, 1945, b.p.; ibidem, Zestawienie wydatków rzeczowo-administracyjnych w stosunku miesięcznym, 1945, b.p.; ibidem, sygn. 982, Sprawy personalne placówek, m.in. Montevideo, 1944–1945; ibidem, sygn. 1022, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Montevideo, 01.–02.1945 r.; ibidem, sygn. 1086, Depesze – Montevideo, 1945;

- ▷ IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.37b, Depesze szyfrowe: Montevideo, 1942; ibidem, sygn. 53.38t, Depesze szyfrowe: Montevideo, 1943; ibidem, sygn. 53.39q, Depesze szyfrowe: Montevideo, 1944;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1933, nr 14, s. 140; 1937, nr 2, s. 42; 1937, nr 2, s. 42;
- ▷ RSZ: 1932, s. 53, 149; 1933, s. 53, 149; 1934, s. 236 (konsulat honorowy); 1935, s. 120, 183; 1936, s. 121, 181; 1937, s. 130, 185; 1938, s. 142, 198; 1939, s. 44, 146, 208.

Wybrana literatura:

Piber A., *Mazurkiewicz Władysław (1887–1963)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 319, 320;

Polska służba zagraniczna..., s. 67;

Szklarska-Lohmannowa A., *Orłowski Ksawery Franciszek (1862–1926)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 233, 234;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 31–35 (Arciszewski), s. 85–87 (Chałupczyński), s. 219, 220 (Kurnikowski), s. 268–270 (Mazurkiewicz), s. 290–292 (Orłowski).

WENEZUELA

Ranga: Poselstwo RP w Caracas: 1933–1945; w latach 1933–1942 akredytowani byli posłowie RP w Meksyku z siedzibą w Meksyku; w latach 1942–1944 akredytowani byli posłowie RP w Kolumbii z siedzibą w Bogocie; w latach 1944–1945 akredytowani byli posłowie RP w Meksyku z siedzibą w Meksyku

Adres: brak siedziby

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Zygmunt Merdinger	<i>chargé d'affaires</i>	18.11.1933	4.11.1933		31.01.1936
Mieczysław Marchlewski	<i>chargé d'affaires</i>	15.08.1936	23.07.1936		1.02.1940

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Mieczysław Marchlewski	poseł	23.12.1939			31.03.1942
Mieczysław Chałupczyński	poseł	1.04.1942	27.04.1942		30.06.1944
Aleksander Wiesiołowski	<i>chargé d'affaires</i>	30.04.1944			5.07.1945

Archiwum placówki: brak informacji

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 680, [2/322/0/2/680], Meksyk, *Lettres de créance*, mowy, instrukcje, audiencje dyplomatów polskich i meksykańskich, również należące do kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Sprawy Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii; ibidem, Kopia listów wprowadzających Zygmunta Merdingera jako *chargé d'affaires* RP w Wenezueli, 4.11.1933 r., s. 47; ibidem, Kopia nominacji Zygmunta Merdingera na *chargé d'affaires* RP w republikach: Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli i Kolumbii, 18.11.1933 r., s. 43; ibidem, Kopia listów wprowadzających Mieczysława Marchlewskiego jako *chargé d'affaires* RP w Wenezueli, 23.07.1936 r., s. 76–77;
- ▶ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 2959, [2/490/0/-/2959], Skład Ambasady RP w Waszyngtonie, Listy uwierzytelniające, spis urzędników, 1940–1945; ibidem, Raport posła Mieczysława Marchlewskiego w sprawie *agrément* rządu Wenezueli, 13.01.1940 r., s. 19–26;
- ▶ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 343;
- ▶ AAN, zesp. 593, Poselstwo RP w Meksyku, sygn. 115, [2/593/0/10/115], Meksyk, Ameryka Środkowa, Salwador, Republika Dominikańska, Kostaryka, Wenezuela, Organizacja, kompetencje terytorialne i skład Poselstwa RP w Meksyku, Działalność Poselstwa Meksyku w Warszawie, Sprawa rozciągnięcia kompetencji posła Salwadoru w Paryżu również na obszar Polski, Podróż posła Władysława Neumana do Ameryki Środkowej w 1944 r., Raport, listy uwierzytelniające, korespondencja, depesze, 1930–1935, 1939–1940, 1944; ibidem, Odpis dekretu nominacyjnego Mieczysława Marchlewskiego na posła RP przy rządach republik: Meksyku, Kostaryki, Dominikany, Gwatemali, Haiti, Hondurasu, Kolumbii, Nikaragui, Panamy, Salwadoru, Wenezueli z siedzibą w Meksyku, 23.12.1939 r., s. 9; ibidem, Instrukcja min. spraw zagranicznych Józefa Becka dla Zygmunta Merdingera dotycząca podróży służbowej do stolic krajów, które zostały przyłączone do kompetencji terytorialnej Poselstwa RP w Meksyku (Gwatemali, Kostaryki, Hondurasu, Salwadoru, Nikaragui, Panamy, Haiti, Dominikany, Wenezueli, Kolumbii) oraz nawiązanie w ten sposób stosunków dyplomatycznych między Polską a tymi krajami, 10.11.1933 r., s. 47–49; ibidem, sygn. 129, [2/593/0/10/129], Meksyk, Ameryka Środkowa, Objęcie funkcji posła RP przez Mieczysława Marchlewskiego

i sprawa akredytowania go przy rządach wszystkich krajów okręgu kompetencji, Nominacja dr. Henryka Tillesa na *attaché* honorowego Poselstwa RP w Meksyku, Nominacja Władysława Neumana na posła w okręgu kompetencji Poselstwa RP w Meksyku, Korespondencja, listy uwierzytelniające, notatki, 1940, 1942, 1945;

- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/M, s. 29–30 (Marchlewski – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 28, Placówki dyplomatyczne polskie w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, Notyfikacje, skład placówek, audjencje, życzenia, zaproszenia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Haiti, Kolumbia, Nikaragua, Boliwia, Dominikana, Kuba, Panama, Paragwaj, Peru, Wenezuela, Urugwaj, 1940–1944; ibidem, sygn. 547, Kopia dekretu prezydenta RP odwołującego Mieczysława Chałupczyńskiego ze stanowiska posła przy rządach Kolumbii, Ekwadoru i Wenezueli z siedzibą w Bogocie, 30.05.1944 r., b.p.; ibidem, Kopia listów odwołujących Mieczysława Chałupczyńskiego, 30.06.1944 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Mieczysława Chałupczyńskiego, 27.04.1942 r., b.p.; ibidem, sygn. 582, Budżet placówek MSZ w Ameryce Południowej, 1944;
- ▷ RSZ: 1935, s. 120; 1936, s. 121; 1937, s. 130; 1938, s. 142; 1939, s. 146.

Wybrana literatura:

Piber A., *Marchlewski Mieczysław Józef (1885–1956)*, [w:] PSB, t. 19, 1974, s. 545, 546;

Polska służba zagraniczna..., s. 67;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 85–87 (Chałupczyński), s. 260–262 (Marchlewski), s. 270–273 (Merdinger), s. 284–286 (Neuman).

WĘGRY

Republika Węgierska 1918–1919

Węgierska Republika Rad 1919

Królestwo Węgierskie 1920–1944

Ranga: Delegacja RP: -1919–1921; Poselstwo RP w Budapeszcie: 6.09.1921–1.01.1941³⁹⁷

Adres: Budapeszt: -1919-: Arony János utca 24; -1.01.1920–1923: Akademia utca 9; 1923–1925: Zita Kiralyné utca 2; 1.04.1925–1939: Országház utca 13

³⁹⁷ W stolicy Węgier działała wcześniej polska placówka, o czym donosiła prasa: „Wydział prasowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych komunikuje: Donoszą nam, że ponieważ Rząd węgierski przeszkód w tym kierunku nie czyni, Przedstawicielstwo Polskie pozostaje w Budapeszcie, aby opiekować się dalej polskimi obywatelami” – MP, nr 84, 12.04.1919, s. 2.

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Jan Szembek	delegat rządu	15.03.1919		9.10.1919 ³⁹⁸	1921
Jan Szembek	poseł	21.10.1921	10.07.1921	17.11.1921	30.09.1924 ³⁹⁹
Jerzy Tomaszewski	<i>chargé d'affaires</i>	24.08.1924		1.09.1924 ⁴⁰⁰	24.12.1924 ⁴⁰¹
Jan Zygmunt Michałowski	poseł	1.12.1924		24.12.1924	19.06.1928 ⁴⁰²
Ignacy Matuszewski	poseł	1.09.1928	11.10.1928 ⁴⁰³	2.11.1928	20.05.1931 ⁴⁰⁴
Otmar Łazarski	<i>chargé d'affaires</i>	21.06.1929		21.06.1929	1.06.1931 ⁴⁰⁵
Stanisław Łepkowski	poseł	22.05.1931	20.05.1931	21.06.1931	5.05.1936 ⁴⁰⁶
Leon Orłowski	poseł	15.05.1936 ⁴⁰⁷	26.05.1936 ⁴⁰⁸	4.06.1936	1.01.1941

Archiwum placówki:

- ▶ AAN, zesp. 501, Poselstwo RP w Budapeszcie, sygn. 501, [2/501/0/], 27 j.a., 1925–1938
- ▶ IH, zesp. 46, Poselstwo Polskie na Węgrzech, [800/46/0], 1930–1939, sygn. 1

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- ▶ AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Listy uwierzytelniające Jana Szembeka jako posła RP na Węgrzech, 10.07.1921 r., skan 126; ibidem, Wniosek o mianowanie Jana Szembeka posłem RP na Węgrzech, 21.10.1921 r., skan 128–129;

³⁹⁸ Dnia 1.01.1920 r. delegację tworzyli: delegat w stopniu radcy II klasy, *attaché* tyt. sekretarz II klasy, *attaché*, *attaché* wojskowy, pomocnik *attaché* – razem 5 osób.

³⁹⁹ Data wystawienia listów odwołujących. Dekret zwalniający z funkcji z dniem 15.09.1924 r.

⁴⁰⁰ Także data podpisania protokołu zdawczo-odbiorczego przez ustępującego posła Jana Szembeka.

⁴⁰¹ Wspólny protokół zdawczo-odbiorczy kierownictwa Jerzy Tomaszewski i Zygmunt Michałowski podpisali dopiero 27.12.1924 r.

⁴⁰² Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Zdał kierownictwo placówką w ręce *chargé d'affaires* w dniu 4.08.1928 r.

⁴⁰³ Dnia 22.10.1928 r. przejął od *chargé d'affaires* elementy majątku placówki.

⁴⁰⁴ Dnia 10.04.1929 r. telegraficznie wezwany do Warszawy (wyjechał 16.04.1929 r.), gdzie kierował Ministerstwem Skarbu (1.05.1929–19.05.1931 r.). 20.05.1931 r. – data wystawienia listów odwołujących.

⁴⁰⁵ Przekazał kierownictwo placówką nowemu posłowi w dniu 9.06.1931 r.

⁴⁰⁶ Data wystawienia listów odwołujących. Dekret odwołujący z dniem 15.05.1936 r. Tego samego dnia przekazał kierownictwo placówką w ręce sekretarza Kazimierza Mycielskiego.

⁴⁰⁷ *Agrément* króla Węgier 27.04.1936 r.

⁴⁰⁸ Objął urządowanie 28.05.1936 r.

- ▷ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczek 249: MSZ, litera Ł, s. 10–11 (Łepkowski);
- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 864, [2/322/0/2/878], Węgry, Notyfikacje głównie zmian w rządzie węgierskim: nominacja posła RP Jana Szembeka, Korespondencja, telegramy, noty; ibidem, Telegram szyfrowy Karola Bertoniego do Jana Szembeka dotyczący wręczenia listów uwierzytelniających na podstawie nominacji na posła RP podpisanej w dniu 21.10.1921 r. przez prezydenta RP, 4.11.1921 r., s. 1–2; ibidem, sygn. 880, [2/322/0/2/880], Węgry, Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Polską, Gratulacje z okazji świąt narodowych Węgier, wspólnej granicy, wręczenie orderów i nadanie tytułu naukowego prezydentowi RP, Korespondencja, 1920–1939; ibidem, sygn. 888, [2/322/0/2/888], Węgry, Skład Poselstwa (konsulaty), *agrément*, *lettres de créance*, mowy, audiencje dyplomatów polskich i węgierskich, Korespondencja, noty, informacje, notatki, wycinki prasowe, 1919–1939; ibidem, Pismo Poselstwa RP na Węgrzech do MSZ w sprawie złożenia w dniu 17.11.1921 r. listów uwierzytelniających admirałowi Mikłósowi Horthy'emu przez posła Jana Szembeka, 18.11.1921 r., s. 14–15, 18; ibidem, Pismo Poselstwa RP na Węgrzech do MSZ w sprawie audiencji u Mikłósza Horthy'ego oraz wręczenia listów uwierzytelniających w dniu 24.12.1924 r. przez posła RP Jana Zygmunta Michałowskiego, 27.12.1924 r., s. 37–38; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami uwierzytelniającymi posła Ignacego Matuszewskiego podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 11.10.1928 r., 12.10.1928 r., s. 48; ibidem, Pismo Poselstwa RP na Węgrzech do MSZ w sprawie złożenia listów uwierzytelniających przez posła Ignacego Matuszewskiego regentowi Mikłósowi Horthy'emu w dniu 2.11.1928 r., 2.11.1928 r., s. 52; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających posła RP w Budapeszcie Stanisława Łepkowskiego, 20.05.1931 r., s. 99; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Budapeszcie wraz z odpisem do MSZ w sprawie złożenia przez posła Stanisława Łepkowskiego listów uwierzytelniających regentowi Mikłósowi Horthy'emu w dniu 21.06.1931 r. oraz listów odwołujących posła Ignacego Matuszewskiego, 23.06.1931 r., s. 101–102; ibidem, Pismo Poselstwa RP w Budapeszcie do MSZ w sprawie wręczenia przez posła Leona Orłowskiego listów uwierzytelniających regentowi Mikłósowi Horthy'emu w dniu 4.06.1936 r., 4.06.1936 r., s. 154; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami uwierzytelniającymi posła Leona Orłowskiego podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 26.05.1936 r., 26.05.1936 r., s. 166; ibidem, sygn. 889, [2/322/0/2/889], Węgry, *Lettres de rappel* posłów polskich i węgierskich, Korespondencja, noty; ibidem, Kopia listów odwołujących posła Jana Szembeka z Budapesztu, 30.09.1924 r., s. 3–4 (tekst francuski); ibidem, Kopia listów odwołujących posła Jana Zygmunta Michałowskiego z Budapesztu, 19.06.1928 r., s. 7 (tekst francuski); ibidem, Kopia listów odwołujących posła Ignacego Matuszewskiego z Budapesztu, 20.05.1931 r., s. 36 (tekst francuski); ibidem, Listy odwołujące posła Stanisława Łepkowskiego z Budapesztu z dniem 15.05.1936 r., 5.05.1936 r., s. 41 (tzw. drugie odwołanie); ibidem, Listy odwołujące posła Stanisława Łepkowskiego z Budapesztu z dniem 30.04.1936 r., 17.04.1936 r., s. 42 (tzw. pierwsze odwołanie); ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami odwołującymi ambasadora Stanisława Patka ze Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz posła Stanisława Łepkowskiego z Węgier podpisanymi przez prezydenta RP w dniu

5.05.1936 r., 5.05.1936 r., s. 43–46; ibidem, sygn. 6593, [2/322/0/4.4/6593], Instrukcja MSZ dla posła RP w Budapeszcie, 1938; ibidem, sygn. 6621, [2/322/0/4.4/6621], Przekazanie sum na fundusz dyspozycyjny Poselstwa RP w Budapeszcie, Pismo, 1939⁴⁰⁹;

- AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 5;
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 174, Raporty polityczne Poselstw RP – Rumunia, Węgry, Włochy, Grecja, Niemcy, 1940; ibidem, sygn. 1494, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Węgry (13 dokumentów), 1933–1938;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.35h, Depesze szyfrowe: Budapeszt, 1940;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 25 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/1713, [3/1/0/4/1713/1], Leon Orłowski [zdz. jako poseł na Węgrzech], b.d.; ibidem, sygn. 4/1724, [3/1/0/4/1724/1-2], Powrót min. rolnictwa Bronisława Nakoniecznikow-Klukowskiego po złożeniu wizyty na Węgrzech [na zdj. poseł Stanisław Łepkowski], 1934; ibidem, sygn. 4/1784, [3/1/0/4/1784/2], Wizyta min. spraw zagranicznych Węgier Lajosa Walko w Polsce [na zdj. poseł Ignacy Matuszewski], 1928; ibidem, sygn. 11/7325, [3/1/0/11/7325/1], Uczestnicy festiwalu muzyki polskiej w Budapeszcie [na zdj. poseł Ignacy Matuszewski], 1929; ibidem, sygn. 11/2025, [3/1/0/11/2025/1], X kongres PEN Clubów w Budapeszcie (na zdj. uczestnicy w polskim poselstwie w Budapeszcie), 1932; ibidem, sygn. 16/1392, [3/1/0/16/1392/1], Bankiet wydany przez posła RP w Budapeszcie Ignacego Matuszewskiego dla kolonii polskiej w hotelu „Hungaria”, b.d.;
- Dz. Urz. MSZ: 1921, nr 1, s. 5; 1923, nr 3, s. 38, nr 6, s. 106; 1924, nr 8, s. 136, nr 12, s. 202; 1925, nr 1, s. 6; 1925, nr 5, s. 70, nr 12, s. 186; 1926, nr 12, s. 168; 1927, nr 12, s. 169, 170; 1928, nr 9, s. 171, nr 10, s. 197; 1930, nr 8, s. 213; 1930, nr 10, s. 176, 177; 1931, nr 10, s. 176; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 18; 1936, nr 6, s. 147;
- RSZ: 1932, s. 36, 246; 1933, s. 52, 76, 191, 218; 1934, s. 49, 186, 217; 1935, s. 122, 145, 182; 1936, s. 123, 145, 177; 1937, s. 132; 1938, s. 145, 167; 1939, s. 149.

Wybrana literatura:

Depesze szyfrowe Poselstwa Rzeczypospolitej Polskiej w Budapeszcie 1 X 1939–1 I 1941, oprac. P. Pietrzyk, Warszawa 2014;

Landau Z., *Matuszewski Ignacy Hugo (1891–1946)*, [w:] PSB, t. 20, 1975, s. 232–234;

Rojek W., Grzeloński B., *Szembek Jan Włodzimierz (1881–1945)*, [w:] PSB, t. 48, 2012, s. 70–75;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;

⁴⁰⁹ Zobacz także inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6568 do 2/322/0/4.4/6624.

Szklarska-Lohmannowa A., *Orłowski Leon (1891–1976)*, [w:] PSB, t. 24, 1979, s. 234, 235;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 292–294 (Orłowski).

WIELKA BRYTANIA

Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

Ranga: Poselstwo RP w Londynie: 1.07.1919–8.11.1929⁴¹⁰; Ambasada RP w Londynie: 8.11.1929–1945

Adres: Londyn: 1.07.–13.09.1919: 109, Park Street, Grosvenor Square; 14.09.–10.12.1919–: 1, Hareford Gardens; -12.12.1919–30.04.1920: 12, South Audley Street; 1.05.1920–31.10.1921: 45, Grosvenor Square; 1.11.1921–1945: 47, Portland Place⁴¹¹

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Eustachy Sapieha	poseł	24.05.1919	30.06.1919	8.08.1919 ⁴¹²	30.06.1920 ⁴¹³
Jan Ciechanowski	<i>chargé d'affaires</i>	1.07.1920			15.03.1921
Władysław Wróblewski	poseł	24.03.1921		23.04.1921 ⁴¹⁴	2.09.1922 ⁴¹⁵

⁴¹⁰ Według innych źródeł 14.10.1929 r. – Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1927–1929, zestawiała M. Safianowska, Warszawa 1959, mps, s. 150.

⁴¹¹ Gmach kupiony na własność Skarbu Państwa 19.10.1921 r.

⁴¹² Informacja o audiencji u króla zob.: „The London Gazette” nr 31501 z 12.08.1919 r., s. 10219. W dniu 1.01.1920 r. poselstwo tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny I klasy, radca II klasy, sekretarz I klasy, 2 sekretarzy II klasy, pełnomocnik wojskowy i morski oraz pomocnik pełnomocnika oraz 3 p.k. – razem 10 osób. Dnia 13.07.1931 r. stan osobowy placówki tworzyli: urzędnicy etatowi – ambasador, radca I klasy, radca II klasy, II sekretarz, *attaché*, naczelnik kancelarii, radca handlowy, radca ds. społecznych; pracownicy kontraktowi – referent prasowy, 2 korespondentki, 2 stenotypistki, pomocnik radcy handlowego, archiwistka, adiunkt kancelaryjny biura *attaché* wojskowego; niżsi funkcjonariusze: woźny, woźny/palacz, goniec/telefonista, goniec – razem 20 osób.

⁴¹³ Listy odwołujące złożył w pałacu Buckingham 15.02.1921 r. – „The London Gazette” nr 32232 z 18.02.1921 r., s. 1367.

⁴¹⁴ Data audiencji u króla – „The Edinburgh Gazette” nr 13702 z 29.04.1921 r., s. 689.

⁴¹⁵ Data odwołania. Władysław Wróblewski 9.11.1922 r. opuścił Wielką Brytanię, listy odwołujące go z funkcji posła złożył na ręce króla jego następca w dniu 22.11.1922 r. – „The London Gazette” nr 32770 z 24.11.1922 r., s. 8293.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Konstanty Skirmunt	poseł	14.10.1922 ⁴¹⁶	2.09.1922	22.11.1922	18.11.1929 ⁴¹⁷
Konstanty Skirmunt	ambasador	27.11.1929		19.11.1929 ⁴¹⁸	26.07.1934 ⁴¹⁹
Edward Raczyński	ambasador	1.11.1934 ⁴²⁰	27.10.1934 28.02.1936 ⁴²¹ 14.01.1937 ⁴²²	6.11.1934 ⁴²³	5.07.1945 ⁴²⁴

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 503, [2/503/0], 1944 j.a., 1916–1945⁴²⁵
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, 1919–1945
- IH, zesp. 33, Ambasada Polski w Wielkiej Brytanii, [800/33/0], 1918–1945, sygn. 1–133

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Listy uwierzytelniające Eustachego Sapiehy jako posła RP w Wielkiej Brytanii, 30.06.1919 r., skan 52; ibidem, Wniosek o mianowanie Konstantego Skirmunta posłem RP w Wielkiej Brytanii, październik 1922 r., skan 66–67, Kopia listów uwierzytelniających Konstantego Skirmunta jako posła RP w Wielkiej Brytanii, 2.09.1922 r., skan 68–69, Nominacja Konstantego Skirmunta na posła w Wielkiej Brytanii, 14.10.1922 r., skan 71; ibidem, Listy odwołujące Władysława Wróblewskiego z funkcji posła RP w Wiel-

⁴¹⁶ W dokumentach także inna data przydziału do urzędu: 10.11.1922 r. – AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1296, [2/503/0/8.5/1296], Sprawozdanie statystyczne z działalności i gospodarki Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie za rok budżetowy 1930/1931, 13.07.1931 r., s. 103.

⁴¹⁷ Dnia 11.07.1923 r. mianowany stałym delegatem przy Lidze Narodów z pozostaniem na stanowisku posła RP w Wielkiej Brytanii. Podczas nieobecności w Londynie zastępował go *chargé d'affaires* Jan Stanisław Łoś.

⁴¹⁸ Data audiencji u króla – „The London Gazette” nr 33554 z 22.11.1929 r., s. 7532.

⁴¹⁹ Data złożenia listów odwołujących. Prezydent RP podpisał je 15.06.1934 r. Odwołanie z dniem 1.08.1934 r., podpisane przez prezydenta RP w dniu 23.06.1934 r. Do przyjazdu Edwarda Raczyńskiego placówką w Londynie kierował *chargé d'affaires* Leon Orłowski.

⁴²⁰ *Agrément* króla Wielkiej Brytanii 23.10.1934 r.

⁴²¹ Data wystawienia listów uwierzytelniających Edwarda Raczyńskiego jako ambasadora RP przy królu Wielkiej Brytanii Edwardzie VIII.

⁴²² Data wystawienia listów uwierzytelniających Edwarda Raczyńskiego jako ambasadora RP przy królu Wielkiej Brytanii Jerzym VI.

⁴²³ W związku z wstąpieniem na tron króla Edwarda VIII ambasador Edward Raczyński złożył ponownie listy uwierzytelniające w dniu 5.05.1936 r.

⁴²⁴ Według stanu na 1.07.1944 r. Ambasada miała 38 etatów (ambasador, radca, I sekretarz, 2 II sekretarzy, radca handlowy, radca finansowy, *attaché* specjalny, 25 p.k., urzędnik kancelaryjny, 4 funkcjonariuszy niższych) – IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 421, Wykaz pracowników Ambasady RP w Londynie, 1.07.1944 r., b.p. Ataszaty wojskowe przy Ambasadzie miały 12 pracowników.

⁴²⁵ Zobacz także materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.3/5068a do 2/322/0/4.3/5193.

kiej Brytanii, 2.09.1922 r., skan 140–141; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Nominacja Eustachego Sapiehy na min. pełnomocnego i posła nadzwyczajnego i polecenie objęcia stanowiska kierownika Poselstwa RP przy Rządzie Królewsko-Wielko-Brytańskim, 24.05.1919 r., skan 144; ibidem, Listy uwierzytelniające Eustachego Sapiehy jako posła RP w Wielkiej Brytanii, 30.06.1919 r., skan 147; ibidem, Wniosek o mianowanie Władysława Wróblewskiego posłem RP przy Rządzie Królewsko-Brytańskim, 24.03.1921 r., skan 228;

- ▷ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 907, [2/322/0/2/907], Wielka Brytania, *Lettres de créance*, audiencje przedstawicieli Polski i Wielkiej Brytanii, zmiany personalne w ambasadach Wielkiej Brytanii i Polski, Korespondencja, noty, informacje, spisy, programy, telegramy, wycinki prasowe, 1919–1939; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami uwierzytelniającymi Edwarda Raczyńskiego jako ambasadora RP przy królu Wielkiej Brytanii Jerzym VI podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 14.01.1937 r., 15.01.1937 r., b.p., s. 110–111 (kopia listów); ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami uwierzytelniającymi Edwarda Raczyńskiego jako ambasadora RP przy królu Wielkiej Brytanii Edwardzie VIII podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 28.02.1936 r., 28.02.1936 r., s. 114, 120–127 (kopia listów); ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Edwarda Raczyńskiego jako ambasadora RP przy królu Wielkiej Brytanii Jerzym V, 27.10.1934 r., s. 134–135; ibidem, Nominacja Edwarda Raczyńskiego na ambasadora RP przy królu Wielkiej Brytanii z dniem 1.11.1934 r. z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP pełniącego obowiązki delegata rządu polskiego przy Lidze Narodów w Genewie, 25.10.1934 r., s. 136; ibidem, sygn. 908, [2/322/0/2/908], Wielka Brytania, *Lettres de rappel* przedstawicieli Polski i Wielkiej Brytanii, Korespondencja, noty; ibidem, Kopia listów odwołujących posła Władysława Wróblewskiego, wrzesień 1922 r., s. 19; ibidem, Kopia listów odwołujących ambasadora Konstantego Skirmunta z Londynu, 15.06.1934 r., s. 27; ibidem, Odwołanie z dniem 1.08.1934 r. ambasadora Konstantego Skirmunta z Londynu, 23.06.1934 r., s. 29; ibidem, sygn. 5091a, [2/322/0/4.3/5091a], Wielka Brytania, Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Polską, Korespondencja, noty, 1918, 1919; ibidem, sygn. 5091d, [2/322/0/4.3/5091d], Wielka Brytania, Stosunki polityczne i ekonomiczne z Polską, Działalność Poselstwa Wielkiej Brytanii i misji brytyjskich w Polsce oraz Poselstwa RP w Londynie, Korespondencja, noty, telegramy, notatki, 1919; ibidem, sygn. 5173, [2/322/0/4.3/5173], Obsada i działalność placówek polskich w Wielkiej Brytanii, Raporty, 1931; ibidem, sygn. 5179, [2/322/0/4.3/5179], Sprawy personalne Ambasady RP w Londynie, Korespondencja, 1936;
- ▷ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 2;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/R, s. 1–2 (Raczyński – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 70, Rozdzielnik do wysyłki okólnika nr 738/og/43, s. 100; ibidem, sygn. 169, Sprawa zabezpieczenia akt

Ambasady RP w Londynie, 1941; ibidem, sygn. 254, Sprawy wewnętrzne placówki – Ambasada RP, Londyn, 1945; ibidem, sygn. 449, Sprawy wewnętrzne Ambasady RP – Londyn, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów odwołujących Konstantego Skirmunta, 15.06.1934 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Edwarda Raczyńskiego, 27.10.1934 r., b.p.; ibidem, sygn. 584, Budżet placówek MSZ w Wielkiej Brytanii oraz w koloniach brytyjskich, 1944–1945; ibidem, sygn. 1008, Ambasada RP w Londynie – sprawy personalne, 1944–1945; ibidem, sygn. 1507, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Wielka Brytania (8 dokumentów), 1933–1937;

- ▶ IPMS, zesp. A.42, Konsulat Generalny RP w Londynie, sygn. 112a, Akta zasadnicze Ambasady RP Londyn, 1919–1932;
- ▶ IPMS, kolekcja 23B, Edward Raczyński, sygn. 189, Przemówienia ambasadora, artykuły, recenzje, 1940–1945;
- ▶ IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 26 dokumentu;
- ▶ NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/1787, [3/1/0/4/1787/1-4], Wręczenie listów uwierzytelniających królowi Wielkiej Brytanii Jerzemu V przez ambasadora RP Edwarda Raczyńskiego, 1934; ibidem, sygn. 4/1788, [3/1/0/4/1788/1], Ambasador Edward Raczyński w pracowni malarza Rajmunda Kanelba w Londynie, 1935; ibidem, sygn. 4/1790, [3/1/0/4/1790/1], Ambasador Edward Raczyński udaje się na konferencję w sprawie wojny domowej w Hiszpanii w Foreign Office, 1937; ibidem, sygn. 4/1792, [3/1/0/4/1792/1], Ambasador Edward Raczyński w rozmowie z posłem Litwy Broniusem Balutisem, 1939; ibidem, sygn. 4/1793, [3/1/0/4/1793/1], Pobyt ambasadora RP Edwarda Raczyńskiego w Warszawie, 1939; ibidem, sygn. 4/1794, [3/1/0/4/1794/1], Wyjazd ambasadora RP Edwarda Raczyńskiego i prezesa Adama Koca do Londynu [na zdj. widoczny także ambasador Edward Raczyński], 1939; ibidem, sygn. 4/1795, [3/1/0/4/1795/1-2], Ambasador RP Edward Raczyński po spotkaniu z lordem Edwardem Halifaxem, 1939; ibidem, sygn. 4/1796, [3/1/0/4/1796/1-2], Ambasador RP Edward Raczyński po posiedzeniu Izby Gmin, 1939; ibidem, sygn. 4/1797, [3/1/0/4/1797/1-2], Ambasador RP w Wielkiej Brytanii Edward Raczyński udaje się na posiedzenie parlamentu brytyjskiego, 1939; ibidem, sygn. 4/1798, [3/1/0/4/1798/1], Ambasador RP w Wielkiej Brytanii Edward Raczyński wchodzi do gmachu Foreign Office w Londynie, 1939; ibidem, sygn. 4/1799, [3/1/0/4/1799/1], Poseł i min. pełnomocny RP w Wielkiej Brytanii Konstanty Skirmunt, 1925; ibidem, sygn. 4/1800, [3/1/0/4/1800/1], Poseł RP Konstanty Skirmunt po wręczeniu listów uwierzytelniających następcy tronu brytyjskiego, 1929; ibidem, sygn. 4/1801, [3/1/0/4/1801/1], Ambasador Konstanty Skirmunt udaje się z notą protestacyjną do Foreign Office w związku z antypolską audycją radia BBC, 1933; ibidem, sygn. 4/1802, [3/1/0/4/1802/1], Bankiet pożegnalny zorganizowany przez Związek Prasy Zagranicznej w hotelu „Savoy” w Londynie na cześć ustępującego posła i min. pełnomocnego RP w Wielkiej Brytanii Konstantego Skirmunta, 1934; ibidem, sygn. 4/1808, [3/1/0/4/1808/1], Pracownicy Poselstwa RP w Wielkiej Brytanii [na zdj. poseł Konstanty Skirmunt], 1925; ibidem,

- sygn. 4/1809, [3/1/0/4/1809/1-2], Gmach Poselstwa RP w Wielkiej Brytanii w Londynie, b.d.; ibidem, sygn. 4/1810, [3/1/0/4/1810/1], Gmach Poselstwa RP w Wielkiej Brytanii w Londynie, b.d.; ibidem, sygn. 4/1830, [3/1/0/4/1830/1], Uczestnicy obiadu w Poselstwie RP w Londynie, wydane na cześć polskich delegatów na zjazd kombatanów armii sojuszniczych [na zdj. poseł Konstanty Skirmunt], b.d.; ibidem, sygn. 4/1838, [3/1/0/4/1838/1-3], Wizyta min. spraw zagranicznych Józefa Becka w Wielkiej Brytanii [na zdj. ambasador Edward Raczyński], 1939; ibidem, sygn. 4/1849, [3/1/0/4/1849/1-3], Wizyta min. spraw zagranicznych RP Augusta Zaleskiego w Wielkiej Brytanii [na zdj. ambasador Konstanty Skirmunt], 1931; ibidem, sygn. 5/287, [3/1/0/5/287/13], Światowa Konferencja Ekonomiczna i Mone-tarna w Londynie [zdj. przed gmachem polskiej ambasady, widoczny ambasador Konstanty Skirmunt], 1933; ibidem, sygn. 5/468, [3/1/0/5/468/6], Międzynarodowy zlot harcerzy w Birkenhead [na zdj. poseł Konstanty Skirmunt], 1929; ibidem, sygn. 15/813, [3/1/0/15/813/1], Wizyta Prymasa Polski ks. kardynała Augusta Hłonda w Wielkiej Brytanii [na zdj. poseł Konstanty Skirmunt], 1930; ibidem, sygn. 16/1395, [3/1/0/16/1395/1], Wystawa prac malarza Leopolda Pilichowskiego w Londynie [na zdj. poseł Konstanty Skirmunt], b.d.;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1922, nr 25, s. 325, 326; 1923, nr 3, s. 36, 38, nr 6, s. 106, nr 12, s. 245; 1924, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 186; 1926, nr 12, s. 168; 1927, nr 12, s. 170; 1929, nr 11, s. 217, nr 12, s. 251; 1930, nr 1, s. 10, nr 8, s. 213; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 19;
 - ▷ RSZ: 1932, s. 51, 247; 1933, s. 72, 192, 219; 1934, s. 187, 217; 1935, s. 123, 194; 1936, s. 124, 193; 1937, s. 133, 203; 1938, s. 147, 218; 1939, s. 152, 230.

Wybrana literatura:

Inwentarz Akt Ambasady RP w Londynie [1916] 1919–1945, oprac. A. Piber i M. Wróblewski, NDAP, Warszawa 1974;

Kania K., *Edward Bernard Raczyński 1891–1993, dyplomata i polityk*, Warszawa 2014;

Nowak-Kiełbikowa M., *Skirmunt Konstanty (1866–1949)*, [w:] PSB, t. 38, 1997–1998, s. 178–183;

Pajewski J., *Sapieha Eustachy Kajetan (1881–1963)*, [w:] PSB, t. 34, 1992–1993, s. 598–602;

Polska służba zagraniczna..., s. 70;

Raczyński E., *W sojuszniczym Londynie. Dziennik ambasadora 1939–1945*, Londyn 1960;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 324–326 (Sapieha), s. 337–339 (Skirmunt), s. 383, 384 (Wróblewski).

WŁOCHY

Królestwo Włoskie 1918–1945-

Ranga: Poselstwo RP w Rzymie: 1919–31.05.1929⁴²⁶; Ambasada RP w Rzymie: 31.05.1929–10.06.1940; Delegatura Rządu RP: -16.11.1944-; Ambasada RP w Rzymie: 25.01.1945-

Adres: Rzym: -11.07.1919–1924: piazza di Spagna 20; 1925–5.03.1928: piazza Campitelli 3; 5.03.1928–15.01.1932: via Ventiquattromaggio 43, Palazzo Rospigliosi; 1932-: via Cesare Beccaria 10; -1934–7.01.1935: via Cesare Beccaria 35; 7.01.1935–1940: via delle Botteghe Oscure 32, Palazzo Caetani; -16.11.1944–22.01.1945-: piazza Augusto Imperatore 22; -1945: via Cornelio Celso 22a

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Konstanty Skirmunt	poseł	24.05.1919	3.07.1919	3.08.1919 ⁴²⁷	19.09.1921
Maciej Loret	<i>chargé d'affaires a.i.</i>	20.09.1921			4.04.1922
August Zaleski	poseł	18.03.1922	18.03.1922	5.04.1922	3.02.1926 ⁴²⁸
Stanisław Kozicki	poseł		3.02.1926		4.11.1926 ⁴²⁹
Roman Knoll	poseł	20.12.1926	8.01.1927	21.01.1927	2.06.1928 ⁴³⁰
Stefan Przeździecki	poseł	26.06.1928	06.1928	6.11.1928	5.06.1929
Stefan Przeździecki	ambasador	5.06.1929	3.06.1929	19.06.1929	25.09.1932

⁴²⁶ Według innych źródeł 13.05.1929 r. – Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1927–1929, zestawiała M. Safianowska, Warszawa 1959, mps, s. 128.

⁴²⁷ Placówkę tworzyli: poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny I klasy, radca I klasy, sekretarz I klasy, 2 sekretarzy II klasy, *attaché*, radca handlowy II klasy, pełnomocnik wojskowy, 2 pomocników pełnomocnika – razem 10 osób.

⁴²⁸ Poseł August Zaleski złożył prezydentowi Włoch listy odwołujące w dniu 20.02.1926 r. Wskazana w piśmie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP data 3.02.1925 r. podpisania przez prezydenta RP pisma odwołującego wpisana omyłkowo; pismo wystawiono 4.02.1926 r., zob.: AAN, zesp. 322, MSZ, sygn. 927, [2/322/0/2/927], Włochy, Watykan, *Lettres de rappel* [...], Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z pismem odwołującym Augusta Zaleskiego podpisanym przez prezydenta RP w dniu 3.02.1925 r. i listami uwierzytelniającymi Stanisława Kozickiego na stanowisku posła RP w Rzymie, 4.02.1926 r., s. 11.

⁴²⁹ Data odwołania. Data wystawienia listów odwołujących – 27.11.1926 r. Wyjechał z Włoch 19.12.1926 r.

⁴³⁰ Data podpisania listów odwołujących przez prezydenta RP. Zostały wręczone przez posła Stefana Przeździeckiego 6.11.1928 r. Akt odwołujący z dnia 26.06.1928 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Tadeusz Romer	<i>chargé d'affaires</i>	26.09.1932		26.09.1932	29.07.1933
Jerzy Potocki	ambasador	3.03.1933	23.03.1933		29.03.1933 ⁴³¹
Alfred Wysocki	ambasador	3.07.1933	27.06.1933	30.07.1933 ⁴³²	15.05.1938 ⁴³³
Bolesław Wieniawa-Długoszowski	ambasador	1.06.1938 ⁴³⁴		6.06.1938	10.06.1940 ⁴³⁵
Maciej Loret	tymczasowy delegat rządu	1.07.1944 ⁴³⁶			29.01.1945
Stanisław Janikowski	<i>chargé d'affaires</i>	1.02.1945		6.02.1945 ⁴³⁷	

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 505, Ambasada RP w Rzymie, sygn. 505, [2/505/0], 56 j.a., 1919–1940
- IPMS, zesp. A.60, Ambasada RP w Rzymie, 112 j.a., 1921–1939
- IH, zesp. 34, Polska Ambasada we Włoszech, [800/34/0], 1938, sygn. 1
- PISK, zesp. 705, Ambasada RP w Rzymie – szczełek zesp., sygn. 15, [705/15/0], 24 j.a., 1926–1930

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Pełnomocnictwo dla Macieja Loreta jako Przewodniczącego Delegacji Polskiej na

⁴³¹ Nie objął funkcji ambasadora. Swoją rezygnację zgłosił min. Józefowi Beckowi 24.03.1933 r. Odwołany dekretem z 29.03.1933 r. z dniem 24.03.1933 r.

⁴³² Według innych źródeł 27.07.1933 r. – Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1933–1935, zestawiał W. Balcerak, Warszawa 1960, mps, s. 36.

⁴³³ Data podpisania dekretu przez prezydenta RP 28.04.1938 r. – odwołanie z dniem 15.05.1938 r., listy odwołujące wystawiono 17.05.1938 r.

⁴³⁴ Dekret prezydenta RP z dnia 12.05.1938 r.

⁴³⁵ Ambasada została zlikwidowana 10.06.1940 r., polscy dyplomaci wyjechali z Rzymu 12.06.1940 r. Kwestia nawiązywania stosunków dyplomatycznych z nowym rządem włoskim zob.: IPMS, zesp. A.11.E, MSZ, sygn. 185, Stosunki polsko-włoskie, 1945, s. 1–102.

⁴³⁶ Dnia 1.11.1944 r. dla Ambasady RP przy Stolicy Apostolskiej przewidziano 9 etatów (ambasador, radca, *attaché* wojskowy, I sekretarz, *attaché*, 1 p.k., 3 funkcjonariuszy niższych) – ibidem, sygn. 585, Budżet na 1945 – Europa, Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie zmiany w wykazie stanowisk i uposażeń w budżecie na rok 1944, s. 6 dokumentu. 10.11.1944 r. Polska i Włochy nawiązały stosunki dyplomatyczne. Poselstwo Szwajcarii w Rzymie notą z 15.12.1944 r. przekazało reprezentację interesów polskich we Włoszech konsulowi generalnemu RP Józefowi Wierusz-Kowalskiemu. Decyzję taką podjął Związkowy Departament Polityczny w Bernie 4.12.1944 r.

⁴³⁷ Dnia 6.07.1945 r. włoska Rada Ministrów uznała nowy rząd w Warszawie, 15.08.1945 r. Eugeniusz Markowski, z nominacji Warszawy, objął funkcję *chargé d'affaires a.i.* w Rzymie. 28.10.1945 r. Stanisław Kot złożył listy uwierzytelniające w Rzymie.

Konferencji Państw cesyjnych byłej monarchii austro-węgierskiej, 14.11.1921 r., 24.03.1921 r., skan 65–71; ibidem, sygn. 13, [2/3/0/2.1/13], Wniosek o mianowanie Augusta Zaleskiego posłem RP w Rzymie, 18.03.1922 r., skan 148–150; ibidem, Listy uwierzytelniające Augusta Zaleskiego jako posła RP we Włoszech, 18.03.1922 r., skan 152; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek w sprawie organizacji poselstw, 24.05.1919 r., skan 139–143; ibidem, Listy uwierzytelniające Konstantego Skirmunta jako posła RP we Włoszech, 3.07.1919 r., skan 149; ibidem, Nominacja Konstantego Skirmunta na posła RP we Włoszech, 24.05.1919 r., skan 160;

- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939,teczka 259: MSZ, litera Z, s. 7–8 (Zaleski);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 926, [2/322/0/2/926], Włochy, *Lettres de créance* posłów i ambasadorów polskich i włoskich, audyencje, przemówienia dyplomatów i głów państwa, wzajemne nadawanie orderów i sytuacja wewnętrzna i zewnętrzna Włoch, Korespondencja, noty, telegramy, wycinki prasowe, 1919–1938; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających posła Augusta Zaleskiego, marzec 1922 r., s. 9–11; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Kozickiego na stanowisko posła RP w Rzymie, 3.02.1926 r., s. 20; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających posła RP Romana Knolla do Stolicy Apostolskiej, 10.01.1927 r., s. 24; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających posła RP Stefana Przeździeckiego do Stolicy Apostolskiej, czerwiec 1928 r., s. 30, 32; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami uwierzytelniającymi Romana Knolla w charakterze posła RP podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 8.01.1927 r., 10.01.1927 r., s. 33; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających ambasadora Stefana Przeździeckiego przy królu Italii, 3.06.1929 r., s. 40, 42–43; ibidem, Odpis dekretu prezydenta RP odwołującego ambasadora Jerzego Potockiego z dniem 24.03.1933 r., 29.03.1933 r., s. 114; ibidem, Odpis dekretu prezydenta RP mianującego Jerzego Potockiego ambasadorem RP przy królu Włoch, 3.03.1933 r., s. 115; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami uwierzytelniającymi ambasadora Jerzego Potockiego podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 23.03.1933 r., 23.03.1933 r., s. 116, 118–119; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających ambasadora Alfreda Wysockiego, 27.06.1933 r., s. 121–122; ibidem, Odpis dekretu prezydenta RP mianujący Alfreda Wysockiego, posła RP przy rządzie Rzeszy Niemieckiej w Berlinie, ambasadorem RP przy królu Włoch z równoczesnym odwołaniem z funkcji posła w Berlinie, 3.07.1933 r., s. 123; ibidem, sygn. 927, [2/322/0/2/927], Włochy, Watykan, *Lettres de rappel*, audyencje przedstawicieli polskich przy rządzie włoskim i w Watykanie oraz przedstawicieli Włoch w Polsce, Korespondencja, noty, program, 1924–1938; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z pismem odwołującym Augusta Zaleskiego podpisanym przez prezydenta RP w dniu 3.02.1925 r. i listami uwierzytelniającymi Stanisława Kozickiego na stanowisko posła RP w Rzymie, 4.02.1926 r., s. 11; ibidem, Kopia listów odwołujących Augusta Zaleskiego z funkcji posła RP przy królu Włoch, 3.02.1926 r., s. 150; ibidem, Kopia listów odwołujących Stanisława Kozickiego z funkcji posła przy królu Włoch, 27.11.1926 r., s. 10; ibidem, Kopia listów odwołujących posła Romana Knolla z Rzymu, 20.06.1928 r., s. 14; ibidem, Odpis dekretu prezydenta RP odwołującego z dniem

- 15.05.1938 r. Alfreda Wysockiego ze stanowiska ambasadora RP przy królu Włoch, 28.04.1938 r., s. 25; ibidem, Kopia listów odwołujących Alfreda Wysockiego z Rzymu, 17.05.1928 r., s. 26–27; ibidem, sygn. 930, [2/322/0/2/930], Włochy, ambasador Bolesław Wieniawa-Długoszowski i złożenie *lettres de créance*, Korespondencja, telegramy, 1938; ibidem, Telegram ambasadora Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego do MSZ w sprawie złożenia listów uwierzytelniających, 6.06.1938 r., s. 2; ibidem, Odpis dekretu prezydenta RP mianujący z dniem 1.06.1938 r. Bolesława Wieniawę-Długoszowskiego ambasadorem RP przy królu Włoch i cesarzu Abisynii, 12.05.1938 r., s. 4; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 17.05.1938 r. listami odwołującymi Alfreda Wysockiego ze stanowiska ambasadora w Rzymie oraz listy uwierzytelniające Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, 17.05.1938 r., s. 7; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, 17.05.1938 r., s. 10–11; ibidem, sygn. 1456q, [2/322/0/3/1456q], Przeździecki Stefan – ambasador RP w Rzymie, Akta osobowe, 1930–1933; ibidem, sygn. 4377, [2/322/0/4.3/4377], Organizacja urzędów dyplomatycznych i konsularnych polskich i włoskich, głównie przepisy włoskie, Raporty, wydawnictwa, 1924, 1927, 1931, 1935; ibidem, sygn. 4378, [2/322/0/4.3/4378], Organizacja urzędów dyplomatycznych i konsularnych polskich i innych we Włoszech oraz ich obsada, Raporty, korespondencja, 1934, 1935; ibidem, sygn. 4383, [2/322/0/4.3/4383], Sprawy budżetowo-rachunkowe Ambasady RP w Rzymie, Raporty, 1927, 1931, 1935; ibidem, sygn. 11767, [2/322/0/6.3/11767], Włochy, Raport administracyjny Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Rzymie, 1929; ibidem, sygn. 12608, [2/322/0/7/12608], Sprawy organizacyjne, budżetowo-rachunkowe i personalne Ambasady i Konsulatu Generalnego RP w Rzymie, 1919, 1922, 1923; ibidem, sygn. 12619, [2/322/0/7/12619], Raport administracyjny Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Rzymie, 1922;
- ▷ AAN, zesp. 474, Ambasada RP w Berlinie, sygn. 2891, [2/474/0/8.13/2891], Poseł RP w Berlinie Roman Knoll – *agrément* [...]; ibidem, Kopia nominacji Romana Knolla na posła RP w Berlinie z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP we Włoszech, 26.06.1928 r., s. 101; ibidem, sygn. 2892, [2/474/0/8.13/2892], Poseł RP w Berlinie Alfred Wysocki – *agrément* [...]; ibidem, Kopia nominacji Alfreda Wysockiego na posła RP we Włoszech z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w Niemczech, 3.07.1933 r., s. 91;
 - ▷ AAN, zesp. 487, Ambasada RP w Bukareszcie, sygn. 482, [2/487/0/8/482], Przedstawicielstwa dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej. Stan dnia 1 stycznia 1920 r., s. 3;
 - ▷ AAN, zesp. 490, Ambasada RP w Waszyngtonie, sygn. 2958, [2/490/0/-/2958], Organizacja urzędów dyplomatycznych, Wznowienie stosunków dyplomatycznych Polski z Włochami, Nota, 1945;
 - ▷ AAN, zesp. 503, Ambasada RP w Londynie, sygn. 1742, [2/503/0/8.5/1742], Sieć dyplomatyczna i konsularna, polska i obca, noty, korespondencja, 1941–1945; ibidem, Wykaz urzędów zagranicznych RP na rok 1945, 10.02.1945 r., s. 350;

- IPMS, zesp. PRM.K, Prezydium Rady Ministrów, Kancelaria, sygn. 73, Delegatura Rządu RP we Włoszech (gen. Juliusz Kleeberg), 1943–1944;
- IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 474/1/J, s. 21–22 (Janikowski – karta ewidencyjna);
- IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 185, Protokół dyplomatyczny – Włochy, Dekret nominacyjny Stanisława Janikowskiego, 26.01.1945 r., s. 42; ibidem, sygn. 174, Raporty polityczne Poselstw RP – Rumunia, Węgry, Włochy, Grecja, Niemcy, 1940; ibidem, sygn. 419, Sprawy wewnętrzne Ambasady RP – Rzym, 1945; ibidem, sygn. 585, Budżet placówek MSZ w Europie, 1944–1945; ibidem, sygn. 922, Budżet N 1 na rok 1945 Ambasada RP przy Kwirynale, 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 2 Ambasada RP przy Kwirynale obowiązujący od 1 kwietnia 1945 r., 1945, b.p.; ibidem, Budżet N 3 Ambasada RP przy Kwirynale obowiązujący od dnia 1 czerwca 1945 r., 1945, b.p.; ibidem, sygn. 959a, Finanse – Ambasada przy Kwirynale, 1945; ibidem, sygn. 969, Sprawy personalne placówek, m.in. Rzym, 1944–1945; ibidem, sygn. 1034, Sprawozdania rachunkowo-kasowe – Rzym, 01.–05.1945 r.; ibidem, sygn. 1093, Depesze – Rzym, 1945; ibidem, sygn. 1508, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Włochy (34 dokumenty), 1932–1939;
- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 53.39v, Depesze szyfrowe: Rzym, 1944; ibidem, sygn. 53.40s, Depesze szyfrowe: Rzym, 1945;
- IPMS, kolekcja 39, Jan Wszelaki, sygn. 29, Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej stan na 15 lutego 1940 r., Angers 1940, s. 28 dokumentu;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 2/3455, [3/1/0/2/3455/10], Wizyta delegacji m. Warszawy z prezydentem m.st. Warszawy Władysławem Jabłońskim w Rzymie [na zdj. poseł August Zaleski], 1925; ibidem, sygn. 4/1901, [3/1/0/4/1901/1], Wieniawa-Długoszowski Bolesław [zdj. jako ambasador we Włoszech], 1938; ibidem, sygn. 4/1902, [3/1/0/4/1902/1-4], Wyjazd z Warszawy ambasadora Polski we Włoszech Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, 1938; ibidem, sygn. 4/1904, [3/1/0/4/1904/1], Przyjazd do Warszawy ambasadora RP we Włoszech Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, b.d.; ibidem, sygn. 4/1906, [3/1/0/4/1906/1-2], Knoll Roman [zdj. jako poseł we Włoszech], 1927; ibidem, sygn. 4/1907, [3/1/0/4/1907/1], Knoll Roman [zdj. jako poseł we Włoszech], 1927; ibidem, sygn. 4/1908, [3/1/0/4/1908/1], Przyjazd do Rzymu posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego Polski we Włoszech Romana Knolla, 1926; ibidem, sygn. 4/1909, [3/1/0/4/1909/1-3], Składanie listów uwierzytelniających królowi Włoch Wiktorowi Emanuelowi III przez posła i min. pełnomocnego RP Romana Knolla, 1927; ibidem, sygn. 4/1910, [3/1/0/4/1910/1], Złożenie wieńca na Grobie Nieznanego Żołnierza przez posła i min. pełnomocnego RP we Włoszech Romana Knolla, 1927; ibidem, sygn. 4/1912, [3/1/0/4/1912/1], Przeździecki Stefan [zdj. jako ambasador we Włoszech w mundurze dyplomatycznym], b.d.; ibidem, sygn. 4/1913, [3/1/0/4/1913/1], Wyjazd z Warszawy ambasadora RP we Włoszech Stefana Przeździeckiego, 1928; ibidem, sygn. 4/1914, [3/1/0/4/1914/1-2], Złożenie listów uwierzytelniających królowi Włoch Wiktorowi Emanuelowi III przez ambasadora Polski

we Włoszech Stefana Przeździeckiego, 1928; ibidem, sygn. 4/1915, [3/1/0/4/1915/1], Zwiedzanie wytwórni filmowej przez ambasadora Polski we Włoszech Stefana Przeździeckiego, b.d.; ibidem, sygn. 4/1918, [3/1/0/4/1918/1-3], Wysocki Alfred [zdj. jako ambasador we Włoszech], b.d.; ibidem, sygn. 4/1920, [3/1/0/4/1920/1], Przyjazd do Rzymu ambasadora Polski we Włoszech Alfreda Wysockiego, 1933; ibidem, sygn. 4/1922, [3/1/0/4/1922/1], August Zaleski [zdj. jako poseł we Włoszech], 1926; ibidem, sygn. 4/1923, [3/1/0/4/1923/1], Personel Poselstwa RP we Włoszech [na zdj. poseł Roman Knoll], 1928; ibidem, sygn. 4/1924, [3/1/0/4/1924/1], Rzym, Poselstwo RP, 1928; ibidem, sygn. 4/1925, [3/1/0/4/1925/1-2], Gmach Poselstwa RP w Rzymie, b.d.; ibidem, sygn. 4/1926, [3/1/0/4/1926/1], Rzym, Gmach Ambasady RP, 1933; ibidem, sygn. 4/1940, [3/1/0/4/1940/1-2], Złożenie wieńca przez personel Poselstwa RP we Włoszech pod tablicą ku czci Adama Mickiewicza [na zdj. widoczny poseł August Zaleski], 1924; ibidem, sygn. 4/2000, [3/1/0/4/2000/1], Podpisanie polsko-włoskiej konwencji konsularnej [na zdj. ambasador Alfred Wysocki], 1935; ibidem, sygn. 5/754, [3/1/0/5/754/1], XXI Międzynarodowa Wystawa Sztuki w Wenecji [na zdj. ambasador Bolesław Wieniawa-Długoszowski], 1938; ibidem, sygn. 5/777, [3/1/0/5/777/1], Wystawa Przeciwgruźlicza w Rzymie [na zdj. poseł Stefan Przeździecki], 1928; ibidem, sygn. 6/1997, [3/1/0/6/1997/1-3], Delegacja wojskowa i Związku Legionistów Polskich w Rzymie [na zdj. ambasador Alfred Wysocki], 1937; ibidem, sygn. 6/2024, [3/1/0/6/2024/1-2], Wystawa sztuki w Wenecji [na zdj. ambasador Bolesław Wieniawa-Długoszowski], 1938; ibidem, sygn. 7/1824, [3/1/0/7/1824/1-2], Generał Kazimierz Sosnkowski składa wieniec na Grobie Nieznanego Żołnierza w Rzymie [na zdj. poseł August Zaleski], 1924; ibidem, sygn. 10/2465, [3/1/0/10/2465/1], Załoga statku szkolnego „Lwów” w Rzymie [na zdj. załoga przed gmachem poselstwa], 1925; ibidem, sygn. 15/796, [3/1/0/15/796/1], Przejęcie Instytutu św. Stanisława w Rzymie przez delegata metropolity krakowskiego [na zdj. siedzą od lewej: *chargé d'affaires* Stanisław Janikowski (4), o. August Mosser (1), *chargé d'affaires* Władysław Schwarzburg-Günther (2)], 1927;

- ▶ www.heritage.canadiana.ca, Tadeusz Romer fonds: diplomatic activities, sygn. C-10449, Rome (3 files), Memoranda, official correspondence, printed material, 1929–1935, skan 419–535;
- ▶ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 38, nr 6, s. 106; 1924, nr 12, s. 202; 1925, nr 12, s. 186; 1926, nr 3, s. 35, 36, nr 11, s. 147, nr 12, s. 168; 1927, nr 1, s. 7, nr 12, s. 170; 1928, nr 4, s. 77, nr 9, s. 171; 1929, nr 6, s. 129, nr 8, s. 164, nr 12, s. 252; 1930, nr 8, s. 213; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 20, nr 21, s. 177; 1933, nr 5, s. 72, nr 6, s. 48, nr 14, s. 144; 1935, nr 2, s. 40; 1938, nr 4, s. 69, 70;
- ▶ MP: nr 186, 20.08.1919, s. 3 (przyjęcie posła polskiego w Stolicy Apostolskiej);
- ▶ RSZ: 1932, s. 46, 197; 1933, s. 72, 194, 219; 1934, s. 74, 87, 189, 218; 1935, s. 130, 197, 213; 1936, s. 131; 1937, s. 140; 1938, s. 154; 1939, s. 162, 186, 232.

Wybrana literatura:

Bartoszewicz H., *Roman Knoll. Polityk i dyplomata*, Warszawa 2018;

Dworzyński W., *Wieniawa. Poeta – żołnierz – dyplomata*, Warszawa 1993;

Knoll Roman (1888–1946), (Red.), [w:] PSB, t. 13, 1967–1968, s. 130, 131;

Majchrowski J.M., *Ulubieniec Cezara Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Zarys biografii*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990;

Nowak-Kiełbikowa M., *Skirmunt Konstanty (1866–1949)*, [w:] PSB, t. 38, 1997–1998, s. 178–183;

Pacy J.S., *Polish ambassadors and ministers in Rome, Tokyo, and Washington, D.C., 1920–1945*, „The Polish Review”, vol. XXX, no. 4, 1985, p. 381–395;

Paszkiewicz M., *Romer Tadeusz Ludwik (1894–1978)*, [w:] PSB, t. 31, 1988–1989, s. 656–658;

Polska służba zagraniczna..., s. 68, 69;

Stefan Przeddziecki, Ambasciata di Polonia, Roma 2016;

Skirmunt K., *Moje wspomnienia 1866–1945*, wstęp i oprac. E. Orlof, A. Pasternak, Rzeszów 1998;

Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych..., s. 22;

Strzałka K., *Między przyjaźnią a wrogością. Z dziejów stosunków polsko-włoskich (1939–1945)*, Kraków 2001;

Szklarska-Lohmannowa A., *Loret Sydon Maciej (1880–1946)*, [w:] PSB, t. 17, 1972, s. 557–559;

Szklarska-Lohmannowa A., *Potocki Józef Alfred (1895–1968)*, [w:] PSB, t. 28, 1984–1985, s. 81, 82;

Szubtarska B., *Niezwykłe misje... Tadeusz Romer (1894–1978) dyplomata RP w świecie dyktatur i wojen*, Piotrków Trybunalski 2014;

Wysocki A., *Na placówce dyplomatycznej w Sztokholmie*, Toruń 2004;

Wysocki A., *Sprzed pół wieku*, Kraków 1958;

Wysocki A., *Tajemnice dyplomatycznego sejfu*, Warszawa 1974;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 173, 174 (Janikowski), s. 239–242 (Loret), s. 337–339 (Skirmunt);

Zaleski A., *Wspomnienia*, oprac. K. Kania, K. Kloc, P.M. Żukowski, tłum. E. Gołębiowska, Warszawa 2017;

Zieliński J., *Kozicki Stanisław (1876–1958)*, [w:] PSB, t. 14, 1968–1969, s. 609–612.

WOLNE MIASTO GDAŃSK⁴³⁸

Ranga: Komisariat Generalny RP

Adres: -1923: Delbruck Allee 3a (obecnie ul. M. Skłodowskiej-Curie); 1923–1938: Neugarten 27 (obecnie ul. Nowe Ogrody)

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Odwołanie
Mieczysław Jałowiecki	Przedstawiciel RP w Gdańsku		28.02.1920
Mieczysław Jałowiecki	przedstawiciel MSZ przy Komisarzu Generalnym RP w Gdańsku	28.02.1920	
Maciej Biesiadecki	komisarz generalny	8.07.1920 ⁴³⁹	20.06.1921
Leon Pluciński	komisarz generalny ⁴⁴⁰	20.06.1921	28.02.1923
Mieczysław Jałowiecki	kierownik ⁴⁴¹	1.10.1923	28.02.1924
Henryk Strasburger	komisarz generalny	28.02.1924	25.02.1932 ⁴⁴²
Kazimierz Papée	komisarz generalny	11.02.1932	15.12.1936
Marian Chodacki	komisarz generalny	16.12.1936	1.09.1939

Archiwum placówki:

- Archiwum Państwowe w Gdańsku, zesp. 259, Komisarz Generalny RP w Gdańsku, [10/259/0], 1121 j.a., 1919–1939⁴⁴³

⁴³⁸ Traktat wersalski z 28.06.1919 r. określił prawne podstawy istnienia Wolnego Miasta Gdańska. Gwarantem decyzji wersalskich była Liga Narodów reprezentowana w Gdańsku przez Wysokiego Komisarza. Politykę zagraniczną WMG realizowała Polska, której przedstawiciel dyplomatyczny, jako Komisarz Generalny RP, rezydował na miejscu. Jego zadaniem było m.in. reprezentowanie rządu polskiego wobec Senatu Gdańskiego oraz Wysokiego Komisarza Ligi Narodów. Urząd Komisarza Generalnego RP w Gdańsku był podzielony na 10 komórek organizacyjnych, z których trzy pierwsze tworzyły tzw. Ścisły Komisariat Generalny, podległy personalnie MSZ RP. Były to: Oddział I Ogólny (prawno-polityczny), Oddział II Kulturalno-Oświatowy i Oddział III Konsularno-Paszportowy.

⁴³⁹ Naczelnik Państwa podpisał nominację 22.11.1919 r.

⁴⁴⁰ Dnia 4.09.1922 r. Naczelnik Państwa mianował Daniela Kęszyckiego z-cą komisarza generalnego RP w Gdańsku z całkowitym zakresem działania komisarza generalnego.

⁴⁴¹ Dnia 6.12.1923 r. w Gdańsku zostało zawarte porozumienie polsko-gdańskie w sprawie liczby polskich pracowników dyplomatycznych w Gdańsku.

⁴⁴² Dnia 15.04.1931 r. zgłosił rządowi RP swoją dymisję; 19.04.1931 r. rząd zawiadomił go, że nie przyjmuje jego dymisji.

⁴⁴³ Akta Oddziału Konsularno-Paszportowego znajdują się w AAN, pod sygn. 4, [10/259/0/4] (124 j.a., 1920–1939).

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Mieczysława Jałowieckiego przedstawicielem MSZ przy Komisarzu Generalnym Rządu Polskiego w Gdańsku, 28.02.1920 r., skan 49;
- AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 2575, [2/322/0/4.2/2575], Zarządzenia organizacyjne Komisarza Generalnego RP w Gdańsku, 1937; ibidem, sygn. 2579, [2/322/0/4.2/2579], Biuro Komisarza Generalnego RP w Gdańsku, Projekt preliminarza budżetowego na rok 1936/37, dodatki dla urzędników, 1935;
- AAN, zesp. 456, Poselstwo RP w Pradze, sygn. 125, [2/456/0/8/125], Urzędnicy MSZ, Chodacki Marian, radca Poselstwa RP w Pradze – objęcie urzędowania w Pradze, nominacja na komisarza generalnego w Gdańsku, korespondencja, 1935–1937;
- NAC, zesp. 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/2095, [3/1/0/4/2095/1], Strasburger Henryk, komisarz generalny RP w Wolnym Mieście Gdańsku, 1925; ibidem, sygn. 4/2099, [3/1/0/4/2099/1], Strasburger Henryk, komisarz generalny RP w Wolnym Mieście Gdańsku, 1931; ibidem, sygn. 4/2102, [3/1/0/4/2102/1], Złożenie życzeń dla prezydenta RP Ignacego Mościckiego na ręce komisarza generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku Mariana Chodackiego przez delegację Senatu Gdańskiego, 1939; ibidem, sygn. 4/2107, [3/1/0/4/2107/2, 3, 5, 7, 9], Wizyta premiera Janusza Jędrzejewicza w Wolnym Mieście Gdańsku [na zdj-ach komisarz Kazimierz Papée], 1933; ibidem, sygn. 4/2119, [3/1/0/4/2119/1], Wizyta oficjalna komisarza Ligi Narodów w Wolnym Mieście Gdańsku Seana Lestera w Polsce [na zdj-ach komisarz Kazimierz Papée], 1934; ibidem, sygn. 4/2122, [3/1/0/4/2122/1-2], Wizyta Wysokiego Komisarza Ligi Narodów w Wolnym Mieście Gdańsku Helmera Rostinga w Polsce [na zdj-ach komisarz Kazimierz Papée], 1932; ibidem, sygn. 4/2135, [3/1/0/4/2135/1], Genewa, Delegaci RP przy Lidze Narodów w siedzibie delegacji [na zdj. komisarz Henryk Strasburger], b.d.;
- RSZ: 1932, s. 256; 1933, s. 199.

Wybrana literatura:

Jałowiecki M., *Na skraju imperium i inne wspomnienia*, Warszawa 2015, zwłaszcza s. 537–548;

Landau Z., *Pluciński Leon Bolesław (1875–1935)*, [w:] PSB, t. 26, 1981, s. 749–751;

Michaliński Z., *Mieczysław Jałowiecki – delegat Rządu Polskiego w Gdańsku w latach 1919–1920. Forma i sposób działalności konspiracyjnej Delegacji Rządu Polskiego w Gdańsku na tle nowego układu sił w Europie*, „Studia Gdańskie. Wizje i Rzeczywistość” 2008, t. V, s. 9–23;

Mikos S., *Działalność Komisariatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Wolnym Mieście Gdańsku 1920–1939*, Warszawa 1971;

Pustuła Z., *Strasburger Henryk Leon (1887–1951)*, [w:] PSB, t. 44, 2006–2007, s. 187–191;

Urzędnicy służby zagranicznej..., t. I, s. 69, 70 (Biesiadecki), s. 90–92 (Chodacki), s. 304–306 (Pluciński).

ZSRR

Rosyjska Federacyjna Socjalistyczna Republika Radziecka (Rad) 1918–1922

Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Rad) 1922–1945-

Ranga: Poselstwo RP w Moskwie: 1920–10.04.1931⁴⁴⁴; Ambasada RP w Moskwie: 10.04.1931–17.09.1939, 1.09.1941–26.04.1943

Adres: Moskwa: 1923–1934: Powarskaja 21; 1934: Worowskiego 21; 1934–17.09.1939: Spirydonowska 30; 1.09.–10.1941: Spirydonowska 30; Kujbyszew: 23.10.1941–26.04.1943: Czapaiewskaja 165

Kierownik urzędu:

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Tytus Filipowicz	<i>chargé d'affaires</i>	1.07.1921	30.07.1921		9.11.1921
Zygmunt Stefański	<i>chargé d'affaires</i>	9.11.1921	21.11.1921		23.10.1922
Tomasz Morawski	<i>chargé d'affaires</i>	11.12.1921			1.10.1922
Roman Knoll	<i>chargé d'affaires</i>	23.10.1922 ⁴⁴⁵	21.10.1922 ⁴⁴⁶	13.11.1922 ⁴⁴⁷	31.12.1923
Ludwik Darowski	poseł	1.02.1924	31.01.1924	8.03.1924	27.06.1924 ⁴⁴⁸
Kazimierz Wyszyński	<i>chargé d'affaires</i>	27.06.1924	4.01.1924	27.06.1924	31.12.1924
Stanisław Kętrzyński	poseł	1.01.1925	29.12.1924	23.01.1925	30.11.1926 ⁴⁴⁹

⁴⁴⁴ Przed pierwszym *chargé d'affaires* RP w Moskwie działali: Aleksander Lednicki, przedstawiciel Polski w Rosji 1918–18.04.1919 r., choć już w październiku 1918 r. został wezwany przez Radę Regencyjną na konsultacje do Warszawy; Aleksander Więckowski, delegat rządu RP: nominacja 3.03.1919 r., wręczenie listów 21.03.1919 r., data wyjazdu z Moskwy 27.04.1919 r.

⁴⁴⁵ Według innych źródeł działał już w Moskwie 14.09.1921 r. – Chronologia stosunków międzynarodowych Polski 1918–1921, zestawiał J. Jurkiewicz, Warszawa 1955, mps, s. 223.

⁴⁴⁶ Data projektu listów uwierzytelniających dla Romana Knolla w charakterze upoważnionego Przedstawiciela Rządu RP przy Rządzie Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Rad w Moskwie.

⁴⁴⁷ Data opuszczenia ZSRR przez Romana Knolla z powodu nieprzyjęcia od niego przez ludowego komisarza spraw zagranicznych Georgija Cziczierina listów uwierzytelniających.

⁴⁴⁸ Dzień 29.12.1924 r. – data wystawienia listów odwołujących.

⁴⁴⁹ Data wystawienia listów odwołujących. Akt odwołujący z dniem 10.12.1926 r.

Imię, nazwisko	Ranga	Nominacja	Listy uwierzytelniające		Odwołanie
			Wystawienie	Wręczenie	
Stanisław Patek	poseł	10.12.1926	30.11.1926	18.01.1927	11.12.1932 ⁴⁵⁰
Juliusz Łukasiewicz	poseł	1.01.1933	20.12.1932	1.02.1933	12.04.1934
Juliusz Łukasiewicz	ambasador	12.04.1934	24.02.1934	13.04.1934	20.06.1936 ⁴⁵¹
Wacław Grzybowski	ambasador	28.06.1936	1.07.1936	4.07.1936	17.09.1939 ⁴⁵²
Józef Retinger	<i>chargé d'affaires</i>			13.08.1941	9.09.1941 ⁴⁵³
Stanisław Kot	ambasador	29.08.1941	30.08.1941	9.09.1941	13.07.1942 ⁴⁵⁴
Henryk Sokolnicki	<i>chargé d'affaires</i>	13.07.1942			5.11.1942
Tadeusz Romer	ambasador	15.09.1942	15.09.1942	12.10.1942	25.04.1943 ⁴⁵⁵

Archiwum placówki:

- AAN, zesp. 509, Przedstawicielstwo Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego w Rosji, [2/509/0], 155 j.a., [1916], 1918, [1919]
- AAN, zesp. 510, Ambasada RP w Moskwie, [2/510/0], 209 j.a., 1919–1939
- AAN, zesp. 564, Ambasada RP w Kujbyszewie, [2/564/0], 12 j.a., 1941–1943
- IPMS, zesp. A.7, Akta Ambasady RP w ZSRR (Moskwa i Kujbyszew), 1941–1943
- IH, zesp. 35, Ambasada Polski w Związku Radzieckim, [800/35/0], 1928–1940, 1941–1944, sygn. 1–58

Archiwalia i publikacje urzędowe:

- AAN, zesp. 3, Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa, sygn. 12, [2/3/0/2.1/12], Wniosek o mianowanie Tytusa Filipowicza posłem nadzwyczajnym i min. pełnomocnym II klasy z pozostawieniem na stanowisku *chargé d'affaires* Rządu RP przy Rządzie Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Rad, 5.07.1921 r., skan 25–27; ibidem, Wniosek o mianowanie Romana Knolla posłem z powierzeniem stanowiska *chargé d'affaires* przy rządzie RFSRR z jednoczesnym odwołaniem Zygmunta Stefańskiego, 23.10.1922 r., skan 49–53; ibidem, sygn. 72, [2/3/0/8.3/72], Wniosek o mianowanie Tytusa Filipowicza szefem Misji Specjalnej RP na Kaukazie Południowym, 31.10.1919 r.,

⁴⁵⁰ Data wystawienia listów odwołujących. Akt odwołujący ze stanowiska z dniem 1.01.1933 r. podpisany 17.12.1932 r.

⁴⁵¹ Data odwołania. Data wystawienia listów odwołujących – 13.06.1936 r. Opuścił placówkę 24.06.1936 r.

⁴⁵² Przerwanie stosunków dyplomatycznych w efekcie agresji ZSRR na Polskę w dniu 17.09.1939 r.

⁴⁵³ Ostatni telegram szyfrowy z Moskwy wysłał 10.09.1942 r. Dnia 12.09.1941 r. wyjechał do Archangielska, by przedostać się dalej do Londynu, gdzie dotarł przed 23.09.1941 r.

⁴⁵⁴ Data wyjazdu z Kujbyszewa. Rada Ministrów odwołała Stanisława Kota ze stanowiska ambasadora na posiedzeniu 22.05.1942 r.

⁴⁵⁵ Zerwanie stosunków dyplomatycznych. Odwołanie z dnia 6.05.1943 r. Po likwidacji Ambasady RP w Moskwie i opuszczeniu ZSRR przez polskich przedstawicieli dyplomatycznych, opieka nad obywatelami polskimi na terytorium ZSRR została przekazana Ambasadzie Australii w Moskwie.

skan 40–41; ibidem, Wniosek o mianowanie Tytusa Filipowicza *chargé d'affaires* RP przy rządzie RFSRR z siedzibą w Moskwie, 1.07.1921 r., skan 42–43; ibidem, Odwołanie Aleksandra Lednickiego ze stanowiska Przedstawiciela Rzeczypospolitej w Rosji, 18.04.1919 r., skan 60; ibidem, Wniosek o nominację Zygmunta Stefańskiego na *chargé d'affaires* RP przy rządzie RFSRR z jednoczesnym odwołaniem z tego stanowiska Tytusa Filipowicza, 9.11.1921 r., skan 183–184;

- ▶ AAN, zesp. 8, Prezydium Rady Ministrów, część VIII, Karty kwalifikacyjne pracowników urzędów centralnych, 1918–1939, teczka 242: MSZ, litera F, s. 8–9 (Filipowicz); ibidem, teczka 249: MSZ, litera Ł, s. 24–25 (Łukasiewicz); ibidem, teczka 253: MSZ, litera P, s. 8–9 (Patek);
- ▶ AAN, zesp. 322, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 186, [2/322/0/1/186], Projekty podniesienia poselstw polskich w Moskwie, Bukareszcie, Belgradzie i Brukseli do rangi ambasad, Raporty, korespondencja, 1927–1938; ibidem, sygn. 506, [2/322/0/2/506], Francja, *Lettres de créance* [...], Kopia aktu nominacji Juliusza Łukasiewicza na ambasadora RP we Francji z dniem 20 czerwca 1936 r. z równoczesnym odwołaniem z dotychczasowego stanowiska ambasadora RP przy prezesie Centralnego Komitetu Wykonawczego Związku Socjalistycznych Republik Rad, 13.06.1936 r., s. 10; ibidem, sygn. 790, [2/322/0/2/790], Stany Zjednoczone Ameryki, *Lettres de rappel*, audjencje przedstawicieli Polski i USA, Korespondencja, noty; ibidem, Kopia aktu nominacji Stanisława Patka na ambasadora RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki z jednoczesnym odwołaniem ze stanowiska posła RP w ZSRR, 17.12.1932 r., s. 222; ibidem, sygn. 944, [2/322/0/2/944], ZSRR, Czechosłowacja, *Lettres de créance*, mowy, *agrément* dyplomatów polskich i radzieckich, oraz nawiązanie stosunków dyplomatycznych ZSRR z Czechosłowacją, Korespondencja, noty, informacje; ibidem, Projekt listów uwierzytelniających dla Romana Knolla w charakterze pełnomocznionego Przedstawiciela Rządu RP przy Rządzie RFSRR w Moskwie, 21.10.1922 r., s. 5–7; ibidem, Projekt listów akredytujących Tytusa Filipowicza w charakterze pełnomocznionego Przedstawiciela Rządu RP przy Rządzie RFSRR w Moskwie, 22.07.1922 r., s. 11; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Tytusa Filipowicza, 30.07.1921 r., s. 15; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Zygmunta Stefańskiego w charakterze pełnomocznionego Przedstawiciela Rządu RP przy Rządzie RFSRR w Moskwie, 21.11.1921 r., s. 21; ibidem, Projekt listów wprowadzających zaadresowanych do Georgija Cziczierina, ludowego komisarza spraw zagranicznych w Moskwie, dla Kazimierza Wyszyńskiego w charakterze *chargé d'affaires* RP przy rządzie ZSRR podpisanych przez kierownika MSZ RP Karola Bertoniego, 4.01.1924 r., s. 38 (tekst polski), s. 40 (tekst francuski); ibidem, Projekt listów uwierzytelniających dla Ludwika Darowskiego na stanowisko posła RP przy ZSRR, 31.01.1924 r., s. 46 (tłumaczenie na język francuski), s. 47 (odpis w języku polskim); ibidem, Uwierzytelniony odpis noty Ludowego Komisariatu Spraw Zagranicznych w Moskwie do posła Ludwika Darowskiego wyznaczającej termin 8.03.1924 r. na dzień złożenia listów uwierzytelniających, 6.03.1924 r., s. 51 (tekst rosyjski); ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Kętrzyńskiego w charakterze posła RP przy rządzie ZSRR, 29.12.1924 r., s. 64 (tekst polski), s. 65 (tłumaczenie na język francuski); ibidem, Kopia listów uwierzytelniających posła RP w Moskwie Stanisława Patka, 30.11.1926 r., s. 76 (tłumaczenie na język francuski), s. 77 (tekst polski); ibidem, Pismo Poselstwa RP w Moskwie do MSZ w sprawie

złożenia listów uwierzytelniających w dniu 18.01.1927 r. przez posła Stanisława Patka, 18.01.1927 r., s. 78; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami odwołującymi posła Stanisława Kętrzyńskiego z Moskwy i listami uwierzytelniającymi posła Stanisława Patka przy rządzie ZSRR podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 30.11.1926 r., 30.11.1926 r., s. 83; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających posła RP w Moskwie Juliusza Łukasiewicza, 20.12.1932 r., s. 110 (tłumaczenie na język francuski), s. 111 (tekst w języku polskim); ibidem, Pismo Poselstwa RP w Moskwie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających w dniu 2.02.1933 r. przez posła Juliusza Łukasiewicza, 7.02.1933 r., s. 112; ibidem, Pismo Ambasady RP w Moskwie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających w dniu 13.04.1934 r. przez ambasadora Juliusza Łukasiewicza, 17.04.1934 r., s. 120; ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami uwierzytelniającymi ambasadora Juliusza Łukasiewicza, podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 24.02.1934 r., 26.02.1934 r., s. 126; ibidem, Pismo Ambasady RP w Moskwie w sprawie złożenia listów uwierzytelniających w dniu 4.07.1936 r. przez ambasadora Wacława Grzybowskiego, 8.07.1936 r., s. 136–138; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających ambasadora Wacława Grzybowskiego, 28.06.1936 r., s. 143–144 (tłumaczenie na język francuski); ibidem, Pismo przewodnie Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP do MSZ wraz z listami uwierzytelniającymi Wacława Grzybowskiego w charakterze ambasadora RP przy rządzie ZSRR podpisanymi przez prezydenta RP w dniu 28.06.1936 r., 30.06.1936 r., s. 147; ibidem, Odpis dekretu prezydenta RP mianującego z dniem 1.07.1936 r. Wacława Grzybowskiego ambasadorem RP przy prezie Centralnego Komitetu Wykonawczego ZSRR, 28.06.1936 r., s. 148; ibidem, sygn. 945, [2/322/0/2/945], ZSRR, *Lettres de rappel* przedstawicieli Polski i ZSRR, Korespondencja, noty, wycinek prasowy, 1921–1935; ibidem, Pismo Ambasady RP w Moskwie w sprawie wyjazdu ambasadora Juliusza Łukasiewicza, 30.06.1936 r., s. 1–3; ibidem, Odpis listów odwołujących ambasadora Juliusza Łukasiewicza z Moskwy, 13.06.1936 r., s. 4–5 (tłumaczenie na język francuski); ibidem, Odpis listów odwołujących posła Stanisława Patka z Moskwy, 11.12.1932 r., s. 14, 18 (tekst w języku polskim), s. 15–17 (tłumaczenie na język francuski); ibidem, Odpis listów odwołujących posła Stanisława Kętrzyńskiego z Moskwy, 30.11.1926 r., s. 23–24 (tłumaczenie na język francuski); ibidem, Odpis listów odwołujących posła Ludwika Darowskiego z Moskwy, 29.12.1924 r., s. 29 (tłumaczenie na język francuski), s. 30 (tekst w języku polskim); ibidem, sygn. 1472c, [2/322/0/3/1472c], Ambasada RP w Moskwie i konsulaty RP w ZSRR – sprawy organizacyjne, wizowe i personalne, Raporty, korespondencja, notatki, szkice, 1934–1939; ibidem, sygn. 5714, [2/322/0/4.4/5714], Dania, Opieka Poselstwa Duńskiego nad Polakami w Rosji Radzieckiej – starania polskie, Korespondencja, 1919; ibidem, sygn. 6733, [2/322/0/4.4/6733], ZSRR, Położenie przedstawicielstw polskich i Polaków w Rosji Radzieckiej, Przejęcie pod opiekę rządu duńskiego obywateli polskich, Korespondencja, raporty, 1918–1919, skany 1–29; ibidem, sygn. 6750, [2/322/0/4.4/6750], ZSRR, Aresztowanie woźnego Poselstwa RP w Moskwie, odwołanie *attaché* wojskowego płk. Jana Kowalewskiego z Moskwy, Raporty, korespondencja, 1933, skany 1–212; ibidem, sygn. 6755, [2/322/0/4.4/6755], Sprawa woźnego Ambasady RP w Moskwie, Protokoły, korespondencja, 1937, skany 1–58; ibidem, sygn. 6755b, [2/322/0/4.4/6755b], Szykany władz ZSRR wobec polskich placówek dyplomatycznych, odwetowa akcja polska wobec placówek radzieckich w Polsce, Raporty, noty, korespondencja, 1938;

ibidem, sygn. 6819, [2/322/0/4.4/6819], Organizacja polskich urzędów dyplomatycznych i konsularnych w ZSRR i radzieckich w Polsce, Raporty, korespondencja, 1936; ibidem, sygn. 6824, [2/322/0/4.4/6824], Skład placówek polskich w ZSRR i radzieckich w Polsce, Zatrudnienie obywateli radzieckich w placówkach polskich, Korespondencja, wykazy imienne, 1928; ibidem, sygn. 6827, [2/322/0/4.4/6827], Legitymacje, podróże dyplomatów i urzędników polskich i radzieckich, Korespondencja, 1936; ibidem, 6830, [2/322/0/4.4/6830], Wypadki samochodów należących do polskich placówek w ZSRR, Pisma, 1937; ibidem, sygn. 6832, [2/322/0/4.4/6832], Poselstwo RP w Moskwie – łączność dalekopisowa, Korespondencja, 1921; ibidem, sygn. 6837, [2/322/0/4.4/6837], Przesyłki kurierskie dla Poselstw RP w Charkowie i Moskwie, Korespondencja, 1922, 1923; ibidem, sygn. 12721f, [2/322/0/17/12721f], LOPP, Składki członkowskie pracowników Ambasady RP w Moskwie, 1933–1938⁴⁵⁶;

- ▷ AAN, zesp. 592, Poselstwo RP w Teheranie, sygn. 92, [2/592/0/7/92], Ambasada RP w Kujbyszewie – likwidacja, Zahamowanie wydawania paszportów Polakom, przejęcie opieki przez Poselstwo Australii w Moskwie, Noty, sprawozdania finansowe Ambasady, notatki z nasłuchu audycji radiowych, korespondencja, 1943–1943; ibidem, sygn. 94, [2/592/0/7/94], Ambasada RP w Kujbyszewie – organizacja, personel, budżet, rachunki, Sprawozdania Biura Cenzury, finansowanie, starania o fundusze CBEOP [?] na Wschodzie, ewakuacja rodzin urzędników Ambasady, Przerwanie opieki nad Polakami w ZSRR przez Poselstwo Australii w Moskwie, Raporty, 1944–1945; ibidem, sygn. 95, [2/592/0/7/95], Ambasada RP w Kujbyszewie – organizacja, personel, budżet, rachunki, Rejestr rozliczeń mężów zaufania ambasady po cenzurze Biura Cenzury, Zestawienia przecenzonego sprawozdań rachunkowych delegatur, Protokoły, memoriały, wyjaśnienia, zestawienia zadłużeń, dowody, 1943–1945;
- ▷ IPMS, zesp. PRM, Prezydium Rady Ministrów, sygn. 42/6, Ważniejsze depesze MSZ i Ambasady, [w ZSRR], 1941; ibidem, sygn. 42/10, Finanse i sprawy wewnętrzne Ambasady, [w ZSRR], 1941;
- ▷ IPMS, zesp. PRM.K, Prezydium Rady Ministrów, Kancelaria, sygn. 23, ZSRR, Sprawozdania delegatów, listy i raporty, Ambasada RP w Kujbyszewie, 1941–1942;
- ▷ IPMS, zesp. A.11, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 49/Sow, 11, Depesze sztywne Ambasady RP w ZSRR, 1942–1943; ibidem, sygn. 49/Sow, 12, Sprawozdania administracyjne z działalności Ambasady RP w ZSRR, 7.08.1941–6.05.1943 r.; ibidem, sygn. 474/1/S, s. 100–101 (Sokolnicki – karta ewidencyjna);
- ▷ IPMS, zesp. A.11.E, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 221, Budżet Ambasady RP w Kujbyszewie, 1945; ibidem, sygn. 223, NIK – Kontrola finansowa Ambasady RP w Kujbyszewie, 1944; ibidem, sygn. 451, Sprawy wewnętrzne Ambasady RP – Moskwa, 1945; ibidem, sygn. 547, Kopia listów uwierzytelniających Tadeusza Romera, 15.09.1942 r., b.p.; ibidem, Kopia listów uwierzytelniających Stanisława Kota, 30.08.1941 r., b.p.; ibidem, sygn. 1009, Ambasada RP Moskwa – sprawy personalne, 1943–1945; ibidem, sygn. 1502, Korespondencja półoficjalna wicemin. Jana Szembeka z placówkami – Sowiety (17 dokumentów), 1937–1939;

⁴⁵⁶ Zobacz też inne materiały w zesp. MSZ w „Szukaj w archiwach”: od 2/322/0/4.4/6625 do 2/322/0/4.4/6861.

- IPMS, zesp. A.12, Ambasada RP w Londynie, sygn. 52.11e, Korespondencja ambasadora Edwarda Raczyńskiego z przedstawicielami placówek: Kujbyszew, 1942–1943; ibidem, sygn. 53.36a, Depesze szyfrowe: Moskwa – Kujbyszew, 1941–1942; ibidem, sygn. 53.38n, Depesze szyfrowe: Kujbyszew – Moskwa, 1943;
- IPMS, kolekcja 180, Henryk Sokolnicki, Wspomnienia, 1905–1951;
- NAC, zespół 1, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum ilustracji, sygn. 4/20002, [3/1/0/4/2002/1-2], Spotkanie Stanisława Kętrzyńskiego [zdj. jako posła w ZSRR] z Georgijem Cziczerinem w Moskwie, 1925; ibidem, sygn. 4/2004, [3/1/0/4/2004/1], Wyjazd do Moskwy posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w ZSRR Juliusza Łukasiewicza, b.d.; ibidem, sygn. 4/2005, [3/1/0/4/2005/1], Patek Stanisław [zdj. jako poseł w ZSRR], b.d.; ibidem, sygn. 4/2006, [3/1/0/4/2006/1], Patek Stanisław [zdj. jako poseł w ZSRR], 1932; ibidem, sygn. 4/2006a, [3/1/0/4/2006a/1], Patek Stanisław [zdj. jako poseł w ZSRR], b.d.; ibidem, sygn. 4/2007, [3/1/0/4/2007/1], Moskwa, Złożenie listów uwierzytelniających przewodniczącemu Centralnego Komitetu Wykonawczego ZSRR Michaiłowi Kalininowi przez posła i min. pełnomocnego RP Stanisława Patka, 1926; ibidem, sygn. 4/2010, [3/1/0/4/2010/1], Wyjazd posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w ZSRR Stanisława Patka do Moskwy, 1929; ibidem, sygn. 4/2011, [3/1/0/4/2011/1], Przyjazd posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w ZSRR Stanisława Patka do Warszawy, 1931; ibidem, sygn. 4/2012, [3/1/0/4/2012/1], Przyjazd posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w ZSRR Stanisława Patka do Warszawy, 1931; ibidem, sygn. 4/2013, [3/1/0/4/2013/1], Wyjazd posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w ZSRR Stanisława Patka z Warszawy, 1932; ibidem, sygn. 4/2014, [3/1/0/4/2014/1], Powitanie na Dworcu Głównym w Warszawie przybyłego z Moskwy posła Stanisława Patka, 1932; ibidem, sygn. 4/2015, [3/1/0/4/2015/1-2], Wyjazd posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w ZSRR Stanisława Patka do Moskwy, 1932; ibidem, sygn. 4/2017, [3/1/0/4/2017/1], Patek Stanisław, poseł i min. pełnomocny RP w ZSRR, b.d.; ibidem, sygn. 4/2018, [3/1/0/4/2018/1], Powrót posła nadzwyczajnego i min. pełnomocnego RP w ZSRR Stanisława Patka do Warszawy po złożeniu listów odwołujących, 1932; ibidem, sygn. 4/2034, [3/1/0/4/2034/1], Zjazd konsulów w Moskwie [na zdj. Stanisław Patek jako poseł/ambasador], b.d.; ibidem, sygn. 4/2038, [3/1/0/4/2038/1-2], Moskwa, oficjalna wizyta min. spraw zagranicznych Józefa Becka w ZSRR [na zdj. poseł RP w ZSRR Juliusz Łukasiewicz], 1934; ibidem, sygn. 4/2039, [3/1/0/4/2039/1], Warszawa, powrót min. spraw zagranicznych Józefa Becka z ZSRR [na zdj. Poseł RP w ZSRR Juliusz Łukasiewicz], 1934; ibidem, sygn. 4/2073, [3/1/0/4/2073/1], Wizyta ludowego komisarza spraw zagranicznych ZSRR Maksima Litwinowa w Warszawie [na zdj. ambasador w ZSRR Stanisław Patek], 1929; ibidem, sygn. 18/50, [3/18/0/-/50/1-19], Prof. Stanisław Kot z rodziną [zdj. jako ambasador w ZSRR], 1941; ibidem, sygn. 18/192, [3/18/0/-/192/1-4], Pożegnanie Stanisława Kota, ambasadora RP w ZSRR, przed wyjazdem na placówkę, 1941; ibidem, sygn. 18/193, [3/18/0/-/193/1-2], Pożegnanie Stanisława Kota, ambasadora RP w ZSRR, przed odlotem na placówkę, 1941; ibidem, sygn. 18/305, [3/18/0/-/305/1-4], Spotkanie przedstawicieli władz RP i władz ZSRR [na zdj. ambasador Stanisław Kot], b.d.; ibidem, sygn. 18/323, [3/18/0/-/323/1], Wizyta Naczelnego Wodza gen. Władysława Sikorskiego w Armii Polskiej w ZSRR [na zdj. ambasador Stanisław Kot], 1941; ibidem,

sygn. 21/41, [3/21/0/-/41/1], Spotkanie z udziałem ambasadora RP w ZSRR Stanisława Kota, b.d.;

- ▷ www.heritage.canadiana.ca, Tadeusz Romer fonds: diplomatic activities, sygn. C-10451, USSR – General, Minutes of meetings with senior Soviet political figures, messages between Ambassador Romer and the Polish Government-in-Exile (London), 1939–1952, skany 1265–1288; ibidem, sygn. C-10452, USSR – General, Minutes of meetings with senior Soviet political figures, messages between Ambassador Romer and the Polish Government-in-Exile (London), 1939–1952, skany 1–405;
- ▷ Dz. Urz. MSZ: 1923, nr 3, s. 36, 37, nr 6, s. 104; 1924, nr 1, s. 8, nr 3, s. 35, nr 5, s. 63, nr 8, s. 134, nr 12, s. 186, 202; 1925, nr 1, s. 5, nr 12, s. 186; 1926, nr 12, s. 168; 1927, nr 1, s. 7, nr 12, s. 171; 1929, nr 12, s. 252; 1930, nr 8, s. 213; 1932, nr 2, dodatek – Sieć urzędów służby zagranicznej RP, s. 21; 1933, nr 3, s. 21; 1934, nr 5, s. 62, 63, nr 9, s. 121; 1936, nr 7, s. 171;
- ▷ RSZ: 1932, s. 42, 252; 1933, s. 196, 220; 1934, s. 191, 219; 1935, s. 134, 179; 1936, s. 135, 178, 187; 1937, s. 144, 172, 189; 1938, s. 158, 203; 1939, s. 167, 214.

Wybrana literatura:

Bartoszewicz H., *Roman Knoll. Polityk i dyplomata*, Warszawa 2018;

Batowski H., *Łukasiewicz Juliusz (1892–1951)*, [w:] PSB, t. 18, 1973, s. 527–529;

Filipiak M., *Archiwalia Ambasady RP w Moskwie–Kujbyszewie (1941–1943) i Ministerstwa Informacji i Dokumentacji (1939–1945) w zbiorach Instytutu Hoovera Uniwersytetu Stanforda*, NDAP, Warszawa 2002;

Gieysztor A., *Kętrzyński Stanisław (1876–1950)*, [w:] PSB, t. 12, 1966–1967, s. 374–376;

Gmurczyk-Wrońska M., *Stanisław Patek w dyplomacji i polityce (1914–1939)*, Warszawa 2013;

Habielski R., *Tadeusz Romer*, [w:] *Ministerstwo Spraw Zagranicznych II Rzeczypospolitej. Organizacja, polityka, ministrowie*, red. P. Długołęcki, K. Szczepanik, Warszawa 2014, s. 343–353;

Knoll Roman (1888–1946), (Red.), [w:] PSB, t. 13, 1967–1968, s. 130, 131;

Kornat M., *Posłowie i ambasadorzy polscy w Związku Sowieckim (1921–1939 i 1941–1943)*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny” 2004, nr 5 (21), s. 145–157;

Kornat M., *Stanisław Patek i początki jego misji w Moskwie w r. 1927 (w świetle nowych dokumentów)*, „Zeszyty Historyczne” 2007, z. 160, s. 131–170;

Kornat M., *Wacław Grzybowski. Ambasador w Moskwie (1936–1939). Biografia polityczna*, Warszawa 2016;

Kot S., *Listy z Rosji do gen. Sikorskiego*, Londyn 1955;

Kruszyński M., *Ambasada RP w Moskwie 1921–1939*, Warszawa 2010;

Landau Z., *Patek Stanisław Jan (1866–1944)*, [w:] PSB, t. 25, 1980, s. 321–324;

Łuczak A., *Stanisław Kot w czasie II wojny światowej*, [w:] *Stanisław Kot – uczonej i polityk. Pokłosie sesji naukowej*, Kraków 2001, s. 61–70;

- Pacy J.S., *Polish ambassadors and ministers in Berlin, Moscow, and Paris, 1920–1945*, „The Polish Review”, vol. XXX, no. 3, 1985, p. 239–253;
- Paszkiewicz M., *Romer Tadeusz Ludwik (1894–1978)*, [w:] PSB, t. 31, 1988–1989, s. 656–658;
- Patek S., *Raporty i korespondencja z Moskwy (1927–1932)*, wstęp i oprac. M. Gmurczyk-Wrońska, Warszawa 2010;
- Polska służba zagraniczna...*, s. 74;
- Romer T., *Moja misja jako ambasadora RP w Związku Sowieckim*, „Zeszyty Historyczne” 1974, z 30, s. 138–166;
- Rutkowski T.P., *Stanisław Kot 1885–1975. Biografia polityczna*, Warszawa 2000;
- Spis urzędów dyplomatycznych i konsularnych...*, s. 23;
- Szubtarska B., *Ambasada polska w ZSRR w latach 1941–1943*, Warszawa 2005;
- Szubtarska B., *Niezwykłe misje...Tadeusz Romer (1894–1978). Dyplomata RP w świecie dyktatur i wojen*, Piotrków Trybunalski 2014, s. 163–198;
- Toporowicz W., *Lednicki Aleksander (1866–1934)*, PSB, t. 16, 1971, s. 610–613;
- Urzędnicy służby zagranicznej...*, t. I, s. 119–122 (Filipowicz), s. 199–201 (Kętrzyński), s. 250–253 (Łukasiewicz), s. 277, 278 (Morawski), s. 297–300 (Patek), s. 386–388 (Wyszzyński);
- Wapiński R., *Retinger Józef Hieronim (1888–1960)*, [w:] PSB, t. 31, 1988–1989, s. 576–578;
- Zięba A.A., *Sokolnicki Henryk Józef (1891–1981)*, [w:] PSB, t. 40, 2000–2001, s. 70–72.

Lista placówek dyplomatycznych

Afganistan	Kuba
Argentyna	Liban
Austria	Liga Narodów (Genewa)
Belgia	Litwa
Boliwia	Luksemburg
Brazylia	Łotwa
Bułgaria	Meksyk
Chile	Niemcy
Chiny	Nikaragua
Czechosłowacja	Norwegia
Dania	Panama
Dominikana	Paragwaj
Egipt	Peru
Ekwador	Portugalia
Estonia	Rumunia
Etiopia (Abisynia)	Salwador
Finlandia	Słowacja
Francja	Stany Zjednoczone Ameryki
Grecja	Stolica Apostolska
Gwatemala	Szwajcaria
Haiti	Szwecja
Hiszpania	Turcja
Holandia (Niderlandy)	Ukraina
Honduras	Urugwaj
Irak	Wenezuela
Iran (Persja)	Węgry
Japonia	Wielka Brytania
Jugosławia	Włochy
Kanada	Wolne Miasto Gdańsk
Kolumbia	ZSRR
Kostaryka	

Indeks osobowy

- Aksamistowski Andrzej* 34, 58
Albert I król Belgii 36, 38
Alcalá-Zamora Niceto 95
Aleksander I Karadziordziewić król Jugosławii 83, 113, 115
Alfons XIII król Hiszpanii 93, 95
Andrycz Czesław 12, 84, 87
Arciszewski Mirosław 29, 31, 32, 40, 41, 135–138, 156–158, 165–168, 196, 199
Askenazy Szymon 129, 131
Astrid księżniczka szwedzka 36, 37
Atatürk Kemal Mustafa 193
- Babiński Wacław* 97–100, 113–119
Bachmetew Jerzy (George Petrovich Bakhmeteff) 172
Bader Karol 27, 33, 34, 55, 57, 105, 107, 190–193
Balcerak Wiesław 6, 47, 211
Baliński Józef 11
Baliński Stanisław 55
Balutis Bronius 208
Baranowski Władysław 46, 47, 190, 191, 194
Barthel de Weydenthall Jerzy 51, 52, 54
Bartoszewicz Henryk 148, 194, 215, 225
Barzycka Agata 54
Batowski Henryk 12, 34, 82, 135, 138, 148, 225
Baudouin de Courtenay Świętosław 142
Beck Józef 61, 63, 81, 88, 90, 101, 121, 123, 137, 146, 150, 155, 167, 170, 200, 211, 224
Beczkowicz Zygmunt 135, 136, 137, 138
Benesz Edward 56
Bertoni Karol 203, 221
Białobrzeski Wiktor 10
Bielski Tomasz Saryusz 73
- Biesiadecki Maciej* 217, 218
Biliński Wojciech 7, 45, 82, 96, 131, 182
Błażyński Zbigniew 13
Bobkowski Aleksander 178
Bondy Władysław de 10
Borys król Bułgarii 47
Bouffał (Boufał, Bouffał) Bronisław 11, 12, 135, 136
Bourdelle Antoine 82
Brum Baltasar 198
Bułhak Henryk 82
Byszewski Jan Lech 139
- Carmona António Óscar de Fragoso* 163
Car Stanisław 79
Ceranka Paweł 5, 13
Chałupczyński Mieczysław 29, 31, 32, 40, 41, 48, 50, 67, 68, 120–122, 142, 156, 158, 171, 196, 199–201
Charwat Franciszek 69–75, 131, 132, 135–138, 195
Chełmicki Bohdan 59
Chłapowski Alfred 76, 77, 79, 80, 81, 82
Chodacki Marian 55, 58, 217, 218
Chudek Józef 6
Chwalba Andrzej 178
Ciechanowski Jan 38, 99, 124–127, 167, 172–174, 176–178, 205
Cisek Janusz 6
Cisowska-Hydzik Dorota 8
Cyganiewicz Władysław 32
Czekanowski Jan 100
Czerwiński Paweł 84, 86, 87, 10–104, 114, 116
Cziczzerin Georgij 219, 221, 224
- Danilewicz-Czeczott Zygmunt* 11
Darowski Ludwik 219, 221, 222
Dąbrowski Wiesław 77, 82

- Denikin Anton 10
- Dębicki Kazimierz Roman, zob. Dębicki Roman
- Dębicki Roman 62–64, 89–91, 113, 115–117, 124–127
- Dimitrijević Bojan* 117
- Długołęcki Piotr 225
- Dłuski Kazimierz 96, 97
- Dobrijanov Teodor* 47
- Dobrzyńska-Cantwell Krystyna* 71
- Dobrzyński Wacław Tadeusz 69, 70
- Domański Agnès* 112
- Dostal Wacław 29, 67, 156, 158, 196
- Doumergue Gaston 81
- Doumer Paul 81
- Drab Lech* 20
- Drohojowski Jan 51, 54, 124, 126, 127
- Drozdowski Marian Marek* 131
- Drozdowski Mateusz* 9
- Drywa Danuta* 185
- Dubicki Andrzej* 168
- Dubicki Tadeusz* 20, 168
- Dubicz-Penther Karol 161–164
- Durka Jarosław* 168
- Dworzyński Witold* 63, 91, 127, 215
- Dybaś Bogusław* 35
- Dzieduszycki Aleksander 58–61, 91, 151–153
- Dzieduszycki Juliusz 64–66, 98
- Dzierżykraj-Morawski Kajetan Józef 55, 57, 76, 78, 79, 129, 130
- Dzierżykraj-Morawski Witold 165
- Ebert Friedrich 143
- Edward VIII król Wielkiej Brytanii 16, 206, 207
- Eitner Danuta* 6
- Feldman Wilhelm 143
- Ferdynand I król Rumunii 166
- Fiedler Stefan 142
- Filipiak Mirosław* 6, 225
- Filipowicz Tytus 10, 36, 37, 39, 73–75, 124, 125, 127, 133, 134, 138, 140, 142, 173–175, 177, 178, 219–221, 226
- Franco Francisco 94, 95
- Frankowski Feliks 76, 78
- Frycz Karol 11
- Fryling Jan 109, 112
- Fulgencio Batista 125
- Gafencu Grigore 168
- Gałecki Kazimierz 33, 35
- Garlicka Aleksandra* 9
- Garner John Nance 177
- Gaulle Charles de 127
- Gawroński Jan 33, 34
- Gawroński Wacław 10, 34
- Gersztanowicz Herman 99
- Getúlio Dornelles Vargas 45
- Ghazi I król Iranu 102
- Gieysztor Aleksander* 100, 225
- Glaser Stefan 36–39, 133, 134
- Glicenstein Henryk 177
- Głuski Stanisław 42
- Gmitruk Janusz* 58
- Gmurczyk-Wrońska Małgorzata* 9, 112, 127, 178, 225, 226
- Gołębiowska Elżbieta* 185, 216
- Górecki Roman 146
- Górski Feliks 13
- Grabowski Tadeusz 42–47
- Grabowski Tadeusz Stanisław* 43, 148
- Grochowalski Wojciech* 63
- Grzeloński Bogdan* 5, 39, 134, 168, 204
- Grzybowski Wacław 55, 56, 57, 220, 222
- Günther Władysław, zob. Schwarzburg-Günther Władysław
- Gutowski Stanisław 54, 56
- Gwiazdoski Tadeusz 129, 131
- Haakon VII król Norwegii 151
- Habicht Ernest 33, 35

- Habielski Rafał* 225
Halifax Edward właśc. Edward Wood
 lord Halifax 208
Haller Józef 178
Hempel Stanisław 15, 27, 28, 55, 56, 58,
 102, 103, 104, 105, 106, 108
Henderson Mary F. 172
Herman-Lukasik Anna 5
Hillowa Janina 165
Himmelstjerna Mikołaj 72
Hirohito cesarz Japonii 111
Hitler Adolf 144, 146, 147
Hlinka Andrej 57
Hlond August 81, 94, 181, 209
Hoover Herbert Clark 177
Horthy Miklós 203
Houwalt Władysław 75
Hulewicz Bogdan 177
Hulas Magdalena 13
- Ilski Konrad 11
- Jabłonowski Marek* 8
Jabłoński Władysław 214
Jackowski Tadeusz 36–39, 133, 134, 143,
 144, 148
Jałowiecki Mieczysław 217, 218
Janicka Barbara 5
Jan III Sobieski 99
Janikowski Stanisław 179, 181, 182, 211,
 214, 215, 216
Janta-Połczyński Roman 142
Jarocki Roman 39
Jarocki Tadeusz 87, 100, 119, 122, 138,
 149, 154, 169
Jarosz Adam 138, 194
Jaroszewicz Tadeusz 64, 65, 66
Jaskuła Agnieszka 20
Jażdżewski Antoni 109, 112
Jeleński Konstanty 92, 93, 161
Jerzy król Grecji 83
Jerzy VI król Wielkiej Brytanii 16, 206,
 207
- Jerzy V król Wielkiej Brytanii 16, 207,
 208
Jędrzejewicz Janusz 218
Jędrzejewicz Wacław 82, 108, 109, 112,
 148
Jodko-Narkiewicz Witold 11, 135, 136,
 138, 189, 191, 194
Jordan-Rozwadowski Konstanty 59–61,
 186–188, 196, 198
Jurjewicz Paweł 84, 85, 87, 165–168
Jurkiewicz Jarosław 6, 219
Jurystowski Mikołaj 42, 43, 45, 83, 87,
 158
Justo Augustin Perdo 32
- Kaden-Bandrowski Juliusz 146
Kalinin Michaił 224
Kamieniecki Witold 135, 136, 138
Kanelba Rajmund 208
Kania Krzysztof 87, 185, 209, 216
Karczewski Karol 11
Karol II król Rumunii 165
Karszo-Siedlewski Jan 27, 28, 55, 58,
 102–108
Kawałkowski Aleksander 77, 82
Kempf Stefania 165
Kermenic Oswald 158–160, 198
Kessler Harry 143
Kęszycki Daniel 217
Kętrzyński Stanisław 97–100, 219, 221,
 222, 224, 226
Kiepusa Jan 34
King Wunsz 51
Kisielnicki Witold 142
Kleeberg Juliusz 214
Kloc Krzysztof 61, 71, 75, 87, 185, 194,
 216
Kłopotowski Jerzy Tadeusz 135, 136, 137
Knoll Roman 142–147, 190, 191, 193,
 210, 212–215, 219–221
Koc Adam 208
Kończak Aleksandr 11
Kołodziej Edward 6, 8, 13, 19, 148, 178

- Komarnicki Tytus 76, 78, 97, 99,
128–130, 183, 184
- Konstantyn I król Grecji 83
- Korczyk Henryk 131
- Kornat Marek 47, 57, 61, 71, 112, 225
- Korsak Witold Ryszard 72
- Kościalkowski Bohdan 102, 103
- Kotiużyński Antoni 142
- Kot Stanisław 211, 220, 223–225
- Kowalewski Jan 222
- Kowalska Jadwiga 23
- Kozicki Stanisław 210
- Koziebrodzki Leopold 91
- Koźmiński Stanisław 97, 98, 100, 164
- Kraśniński Franciszek 142
- Król Małgorzata 23
- Kruszyński Marcin 5, 225
- Kryński Stefan 105
- Kula Alfons 64
- Kurnikowski Kazimierz Zdzisław
29–32, 40, 41, 48–50, 67, 68, 156–160,
196–199
- Kwapiszewski Michał 62, 113, 117,
151–153
- Lago Aleksander 11
- Landau Zbigniew 58, 112, 127, 178, 204,
218, 225
- Lasocki Zygmunt 33, 34, 55–58
- Laszuk Anna 82
- Latek Stanisław 112
- Lebrun Albert 81, 82
- Lechnicki Czesław 148
- Leczyk Marian 8
- Lednicki Aleksander 219
- Leguía Augusto B. 158
- Leitgeber Bolesław 59
- Lelewel Joachim 39
- Leopold III król Belgii 36–38
- Leopold królewicz belgijski, zob. Leopold
III król Belgii
- Lester Sean 218
- Libicki Konrad 69–72
- Linde Marian 164
- Lin Sen 53
- Lipski Józef 16, 144–148
- Litwinow Maksim 224
- Litwiński Leon 36, 133
- Loret Maciej 83, 85, 87, 210, 211, 216
- Lubaczewski Tadeusz 114
- Lubomirski Kazimierz 172–174
- Ładoś Aleksander 135, 136, 138, 177,
183–185
- Łakota-Micker Małgorzata 16
- Łazarski Otmar 202
- Łepkowski Stanisław 175, 202–204
- Łosiński Augustyn 180
- Łossowski Piotr 5, 10, 20
- Łoś Jan Stanisław 206
- Łuczak Aleksander 225
- Łukasiewicz Juliusz 33, 35, 76, 78, 80–82,
135, 136, 138, 220–222, 224, 226
- Łukaszewicz Stanisław 11
- Łukomski Stanisław Kostka 180
- Madeyski Jerzy 143–145, 147, 148
- Maginot André 79
- Majchrowski Jacek M. 63, 91, 127, 216
- Majzner Robert 20
- Malczewski Leszek 54, 55, 151, 152
- Malhomme Henryk 102–104
- Marchlewski Mieczysław 89
- Marchlewski Mieczysław 62–64, 87–91,
100–102, 114, 116, 117, 119–123,
139–142, 149, 150, 154, 155, 169,
170, 199, 200, 201
- Marin Louis Eugeniusz 80, 82
- Markowski Eugeniusz 211
- Masaryk Tomáš 57
- Matuszewski Ignacy 202, 203, 204
- Mazurkiewicz Władysław 29–32, 40–42,
44, 45, 48–50, 67, 68, 156–160,
196, 197–199
- Merdinger Zygmunt 62, 63, 64, 67,
68, 87–91, 100–102, 119–123,

- 138–142, 149, 150, 154, 155, 169,
170, 199–201
- Metaksas Joannis 86
- Michaliński Zbigniew* 218
- Michał I król Rumunii 165
- Michałowski Jan Zygmunt 59–61,
185–187, 202, 203
- Michowicz Waldemar* 5, 8
- Mickiewicz Adam 215
- Mikos Stanisław* 203, 218
- Milkuszyć Władysław 81
- Mitterówna Maria 142
- Modzelewski Jan 182–185
- Mohl Aleksander 75
- Morawski Józef, zob. Dzierżykraj-
-Morawski Kajetan Józef
- Morawski Kajetan, zob. Dzierżykraj-
-Morawski Kajetan Józef
- Morawski Kazimierz 15, 58, 82, 131
- Morawski Tomasz 219, 226
- Morawski Witold 142
- Morgulec Michał 11
- Mosser August 215
- Mościcki Ignacy 71, 84, 111, 168, 198
- Mościcki Michał 33–39, 109–112, 133,
134
- Motas Mieczysław* 6
- Mozarski Tomasz 142
- Mühlstein Anatol 36, 37, 39, 133
- Mycielski Kazimierz 202
- Nagórny Tadeusz 39
- Nahlik Stanisław E.* 138
- Nakonecznikow-Klukowski Bronisław
204
- Neuman Władysław 62, 63, 69, 71,
87–90, 100–102, 120–123, 139,
141, 142, 149–155, 169, 170, 200,
201
- Niemojowski Jan 143
- Noot Kijeński Tadeusz van der 165
- Nowak-Kielbikowa Maria* 131, 209, 216
- Nowina-Szczerbiński Karol 32
- Okęcki Zdzisław 108–115, 117
- Okoński Witold 105, 107, 108
- Okuń Edward 117
- Olczak Mariusz 23
- Olszowski Kazimierz 143–148, 190–194
- Orlof Ewa* 131, 216
- Orłowski Karol Stefan* 45
- Orłowski Ksawery Franciszek 29, 30,
32, 41–43, 45, 48–50, 92–94, 96,
156–158, 160, 161, 164, 196–199
- Orłowski Leon 202–206
- Orłowski Tomasz* 16
- Osóbka-Morawski Edward 14
- Ostrowski Krystyn 11
- Ostrowski Stanisław 179
- Ostrowski Wacław 10
- Ożóg Krzysztof 182
- Pacelle Eugenio, późniejszy Pius XII
papież 180
- Pacy James S.* 82, 112, 216, 226
- Paderewski Ignacy Jan 15, 30, 37, 97,
129, 174, 177, 183, 185
- Pahlawi Reza Szah 104
- Pajewski Janusz* 209
- Pałasz-Rutkowska Ewa* 112
- Papée Kazimierz Jan 14, 55, 57, 59, 69,
70, 179–181, 186, 190, 217, 218
- Pasternak Andrzej* 131, 216
- Paszkiewicz Mieczysław* 71, 112, 131,
164, 216, 226
- Patek Stanisław 54, 56, 58, 108–110, 112,
124, 125, 127, 151, 173–175, 177,
178, 203, 220–222, 224, 226
- Patek Wiesław 151, 153
- Pawłowski Stanisław 10
- Perkowska Małgorzata* 131
- Perłowski Jan 92–95, 161–163
- Piber Andrzej* 32, 39, 41, 45, 50, 54, 64,
68, 89, 91, 96, 102, 112, 117, 121,
123, 134, 142, 148, 150, 155, 158,
160, 164, 170, 185, 194, 199, 201,
209

- Pietrzyk Paweł* 6, 204
Pilch Andrzej 34
Pilichowski Leopold 209
Piltz Erazm 54, 56, 75, 113–115
Piłsudski Józef 40, 45, 67, 79, 116, 134, 146, 168, 180, 190, 193, 198
Pindor Karol 51
Piotr II Karadziordziewić król Jugosławii 113
Piotr XI papież 179
Pluciński Leon 217, 218
Pobóg-Malinowski Władysław 100
Podoski Wiktor 118, 119
Poniński Alfred 52, 53
Potocki Jerzy 66, 124–126, 173, 175, 177, 178, 190, 191, 193, 211, 212
Potocki Józef 27, 92, 94, 95, 161, 162
Potworowski Gustaw 161–164, 186–189
Pruszyński Czesław 42, 43, 45, 113, 117, 151–153
Przesmycki Wacław 69, 70, 71
Przeździecki Stefan 190, 210, 212, 214, 215
Ptaszyński Stanisław 84
Pułaski Franciszek 195
Pułaski Kazimierz 173
Pustuła Zbigniew 218
- Raczkiewicz Władysław* 160, 198
Raczyński Edward 16, 53, 79, 95, 107, 128–130, 163, 181, 193, 194, 206–209, 224
Raczyński Roger 84, 86, 165, 166, 168
Radziwiłł Dominik 86
Radziwiłł Stanisław 129
Raue Paweł 10
Rawita-Gawroński Zygmunt 142
Retinger Józef 220
Ribbentrop Joachim von 146
Riedel Aleksander 35
Rinfret Thibaudeau 119
Rojek Wojciech 39, 134, 168, 204
- Roman Antoni* 74, 146, 178, 186, 187, 189
Romer Tadeusz 13, 109–111, 161–163, 164, 211, 215, 220, 223, 225, 226
Rosset Stanisław de 51
Rosting Helmer 218
Rozwadowski Eugeniusz 60, 96, 97, 186, 198
Rozwadowski Konstanty, zob. Jordan-Rozwadowski Konstanty
Rutkowski Tadeusz P. 226
Rydz-Śmigły Edward 81
Ryniewicz Stefan 183
- Safianowska Maria* 6, 172, 205, 210
Samerek Piotr 182
Sandler Rickard 188
Sapieha Eustachy 134, 205, 206, 207, 209
Sas-Hubicki Otton 108
Schimitzek Stanisław 164
Schwarzburg-Günther Władysław 16, 84–87, 113–117, 151, 153, 215
Seyfried 172
Sibora Janusz 7, 8, 16
Sikorski Władysław 77, 98, 177, 224
Skarżyński Stanisław 45
Skąpski Franciszek 10
Skirmunt Konstanty 129, 131, 206–210, 212, 216
Skolimowski Mieczysław 91
Skowron Ryszard 182
Skowroński Tadeusz 42, 43, 44, 45
Skrzyński Aleksander 15, 129, 131, 165, 166, 168, 180, 191
Skrzyński Władysław 92, 93, 96, 179–182, 190, 194
Smetona Antanas 132
Smogorzewski Zygmunt 10
Smolana Krzysztof 6, 45
Sobański Władysław 35–37, 92–95, 133, 134, 161, 162
Sokal Franciszek 129, 130

- Sokolnicki Henryk 73, 74, 151, 153,
186–188, 220, 224
- Sokolnicki Michał 18, 59–61, 69, 70, 73,
74, 151, 153, 187, 190, 192–194,
223
- Solf y Muro Alfredo 160
- Sosnkowski Kazimierz 166, 215
- Starzewski Jan 58, 59, 60, 61, 69, 70, 71
- Stawarz Andrzej 58
- Stefański Zygmunt 113, 219, 220, 221
- Strakacz Sylwin 129, 130
- Strasburger Henryk Leon 13, 217, 218
- Strzałka Krzysztof 216
- Suchcitz Andrzej 23
- Suleja Włodzimierz 71, 75, 121, 153, 194
- Sutor Julian 16
- Symonolewicz Konstanty 51
- Szarota Marcei 12, 33, 195
- Szczeniowski Jerzy 142
- Szczepanik Krzysztof 5, 225
- Szebeko Ignacy 142–144, 147
- Szembek Aleksander 80
- Szembek Jan 34, 36–38, 44, 47, 95, 99,
107, 111, 116, 130, 132–134, 147,
163, 165–168, 176, 181, 184, 193,
202–204, 208, 214, 223
- Szklarska-Lohmannowa Alina 32, 35, 39,
45, 50, 58, 71, 87, 89, 96, 102, 112,
117, 122, 123, 127, 134, 142, 150,
153, 155, 158, 164, 168, 170, 178,
189, 194, 195, 199, 205, 216
- Szubtarska Beata 5, 112, 164, 216, 226
- Szumlakowski Marian 91, 92, 93, 94, 95,
161, 162
- Szymaniuk Roman 20
- Szymański Jan 153
- Takahashi Aya 112
- Targowski Józef 11, 108, 109, 112
- Tarka Krzysztof 14
- Tarnowski Adam 46, 47, 55, 57, 58
- Tarnowski Jerzy 191
- Tatarkiewicz Władysław 138
- Terra Gabriel 196, 198
- Tilles Henryk 63, 88, 90, 101, 121, 123,
155, 170, 201
- Titulescu Nicolae 166
- Tomaszewski Jerzy 92, 93, 202
- Toporowicz Wiesława 226
- Trawiński Jacek 109
- Trujillo Molina Rafael Leónidas 63
- Ubysz Zbigniew 105
- Ulmanis Kārlis 137
- Vargas Getúlio Dornelles 45
- Wajs Hubert 182
- Walczak Henryk 34, 58, 168
- Walko Lajos 204
- Wandycz Piotr 131, 168
- Wańkowicz Stanisław 194, 195
- Wapiński Roman 131, 226
- Warchałowski Jerzy 42, 45
- Wasilewski Aleksander 108
- Wasilewski Leon 69, 70, 71
- Wawryszak Paweł 117
- Weber Rudolf 142
- Weyers Józef 73, 75
- Wielowiejski Józef 165, 166, 167
- Wieniawa-Długoszowski Bolesław 62,
63, 89, 90, 124–126, 211, 213–215
- Wierski Zygmunt 84
- Wierusz-Kowalski Józef 28, 33–35, 97,
98, 100, 179, 180, 182, 190, 193,
194, 211
- Wierusz-Kowalski Tadeusz 165
- Wiesiołowski Aleksander 120, 139, 200
- Więckowski Aleksander 219
- Wiktor Emanuel III król Włoch 214
- Willys John 177
- Wilson Edith 177
- Wilson Woodrow 172
- Winnicki Zdzisław Julian 9
- Włodek Jan 96, 97, 100
- Włodek Jan Marian 100

Wojciechowski Stanisław 28, 84
 Wołodkowicz Józef 69, 71
Wołos Mariusz 83
 Woroniecki Jan 51, 52, 172, 174
Wronikowska Dominika 5, 182
Wróblewski Mściław 209
 Wróblewski Władysław 172–174, 177,
 178, 205–207, 209
 Wszelaki Jan 31, 38, 44, 47, 50, 53, 61,
 66, 74, 79, 86, 95, 99, 107, 111,
 116, 130, 141, 153, 163, 167, 176,
 181, 184, 188, 193, 204, 208,
 214
Wszendorówny Andrzej 20
 Wysocki Alfred 8, 54, 56, 58, 143–148,
 186–189, 211–213, 215, 216
 Wyszyński Kazimierz 142–144, 219, 221,
 226

Zabiełło Stanisław 76
Zaćmiński Andrzej 117
 Zakrzewski Gustaw 139

 Zaleski August 83, 85, 87, 182, 185, 209,
 210, 212, 214, 215, 216
 Zaleski Feliks 142
 Zaleski Ksawery 105
Zamojska Dorota 39
 Zamoyski Maurycy 76, 77
 Zawadowski Zygmunt 127, 128
 Zawisza Aleksander 55, 57, 58
 Zażuliński Tadeusz 64–66
Zdrada Jerzy 178
 Zdrojewski Eugeniusz 142
 Zgud Stefan 165
 Zhengting Wang 177
 Ziabicki Józef 72, 75
Zieliński Józef 216
Zięba Andrzej A. 71, 75, 121, 153, 194, 226
 Ziętkiewicz Ignacy 142
 Zogu I król Albanii 16

 Żółtowski Adam 108, 109
Żukowski Przemysław Marcin 87, 148,
 185, 216

Spis treści

Wstęp	5
Wykaz skrótów	25
Placówki dyplomatyczne	27
Afganistan	27
Argentyna	28
Austria	32
Belgia	35
Boliwia	39
Brazylia	41
Bułgaria	46
Chile	48
Chiny	51
Czechosłowacja	54
Dania	58
Dominikana	61
Egipt	64
Ekwador	67
Estonia	69
Etiopia	72
Finlandia	72
Francja	75
Grecja	83
Gwatemala	87
Haiti	89
Hiszpania	91
Holandia	96
Honduras	100
Irak	102
Iran	104
Japonia	108
Jugosławia	113
Kanada	118
Kolumbia	119
Kostaryka	122
Kuba	124
Liban	127
Liga Narodów	128
Litwa	131
Luksemburg	133
Łotwa	134

Meksyk	138
Niemcy	142
Nikaragua.....	148
Norwegia.....	150
Panama	153
Paragwaj	155
Peru.....	158
Portugalia	160
Rumunia.....	163
Salwador.....	168
Słowacja.....	171
Stany Zjednoczone Ameryki	172
Stolica Apostolska	179
Szwajcaria.....	182
Szwecja	185
Turcja.....	189
Ukraina.....	194
Urugwaj.....	196
Wenezuela	199
Węgry	201
Wielka Brytania.....	205
Włochy	210
Wolne Miasto Gdańsk	217
ZSRR.....	219
Lista placówek dyplomatycznych	227
Indeks osobowy	229

Kyjm Moskwa	6700
Beruo Moskwa	3995
Prutwla Moskwa	4310
Bukareszt	5125
Madryt Moskwa	5700
Ateluy	3490
Belgrad	3995
Buenos Aires	4625
Chiofajaja	
Haga	
Helsinki	
Kopenhaga	
Pekin	
Rode Janeyi	
Sofja	
Stokholm	
Berlin	

LÉGATION DE POLOGNE
A HAVANA

Mianuję Pana z dniem 1-go marca 1937 r. posłem
nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym Rzeczypospolitej
Polskiej przy Rządach Republik: Argentyny, Boliwii, Chile,
Ekwadoru, Paragwaju, Peru i Urugwaju z siedzibą w Buenos
Aires .

Przyznaję Panu uposażenie zasadnicze według
grupy V / piątej / . -

